

Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):

Strindberg, August.; August Strindberg ;
autoriseret Oversættelse ved P. Hansen

Titel | Title:

Tre Skuespil.

Alternativ titel | Alternative title:

3 Skuespil.

Udgivet år og sted | Publication time and place: København : P. G. Philipsen, 1889

Fysiske størrelse | Physical extent:

538 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

~~192, 236~~

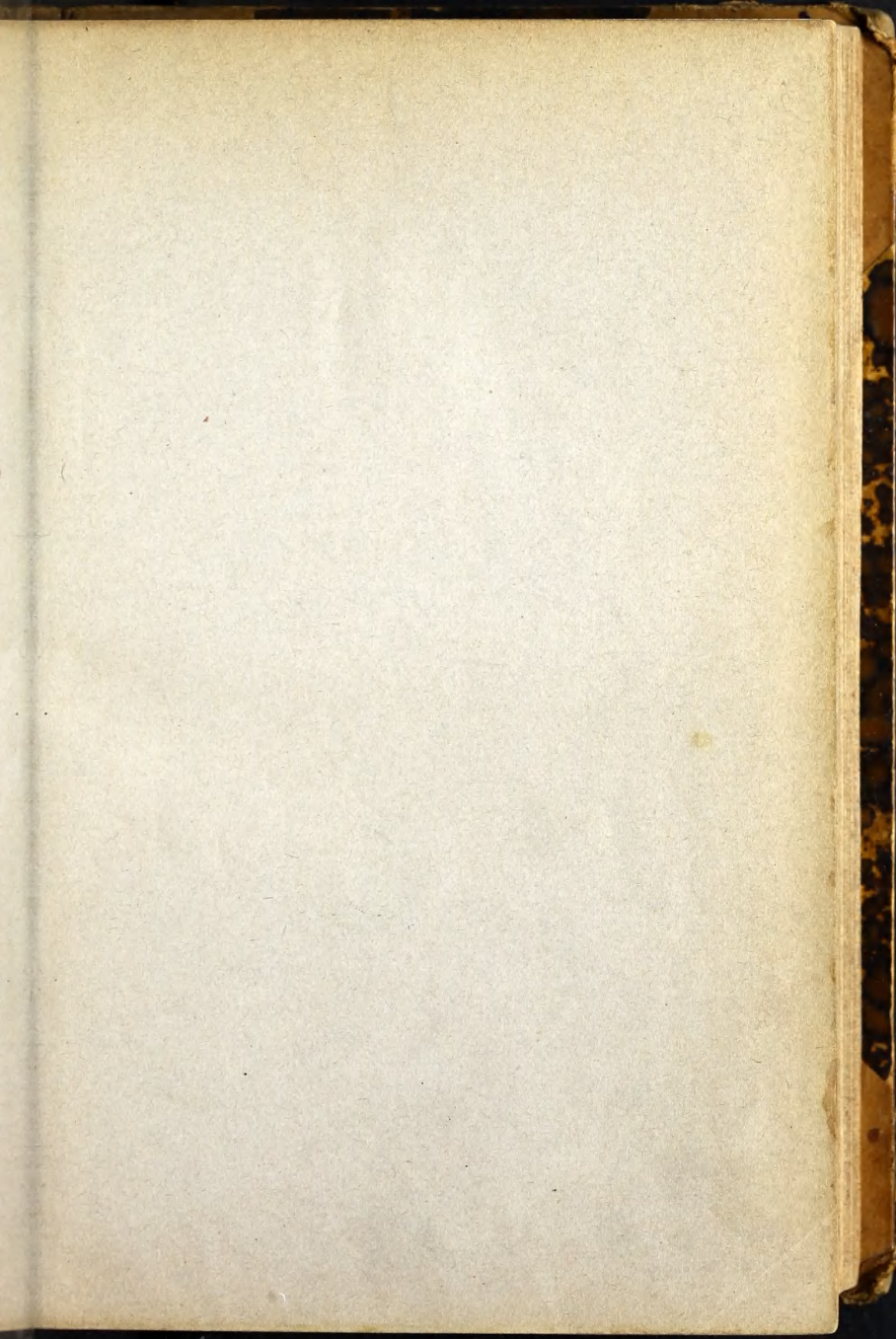
55-289

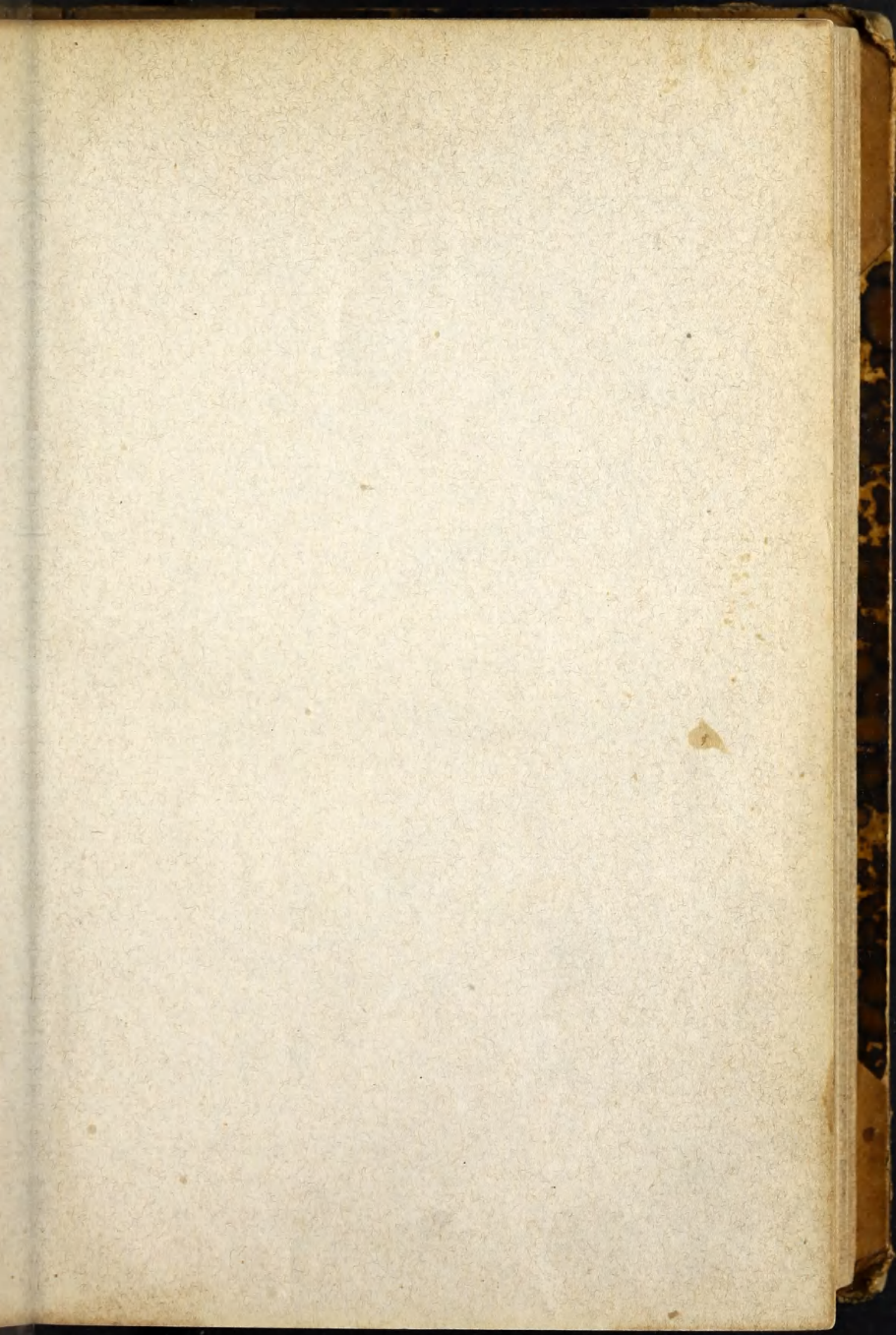
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

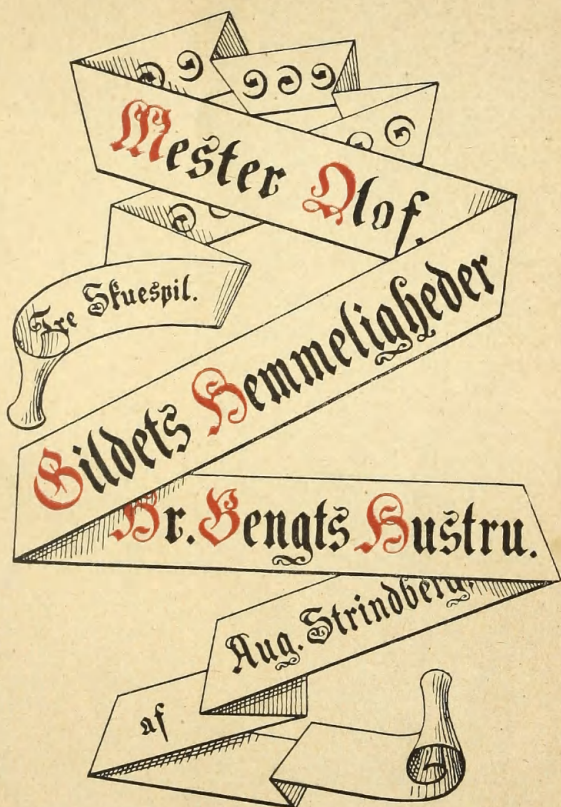

130020737167

P. S. Philipsens Forlag.

August Strindberg.

Tre Skuespil.

Mester Olof.

Gildets Hemmelighed. — Hr. Bengts Hustru.

Autoriseret Oversættelse

ved

P. Hansen.

Kjøbenhavn.

P. G. Philipsens forlag.

Trykt hos J. Jørgensen & Co. (M. A. Hannover).

1889.

Indhold.

	Side.
Mester Olof	1.
Gildets Hemmelighed	219.
Hr. Bengts Hustru	3

Mester Olof.

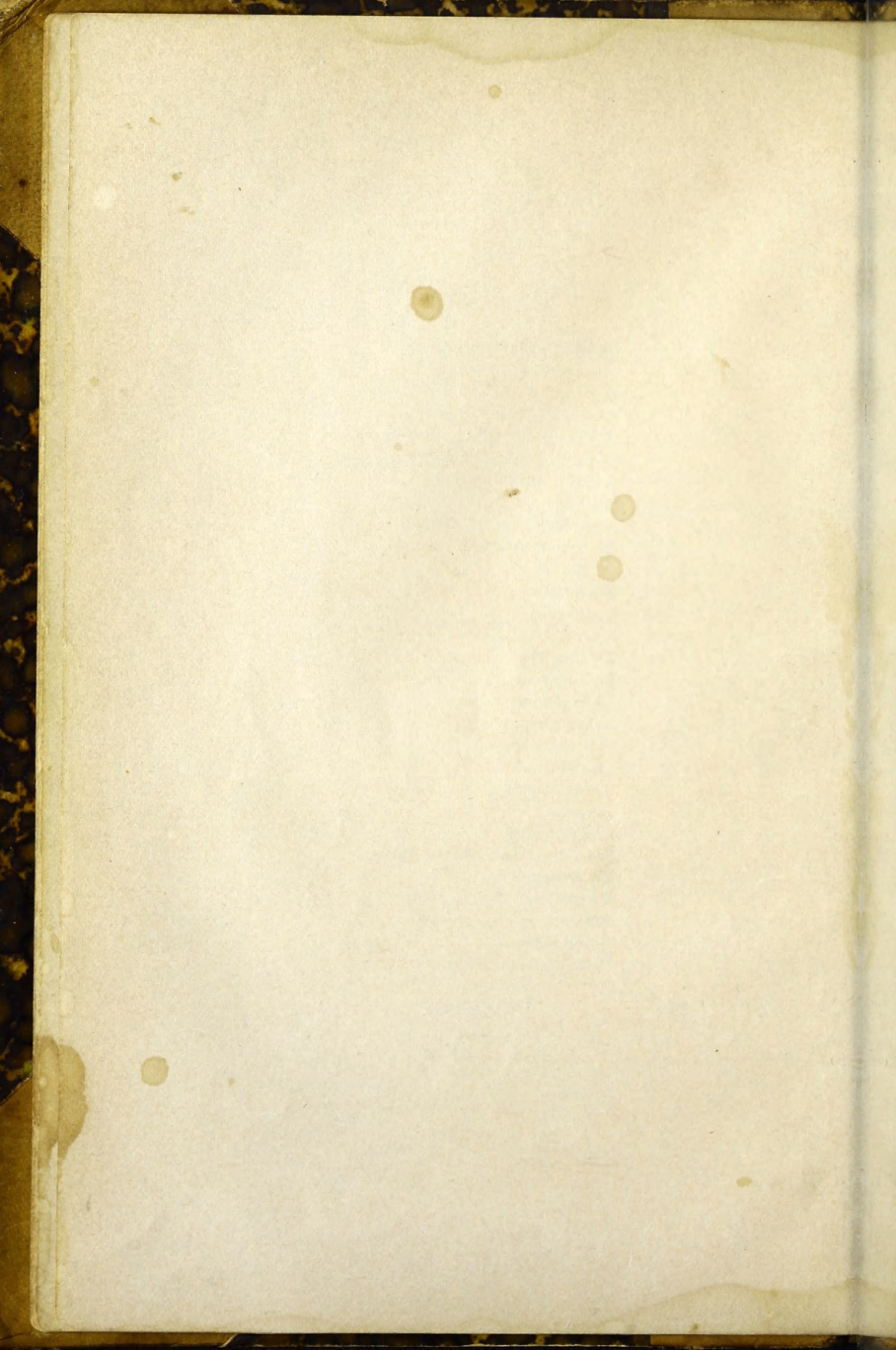
Skuespil i fem Akter.

(Efter Manuskriptet 1872).

Personer.

Mester Olof (Maus Petri).
Gert Bogprenter.
Gustav Erikssohn Vasa.
Hans Brass i Linköping.
Mogens Sommer i Strengnäs.
Ears Siggeson, Rigmarsk.
Laurentius Andreæ.
Laurentius Petri.
Hans Windrank, Skipper.
En Smaalending.
En Tydsker.
En Dansker.
Morten { Sortebrødre.
Nils {
En Krovært.
En Eighærer.
Første Skolar.
Anden Skolar.
Bælgetræderen.
Tjeneren.
Arbejdsfogden.
Borgeren.
Knipperdollink.
Fru Christina, Olofs Moder.
En Adelsmand.
Christina, Gerts Datter.
Skøgen.
Borgerkvinden.
Bælgetræderens Hustru.

Bipersoner.

Første Akt.

I Strengnæs.

En Korskang udenfor Studiegaarden med Træplantninger. Længere borte Klosterkirken. I Baggrunden en Mur, ovenover hvilken blomstrende frugttræer komme tilsyne. Olof sidder paa en Stenbænk; foran ham to Skolarer, som læse paa deres Røller til Tobia Comœdia.

Første Skolar.

„Vi ere nu komne i vor Fjendes Garn,
Saa saare volder han Israel Harm!“

Anden Skolar.

„Åh, kjære Broder, hvad skulle vi klage!
Nu ere komne vor Jammers Dage —
Borte er os baade Alger og Rente,
Noget godt have vi nu aldrig at vente.
Det haver jeg længe baade sagt og drømt,
At Abrahams Løfte er plat forglemt.“

Lars (Laurentius Petri)

som er kommen ind.

Hvad tager Du Dig til?

Strindberg.

Olof.

Jeg leger!

Ears.

Du leger?

Olof.

Ja! Jeg leger en liden Comedia om Israels
Børn og det babyloniske fangenskab!

Ears.

Har Du intet Bedre at gjøre? Større Arbejde
paahviler Dig.

Olof.

Jeg er for ung endnu!

Ears.

Siig ikke, Du er for ung!

Olof.

Nej, thi der er endda Mange nok, som sige saa!

Ears

opruller et Papir, som han har taget frem; betragter Olof en Stund; derpaa
læser han:

„Og Herrens Ord skete til Jeremias og sagde:

Jeg kjendte Dig, førend jeg beredte Dig i Moders
Liv, og jeg helligede Dig, førend Du varst fød af
Moder, og satte Dig til en Profet iblandt folkene.

Men Jeremias sagde: Af, Herre, Herre, jeg
duer ikke til at prædike, thi jeg er saa ung.

Men Herren sagde: Siig ikke: jeg er saa ung,
men Du skal gaa, hvorhen jeg sender Dig, og prædike,
hvad jeg befaler Dig.

Thi jeg vil gjøre Dig i denne Dag til en fast Stad, til en Jernstøtte, til en Kobbermur over alt Landet imod Juda Konger, imod hendes Fyrster, imod hendes Præster, imod folket i Landet.

At om de end stride imod Dig, da skulde de dog ikke vinde Sejr over Dig, thi jeg er hos Dig, siger Herren, at jeg skal frelse Dig!"

Olof
springer op.

Sagde Herren det?

Lars
fortsætter.

"Saa gjord nu dine Lænder og gjør Dig rede at prædike for dem alt det, jeg befaler Dig."

Olof.

Hvi gaaer ikke Du?

Lars.

Jeg er for gammel!

Olof.

Du er fejs!

Lars.

Ja, thi mig fattes Kraften; men den har Du — nu give Gud Dig Troen.

Olof.

O ja, jeg havde engang Troens Lue, og den brændte herligt, men Munkeslænget slukte den med sit

Dievand, da de vilde læse Djævelen ud af Kroppen paa mig!

Ears.

Det var Halm, som skulde blusse ud; men nu skal Herren tænde Dig en varagtig Ild, som skal opbrænde de Filistres Sæd. Veed Du, hvad Du vil, Olof?

Olof.

Nej, men jeg føler det, som om jeg skulde kvæles, naar jeg tænker paa dette stakkels Folk, som sukker efter forløsning. De raabe efter Vand, Livsens Vand, men der er Ingen, som har noget at give.

Ears.

Uedriv først det gamle frønnede Hus, det kan Du! Herren selv skal bygge dem et nyt!

Olof.

Men saa blive de uden Tag over Hovedet for en Stund!

Ears.

Saa faae de idetmindste frist Luft!

Olof.

Men at berøve et helt Folk dets Tro! De ville fortvivle!

Ears.

Ja, de ville fortvivle!

Olof.

Og man vil raabe Ve over mig og skjælde mig og slæbe mig for de Øverste!

Lars.

frygter Du?

Olof.

Nej, — men forargelsen —

Lars.

Olof! Du er fød til forargelse; Du er fød til at saare. Herren skal nok læge.

Olof.

Jeg føler, hvad Vej Strømmen gaaer; endnu har jeg fast Tag i Stigbordet, men slipper jeg, da drager Strømmen mig med sig.

Lars.

Slip kun; der kommer nok de, som holde igjen!

Olof.

Ræk mig din Haand, Lars, om jeg kommer for langt ind i Hvirvlen.

Lars.

Det staaer ej i min Magt, og Du skal ind i Hvirvlen, om Du saa skulde forgaa.

Olof.

Hvilken Storm har Du blæst op i min Sjæl! Nys sad jeg og legede i Træernes Skygge, og det var Pintseasten, og der var foraar og fred. Og nu — hvi skælve ej Træerne, hvi mørknes ej Himlen? Læg din Haand paa min Pande og føl, hvor Blodet

begynder at gaa i Bølgegang! forlad mig ikke, Lars; jeg seer en Engel komme mig imøde med en Kalk; paa Aftenstuen hithenne gaaer han, blodrød er hans Vej, og han har et Kors i Haanden. — Nej, jeg mægter det ikke, jeg vender tilbage til den stille Dal; lad Andre kæmpe, jeg vil se til. — Nej, jeg vil følge efter og bringe Lægedom til de Saarede og hviste fred ind i Øret paa de Døende. Fred! — Nej, jeg vil kæmpe med, men i de sidste Rækker; hvorfor skal jeg gaa forrest?

Lars.

fordi Du er den Kjæfeste!

Olof.

Ikke den Stærkeste?

Lars.

De Stærke følge efter — og den Stærkeste har Du ved din Side: det er ham, som maner Dig til Kampen!

Olof.

Hjælp mig, Gud! Nu gaaer jeg!

Lars.

Amen!

Olof.

Og Du følger mig?

Lars.

Ene skal Du gaa med Gud!

Olof.

Hvi trækker Du Dig tilbage?

Lars.

Jeg er ikke fød til Stridsmand; kun din Vaaben-
smed vil jeg være! Guds rene Ord skulle blive dine
Vaaben, og Du skal give folket dem ihænde; thi nu
er Døren til de Paveliges Rustkammer slagen ind, og
hver den, som bærer Navn af Menneſſe, skal selv
kæmpe for ſin Aands Frihed!

Olof.

Men hvor ere mine Fjender? Jeg brænder af
Kamplyſt, men jeg ſeer Ingen at kæmpe med!

Lars.

Du behøver ej at mane dem frem, de ſkulle nok
komme! Farvel. Du kan begynde, naar Du vil!
Gud være med Dig!

Olof.

Gaa ikke, jeg maa tale længer med Dig!

Lars.

Her kommer Fortroppen — ruſt Dig nu.

Gaaer.

En Skare Borgere med Kvinder og Børn gaa frem mod Kirke-
døren tilhøje
Der ſtandſe de, blotte Hovederne og gjøre Korsſets Tegn.

Gert Bogprenter

i almindelig Borgerdragt.

Der er ikke blevet ringet Vesper Pintſeaften —
det er ſaare mærkeligt!

En Borger.

Og Kirkedøren er lukket! Muligen at Præsten er syg.

Gert.

Eller han ikke er staaet op endnu!

Borgeren.

Hvad siger J?

Gert.

Jeg mener, hvis han er syg!

Borgeren.

Men isaafald har han saa rigelig med Messe-lærlinge, at en af dem kunde læse os en Messe i hans Sted.

Gert.

De er sagtens saa optagne.

Borgeren.

Hvad med?

Gert.

Ja, det er ikke godt at vide!

Borgeren.

Vogt Jer vel, min gode Mand! J synes mig at have en Snært af det Lutherske! Biskop Hans fra Eimköping er her i Byen, og Kongen ogsaa!

Gert.

Er Brast her i Byen?

Borgeren.

Ja, jandelig er han saa. Men vi maa vel prøve med Døren først, om Kirken er lukket.

Gert

springer op paa Trappen og slaaer paa Porten.

Guds Hus er lukket Pintseften! Det højærværdige Præsteskab giver ikke Audiens hos Gud idag, følgerig maa det hæderlige Borgerkab gaa hjem og lægge sig uden Messe. Se her, Godtsfolk — her er en Dør, den er viskelig kun af Træ, men det gjør ingenting, thi den er foret med Kobber — betragt nu engang den Dør! Hvis jeg nu siger, at Gud boer her indenfor, saasom det jo er hans Hus, og hvis jeg nu siger, at Biskoppens Diaconus eller Secretarius eller Canonicus eller noget andet Mandfolk, som ender paa us, thi det er blot Mandens Mænd, som ender paa us, hvis jeg nu siger, at en saadan Mand har Nøglen til denne Dør hængende paa et Søm inde i sit Sovestammer, saa siger jeg ikke dermed, at han har laaset Gud inde for os og hængt Nøglen paa et Søm i sit Sovestammer, men jeg siger blot, at vi ikke kan komme ind og holde Gudstjeneste iaften, vi som har slidt og slæbt de syv Dage i Ugen med at lave Sko og Koster, og vi som har brygget og bagt og slagtet den hele Uge til det højærværdige Præsteskab, paa det at de maatte overkomme at holde Gudstjeneste for os paa den syvende Dag. Dette laster jeg ingenlunde det højlovlige Kapitel for, thi de er jo kun Menneſter ogsaa de, og det var alene Gud, som mægtede at arbejde i syv Dage og hvilede sig paa den syvende.

Borgeren.

J spotter Gud, Mester Borger!

Gert.

Na ja, men det kan han ikke høre, naar Døren er lukket!

En Kvinde.

Jesus Maria! Det er en Antichrist!

Gert

dundrer paa Døren.

Kan J høre, hvor tomt det lyder! — Der staaer i Bibelen, at forhængen til det Allerhelligste engang revnede, og det maa være sandt, men om de Højærværdige senere har faaet det syet sammen igjen, det staaer der ikke Noget om i Bibelen, og derfor behøver det ikke at være Løgn.

folk styrte frem mod Gert, Børnene skrigte.

Borgeren.

De Dig, Du Lutheran, thi en saadan er Du. Vi har syndet, derfor har Herren lukket sit Hus. Hører Du ikke, hvorlunde selve Børnene skrigte ved Synet af Dig, Du urene Mand!

Gert.

Ja, for J træder dem jo paa Tæerne, fjære Demmer!

Kvinden.

Rør ham ikke, han er besat af Djævelen!

Borgeren.

Ned med ham! Ned med ham!

Gert.

Rør mig ikke, thi paa denne Plads staaer jeg i
Guds Varetægt!

Borgeren.

Gud beskytter ikke den frafaldne Engel!

Gert.

Om Gud ikke gjør det, saa gjør den hellige
Kirke det, og jeg staaer indenfor dens viede Mure.

Borgere.

Træk ham udenfor Kirkemuren!

Gert.

Frygter I ikke Gud, saa frygt idetmindste den
hellige faders Bånd!

Kvinden.

Slæb ham bort fra Døren; det er hans urene
Aand, som har forheret Kirken!

Borgeren.

Ja, ja! Gud aabner ikke sin Kirke for Djævelen!

De styrte frem imod Gert, just som Biskoppens Secretarius træder ind; foran
ham gaaer en Diaconus, som æfter Lyd.

Secretarius

læser.

„Alldenstund vor Stiftsstad ikke har berigtiget sin
Afgift til Bispestolen og saasom Byen vedvarende

viser Gjenstridighed med sammes Udredelse, har Domkapitlet fundet for godt, i Henhold til sin Rettighed og Curiens Stadfæstelse, at lukke Kirkens Døre og ophøre med Messe og Offer, indtil ovenmeldte Misforhold berigtiget vorder, tilsigende Enhver, som sig herefter ej retter, vor højeste Unaade.

Datum vigilia assumptionis Mariæ.

Strengnæs Kapitel."

Gaaer.

Gert.

Hvad siger I nu, Godtsfolk?

Borgeren.

Ingen Messe Pintseasten! Det er skændigt.

Gert.

Tag Jer iagt og siig ikke noget Ondt om Præsterne; Skylden er vel ikke deres.

Borgeren.

Hvis er den da?

Gert.

Kirkens! Den usynlige, den almægtige Kirkes! Det er Kirken, seer I, som har lukket Kirken.

Folk ytrer deres Misfornøjelse.

Olof

er gaaet frem og ringer nu med Vesperkloffen ved Hjælp af et Reb, som hænger ned fra Taarnet.

Er det Alvor med Eders Gudstjeneste, saa skal jeg holde Jer en Messe!

Borgeren.

Taf, Mester Olof, men ved I ikke, hvilke følger dette kan have?

Olof.

Lader os frygte Gud mere end Mennesker!

De Tilstedeværende falde paa Knæ.

„Kjære Venner, Brødre og Søstre i Christo Jesu! Eftersom vi nu ere forsamlede...”

Borgeren.

Mester Olof...

Olof.

Hvad er det?...

Borgeren.

Vi vil have vor rigtige Messe og ingen nye Menneskepaafund.

Gert.

Kjære Mester Olof, det maa naturligvis være paa Latin, ellers forstaaer vi ikke, hvad I siger!

Borgeren.

Paa det hellige Sprog skal det være, ellers kan jo hvem som helst læse Messen.

Olof.

Ja, Du, det er just saaledes, det skal blive. Hver Enkelt for sig og med Gud!

Folk.

En Luthersk! En Luthersk! Antichrist!

Borgeren.

Naa saaledes, Mester Olof! J, der er saa ung og saa fuld af Iver, J er bleven smittet af den tydste Djævel. Jeg er en gammel Mand og kjender Verden, jeg vil Eders Vel: vend om, medens J endnu er ung. — Sej os nu og læs den gamle Messe!

Olof.

Nej, nu er det forbi med dette Narrespil! — J Mand og Sandhed skulle J bede, og ikke med Ord, som J ikke forstaa.

Borgeren.

Troer J ikke, min unge Ven, at Vorherre forstaaer Latin?

Gert.

Men Svenssk forstaaer han ikke et Muk af!

Borgeren.

Mester Olof, vil J lade folket gaa fra Eder uden et Opbyggelsens Ord — seer J ikke, hvor det længes efter sin Gud? Bring Eders egen syndige Villie til Offer og lad ikke folket gaa som dem, der ingen Hyrde har!

Olof.

J kalder min Villie syndig?

Borgeren.

J er en haard Mand!

Olof.

Siig ikke saa! Veed I, hvad denne Klofkering-
ning koster mig?

Borgeren.

Eders forfængelighed!

Gert.

Og Eders fred! Thi det var Stormkloffen, der
ringede til Kamp! Hej, nu begynder det! snart skal
Stockholms Klokker give Svar, og da skal Hufs', da
skal Ziskas, da skal de tusinde Bønders Blod komme
over fyrsterne og de Pavelige.

Kvinden.

De os, han raser!

Borgeren.

Kjender I den Mand, Mester Olof?

Olof.

Nej!

Gert.

Olof! Du kjender mig! Fornægt mig ikke! Frygter
Du disse elendige Stakler, som ikke vil deres eget
Bedste — som aldrig har hørt det Ord Frihed!

Olof.

Hvad hedder Du?

Gert.

Om jeg sagde det, skulde I bæve! Ja, det er
sandt, bæve maa I, paa det I maa vaagne af Eders

Søvn! Jeg hedder den forkastede Engel, som tusind
og atter tusind Gange skal gaa igjen, jeg hedder
Befrieren, som kom for tidlig, jeg hedder Satan, fordi
jeg elskede Eder højere end mit Liv, jeg har heddet
Luther, jeg har heddet Huss, nu hedder jeg
Anabaptista!

Folk

fare sammen og forse sig.

Anabaptista!

Gert.

afkaster forflædningen og viser sig nu betydelig ældre.

Kjender Du mig nu, Olof?

Olof.

(—) Fader Gert!

Borgeren.

Han kalder ham fader!

Folket

trækker sig tilbage.

Anabaptista! Anabaptista!

Kvinden.

Seer I ikke, det er den bandlyste — —

Borgeren.

Gert Bogprenter! Brass's Bogtrykker!

En anden Borger.

Han, som har trykket Luther!

Kvinden.

De os og vor By! De over vore Præster, at de
plejer Omgang med Antichristen!

Borgeren.

Han fornægter Daaben!

Kvinden.

Han fornægter Gud!

De gaa Alle.

Olof.

Fader Gert, det var et farligt Sprog, Du førte.

Gert.

Troer Du, det var farligt, Olof? Gud velsigne Dig for det!

Olof.

Farligt for Dig, mener jeg!

Gert.

Ikke for nogen Anden?

Olof.

Lad os haabe det!

Gert.

Du har kjendt Luther?

Olof.

Ja. Og nu vil jeg gjøre hans Gjerning i mit Fædreland.

Gert.

Ikke mere?

Olof.

Hvad mener Du?

Gert.

Det er for lidt! Luther er død! Han har gjort Begyndelsen. Vi skulle fortsætte!

Olof.

Hvor vil Du føre mig hen?

Gert.

Langt, langt bort, Olof!

Olof.

Jeg er bange for Dig, Fader Gert!

Gert.

Jo, jo! Du skal blive saare bange, thi jeg vil føre Dig op paa et højt Bjerg, hvorfra Du skal skue ud over Verden. Seer Du, Olof, nu har vi Pintse. Da var det, den hellige Aand steg ned og udgød sig over Apostlene, nej, over hele Menneskeheden. Du kan faae den hellige Aand, jeg har faaet den hellige Aand, thi jeg troede det. Guds Aand er stegen ned til mig, det føler jeg, og derfor har man spærret mig inde som affindig, men nu er jeg fri, nu skal jeg tale Ordet, for seer Du, Olof, nu staa vi paa Bjerget! Seer Du, hvorledes folket kryber frem paa sine Knæ til de to Mænd, der sidde paa deres Stole! Den største af dem har to Nøgler i sin ene Haand, en Tordenfile i den anden, det er Paven. Nu hæver han Tordenfilen, og Tusinde af Sjæle gaa ind under fordømmelsen, og de andre kysse hans fod og synge Gloria Deo — og han paa Stolen vender sig om og smiler. Se nu paa den Anden. Han har et Sværd

og et Scepter. Bøj Dig for Sceptret, ellers bider Sværdet. Han sænker sine Bryn, og alt folket hæver. Da vender han sig til sin Nabo paa den anden Stol, og de smile begge. Det er tvende Baalsstøtter. Men da høres et Gny i Luften ligesom en Mumlen af folk. Hvem knyer? raaber Paven og ryfter sin Tordenfile. Hvem mumler? og Kejseren svinger sit Sværd. Ingen svarer. Men det gnyer fremdeles i Luften, og det suser og det raaber: „Tænk!“ Og Paven farer sammen, og Kejseren blegner og spørger: Hvem var det, som raabte „Tænk“? Griber ham, og jeg tager hans Liv! Og Paven raaber: fører ham hid, og jeg tager hans Sjæl! Det var Luften, som raabte, der var Ingen, som raabte; men Stemmen stiger, og en Stormvind farer frem over Alperne, og den bryder frem over Sichtelgebirge, og den vækker Østerhavet af Dvale, og det giver Ekko mod Kysterne, og tusindfoldigt gaaer Raabet ud over Verden: Frihed! Frihed! Og Paven kaster Nøglerne i Havet, og Kejseren stikker sit Sværd i Balgen, thi de mægte intet imod Raabet!

Olof! Du vil slaa Paven, men Du glemmer Kejseren; Kejseren, som myrder sit folk i tallos Mængde, fordi de vove at sukke, naar man træder dem paa Brystet. Du vil slaa Paven i Rom, men Du vil som Luther give dem en ny Pave i den hellige Skrift. Hør mig! Hør mit Ord! Bind ikke Manderne med nogen Tænke, af hvad Art nævnes kan! Glem ikke den store Pintsedag, glem ikke dit store Maal: aandeligt Liv og aandelig Frihed. Lyt ikke til det Dødens Raab: „se, det er Alt saare godt!“ thi da

kommer ej det tusindaarige Rige, Frihedens Rige, og det er just det, som nu begynder!

Olof

tier.

Gert.

Skjælver Du?

Olof.

Du gaaer for vidt, Gert!

Gert.

Der kommer den Dag, da man skal kalde mig Papist! Tag Sigte mod Himlen, og Du rammer Skovbrynet!

Olof.

Vend tilbage, Gert! Du drager Ufærd over Dig selv og Riget! Seer Du ikke, hvor Landet endnu skjælver i Saarfeber efter de sidste Krige, og dog vil Du udsaa Borgerkrig — det er ugudeligt!

Gert.

Nej, nu er Kniven engang i Kjødet — skær løs, saa kan Legemet frelses.

Olof.

Jeg angiver Dig som Landsforræder!

Gert.

Det baader ikke Dig at gjøre Sligt, Du som idag for evig har brudt med Kirken! Og forøvrigt —

Olof.

Tal ud, Gert! Du seer ud som Satan i dette Øjeblik.

Gert.

Du skal faae min Hemmelighed; brug den, som Du vill! Seer Du, Kongen rejser til Malmø idag; iovermorgen for Exempel er Stockholm i Oprør.

Olof.

Hvad siger Du?

Gert.

Kjender Du Rinf og Knipperdollinf?

Olof.

forfærdet.

Gjendøberne!

Gert.

Ja! Hvorfor saa skrækslagen? Det er jo ikke Andet end lumpent Borgerpaf. En Bundtmager og en Kræmmer, som benægte Daabens Nytte paa et ubevidst Barn og er enfoldige nok til at modsætte sig en forfættelig Mened, som aftrvinges et ufornuftigt Væsen.

Olof.

Der er noget mere!

Gert.

Hvad skulde det være?

Olof.

De er besatte

Gert.

Uf Manden, ja! Det er Stormen, som raaber
igjennem dem! Vogt Dig for at træde imellem!

Olof.

Det maa hindres! Jeg gaaer til Kongen!

Gert.

Olof! Vi bør være Venner! Din Moder boer
jo i Stockholm?

Olof.

Det veed Du!

Gert.

Veed Du, at min Datter Christina boer hos din
Moder?

Olof.

Christina?

Gert.

Ja, indtil videre. Sejr vi, vil din Moder være
tryg for min Datters Skyld, sejr de Katholske, ja,
da er min Datter tryg for din Moders Skyld. Og
Du er jo ængstelig for Christina?

Olof.

Gert! Gert! Hvor er Du bleven saa klog?

Gert.

I Galehuset!

Olof.

Forlad mig! Du drager mig i Ulykke!

Gert.

Ja, hvis det er en Ulykke at blive berøvet al jordist Lykke, at slæbes i fængsel, lide fattigdom, haanes og smædes for Sandhedens Skyld. Da fortjener Du ikke saa stor en Ulykke. Jeg troede, Du vilde forstaa mig, jeg stolede paa din Hjælp, thi Du har endnu Ild i Dig, men jeg seer, at Verden loffer Dig; gaa med Strømmen og bliv lykkelig!

Olof.

[Ikke kan en Mand omskabe sin Tid!

Gert.

Det gjorde dog Luther!

Olof.

Ikke kan man stemme sig imod Strømmen!

Gert.

Daare! Led Strømmen, thi Strømmen — det er os; de Gamle er stillestaaende Slampøle, dem behøver Du sandelig ikke at stride imod; men lad dem ikke forraadne eller udtørres; skaf dem Usløb, og ogsaa de skulle strømme med!

Olof.

O, jeg forstaaer Dig; Du har avlet en Tanke i min Sjæl, men jeg maa kvæle den i fødselen, ellers dræber den mig!

Gert.

Tro mig, Du skal blive en Daniel, som skal sige fyrsterne Sandheden, og de skulle staa Dig efter Livet, men Herren skal beskytte Dig.

Nu gaaer jeg tryk, thi jeg seer flammer lyne i dit Øje, og Ildtungen bæver over dit Hoved. Glædelig Pintse, Mester Olof! Idet han gaaer. Her kommer fluernes Konge; lad ham ikke tilsmudse ogsaa din rene Sjæl!

Olof.

Jesus, hjælp mig!

Biskop Hans Brast og Mogens Sommer kommer.

Mogens

gaaer hen mod Olof; Brast holder sig tilbage og betragter Omgivelserne.

Canonicus! Hvo har ringet Vesper?

Olof.

fagmodigt og fast.

Det har jeg!

Mogens.

(Kjendte I ikke Befalingen?

Olof.

forbudet kjendte jeg vel!

Mogens.

Og I har vovet at trodse?

Olof.

Ja! Da folket blev sluppet løs som faar uden Hyrde, da vilde jeg samle dem!

Mogens.

I bebrejder os vore Handlinger, troer jeg? I er i Sandhed dumdriftig.

Olof.

Sandheden er altid dumdriftig.

Mogens.

Jeg troer, den unge Mand vil spille Sandheds-
vidne; det faaer I ingen Tak for!

Olof.

Jeg begjærer blot Utak!

Mogens.

Spar paa Eders Sandheder; de gaaer ikke længer
i Handelen.

Olof

heftigt.

Et Raad, Løgnens fader værdigt! . . . mildt. Til-
giv mig!

Mogens.

Veed I, hvem I taler med?

Olof.

med Varme.

Med servus servi servorum Mogens Sommer! . . .

Brast

kommer til.

Hvem er den Mand?

Mogens.

Han hører til Kirkens Tjenerstab.

Brast.

Hvad hedder han?

Mogens.

Olof Pederson, alias Olaus Petri.

Brast

betragter Olof skarpt.

Er Du Mester Olof?

Olof

buffer og betragter Brast.

Brast.

Jeg tykkes om Dig. Vil Du være min Secretarius?

Olof.

Jeg takker Eders Naade, men jeg har ingen Vidnesbyrd.

Brast.

Biskop Mogens! Hvad siger I?

Mogens.

Han skal have vundet megen Ros af Doktor Luther.

Brast.

Jeg har hørt saa! Ungdommeligt Overmod, ikke Andet! Vi skal opdrage ham!

Olof.

Jeg frygter, det er for sent!

Brast.

Ung Vidie kan bøjes!

Mogens.

Eders Naade skal ikke fostre en Slange ved Eders

Barm! Vor Canonicus helder stærkt til Kjætteriet og har idag vovet at sætte sig op mod vor Befaling.

Brask.

Saa?

Mogens.

Vi proklamerede Messesfald af fuldt lovlige Grunde, og han har formastet sig til at holde Messe, og hvad værre er: en lutherisk Messe, og derved ophidset folket.

Brask.

Vogt Dig, unge Mand! Veed Du, at Band rammer den, som forkynder Luther?

Olof.

Det veed jeg! Men jeg frygter ingen anden Gud end Gud!

Brask.

Betænk dine Ord! Jeg vilde dit Vel, og Du støder mig tilbage!

Olof.

J vilde købe min Ene for at frelse Eders syge Sag, og jeg var ublu nok til ikke at ville sælge mig!

Brask.

Jeg troer, ved Sanct Jørgen, at Du er fra din Samling!

Olof.

Om saa er, saa brug ikke samme Kur mod mig som mod Gert Bogprenter, ham som J lod sætte i Daarekisten. Han blev for klog, er jeg bange for.

Brasf

til Mogens.

Kjender I Gert?

Mogens.

Nej, Eders Naade!

Brasf.

Det er en gal Mand, som benyttede min Presse til at trykke Lutherske Skrifter, naar jeg gav ham anti-lutherske at sætte. Og saa sværmede han om Apokalypsen og det tusindaarige Rige. Til Olof. Har Du seet ham?

Olof.

Han var her nys, og lidet Godt har I at vente af ham!

Brasf.

Er han sluppen løs?

Olof.

Han er snart i Stockholm, og da vil I sagtens komme til at høre fra ham! Vogt Jer, Hr. Biskop!

Brasf.

Alahaa, endnu er der ingen fare!

Olof.

Gjendøberne er i Stockholm.

Brasf.

Hvad siger Du?

Olof.

Gjendøberne er i Stockholm!

Brask.

Gjendøberne?

Gustav Vasa

træder hurtigt ind.

Hvad gaaer her for sig? Byen er i Uro! Folk
trække omkring i Gaderne og raabe paa Messe!
Hvad betyder det?

Brask.

Danartighed, Eders Naade!

Gustav.

Biskop Mogens!

Mogens.

Byen har ikke betalt sine Afgifter.

Gustav.

Og derfor vægre I Jer ved at holde Guds-
tjeneste? Guds Død!

Brask.

Eders Naade behage at betænke . . .

Gustav.

Biskop Mogens! Svar!

Mogens.

Eders Naade behage at betænke, at Sager som
disse, der falde ind under Kirkens Værnething . . .

Gustav.

Jeg befaler Eder at passe Eders Tjeneste!

Brasf.

Svea Riges Biskopper modtage kun Befalinger af deres højeste Øvrighed Paven og den kanoniske Lov!

Gustav

betrungen.

Det veed jeg, men om nu Paven ikke altid kan have Øje med Eder?

Brasf.

Det bliver vor Sag!

Gustav

blusjer op, men behersker sig.

J har Ret, ærværdige Biskop. Det skal blive Eders Sag.

Brasf.

for at forlade dette Emne: Stockholm skal staa i Begreb med at gjøre Oprør.

Gustav.

Hvem siger det?

Mogens.

Vor Canonicus.

Gustav.

Eders Skolemester? Hvor er han? Er det Dig? Hvad hedder Du?

Olof.

Olof Pederson.

Gustav.

Mester Olof! Du er Kjætter, Du? Og nærer Planer mod den hellige Kirke? Det er en farlig Sag!

Brasf.

Han har idag kastet Masken og formastet sig til aabenlyst at bryde Kapitlets forbud angaaende Messesfald, hvorfor vi kræve Eders Naades Samtykke til, at han straffes paa vedbørlig Naade.

Gustav.

Den Sag hører ind under Domkapitlet og kommer ikke mig ved. Men hvad er det for Oprør, Du taler om, i Stockholm?

Olof.

Gjendøberne!

Gustav.

[Ikke Andet!

Brasf.

Veed Eders Naade, hvorledes disse gale Mennesker have faret frem i Tydskland! Vi vilde foreslaa, at Eders Naade selv vendte tilbage med Krigsfolket.

Gustav.

Den Sag falder ind under mit Godtbefindende!

Brasf.

Men Borgerfrig!

Gustav.

Det bliver min Sag! Olof, jeg udnævner Dig til Skriver ved Stockholms Raadstue. Du rejser strax did. Tal til folket! Jeg stoler paa Dig!

Brast.

for fædrelandets Velfærds Skyld beder jeg Eders Naade betænke det Daarlige i at tale til Daarer.

Gustav.

Man fuer ikke Nanderne med Sværd! Betænker det, I Herrer Biskopper!

Brast.

Kirken har aldrig ...

Gustav.

Ja, heller ikke med Nøgler! Gaa til min Kansler, saa faaer Du din Fuldmagt.

Brast.

Canonicus er saa god at vente et Øjeblik!

Gustav.

Vor Secretarius lyder ikke Eders Bud for mine!

Brast.

Kirken skal først have sin Ret. — Olof Pederson!

Gustav

retter ham.

Secretarius ...

Brask.

Secretarius Olof Pederson forlader ikke Byen,
før Kapitlet har fældet sin Dom!

Gustav.

Kapitlet fælder ikke sin Dom, før det har under-
søgt!

Brask.

Det bliver vor Sag!

Gustav.

Det bliver ikke Eders Sag, Brask! En Canonicus
i Strengnæs dømmes ikke af Biskoppen i Linköping.
Biskop Mogens, hvad har I at sige?

Mogens.

Efter hvad der er steet... hm!

Brask.

Turde al videre forklaring være overflødig.

Gustav.

Biskop Brask behage at tie eller ogsaa at fjerne
sig; jeg taler udelukkende med Biskop Mogens — —
udelukkende! — — Tal ud, Hr. Mogens!

Mogens.

Jeg kan ikke se Andet... end... eftersom Hans
Højærværdighed Biskop Brask...

Gustav.

Nu er det Mester Olof, Talen er om. I

kan opsætte Undersøgelsen.) Vær saa god at forlade os.

Bisfopperne gaa.

Gustav

og Olof.

Vil Du blive min Mand?

Olof.

Eders Naades Secretarius?

Gustav.

Nej, Du skal være min højre Haand, paa det Vilkaar, at den venstre indtil videre ikke veed, hvad den højre gjør. Rejs til Stockholm!

Olof.

Kapitlet vil reklamere mig og lyse mig i Band.

Gustav.

Inden de naa saa vidt, skal Du faae Lov at skyde Skylden paa mig. Men indtil da maa Du hytte Dig selv, saa godt Du kan.

Olof.

(Hvad vil Eders Naade?

Gustav.

Du skal tale til Sværmerne i Stockholm.

Olof.

Og saa?

Gustav.

Na, der er langt frem! Jeg vover ikke at tænke det til Ende endnu. — Lad dem kun prædike, det kan

ikke skade de Sløve at høre et nyt Ord, om det ogsaa er galt; men ingen Voldsomheder maa finde Sted, ellers kommer Sværdet og blander sig i Legen. Farvel, Olof!

Gaar.

Olof

ene.

Kejseren vil ikke holde Fred med Paven!

Skolarerne, som have opholdt sig i en Allé i Baggrunden, træde frem.

Første Skolar.

Skulle vi fortsætte Legen nu, Mester Olof?

Olof.

Nu er det forbi med at lege, Børn.

Første Skolar.

Vil I forlade os, Mester Olof?

Olof.

Ja, og for bestandig efter al Rimelighed.

Første Skolar.

I kunde jo blive her Pintsen over, saa vi kunde opføre vor Komædie.

Anden Skolar.

Og jeg spille Engelen Gabriell!

Første Skolar.

Søj os heri, Mester Olof! I var den Eneste, som var god imod os og fritog os for de stræffelige fastedage.

Anden Skolar.

Åh, Mester Olof, tag ikke fra os!

Olof.

Børn, I vide ikke, hvad I forlange. Der skal komme den Dag, da I takke Gud, fordi jeg tog fra Jer. Dog nej! gid den Dag aldrig maa komme! Lad os gjøre Afskeden kort. Farvel, Nils! Farvel, Vilhelm!

Han tager dem i favn, de kysse ham paa Haanden.

Lars

er kommen ind og betragter dem opmærksomt.

Første Skolar.

Kommer I aldrig tilbage, Mester Olof?

Lars

træder frem.

Er Du rede til at rejse nu?

Olof

til Drengene.

Nej, jeg kommer aldrig tilbage.

Skolarerne.

gaa.

Farvel, Mester Olof! Glem os ikke!

Olof

seer efter dem.

Lars.

Jeg har truffet Kongen.

Olof
adspredt.

Har Du?

Lars.

Veed Du, hvad han sagde?

Olof.

Nej.

Lars.

Jeg har faaet en Støver, som er slink; nu faaer vi at se, om han kommer tilbage, naar jeg fløjter.

Olof.

Se, nu sidde de mellem Gravene og lege og plukke Blomster og synge Pintsjesange.

Lars
tager ham i Armen.

Barn!

Olof
farer sammen.

Hvad siger Du?

Lars.

Jeg troede, at Du idag havde taget et saadant Tag i Ploven, at det var for sent at se sig tilbage!

Olof
vinser til Skolarerne.

Lars.

Du drømmer endnu?

Olof.

Det var den sidste lyse Morgendrøm, der forsvandt; bær over med mig — nu er jeg vaagen!

De gaa ud til højre; naar Olof kommer i Kulissen, vender han sig endnu engang om for at se efter Skolarerne. Da ere Sortebrødrene Morten og Nils traadte frem fra den Kulisse, hvor Skolarerne gik ud.

Olof.

udstøder et ufrivilligt Rædselsfrig og farer med Haanden over Panden.

Lars

trækker ham med sig.

Tæppet falder.

Anden Aft.

Stockholm.

En Ølbod i Storkirkens Mur. I Baggrunden en Duff med Ølkander og Bøgere m. m. Tilhøjre for Duffen et Bord, bag hvilket man seer en Jerndør. Ved dette Bord sidde to forummiede Munkke (Morten og Nils) og drikke Øl. Ved de øvrige Borde tydske Krigsmænd, Bønder og Søfolk. Døren ud til Gaden er paa højre Side. En Spillemand sidder paa en Tønde med sin fedel. Krigsmændene spille Tærning. Alle ere højroste og drufne. Hans Windrank, en Smaalænding, en tydsf Borger og en Dansf sidde sammen ved et Bord.

Tydskeren

til den Danske.

Naa saa I tager den Blodhund Kristiern i for-
svar!

Danskeren.

Naa Herregud, han er jo dog et Menneske!

Tydskeren.

Nej, han er et Udyr! En fejs, falsk dansk Blod-
hund!

Danskeren.

Naa, I skulde ikke tale om Blod! Husker I Kæpplinge-
mordene, da de Tydske ...

Windrank.

Hør nu, Godtsfolk, lad os nu sidde fredeligt sammen og mere os, saa skal jeg fortælle om Amerikam!

Tydskeren.

Vil I give os Lübeckere Skylden for, hvad Tydskerne har gjort?

Danskeren.

Nej, bevares vel! Jeg siger blot, de Tydske...

Windrank.

Hør, nu skal I lade være at skjændes! Raaber til Varten. Fire Pægle Brændevin! — Nu skal vi være behagelige og holde fred med hverandre, saa skal jeg fortælle om Amerikam...

Brændevinen sættes frem.

Tydskeren

smager paa den.

En herlig Drik! Tænk dog engang, hvor Oplysningen er gaaet frem! Idag voger Kornet paa Marken...

Windrank.

Og imorgen er det forvandlet til Vin! Jeg gad vide, hvem der har gjort den Opfindelse.

Tydskeren.

Det er en tydsk Opfindelse. — Jeg siger udtrykkelig Opfindelse — thi man opdager Amerikam.

Windrauf.

Og Tydſterne giver ſig ikke af med at gjøre
Opdagelſer.

Tydſkeren.

Guds Død!

Danſkeren

til Tydſkeren.

Kan I da ſige mig, hvem der har opfundet, at
det var Tydſterne, ſom gav Sverige dets nuværende
Konge?

Latter.

Tydſkeren.

Det var Lübeckerne, ſom gav Sverige dets Be-
frier, da det ſtod paa Undergangens Rand.

Windrauf.

Kongens Skaal!

Danſkeren.

Lübeck's Skaal!

Tydſkeren

ſmitget.

Jeg veed virkelig ikke, hvorledes jeg ſkal...

Windrauf.

I er jo ikke Kongen!

Tydſkeren.

Nej, men det var ogsaa min danſke Broders...

Danſkeren.

I er jo ikke Lübecker, ſiden I er Borger i Stock-
holm.

Windranf

til Smaalændingen.

Hvorfor drikker ikke vor tause Broder?

Smaalændingen.

Jeres Kornvin skal jeg drikke, men Skaalen gjør jeg saadan med!

Klemmer Bliskmaalet sammen og kaster det paa Gulvet.

Windranf

famler efter sin Kniv.

Hvad! Vil I ikke drikke Kongens Skaal?

Smaalændingen.

Jeg har saa længe druffet hans bittre Kalk, at jeg nu ikke har Lyst til at drikke hans Skaal.

Windranf.

Guds Blod!

Tydsferen

med Liv.

Tys! tys! Lad os høre paa den Mand!

Dansferen

ligeledes.

Ih bevares vel!

Smaalændingen.

Gud hjælpe mig, naar jeg kommer hjem!

Windranf

rørt.

Hvad er det, stakkels Mand? I seer saa modfalden ud; kniber det med Pengene? Se her, værsgod!

Tager sin Pung frem. Den halve Hyre har jeg endnu i Behold! Hvad er der i Vejen med Jer?

Smaalændingen.

Lad os ikke tale om den Ting! Mere Brændevin! Brændevin! Jeg har ogsaa Penge paa Kommen! Se her — Guld! Brændevinen kommer. Men det er ikke mit eget! Men hver evige Øre agter jeg at drikke op! Og I skal vær'sgod hjælpe mig dermed.

Windrank.

Det er jo ikke Jeres Penge, siger I — hvorledes gaar det til?

Tydsfkeren.

Hvem har gjort Jer fortræd, min gode Mand? For jeg seer nok, at der er noget galt med Jer.

Smaalændingen.

Jeg er en ødelagt Mand! Seer I, jeg købte to hundrede Stude paa Borg, og da jeg kom til Stockholm, lagde Kongens foged sig imellem og sagde, at jeg ikke maatte sælge dem til højere Pris end hans. Det er Kongen, som bestemmer Prisen paa Studene, det er Kongen, som har ødelagt mig.

Tydsfkeren.

Nej, hvad siger I!

Smaalændingen.

Aa, jeg veed mere end det! Det hedder sig, at han snart vil tage Munkene og Præsterne fra os, blot for at føje Adelen.

Danskere.

Adelen?

Smaalændingen.

Jo, jo! Kong Kristiern kunde gjerne have flippet lidt tættere, Gud velsigne ham!

Windrank.

Kors bevares, er Kongen af den Slags? Jeg troede, han holdt Adelen i Ørerne.

Smaalændingen.

Han? Nej, han fodrer dem med Rettighed til at fælde Træer paa min Jord, hvis jeg ellers havde nogen mere; ja, for seer I, jeg har havt en Stump Jord engang, men saa kom der en stor Herre og sagde, at min Morfaders Moder havde laant den af hans Farmoders Fader, og saa blev jeg sat fra det Hele.

Tydskeren.

Kan Kongen virkelig være saadan? Det havde jeg dog ikke troet!

Smaalændingen.

Jo saamænd er han saa! Og saa løber de adelige Junkere med Bøssen i vore Skove og skyde Raadyrene bare af Kaadhed; men om vi Bønder saa laa for Døden af Sult og plaffede saadant et Dyr ned, ja, saa slap vi nok for at dø af Sult — for de hængte os — ikke i en Eg, Gudbevares, det vilde være en Skam for det kongelige Træ — nej i en Fyrr! for seer I, Fyrrer er ikke født med Krone

paa, og derfor er den ikke kongelig ... og derfor staaer der ogsaa i Visen:

„Og Bonden ham hængte vi op
i Fyrrens den højeste Top —“

Der staaer ikke Krone, forstaaer I nok.

Tydsferen.

Men Fyrren stikker alligevel Næsen i Sky, og den er rank i Ryggen!

Smaalændingen.

Skaal, Godtsfolk! Det er vel ment! Det er en velsignet Drif! Naar bare jeg ikke havde Kone og Børn hjemme! Na ja ja! Men det gjør ingenting! Na ja, jeg veed mere endnu, men det tier jeg pænt stille med.

Windrank.

Hvad veed I da?

Tydsferen.

Maaske det er noget Morjomt?

Smaalændingen.

Seer I — om man nu talte alle Fyrrene i Smaaland, saa troer jeg næsten, de er flere end Egene!

Tydsferen.

Troer I det?

Windrank.

Jeg kan ikke lide, man taler ilde om Kongen. Jeg maa sige, jeg kjender ikke saadan hans Gjøren

og Laden, og det kommer mig heller ikke ved, men det veed jeg, at han tager sig af Søarten! Ja, det er ham, som har udrustet Spaniesarere og gjort mig til Skipper, og saa har jeg vel ikke noget at klage over.

Tydskeren.

Men det har han gjort bare af Ondskab, for at fnække den lübske Handel, Lübeck, som han staaer i saa stor Gjæld til!

Smaalændingen.

Han faaer det nok betalt! Studene har Horn endnu, om man ogsaa har sfaaret dem! Tak for godt Selskab. Nu maa jeg afsted.

Tydskeren.

Na nej! En lille Pægl til, saa gaaer Snakken saa rart.

Smaalændingen.

Nej, ellers Tak, jeg tør ikke mere, for saa er jeg bange for, at det ikke gaaer godt. Jeg har Kone og Børn hjemme, maa I vide, og nu skal jeg til og hjem — og fortælle dem, at vi er ødelagte — nej — det tør jeg ikke. Jo, mange Tak, Hr. Tydsker, — lad os saa kun tage en Taar til!

Tydskeren.

Naa, det kan jeg lide.

De driffe.

Smaalændingen

tømmer sit Maal og springer op.

Søj for Ganden, hvor det var bedst!

Raver ud.

Tydsferen

til Dansferen.

Jeg vilde nødig være i hans Sted, naar han
vaagner.

Dansferen

niffer samstemmende.

Sarmen er tagen til, Spillemanden spiller. — Da høres der Toner fra Orgelet
inde i Kirken.

Windranf.

Det er alligevel løjerligt, at Kongen giver dem
Lov til at holde Kro i Kirkemuren.

Tydsferen.

Saaer I Skrupler, Skipper? Det veed Kongen
ikke noget af.

Windranf.

Jamen det lyder ikke godt, den Orgelmusik til
Sangen her. Jeg har nu altid været gudsfrygtig af
mig, maa I vide; det er Noget, jeg har hjemme fra.

Tydsferen

ironisk.

Lyffelig Den, som har faaet en god Opdragelse!
I har havt en Moder — —

Windranf

bevæget.

Ja — — ja!

Tydsferen.

Som syede og stoppede om Jer om Aftenen og lærte Jer: „Der gif en Engel omkring vort Hus!“

Windranf.

Alf ja!

Tydsferen.

Det var en herlig Kvinde!

Windranf

bliver mere og mere beruset.

J skulde blot vide — —

Tydsferen.

Gud har hørt hendes Bønner! J græder! J er et godt Menneske!

Dansferen.

Det er han!

Tydsferen.

Hvis Jeres Moder saae Jer nu! Med disse Taarer i Øjnene!

Windranf.

Alf, jeg er en svag Synder, det veed jeg, men seer J — Hjerter, det har jeg fanden tage mig! Kommer der en fattig og siger, han er sulten, saa trækker jeg Skjorten af Kroppen!

Tydsferen.

Skal vi ikke have os en Pægl til?

Windranf.

Nej, det er vist ikke værdt!

Der høres nogle Slag paa Jerndøren. Almindelig Uro.

Windranf.

O ve, o ve!

Tydsferen.

J skal ikke være hange! Det er ikke Porten ind til Himmerige!

Windranf.

Jeg skal aldrig drikke mere! Det lover jeg!

Tydsferen

til Danskeren.

Er Brændevinen dog ikke en velsignet Drik, at den kan røre saadan en Slyngel, saa han bliver sværmerisk og endogsaa faaer Anfald af Afholdenhedstanker!

Danskeren.

Ja, J har Ret; Måge til Drik findes der ikke.

Tydsferen.

Den aabner Hjertet paa vid Gab og lukker ilaas for Hovedet, det vil sige: den gjør os til gode Mennesker, thi god er man jo, naar man har et stort Hjerte og et lille Hoved.

Danskeren.

Ja, jeg gaaer videre endnu og siger, at Brændevinen gjør os religiøse, thi den dræber jo Fornuften,

og Fornuften er den Klippe, som hindrer Religionen
i at drage ind i Hjertet!

Tydskeren.

Brændevinen er en hellig Drif! Underligt nok,
at ikke...

Danskeren.

Nok sagt!

Der høres atter Slag paa Jerndøren.

Windranf

der har sovet, vaagner op.

Hjælp! Jeg døer!

Tydskeren.

Skade for saa skjøn en Sjæl!

Døren slaas op, hvorved Bordet, ved hvilket Morten og Nils sidde,
væltet omkuld med Kande og Bægere. En Kvinde med sort og rød Kjole og
Nonneslør om Hovedet styrter ind; Gert viser sig et Øjeblik bag hende i Døren,
som strax slaas i igjen.

Skøgen

seer sig forvildet om.

Frels mig! Man stræber mig efter Livet!

En tydsf Krigsmand.

En Skøge med Nonneslør! Hahaha!

Latter.

Morten

slaaer Kors for sig.

En Skøgel! Hvem fører hende ind i dette agt-
værdige Selfab? Hr. Vært, smid hende ud, hvis I

ikke vil stæde Stedets Anseelse og frænke Kirkens Helligdom.

Skøgen.

Er der Ingen, som vil frelse mig? Værten har taget hende fat i Armen, for at sætte hende ud paa Gaden. Kast mig ikke ud til de rasende Menneſker! Jeg vilde snige mig til Herrens Hus, for at faae en Smule af hans Naade, jeg vilde begynde et nyt Liv — men Munkene drev mig tilbage og hidsede Sværmen paa mig; saa kom fader Gert og lod mig søge Læ her.

Morten.

Der kan I selv høre! Hun har stændet Guds Helligdom! Hun vilde dølge Skammens Kjortel med Hellighedens Slør!

Tydsſkeren.

Men Sløret var ikke langt nok!

Morten

gaaer hen imod hende for at rive Sløret af hende.

Uf med Mafften, at vi maa se den Vederstyggelighed!

Han ſindſer, da han ſeer hendes Anſigt.

Skøgen.

Er det Dig, Morten! Du Morder!

Tydsſkeren.

Gamle Bekjendte!

Morten.

Det er en ſtammelig Løgn! Jeg har aldrig ſeet

Morten.

Det er heller intet Mandfolk, skjøndt hun er for-
flædt.

Olof.

J siger hun; er hun da ikke en Kvinde?)

Morten.

Det er en Skøge!

Olof

slipper forfærdet hendes Haand.

En Skøge!

Tydskeren.

Slip hende ikke, Mester Olof, ellers løber hun
sin Vej.

Olof.

Hvorfor lægger J Haand paa hende? Hvad er
hendes Brøde?

Tydskeren.

At hun gaaer i Kirke.

Olof.

Nu forstaaer jeg det!

Seer sig omkring.

Morten.

Hvad søger J?

Olof

bliver Morten vaer.

En Præst!

Morten.

Jeg er Sortebroder!

Olof.

Ja saa! Det kunde jeg gjætte! Saa er det Jer, som har hidset folk paa hende?

Morten.

Det er mig, som beskytter Kirken mod Uterlighed og vil holde den fri for Lasten. Det er en erkommuniceret Kvinde, som driver Nager med sit Legeme, hvilket skulde være et Guds Tempel!

Skøgen

falder paa Knæ for Olof.

Olof

tager hendes Haand.

Seer Du, Sortebroder! Jeg vover at tage hendes Haand og stille hende Ansigt til Ansigt med Dig. Hun har solgt sit Legeme, siger Du; hvormange Sjæle har Du kjøbt?

Ogsaa jeg er Præst! Nej, jeg er Menneske, thi endnu er jeg ikke saa formastelig, at jeg vil sætte Laas for Guds Hus, og som et syndigt Menneske rækker jeg Haanden til mit Medmenneske, som ikke kan være uden Synd. Træd frem, hvo af Jer som er ren og vil faste den første Sten!

Træd frem, Broder Morten, Du Lysets Engel, som har iført Dig Uskyldighedens sorte Klædebon og raget dit Haar, paa det Ingen maa kunne se, hvorledes Du er graanet i Synd! (Eller har Du ikke nogen Sten tilrede maaſte? De Dig, hvor har Du

gjort af dem, som Du skal række folket, naar det beder om Brød? Har Du allerede bortgivet dem alle?

Træd frem, Du agtbare Borger, til Windraaf, som sover paa Gulvet, Du, som sover Dyrets Søvn, hvi vaagner Du ikke for at faste din Kniv? Seer J, hvor han rødmer? Er det af Blusel over det daarlige Selskab, J har ført ham ind i, eller er det af Vellyst? De Tilstedeværende mumle uwilligt. J knurre! Er det af Blu over mine Ord eller af Skam for Eder selv? Hvi faste J ikke med Stene? Det er sandt, J har ingen. Nuvel! Nabner Døren, kalder folk til Undsætning og slipper Kvinden ud! Troer J ikke, at et halvhundrede Mandfolk evne at rive hende i Stykker, saa værer overtydede om, at femhundrede Kvinder skulle formaa det! Naa! J tie! Stat op, Kvinde! Du er frikjendt! Gaf bort og synd ikke oftere; men lad Dig ikke se af Præsterne, thi de skulle faste Dig for Kvinderne!

Morten

som flere Gange har søgt at afbryde Olof, men er bleven holdt tilbage af Tydsfæren, fremtager et Papir.

Denne Mand, som J lytte til, er en Kjætter, hvilket J have hørt af hans Tale; men han er endydermere bandlyst! Se her! læs selv! Han tager et Eys fra et af Bordene og kaster det midt paa Gulvet. „Som det Eys udsluffes, hvilket vi her faste, saa udsluffes for ham Glæde og Trivsel og Alt, hvad han monne have af Godt fra Gud!“

De Tilstedeværende

staa Kors for sig og vige tilbage; Olof bliver staaende alene med Sfægen midt paa Gulvet.

Anathema!

Morten

til Skøgen.

Der hører Du, hvad Kraft Mester Olofs Afslad har.

Olof

som har staaet foragt.

Kvinde! Tør Du endnu lide paa mine Ord? Er Du ikke bange for mig? Hører Du ikke Bandstraalerne hvisle om vore Hoveder? Hvi gaaer Du ikke over til disse tyve Retfærdige, som endnu ere tilbage indenfor den hellige Kirkes Hegn? — Svar mig! Troer Du, at Gud har forkastet mig, ligesom disse have gjort?

Skøgen.

Nej!

Olof

tager Bandbullen til sig.

Nuvel! Den store Biskop i den liden Stad Linløping har solgt min Sjæl til Satan for Livstid, thi længer rækker ikke hans Magt, fordi jeg hød Folket vende sig til Gud til ubelejlig Tid; her er Kontrakten: som Kirken ved den har bundet mig til Helvede, saalunde løser jeg mig selv fra den han sønderriver Pergamentet og fra Kirkens Band! Gud hjælpe mig, Amen!

De Tilstedeværende

huj.

Anathema!

Morten.

Slaa ham ned! Dræb ham! Han er bandlyst!

Olof

stiller sig foran Skogen.

Hører Du, hvor Djævlene raabe paa deres
Offer! Kommer mig ikke nær!

Morten.

Stemad! Ned med ham!

En Krigsmand løfter sit Vaaben; da slaas Jerndøren op, og Gjendøberne, anførte af Knipperdöllinf, styrte sstrigende ind, med sønderslagne Krucifixer, Helgenbilleder og iturevne Messesaaber. Alle de Tilstedeværende trænges frem mod Udgangen.

Knipperdöllinf

som har gaaet i Spidsen, idet han slaar Døren op.

Kom hid, Folk! Her er et helligt Hus til! Hvad betyder dette? En Kro i Templet! Seer I, seer I: Vederstyggelsen er gaaet saa vidt, at man stænder Helligdommen! Men jeg skal rense den med Ild! Ild paa Kirken, og Helgenbillederne paa Baalet!

Olof

træder frem.

Betænk, hvad det er, I have for!

Knipperdöllinf.

Er Du bange, at Olfadene skulle sprænges af Varmen, Du Belial? Er Du den pavelige Krovært, som ikke holder det for et Rov at bygge Easten et Kapel i Kirkemuren?

Olof.

Jeg er Secretarius ved Raadstuen, og jeg byder Eder at overholde god Orden i Kongens Navn.

Knipperdollink.

Naa, saa Du er den Mand, som Kongen har sendt ud for at bekæmpe vor hellige Sag? frem, frem, I Guds Mænd, og griber først ham, saa skulle vi dernæst rense Herrens Hus for Afguderiet!

(Morten.

Gaa gaa, Godtfolk! Han er en Kjætter og bandlyst!

Knipperdollink.

Kjætter? Saa hører Du ikke til de Papistiske?

Olof.

Saa som jeg er bleven lyst i Band, tilhører jeg ikke Kirken længer.

Knipperdollink.

Da staaer Du paa vor Side!

Olof

tier.

Knipperdollink.

Svar! Er Du mod os eller med os?

Morten.

Det er Olof Pederson, som Kongen har sendt ud.

Knipperdollink.

Er Du Olof Pederson?

Olof.

Ja.

Knipperdollinck.

Men Du er Kjætter?

Olof.

Jeg roser mig af at være det.

Knipperdollinck.

Og gaaer i Tjeneste hos Kongen?

Olof.

Ja!

Gjendøberne raabe og omringe Olof.

Gert

styrter ind gennem Jerndøren.

Hold inde! Hvad gør J?

Knipperdollinck.

Gert! Hvem er den Mand?

Gert.

Han er vor! Slip ham, Venner! Der staaer
Djævelens Udsendinge!

Peger paa Morten og Nils, som skynde sig ud. Gjendøberne løbe efter dem med Hug og Slag. Gert vender sig i Døren om mod Olof. Skøgen har truffet sig tilbage til en Krog. Windrank sover stadig under Bordet. Olof staaer takkesfuld midt paa Gulvet.

Gert

kaster sig udmattet paa en Bænk.

Det er et tungt Arbejde, Olof!

Olof.

Hvad har J gjort?

Gert.

Vi har holdt Udrensning, til en Begyndelse.

Olof.

(Den vil blive Jer dyr!

Gert.

Endnu har vi Overtaget! Hele Byen er i Bevægelse. Rink arbejder oppe i Jørgens Kapel. Hør Du, har Kongen sendt Dig ud imod os?

Olof.

Ja!

Gert.

Det var meget fornuftigt.

Olof.

Imorgen skal jeg prædike fra den nye Prædikestol.

Gert.

Naa! Men hvorledes røgter Du det kongelige Kald? Her staaer Du endnu med Armene overfors!

Olof.

Tag dine Brødre med Dig i Kirken imorgen.

Gert.

Bliver det en højpavelig Prædiken?

Olof.

Jeg er bleven bandlyst idag!

Gert

farer op og tager Olof i favn.

Gud velsigne Dig, Olof! Det var Gjenfødelsens
Daab!

Olof.

Jeg forstaaer Eder endnu ikke.) Hvorfor fare I
frem som vilde Dyr? I skænder jo alt Helligt!

Gert

fremtager et sønderslaaet Helgenbillede.

Er den maaske hellig, denne her? En Sanct
Nikolaus, troer jeg. Har da Christus Jesus levet for-
gjæves, at man endnu dyrker Træklodser? Er det en
Gud, saadan en, som jeg kan sønderslaa? Se blot!

Olof.

Men den er hellig for folket.

Gert.

Det var Guldkalven ogsaa, det var Zeus ogsaa,
det var Thor og Odin med, og dog sloges de ned!
Saaer Øje paa Skøgen. Hvem er den Kvinde der? Naa,
det var hende, jeg slap ind til Dig, for at frelse
hende. — Olof! Siig mig een Ting: har Kongen
kjøbt Dig?

Olof.

Forlad mig, Gert! Jeg hader Dig!

Gert.

Hvad er det for et Svin, som ligger derhenne og
jover?

Olof.

Naar jeg staaer Ansigt til Ansigt med Dig,
strumper jeg sammen. Gaa fra mig! Jeg vil gjøre
min Gjerning og ikke din!

Gert.

Hør nu ...

Olof.

Du vil blande vore Skjæbner sammen!

Gert.

Hør nu ...

Olof.

Du har fastet et usynligt Net omkring mig; Du
proklamerer mig som Gjendøber. Hvorledes skal jeg
forflare dette for Kongen?

Gert.

Hvilken Konge?

Olof.

Kong Gustav!

Gert.

Naa saaledes! ... Han! Farvel, Olof! ... Saa Du
skal prædike imorgen? ... Hvorfor gaaer den Kvinde
ikke? ... Farvell!

Skøgen

gaaer hen imod Olof og falder paa Knæ.

Saa mig takke Jer!

Olof.

Taf alene Gud, som har frelst din Sjæl, og tro ikke, at hvad Du har forbrudt, er sonet idag. Skaf Dig Kraft til at bære et helt Livs forbandelse! Gud har tilgivet Dig — Menneffene gjøre det aldrig!

Olof tager hendes Haand og leder hende ud igjennem Døren.

Morten

viser sig i Jerdøren, derpaa Olofs Moder og Christina, Gerts Datter.

Vi gaa vist fejl.

Moderen

idet hun faaer Øje paa Olof og Skøgen, ude af sig selv.

Olof! Olof!

Christina.

Hvem er den Kvinde? Hun seer saa ulykkelig ud.

Morten.

Lad os forlade denne uhumske Hule!

Olof

vender sig om og iler hen imod Døren, som slaaes i af Morten.

Moder! Moder!

Han iler ud gjennem den anden Dør; det mørknes paa Scenen.

72

Mellemspil.

Døren til Kirken aabnes atter forsigtigt, Bælgetræderen og hans Kone snige sig ind med en Eygte.

Bælgetræderen.

Hold Eygten, lille Katrine, mens jeg sætter Hængelaasen for.

Konen.

Vi maa vel først se os lidt omkring i al den Elendighed, Bengt! Det havde jeg dog aldrig tænkt mig, at der var saa nær til Kroen! Det er jo for-
færfælig! Seer Du de store Tønder med Øl!

Bælgetræderen.

Og Brændevin; kan Du ikke mærke, hvor det lugter; jeg faaer Hovedpine, hvis jeg skal blive her længer.

Konen.

Gud forbarme sig, saadan et ugudeligt Liv her er blevet ført!

Bælgetræderen.

Lille Katrine!

Konen.

Ja, min Ven!

Bælgetræderen.

Jeg synes, det er ligesom jeg faaer ondt! Her er saa koldt og fugtigt hernede.

Konen.

Skal vi da ikke hellere gaa hjem?

Bælgetræderen.

Jeg troer, jeg maa sætte mig lidt og hvile paa den Bænk der.

Konen.

Du skulde ikke sætte Dig i fugtigheden og Kulden; lad os gaa ind i Kirken.

Bælgetræderen.

Nej, veed Du hvad, jeg troer næsten, der var endnu foldere derinde.

Konen.

Du har da vel ikke feber?

Bælgetræderen.

Jo, jeg troer næsten. Jeg føler mig saa varm.

Konen.

Maaske Du vil have Noget at drikke?

Bælgetræderen.

Ja, det var vist ikke saa galt.

Konen.

Jeg skal se efter, om der er noget Vand at finde.

Bælgetræderen.

Det er der vist neppe i saadan et Hul!

Konen.

Ja, for Øl kan Du da ikke drikke, naar Du har feber.

Bælgetræderen.

Jeg troer næsten, at feberen er tagen lidt af; jeg har det ligesom med Kulde.

Konen.

Nu skal jeg lede efter lidt svagt Øl.

Bælgetræderen.

Nej, skal det nytte noget, maa det være stærkt;
seer Du der — der ligger et fad Rostock Nr. 4,
mærket A. W.

Konen

Ieder.

Det kan jeg ikke se! Men her ligger et Amsterdam
Nr. 5.

Bælgetræderen.

Kan Du ikke se der paa fjerde Hylde fra oven
af tilhøjre.

Konen

Ieder.

Bælgetræderen.

Hanen ligger tilvenstre lige ved Siden af
Tragten.

Konen.

Jeg kan virkelig ingenting se.

Bælgetræderen.

Da veed jeg dog, den maa være der.

Konen.

Nu har jeg den.

Bælgetræderen

rejser sig for at hjælpe hende og kommer derved til at træde paa Windraak.

Windrank

vaagner.

O Gud, o Gud! Jesus Christ! Sanct Per og Poul og Ferdinand og Isabella og Jørgen og Dragen og alle de Andre, og ind kom Domine Dejom omnepotentum ærnumtærnum Jesu Christ fatted ham om Haand med List, der gif en Engel omfring vort Hus Gloria Doria Amen! Amen! — Hvem er det, som træder mig paa Maven?

Bælgetræderen

forjæffet.

Vær saa naadig og siig, om det er en Gejst eller et Menneske!

Windrank.

For Øjeblikket er det et Svin; ellers til daglig Brug er jeg Sømand; men derfor behøver J jo da ikke at træde mig paa Bælgen.

Bælgetræderen.

J maa vide, det er netop mit Levebrød at træde Bælgen ... paa det store Orgelværk.

Windrank.

Saa det er altsaa Bælgetræderen, jeg har den Ære...

Bælgetræderen.

Egenlig Opsynsmand ved Kirken, men jeg har desuden en lille Handel med gamle Klæder i Kirke-muren.

Windranf.

Altfaa haade Bælgetræder, Opsynsmand og Kludefræmmer —

Bælgetræderen.

J een og samme Person, uden Sammenblanding eller Forvandling...

Windranf.

Det var en respektabel Treenighed!

Bælgetræderen.

Saadanne Ord gjør man ikke Løjer med.

Windranf.

Uha! Jeg drukner! Hjælp!

Bælgetræderen.

Hvad nu, i Herrens Navn?

Windranf.

Der kommer en flod — uha!

Bælgetræderen.

Lille Katrine! Hvor er Du, min Engel? Løber til. Jh, Du almægtige Gud! nu har J jaget saadan en Skræk i min Kone, at hun er løben fra Ølfadet og har taget Hanen med sig! Rejs Jer, rejs Jer, og lad os komme bort fra dette ugudelige Hul!

Windranf.

Kjære Ven, nu er jeg jo netop kommen i mit Element, saa nu er det vist bedst, jeg bliver der.

Bælgetræderen.

for Guds Skyld, Kloffen slaaer tolv nu, Spøgelse-
tiden begynder!

Windranf

springer op.

Det var en anden Sag!

Bælgetræderen

leder Windranf.

Windranf.

Hør nu engang, Opsynsmand! Jeg begynder at
ansægtes af stærke Tvivl om Treenigheden.

Bælgetræderen.

Ja, det var jo det, jeg sagde!

Windranf.

Nej, jeg mener Jeres Treenighed.

Bælgetræderen.

Hvorledes mener Kaptainen —

Windranf.

J er jo da egenlig fire Personer.

Bælgetræderen.

fire? Hvad skulde det være for fire?

Windranf.

Øltapperen naturligvis! Skal han ikke være med?

Bælgetræderen.

Tys, tys! Det er bare om Natten!

De falde Begge omkuld paa det sønderlagne Helgenbillede.

Windrank.

Uha! Spøgelse! Hjælp, Jomfru Maria!

Bælgetræderen

rejser sig og tager Helgenbilledet op fra Gulvet.

Ja, er det ikke, som Haarene kunde rejse sig paa Hovedet af En? Her ligger Gud hjælpe mig Sanct Nikolaus i Stumper og Stykker og svømmer om i Øllet! Det gaaer dog lovlig vidt, naar det Guddommelige saaledes drages ned i Skarnet. Verden staaer vist ikke længe; gaaer det saadan med det tørre Træ —

Windrank

som har fattet sig.

Med det vaade, mener J!

Bælgetræderen.

Hold Mund, Gudsbespotter! Sanct Niklas er min Skytshelgen. Jeg er fød paa hans Dag.

Windrank.

Det er formodenlig derfor, J holder af Øl begge To.

Bælgetræderen.

Ja, det er jo paa Moden nu at være Kjætter.

Windrank.

Det maa vist ligge i Luften, for jeg er ellers

et meget gudsfrygtigt Menneske. Naa, vær nu ikke gnaven længer, saa skal jeg se at faae Sanct Niklas limet sammen til Jer.

Bælgetræderen

raaber ind i Kirken.

Katrina!

Windrank.

Tys, tys! Kald da for Fanden ikke Spøgelserne frem!

Bælgetræderen.

Naa, skal Jer noget!

De gaa.

Sceneforandring.

En Dør. En mindre op til Prædikestolen. Messehagler og Korfapper paa Væggene. Bedesfamler og nogle mindre Kister. Solen skinner ind igjennem et Vindue. Klokkerne kime. Der høres en uafbrudt Mumsen fra den venstre Væg. Bælgetræderen og hans Kone komme ind, blive staaende ved Døren og holde en stille Bøn.

Bælgetræderen.

Se saa; skynd Dig nu at faae støvet af, lille Katrine.

Konen.

Naa, det gaaer vel ikke saa strengt til, det er jo bare denne Mester Olof, som skal prædike idag. Jeg begriber ikke, hvor Kapitlet kan tillade Sligt.

Bælgetræderen.

Han har Tilladelse fra Kongen, maa Du vide!

Konen.

Ja saa!

Bælgetræderen.

Og saa har han faaet en Kurv sat op paa Væggen; stadig nye Paafund! Ja, den Luther, den Luther!

Konen.

Det bliver vel den samme Historie idag som igaar! Jeg troede saamænd, de havde revet hele Kirken ned.

Bælgetræderen

bringer et Bæger Vand op paa Prædikestolen.

Han kan vel trænge til Noget at væde Halsen med idag, den Staffel.

Konen.

Na, det skal vist ikke gjøre Kaalen federe, antager jeg.

Bælgetræderen

oppe paa Prædikestolen.

Katrine! Der kommer Magisteren!

Konen.

Det var da forfækkeligt, og de har ikke ringet med Præsteklappen endnu! Nej, der bliver vel ikke nogen Ringning af for ham!

Olof

træder ind, alvorlig og højtidelig, gaaer hen til en Bedesamling og falder paa Knæ.

Bælgetræderen

Kommer ned og fremtager en Kappe, som han holder hen mod Olof.

Olof

rejser sig.

Guds fred!

Konen

nej og gaaer.

Bælgetræderen

ræffer Kappen frem.

Olof.

Lad den hænge!

Bælgetræderen.

Skal Magisteren ikke have Ornat paa?

Olof.

Nej.

Bælgetræderen.

Men det bruger man altid! Og Haandflædet?

Olof.

Behøves ikke.

Bælgetræderen.

Naa, det maa jeg sige!

Olof.

Vær saa venlig at lade mig være alene, min
Ven!

Bælgetræderen.

Skal jeg gaa min Vej? Jeg plejer ellers...

Olof.

Gjør mig den Tjeneste!

Bælgetræderen.

Ja saa! Naa ja! Men jeg maa dog først lade Magisteren vide, at jeg har lagt Messebogen tilhøjre, naar man kommer op, og saa har jeg lagt en Pind imellem, hvor Magisteren skal holde op, og saa har jeg sat Vandet ved Siden af. Nu maa Magisteren ikke glemme at vende Timeglasset, for ellers kan det let hænde, at det varer for længe...

Olof.

Vær uden frygt, der kommer nok de, som sige til, naar jeg skal slutte!

Bælgetræderen.

Ja, Gud bevares, jeg be'er om forladelse! Vi har nu saadan vore Skikke her.

Olof.

Siig mig, hvad er det for en dump Mumlen, jeg hører her ved Siden af?

Bælgetræderen.

Det er en from Broder, som læser for en stafels Sjæl.

Gaar.

Olof.

„Saa gjord nu dine Lænder og gjør Dig rede

at prædike for dem alt det, jeg befaler Dig."
 — — — — Gud hjælpe mig!

Kaster sig ned paa en Bedestammel, opdager et Papir paa den; læser:

„Træd ikke op idag; man stræber Dig efter
 Livet!“ — — —

Det har Fristeren skrevet!

Sønderriver Papiret.

Moderen

træder ind.

Du er paa vilde Veje, min Søn!

Olof.

Hvo veed!

Moderen.

Jeg veed det! Men som Moder rækker jeg Dig
 Haanden. Vend om!

Olof.

Hvor vil Du føre mig hen?

Moderen.

Til Guds frygt og Dyd!

Olof.

Er Pavens Kancellibeslutning Dyd og Guds frygt,
 saa er det for sent.

Moderen.

Det er ikke Læren alene, det er Livet.

Olof.

Jeg veed, Du hentyder til det Selskab, jeg var i
igaaraftes, men jeg er for stolt til at svare Dig.
Det vilde ej heller nytte.

Moderen.

O, at jeg skulde faae den Løn for de Øfre, jeg
har bragt, for at Du skulde komme ud i Verden
og lære!

Olof.

Dit Offer skal, ved Gud, ej blive uden frugt!
Det er Dig, Moder, jeg har at takke for denne Dag,
da jeg omfider skal træde frem med aaben Pande og
tale Sandhedens Ord.

Moderen.

Taler Du om Sandhed, Du, som har gjort Dig
til Løgnens Profet?

Olof.

Det var et haardt Ord, Moder!

Moderen.

Har maasse jeg, og Slægter før mig, levet og
troet paa en Løgn?

Olof.

Det var ikke en Løgn, men det er blevet det.
Dengang Du var ung, Moder, havde Du Ret; naar
jeg bliver gammel — ja, da har jeg maasse Uret!
Man voyer ikke omkaps med Tiden.

Moderen.

Jeg forstaaer Dig ikke.

Olof.

Nej, og det er min eneste, mit Livs store Sorg! Alt, hvad jeg gjør og lader i den reneste Hensigt, maa for Dig staa som Brøde og Ugudelighed.

Moderen.

Olof! Jeg kjender din Beslutning, jeg kjender din Vildfarelse — den kan jeg ikke rokke, thi Du har mere Lærdom end jeg, og Gud vil nok føre Dig tilbage, men jeg beder Dig, bevar dit Liv, at Du ikke idag skal styrte luft ind i fordømmelsen — forkort ikke dit Liv!

Olof.

Hvad mener Du? Man slaaer mig dog vel ikke ihjel paa Prædikestolen.

Moderen.

Har Du ikke hørt, at Biskop Brass underhandler med Paven om Indførelsen af den Lov, som dømmer Kjættene til Baalet?

Olof.

Inkvifitionen?

Moderen.

Ja, saaledes kaldes den.

Olof.

forlad mig, Moder, jeg maa op at prædike idag!

Moderen.

Du maa ikke gaa.

Olof.

Intet skal hindre mig!

Moderen.

Jeg har bedet til Gud, at han vilde omvende dit Hjerte — jeg skal sige Dig, men Du maa ikke tale om det til Nogen — jeg var svag af Alderdom og mine Knæ kunde ikke bære mig, saa opsogte jeg en Herrens Tjener og bad ham, som stod sin Gud saameget nærmere, om at læse Messer for din Sjæl. Han nægtede det, for Du var bandlyst. O, det er forfærdeligt! Gud forlade mig min Synd, jeg bestaf hans rene Samvittighed med Guld, med djævelsfuld, blot for at frelse Dig.

Olof.

Hvad hører jeg, Moder! Det er ikke muligt!

Moderen

tager Olofs Haand og leder ham hen til Væggen tilvenstre.

Hører Du? hører Du? Det er ham, som beder for Dig i Kapellet derinde.

Olof.

Saa det var den Mumlen, jeg hørte! Hvem er det?

Moderen.

Du fjender jo Sortebroder Morten — —

Olof.

Du lader Satan læse Bønner for mig! Nej,
Moder — din gode Mening takker jeg Dig for,
men — —

Moderen

græder; paa Knæ.

Olof! Olof!

Olof.

Bed mig ikke! En Moders Bøn kan friste Engle
i Himlen til Graftald. Nu er Psalmen ude, jeg maa
op! Folket venter!

Moderen.

Du lægger mig i Graven, Olof!

Olof

heftigt.

Herren skal opvække Dig! Kysser hendes Haand. Tal
ikke mere til mig, jeg veed ikke, hvad jeg selv siger.

Moderen.

Hører Du! hører Du! Folket mumler!

Olof.

Jeg kommer! Jeg kommer! Den Gud, som holdt
sin Haand over Daniel i Lovestulen, han vil ogsaa
stærke mig!

Olof gaar op.

Under de følgende Scener i Sakristiet høres en stærk talende Stemme, uden
at man kan skjelve Ordene. Naar Prædikenen har været en Stund, høres
Mumlen, som gaar over til Skrig.

Christina

kommer ind.

Saae Du ham, Moder?

Moderen.

Er Du her, Barn? Jeg bad Dig jo blive hjemme.

Christina.

Hvorfor maa jeg ikke gaa i Herrens Hus? Du skjuler Noget for mig!

Moderen.

Gaa hjem, Christina!

Christina.

Maa jeg ikke høre Olof prædike? Det er jo Guds Ord, ikke sandt, Moder?

Moderen

tier.

Christina.

Du svarer ikke. Hvad betyder det? Har Olof ikke Tilladelse til at bestige Prædikestolen? Hvorfor seer alle Folk saa hemmelighedsfulde ud? De mumlede, da jeg kom.

Moderen.

Spørg mig ikke! Gaa hjem og tak Gud for din Uvidenhed.

Christina.

Er jeg da et Barn, hvem man ingenting tør fortælle?

Moderen.

Din Sjæl er ren endnu, den maa ikke besmittes.
Hvad har Du i Kampen at gjøre!

Christina.

Kampen? Jeg anede noget Saadant!

Moderen.

Ja, her er Kamp, drag Dig derfor tilbage. Du
veed, hvad der er vor Lod, naar Mændene føre Krig.

Christina.

Lad mig dog blot vide, hvad Kampen drejer sig
om! Uvidenheden gjør mig ulykkelig! Jeg seer et
forfærdeligt Mørke og Skygger, som bevæge sig i det.
Giv mig Lys, at jeg maa faae Visshed! Maaſke jeg
fjender disse Spøgelser.

Moderen.

Du vil ſkjælve, naar Du faaer at ſe, hvem det er!

Christina.

Saa lad mig da ſkjælve, langt hellere end at
lide under denne forfærdelige Ro!

Moderen.

Man ikke Lynet ned fra Skyen — det knuſer Dig!

Christina.

Du forfærder mig! Men ſiig mig Sandheden,
jeg maa vide den, ellers vender jeg mig anden-
ſteds hen.

Moderen.

Er det din faste Beslutning at træde indenfor Klosters hellige Mure?

Christina.

Det var min faders Villie!

Moderen.

Du vakler?

Christina

tier.

Moderen.

Der er et Baand, som holder Dig?

Christina.

Du veed det!

Moderen.

Jeg veed det — men Du maa bryde det.

Christina.

Det er snart umuligt.

Moderen.

Jeg skal frelse Dig, Barn, thi endnu kan Du frelses; jeg vil bringe Herren mit største Offer, hvis blot en Sjæl kan unddrages fordømmelsen! Min Søn!

Christina.

Olof!

Moderen.

Olof er fortabt — hører Du — og det maa jeg, hans Moder, sige Dig!

Christina.

fortabt?

Moderen.

Han er en Løgnens Profet! Djævelen haver besat hans Sjæl!

Christina

heftigt.

Det er ikke sandt!

Moderen.

Gud give, saa var!

Christina.

Hvorfor — hvorfor siger Du mig dette først nu? — Men det er sandt, det er en Løgn! Gaaer hen til Døren og aabner den paaskem. Se ham, Moder, som han staaer der! Er det den onde Mand, som taler ud af hans Mund, er det en Lue fra Helvede, som brænder i hans Øje, forkynder man Løgn med stjælvende Læber, kan Mørket udstraale Lys, seer Du ikke Glorien om hans Hoved? Du har Uret, det føler jeg! Jeg veed ikke, hvilken Lære han forkynder, jeg veed ikke, hvad det er, han fornægter, men Ret har han! Ret har han, og Gud er med ham!

Moderen.

Du kjender ikke Verden, Barn! Du kjender ikke

Djævelens Rænfer — vogt Dig vel! Hun træffer Christine
bort fra Døren. Du maa ikke høre paa ham, din Sjæl
er svag, han er Antichrists Apostel!

Christina.

Hvem er Antichrist?

Moderen.

Han er lutherisk!

Christina.

Du har aldrig sagt mig, hvem Luther er, men
er Olof hans Apostel, da er Luther stor.

Moderen.

Luther er besat af Djævelen!

Christina.

Hvorfor har man ikke sagt mig dette forhen?
Nu troer jeg det ikke.

Moderen.

Jeg siger Dig det nu — ve mig! jeg vilde
holde Dig borte fra Verdens Ondskab, derfor holdt
jeg Dig i Uvidenhed

Christina.

Jeg troer Dig ikke! Slip mig, jeg maa se ham,
jeg maa høre ham, thi han taler ikke som de Andre!

Moderen.

Jesus, min Frelser! Og saa Du er besat af den
urene Aand!

Christina

i Døren.

„J skulle ikke lænkebinde Sjælen,“ sagde han
— hør!

„J ere frie, thi Gud haver gjort Eder frie!“

Seer Du, folket bæver ved hans Ord — nu staa
de op, de mumle.

„J ville ikke have frihed, ve Eder, det er Synd
imod den hellige Aand.“

Bælgetræderen

kommer ind.

Jeg troer ikke, det er raadeligt, at Kvindfolk
bliver her, for Mængden begynder at blive urolig.
Dette her kan aldrig tage nogen god Ende for
Mester Olof!

Moderen.

Jesus Maria! Hvad siger J?

Christina.

frygt ikke — Guds Aand er med ham!

Bælgetræderen.

Ja, det er nok muligt, men prædike gjorde han
som en Mester; jeg er en gammel Synder, men jeg
kunde alligevel ikke lade være at græde, da jeg sad
deroppe paa Orgelet; jeg kan ligefrem ikke begribe,
hvor en Kjætter og Antichrist kan tale saadan! Ja,
den Luther, den Luther! Skrig henne i Kirken. Saa, nu
bliver her vel stort Postyr igjen — og Kongen, som
netop skal være borte!

Moderen.

Lad os gaa! Er Gud med ham, kan de ingen
Skade volde ham! Og er det Djævelen — saa ske
din Villie, Herre, men tilgiv ham!

Skrig udenfor. De gaa.

Scenen er tom et Øjeblik, man hører kun Olofs Stemme stærkere, afbrudt af
Raab og Stenkastning.

Christina

Kommer alene tilbage og luffer Døren indenfra; hun knæler ned paa en Bede-
skammel. Stærke Slag høres paa Døren; Tumult inde i Kirken. Den tager lidt
efter lidt af, og Olof kommer ned med blodig Pande og forvirret Udseende.

Olof

uden at se Christina, kaster sig i en Stol.

forgjæves! De vil ikke! Jeg løser Fangens Lænke,
og han slaaer mig; jeg siger: „Du er fri!“ og han
troer mig ikke! Er det Ord da saa stort, at det ikke
kan rummes i en Menneskehjerne? O, at der var
blot En, som troede — men nu alene — en gal
Mand, som Ingen forstaaer....

Christina

træder frem.

Olof! Jeg troer paa Dig!

Olof.

Christina!

Christina.

Du har Ret!

Olof.

Hvor veed Du det?

Christina.

Jeg veed det ikke, men jeg troer det! Jeg hørte Dig nys.

Olof.

Og Du forbander mig ikke?

Christina.

Det er jo Guds Ord, Du prædiker?

Olof.

Ja!

Christina.

Hvorfor har man ikke sagt os dette forhen, eller hvorfor taler man et Sprog, som vi ikke forstaa?

Olof.

Hvem har lagt Dig de Ord i Munden?

Christina.

Hvem? Det har jeg ikke tænkt paa!

Olof.

Din fader?

Christina.

Han vil, at jeg skal gaa i Kloster.

Olof.

Er det kommet saa vidt? Og hvad vil Du selv?

Christina

seer Olofs saarede Pande.

Olof! man har slaaet Dig; for Guds Skyld,
lad mig forbinde Dig!

Olof

sætter sig.

Christina, har jeg rokket din Tro?

Christina

tager Haandklædet, river det itu og forbinder Olof under det følgende.

Min Tro? Jeg forstaaer Dig ikke! — — Siig
mig, hvem er Luther?

Olof.

Det maa jeg ikke sige.

Christina.

Altid samme Svar! Saaledes siger min Fader,
saaledes siger min Moder, og saaledes siger Du.
Tør man da ikke sige mig Sandheden, eller er Sand-
heden farlig?

Olof.

Sandheden er farlig! Det seer Du jo!

Peger paa sin Pande.

Christina.

Saa vil Du altsaa, at jeg skal stænges inde i en
Klostercelle for at leve et livløst Liv i Uvidenhed?

Olof

tier.

Christina.

Du vil, at jeg skal hengræde mit Liv, min Ungdom, og bede de lange evindelige Bønner, indtil min Sjæl er slumret ind. Nej — det vil jeg ikke, thi nu er jeg vaagnet, man kæmper omkring mig, man lider og fortvivler; jeg seer det, men jeg maa ikke være med, ikke engang være Tilskuer, ikke engang vide, hvad man kæmper for. I have holdt mig i en dyrriff Søvn, troer I da ikke, at jeg har en Sjæl, som ikke mættes af Brød eller de tørre Bønner, man har lagt mig i Munden; „lænkebinder ikke Vandlerne“, sagde Du. O, om Du vidste, hvor det Ord slog mig — det blev Dag, og de vilde Skrig derinde lød som fuglenes Morgensang...

Olof.

Christina! Du er Kvinde, Du er ej født til at stride

Christina.

Men saa lad mig da i Guds Navn lide, blot jeg maa blive fri for at sove! Seer I, Gud vakke mig endda! I havde aldrig vovet at sige mig, hvem Antichrist var, I havde aldrig ladet mig vide, hvem Luther var, men da din Moder skræmte mig med, at Du var en af Luthers, da velsignede jeg Luther. Er han en Kjætter eller en Rettroende? det veed jeg ikke, og det bryder jeg mig heller ikke om at vide, thi hverken Luther eller Paven eller Antichrist kan tilfredsstille min udødelige Sjæl, naar jeg ikke har Troen paa den evige Gud.

Olof.

Christina! Vil Du følge mig i Striden? Du kan støtte mig, thi Du er den Eneste!

Christina.

Nu kan jeg svare Dig et aabent Ja, thi jeg veed, hvad jeg vil, og uden at spørge min Fader om Lov, thi jeg er fri! O, jeg er fri!

Olof.

Veed Du ogsaa, hvilket Liv der venter Dig?

Christina.

Nu kjender jeg det! Og Du skal ikke have Behov at omstyrte falske Drømmebilleder — de er forsvundne; men vide skal Du, at ogsaa jeg har drømt om Ridderen, som skulde komme og byde mig et Kongerige, og som talte om Blomster og Elskov. — Olof, jeg vil vende din Hustru, her er min Haand! Og dog siger jeg Dig: Du var aldrig mine Drømmes Ridder, og jeg takker Gud, at han aldrig kom, thi da var han svunden igjen — som en Drøm!

Olof.

Du vil vende min, Christina, og Du skal blive, lyffelig, thi Du var den, som fulgte mig i din Tanke da jeg var sorgfuld og i fristelse, og nu skal Du følge mig ved min Side! Du var mine Drømmes Mø, der sad i Taarnet som fange hos den strenge Borgherre, og nu er Du min!

Christina.

Vogt Dig for Drømme, Olof!

Slag paa Døren.

Olof.

- Hvem er det?

Stemme udenfor.

Gert!

Olof.

Hvad vil han sige? Mit Løfte!

Christina.

Frygter Du? Skal jeg aabne?

Olof

luffer op.

Gert

studsende.

Christina? — Olof! Du har brudt dit Løfte!

Olof.

Nej!

Gert.

Du lyver! Du har stjålet mit Barn, min eneste
Trøst.

Christina.

Olof lyver ikke!

Gert.

Du har været i Kirken, Christina?

Christina.

Jeg har hørt, hvad Du ej vilde jeg maatte høre.

Gert.

Herre, Du undte mig ikke den eneste Glæde!

Olof.

Strømmen, som Du vilde slippe løs, tager sine
Ofre, hvor den træffer dem.

Gert.

Du har røvet hende, mit Barn!

Olof.

Giv mig hende, fader Gert!

Gert.

Aldrig!

Olof.

Er hun ikke fri?

Gert.

Hun er mit Barn!

Olof.

Prædiker Du ikke frihed? Hun er min! Gud har
givet mig hende, og Du kan ej tage hende.

Gert.

Du er, Gud være lovet — Præst!

Olof og Christina.

Præst!

Gert.

Og maa saaledes ikke indgaa Ægteskab.

Olof.

Men om jeg nu gjør det endda?

Gert.

Tør Du det?

Olof.

Ja!

Gert.

Vil Du have en bandlyst Mand, Christina?

Christina.

Det veed jeg ikke hvad er.

Olof.

Seer Du, Gert! Seer Du!

Gert.

Du straffer mig haardt, min Gud!

Olof.

Sandheden er for Alle!

Gert.

Eders Kjærlighed er større end min! Den var kun Selviskhed. Gud velsigne Jer! Nu staaer jeg ene! Omfavner dem. Saa! Gaa nu hjem, Christina, og berolige dem. Jeg vil tale med Olof.

Christina

gaaer.

Gert

til Olof.

Nu er Du min!

Olof.

Hvad siger Du?

Gert.

Min frændel — fik Du mit Brev?

Olof.

Var det Dig, som raadede mig til ikke at prædike?

Gert.

Tvertimod, skjøndt jeg udtrykte mig lidt løjerligt.

Olof.

Jeg forstaaer Dig ikke.

Gert.

Nej, Du er for ung endnu — derfor trænger Du til en Leder! Til et Menneske som Dig siger man „lad være“, naar man vil have Noget gjort.

Olof.

Hvorfor var Du ikke i Kirken med dine Venner?

Gert.

Det er kun de Syge, som have Lægen behov — vi arbejdede paa vor Kant! Du har gjort et godt

Stykke Arbejde idag, og jeg seer, Du har faaet din Løn! Jeg har frigjort Dig idag, Olof!

Olof.

Du?

Gert.

Kongen befalede Dig at stille Oprørerne til Ro, og hvad har Du gjort?

Olof.

Nu begynder jeg at forstaa Dig, fader Gert!

Gert.

Det glæder mig! Du har bragt de Rolige i Oprør!

Olof.

Ja, det har jeg.

Gert.

Hvad troer Du Kongen vil sige til det?

Olof.

Det tager jeg paa mig!

Gert.

Godt!

Olof.

Kongen skal bifalde min Handlemaade, thi han vil en Reformation, men vover ikke selv endnu.

Gert.

Taaber!

Olof.

Jeg seer, Du vil sætte mig op imod min lovlige Konge.

Gert.

Siig mig: hvormange Herrer troer Du Du kan tjene?

Olof.

tier.

Gert.

Kongen er her!

Olof.

Hvad siger Du?

Gert.

Kongen kom hjem just nu.

Olof.

Og Gjendøberne?

Gert.

fangne naturligvis.

Olof.

(Og Du staaer her ganske rolig!

Gert.

Jeg er gammel nu, jeg har ogsaa raset ligesom Du, men jeg blev kun træ. Rink og Knipperdöllink har været mit fortrav. De maatte falde, det var klart; nu begynder mit Arbejde.)

Trommeslag udenfor paa Gaden.

Olof.

Hvad er dette?

Gert.

Det er de kongelige Trommer, som holde fangerne med Selskab paa Vejen til fængslet. Kom, skal Du se!

Olof

(*Staaer op paa en Bænk og seer ud gjennem Vinduet.*)

Hvad seer jeg! Kvinder og Børn slæbes bort mellem Drabanterne!

Gert.

Naa ja, de har fastet med Sten paa Kongens Vagt, det gaaer dog ikke an.

Olof.

Skal man da føre gale og syge Mennesker i fængsel?

Gert.

Der findes to Slags Gale: den ene Slags bringer man paa Hospitalet og giver dem Piller og kolde Bade, den anden Slags hugger man Hovedet af; det er en radikal Kur, men det er ogsaa en farlig Slags Galsskab.

Olof.

Jeg gaaer til Kongen; han kan ikke have givet sit Minde til disse Skjændigheder.

Gert.

Vogt dit Hoved, Olof!

Olof.

Døgt Dig selv, fader Gert!

Gert.

Med mig har det ingen fare; jeg er indskreven
til Hospitalet.

Olof.

Jeg kan ikke udholde at se dette; jeg gaaer til
Kongen, om det saa skal koste mig mit Liv!

Gaaer hen mod Døren.

Gert.

Det er en Sag, som Kongen ikke afgjør! Det er
Loven, Du skal vende Dig til.

Olof.

Kongen er Loven!

Gert.

Ja, desværre! ... Hvis Hesten kjendte sin Styrke,
saa var den ikke saa gal, som den nu er, at gaa
under Naget — bliver den flog et Øjeblik og løber
fra sine Undertryffere — saa kalder man den gal...
Lad os bede til Gud for disse Stafslers forstand!

Tæppet falder.

Tredie Akt.

En Sal paa Stockholms Slot. I Baggrunden et Galleri, som senere
affondres med et Gardin. En ældre Tjener gaar og venter i Galleriet.

Olof

træder ind.

Kan Kongen træffes idag?

Tjeneren.

Ja.

Olof.

Kan Du sige mig, hvorfor man har ladet mig
gaa forgjæves fire Dage i Træk?

Tjeneren.

Nej, det veed jeg ingenting om.

Olof.

Det forekommer mig besynderligt, at jeg ikke er
bleven indladt.

Tjeneren.

Hvad er det om?

Olof.

Det angaaer ikke Dig.

Tjeneren.

Nej, det er sandt nok. Men jeg troede, at jeg mulig kunde give Oplysninger.

Olof.

Plejer Du at tage Dig af Kongens Modtagelser?

Tjeneren.

Nej, Vorherre bevares! Men naar man hører saameget, som jeg hører, har man dog altid Rede paa Et og Andet.

Pause.

Olof.

Varer det længe?

Tjeneren

lader, som han ikke hører det.

Olof.

Veed Du, om Kongen kommer snart?

Tjeneren

med Ryggen mod Olof.

Hva'?

Olof.

Veed Du ikke, hvem Du taler med?

Tjeneren.

Nej jeg veed ikke.

Olof.

Jeg er Kongens Secretarius.

Tjeneren.

Nej, Kors, er det Mester Olof! Saa har jeg
 kjendt Jer fader, Peder Smed, for jeg er ogsaa fra
 Ørebro, maa I vide.

Olof.

Derfor kunde Du jo gjerne være høflig.

Tjeneren.

(Ja, ja, saadan gaaer det, naar man kommer til-
 vejs her i denne Verden; saa glemmer man sine
 fattige forældre.

Olof.

At min fader virkelig har bæret Dig med sit
 Bekjendtskab, skal jeg ikke bestride; men at han ved
 sin Død skulde have indsat Dig til fader for mig,
 det troer jeg ikke.

Tjeneren.

Jo, jo, der kan man se! Den stakkels Fru Chri-
 stina!

Gaaer ud til venstre. Pause. Derpaa Lars Siggeson fra højre.

Marsken

uden at se paa Olof, faster Kappen til ham.

Kommer Kongen snart?

Olof

tager Kappen og faster den paa Gulbet.

Det veed jeg ikke.

Marsken.

Slaf mig en Stoll!

Olof.

Det er ikke min Bestilling.

Marsken.

Ja, jeg er ikke inde i Dørvogterens Instruktioner.

Olof.

Jeg er ikke Dørvogter.

Marsken.

Det er mig ligegyldigt, hvad Du er eller ikke er;
jeg bærer ingen Liste over Tjenerskabet hos mig.
Men høflig skal Du være!

Olof

tier.

Marsken.

Naa, bliver det til Noget? Jeg troer, fanden
rider Dig!

Olof.

Om forladelse, men det hører ikke til mine
forretninger som Secretarius at varte op.

Marsken.

Hvad? Mester Olof! Saa det morer Jer at
sidde ved Døren og spille Tjener, for siden at afløre
Jer som Gud! Jeg troede, I var en stolt Mand!

Han tager Kappen op og lægger den paa Bænken.

Olof.

Hr. Marst!

Marstken.

Nej, I er en forfængelig Lykkejæger! Vær saa god, træd nærmere og sid ned, Hr. Secretarius!

Udviser ham Plads og gaaer ind i et Sideværelse.

Olof

sætter sig.

En ung Adelsmand hilser paa Olof fra Galleriet.

Adelsmanden.

God Morgen, Hr. Secretarius! Ingen kommen endnu? Naa, hvordan staaer det til herhjemme i Stockholm? Jeg kommer lige fra Malmø.

Olof.

Det staaer kun sørgeligt til.

Adelsmanden.

Ja, jeg har hørt tales om det. Paffet gjør sig udtilbens som sædvanlig, saasnart Kongen vender Ryggen til. Og saa disse dumme Præster! Ja, undskyld, men I er jo fritænker, Hr. Secretarius?

Olof.

Jeg forstaaer Jer ikke.

Adelsmanden.

Gjør blot ingen Omsvøb! Seer I, jeg har faaet min Opdragelse i Paris. Frants den første, o Saint

Sauveur! det er en fremsfreden Mand! Veed J, hvad han sagde til mig paa et bal masqué nu ved sidste Karneval?

Ølof

tier.

Adelsmanden.

»Monsieur,« sagde han, »la religion est morte, est morte,« sagde han; men derfor gaaer han alligevel i Messe.

Ølof.

Saa?

Adelsmanden.

Og veed J, hvad han svarede, da jeg spurgte ham, hvorfor han gjorde det? — »Poésie! Poésie!« sagde han; aa, han er guddommelig!

Ølof.

Hvad sagde J saa?

Adelsmanden.

Deres Majestæt, sagde jeg — paa fransk naturligvis — lykkeligt det Land, som har en Konge, der kan kaste sit Blik saaledes ud over Tidens trange Kreds, at han seer Tidsaandens Krav, men alligevel ikke med Magt vil tvinge de sovende Masser til at tilegne sig en højere Anskuelse, som de maa have Aarhundreder for at modnes til. Var det ikke godt sagt?

Olof.

Na jo! Men der gif altfor meget tabt ved Oversættelsen! Slikt bør siges paa fransk.

Adelsmanden

adspredt.

Det har J fuldkommen Ret i! — Siig mig engang ... J bør gjøre fortune! J er langt ude over Jer Tid.

Olof.

Ikke saa langt, som J troer, er jeg bange for. Desværre er min Opdragelse bleven forsømt; den fandt Sted i Tydskland, som J veed, og Tydskerne er endnu ikke komne ud over Religionen.

Adelsmanden.

Ikke det? Men hør engang: kan J forklare mig alt det Drøvl med Reformationen nu i Tydskland? Luther er en oplyst Mand, det veed jeg, det troer jeg ialfald, men det kan han jo beholde for sig selv eller idetmindste ikke kaste Gnister ud i de raa Masser, hvor de dog altid maa blive Perler for Svin. Sender man Bliffet ud over Tiden og følger lidt med i de store Tankestrømninger, saa vil man let se Aarsagerne til de Misforhold i Egeværkten, som nu gjør sig gjældende i de store Kulturlande — jeg taler ikke om Sverige, thi det er ikke noget Kulturland. Veed J, hvad Tyngdepunktet er, det Tyngdepunkt, ved hvis forrykkelse Alt gaaer fra hinanden og uden hvis faste Bevarelse Alting falder over Ende? Det er Adelen! Adelen er Intelligenzen! Feudalmagten er

i Opløsning — hoc est Verden, Dannelsen er i Op-
 løsning, Kulturen døer! J troer det ikke? Det mindste
 historiske Blik vil vise Jer det. Det var Adelen, som
 gjorde Korstogene, Adelen gjorde det og Adelen
 gjorde det! Hvorfor er Tydskland søndersplittet?
 Fordi Bønderne rejser sig imod Adelen, hugger deres
 eget Hoved af. Hvorfor er der Fasthed i Frankrig,
 la France? Fordi Frankrig er Adelen og Adelen er
 Frankrig, det er identiske Begreber, de er solidariske!
 Hvorfor, spørger jeg igjen, er Sverige for Tiden
 rystet i sin inderste Grundvold? Fordi Adelen er knust.
 Kristiern den Anden var en begavet Mand, han vidste,
 hvorledes man skulde erobre et Land, han savede ikke
 et Ben eller en Arm af, nej, han huggede Hovedet
 af! Nuvel, Sverige skal frelses, og Kongen veed
 Maaden: Adelen skal rejses igjen og Kirken skal fues!
 Hvad behager?

Olaf

rejser sig.

Ikke Noget.

Pause.

Olaf.

J er fritænker?

Adelsmanden.

Naturlig.

Olaf.

Saa troer J ikke, at Bileams Æsel kunde tale?

Adelsmanden.

Nej, sandelig om jeg gjør!

Olof.

Men det gjør jeg.

Adelsmanden.

Virkelig?

Ears Andreæ

kommer.

Guds fred, Olof!

Olof

omfavner ham.

Velkommen, Ears!

Adelsmanden

gaaer.

Populace!

Ears.

Hvorledes har Du det her?

Olof.

Her er saa indestængt.

Ears.

Jo jo!

Olof.

Og saa lavt til Loftet.

Ears.

Det er derfor, de har saa ondt ved at gaa oprejst.

Olof.

Jeg er paa ti Minuter bleven i den Grad

Hofmand, at jeg har lært at holde min Mund, naar en Ufel taler.

Lars.

Ja, det er ingen Skade til.

Olof.

Hvad tænker Kongen paa?

Lars.

Det taler han ikke om.

Man begynder at famles.

Olof.

Hvorledes seer han ud?

Lars.

Som et Spørgsmaalstegn med adskillige Udraabstegn bag efter.

Brast

træder ind; Alle vige til Side.

Marsken

som er kommen tilbage, gaaer hen imod ham og hilser.

Olof

hilser paa Brast; denne seer forbausset ud.

Brast

til Marsken.

Er dette Skriverens Plads?

Marsken.

Det burde ikke være det, men vor Konge er saa overvættets naadig.

Brasf.

Nedladende mener J.

Marsken.

Netop.

Brasf.

Det er en stor Audiens idag.

Marsken.

Mest Lykønskningsbesøg i Anledning af Hans
Naades lyffelige Tilbagekomst.

Brasf.

Det er en Glæde, Hr. Marsff, at bevidne vor
Konge en ublandet Deltagelse i Anledning af Spørgs-
maalets heldige Løsning.

Marsken.

Hr. Biskoppen er altfor artig, at J har umaget
Eder hid saa lang en Vej, ovenikjøbet i Eders Alder.

Brasf.

Ja, og Ens Helsen vil ikke altid staa bi.

Marsken.

Er Hr. Biskoppens Helsen ikke saa god som
onffeligt? Det er altid sørgeligt, naar Ens Kræfter
ikke vil slaa til, især naar man beklæder saa høj og
ansvarssfuld en Plads.

Brasf.

Hr. Marsken seer rask ud!

Marſſen.

Ja, Gud ſke Lov!

Pause.

Brasſ

ſætter ſig.

Synes Hr. Marſſen ikke, at det træffer?

Marſſen.

Jo, det er ikke frit for. Skal vi maaske ſige til,
at de ſkal lukke Dørene?

Brasſ.

Na, nej Tak, jeg troer ikke, det behøves.

Pause.

Marſſen.

Kongen lader vente paa ſig.

Brasſ.

Ja!

Marſſen.

Det er maaske ikke værdt at oppebie hans Komme?

Brasſ.

Det er nok muligt.

Marſſen.

Hvis Hr. Biſſoppen tillader, ſkal jeg lade Eders
folk ſige til.

Brasſ.

Nej, har jeg ventet ſaa længe, ſaa troer jeg dog,
jeg vil blive her lidt endnu.

Pause.

Tjeneren.

Hans Naade!

Gustav.

Velkommen, mine Herrer! Sætter sig ved et Bord. Hvis de Herrer vil træde ud i forgemakket, saa skal jeg tage imod dem en for en. De træffe sig Alle tilbage med Undertagelse af Brast. Vor Marsk bliver her!

Brast.

Eders Naade!

Gustav

med højere Røst.

Hr. Siggeson!

Brast gaar. Marsken bliver.

Pause.

Tal! Hvad skal jeg gjøre?

Marsken.

Eders Naade! Staten har mistet sin Støtte, derfor vakler den; Staten har en Fjende, som er bleven overmægtig. Anbring Støtten, Adelen, igjen og knus Fjenden, Kirken!

Gustav.

Jeg tør ikke.

Marsken.

Eders Naade maa!

Gustav.

Hvad siger Du?

Marsken.

For det første: Brast ligger i Underhandling med Paven om Inkvisitionens Indførelse; Lübeck puffes paa sin uforfammede Fordring og truer med Krig; Skatkamret er tomt, Oprør paa alle Kanter af Landet...

Gustav.

Nok! — Men jeg har Folket paa min Side.

Marsken.

Tilgiv, at jeg maa benægte dette! Dalkarlene for Exempel, en forkælet Race, som tvistes med Lübeckerne om Vren af at have givet Sverige en Konge, som ere rede til at gjøre Oprør ved den første den bedste Lejlighed og møde frem med Fordringer som den, at „ingen fremmede Moder med brogede Farver og mange Læg maa antages, saaledes som nyligen skeet er ved Kongens Hof“.

Gustav.

Guds Død!

Marsken.

„Enhver, som spiser Kjød en Fredag eller en Lørdag, skal brændes eller paa anden Maade undlives.“

Fremdeles „maa ingen ny Tro eller lutherst Lære dennem paaføres.“

Hvilken troløs, uforfammet Befolkning!

Gustav.

De har dog viist sig som brave Karle engang!

Marsken.

Da der var Ild i Huset, var det vel ikke saa besynderligt, om de selv har Vand! Og hvor tidt har de ikke brudt Tro og Love! Nej, de har hørt deres Lov synges saa ofte, at de kalde deres raa Ufor-
skammethed for gammel svensk Ærlighed. 7

Gustav.

Du er Adelsmand.

Marsken.

Ja, og min Overbevisning er, at Bonden har udspillet sin Rolle: den raa Krafte, der driver fjenden bort med Armstyrke. Eders Naade! Knus Kirken, thi den holder folket i Lænker, tag Kirkens Guld og betal Landets Gjæld — og tilbagegiv atter den sunkne Adels, hvad Kirken har narret den fra.

Gustav.

Kald Brass herind!

Marsken.

Eders Naade!

Gustav.

Biskop Brass!

Marsken gaaer. Brass kommer ind.

Gustav.

Vær saa god, Hr. Biskop, at tage Ordet!

Brass.

Jeg vilde frembære min Lykønsning i Anledning af...

Gustav.

Tak, Hr. Biskop! Videre!

Brasf.

Der er desværre indløbet Klager fra forskjellige Dele af Riget angaaende ubetalte Sølblaar, som Eders Naade har optaget hos Kirken.

Gustav.

Og som I nu fræver tilbage! Behøves virkelig alle de Kalke ved Kommunionen?

Brasf.

Ja.

Gustav.

Lad dem drikke af Tinbægre da!

Brasf.

Eders Naade!

Gustav.

Er der ellers Noget?

Brasf.

Det Værste af Alt — Kjætteriet!

Gustav.

Det kommer ikke mig ved, jeg er ikke Pave.

Brasf.

Det maa jeg lade Eders Naade vide, at Kirken tager sig selv sin Ret, selv om den skulde komme i Strid med — —

Gustav.

Med hvem?

Brasf.

Med Staten!

Gustav.

Jeg giver Eders Kirke Djævelen! Nu er det sagt!

Brasf.

Det veed jeg.

Gustav.

Og I ventede blot paa at høre det af min egen Mund?

Brasf.

Ja.

Gustav.

Vogt Jer! I rejser med tohundrede Mand i følge og spiser paa Sølvs, medens folket spiser Barf.

Brasf.

Eders Naade tager Sagen for smaat.

Gustav.

Kjender I Luther da? I er en oplyst Mand! Hvad er dette for et Særsyn? Hvad siger I om den Bevægelse, der gaaer igjennem Europa?

Brasf.

[Et baglænds fremskridt! Luthers Rolle er fun-
den, at tjene som Skjærsild for det Gamle, i Aar-
hundreder Hærdvundne og Prøvede, at det maa renses
og sejrende fremgaa af Striden.

Gustav.

Jeg bryder mig ikke om Eders lærde Disputationer.

Brasf.

Men Eders Naade beskytter forbrydere og griber ind i Kirkens Ret. Mester Olof har grovelig frænket Kirken.

Gustav.

Saa bandlys ham!

Brasf.

Det er skeet, men alligevel er han i Eders Naades Tjeneste.

Gustav.

Hvad vil I gjøre ham mere? Siig!

Pause.

Brasf.

Endydermere skal han være gaaet saa vidt, at han hemmelig har giftet sig tvertimod den kanoniske Lov.

Gustav.

Saa? Det er gaaet hurtigt, det!

Brasf.

Det bryder Eders Naade sig ikke om — nuvel; men hvis han nu ophidser folket?

Gustav.

Saa skal jeg nok tage mig af det! Er der mere?

Brasf

efter et Ophold.

Jeg beder Eder for Himlens Skyld, styrt ikke paany Landet i fordærvelse! Det er endnu ikke modent til en ny Lære! Vi ere svage Siv, som kunne bøjes, men Troen, Kirken, — aldrig!

Gustav

rækker ham Haanden.

J har maasse Ret! Lad os være fjender, gamle Biskop Hans, hellere end falske Venner!

Brasf.

Vel! Men gjør aldrig, hvad J vil komme til at angre! Hver Sten, J river fra Kirken, vil Folket faste efter Jer!

Gustav.

Driv mig ikke til Uderligheder, Biskop, thi da faae vi samme forfærdelige Skuespil her som i Tydskland! For sidste Gang: vil J give efter, hvis Rigets Velfærd staaer paa eet Kort?

Brasf.

Kirken — —

Gustav.

Kirken først, ja naturligvis! Farvel!

Brasf gaar. Marsken kommer ind.

Gustav.

Biskoppen har bekræftet Jert Udsagn. Ja, det var Meningen, det. Skaf mig nu Murere, som forstaa

at rive ned! Væggene skal blive staaende, Korsene skal blive siddende paa Tagene og Klokkerne blive hængende i Taarnene, men Kjældrene skal fastes til; man begynder fra Grunden af, seer I!

Marsken.

Men folket vil faae den Tanke, at det er Troen, der tages bort; det maa oplyses.

Gustav.

Vi skal sende Mester Olof ud at prædike.

Marsken.

Mester Olof er en farlig Mand.

Gustav.

Han er just den, vi trænge til nu.

Marsken.

Han har faret frem som en Gjendøber istedetfor at bekæmpe dem.

Gustav.

Jeg veed det. Det kommer vi siden til. Send ham ind!

Marsken.

Lars Kansler er bedre.

Gustav.

Send dem ind begge To!

Marsken.

Eller Olofs Broder, Lars Pederson.

Gustav.

Duer ikke endnu! Han er for blødhjertet til at
slaa. Hans Tid kommer ogsaa.

Marsken indfører Olof og Lars.

Gustav

til Lars Kansler.

Vil Du hjælpe mig, Lars?

Lars.

Det gjælder Kirken?

Gustav.

Ja! Den skal brydes ned!

Lars.

Dertil er jeg ikke Manden. Men hvis Eders
Naade vil vende Jer til Mester Olof!

Gustav.

Du vil altsaa ikke?

Lars.

Jeg kan ikke! Men et Vaaben kan jeg over-
lade Jer.

Overleverer den nye Bibeloversættelse.

Gustav.

Den hellige Skrift! Det var et godt Vaaben!
Vil Du føre det, Olof?

Olof.

Ja, med Guds Hjælp!

Gustav

giver Lars et Vink, at han kan gaa; han forsøger sig bort.

Er Du rolig endnu, Olof?

Olof

tier.

Gustav.

Jeg gav Dig fire Dages Betænkningstid! Hvorlunde har Du rogtet din Sag?

Olof

heftigt.

Jeg har talt til Folket —

Gustav.

Saa at Du har feber endnu! Du agter at forsvare de gale Mennesker, som man kalder Gjendøbere?

Olof

frimodigt.

Ja!

Gustav.

Du har giftet Dig i stor Skyndsomhed?

Olof.

Ja!

Gustav.

Du er bandlyst?

Olof.

Ja!

Gustav.

Og endda er Du lige kjæk? Om Du nu som Oprørsstifter maatte vandre til Galgen med de Andre, hvad vilde Du saa sige?

Olof.

Jeg vilde beklage, at jeg ikke havde faaet fuldgjort min Gjerning, men takke Gud for, hvad jeg havde faaet udrettet.

Gustav.

Det er godt! Tør Du tage op til den gamle Uglerede Upsala og fortælle de Lærde, at Paven ikke er Gud, og at han ikke har noget med Sverige at gjøre?

Olof.

Ikke Andet?

Gustav.

Vil Du bevise dem, at Bibelen ene og alene er Guds Ord?

Olof.

Intet videre?

Gustav.

Du maa ikke nævne Luthers Navn!

Olof

efter nogen Betænkning.

Nej, det vil jeg ikke forpligte mig til!

Gustav.

Vil Du hellere dø?

Olof.

Nej; min Konge trænger til mig.

Gustav.

Det er ikke ædelmodigt af Dig, Olof, at benytte Dig af min Ulykke! Saa siig da, hvad Du vil; men Du maa forlade mig, om jeg senere tager noget af det tilbage.

Olof.

Man finger ikke med Sandheden!

Gustav.

Guds Død! Behersker sig. Gjør som Du vil!

Olof

paa Knæ.

Saa maa jeg da siige Alt?

Gustav.

Ja!

Olof.

Saa er mit Liv ikke forspildt, om jeg blot faaer fastet en Gnist af Tvivl i det sovende folks Sjæle! En Reformation bliver det altsaa!

Gustav

efter et Ophold.

Ja!

Pause.

Olof

angstelig.

Og hvad skal der blive af Gjendøberne?

Gustav.

Hvor kan Du spørge? Dø skal de!

Olof.

Tillader Eders Naade et Spørgsmaal?

Gustav.

Forklar mig, hvad vil disse gale Mennesker?

Olof.

Ulykken er, at de ikke veed det rigtigt selv. Og
skulde jeg sige det — — —

Gustav.

Tal ud!

Gert

kommer hurtigt ind, spillende affindig.

Gustav.

Hvem er Du, som vover at trænge Dig ind her?

Gert.

Jeg ansøger allerærbødigst om Eders Naades
Stadfæstelse af denne Erklærings Rigtighed.

Gustav.

Vent, til Du bliver kaldt ind!

Gert.

Ja, det skulde jeg gjerne gjøre, men Dagten vil
ikke vente paa mig. Jeg er rømt fra Fængslet, maa
J vide, thi der var ikke min Plads.

Gustav.

Hører Du til Gjendøberne?

Gert.

Ja, jeg kom med af en Hændelse, men her har jeg en Attest paa, at jeg hører hjemme i Hospitalet, tredie Afdeling for Uhelbredelige, Celle Nummer 7.

Gustav.

til Olof.

Kald paa Dagten!

Gert.

Nej, det behøves ikke; jeg kræver blot Retfærdighed, og den bryder Dagten sig ikke om.

Gustav

betragter Gert skarpt.

Har Du ikke været med til de skjændige Gjerninger i Stadens Kirker?

Gert.

Jo, naturligvis, thi saa galt kan da et flogt Menneſſe ikke bære sig ad! Vi vilde blot gjøre nogle ſmaa Forandringer i Stilen; der var for lavt til Loftet, syntes vi.

Gustav.

Hvad er det egenlig, I vil?

Gert.

Na, vi vil ſaameget, ſkjøndt vi ikke har ſaaet Halvdelen gjort endnu; ja, vi vil ſaameget, og det

skal gaa saa hurtigt, at Tanken ikke kan følge med, og derfor er det, at den bliver lidt bagefter! Ja, og saa vilde vi have gjort lidt ved Tapeterne derinde i Kirken og tage Vinduerne ud, for der lugtede muggent. Ja, der var mere endnu, vi vilde, men det maa det nu vente med.

Gustav

til Olof.

Det er en farlig Sygdom, Andet kan det ikke være.

Olof.

Hvo veed?

Gustav.

Nu er jeg træt. Fjorten Dage har Du at forberede Dig i. Din Haand paa at Du vil hjælpe mig!

Olof.

Jeg skal gjøre Mit!

Gustav.

Sorg for at Rink og Knipperdollink bliver førte til Malmø.

Olof.

Og derpaa?

Gustav.

Kan de løbe deres Vej! Det gale Menneske der kan Du lade bringe til Hospitalet. Farvel!

Gaaer.

Gert

knytter Næven efter Gustav.

Skal vi saa gaa?

Olof.

Hvorhen?

Gert.

Hjem!

Olof

tier.

Gert.

Vil Du sætte din Svigerfader i Daarelisten, Olof?

Olof.

Vil? Min Pligt!

Gert.

Gives der ingen højere Pligter end en Befaling?

Olof.

Begynder Du nu igjen?

Gert.

Hvad troer Du Christina vil sige, naar Du sætter hendes fader blandt de Gale?

Olof.

Frist mig ikke!

Gert.

Der seer Du, hvor svært det er at tjene Kongen.

Olof

tier.

Gert.

Naa, jeg skal ikke volde Dig Betyrning, stakkels
Dreng! Her har din Samvittighed Absolution.

Olof.

Hvad er det?

Gert.

En Udskrivningsattest! Seer Du, man maa være
gal blandt de Kloge og klog blandt de Gale!

Olof.

Hvor har Du faaet den fra?

Gert.

Synes Du maaske ikke, jeg fortjener den?

Olof.

Jeg veed ikke.

Gert.

Det er sandt, Du tør ikke endnu.

Tjeneren

kommer ind.

Vær saa god at gaa ud, her skal fejers her!

Gert.

Maaske her skal lufes ud ogsaa?

Tjeneren.

Netop.

Gert.

Saa glem ikke at lukke Vinduerne op!

Tjeneren.

Nej, det kan der nok trænges til efter saadant Selskab.

Gert.

Hør engang, lille Ven, jeg skal hilse Dig fra din fader.

Tjeneren.

Ja saa!

Gert.

Du kender ham maasse ikke?

Tjeneren.

Jo, bevars!

Gert.

Veed Du, hvad han sagde?

Tjeneren.

Nej.

Gert.

Du skal gjøre Vissen vaad, sagde han, ellers støver Du Dig til.

Tjeneren.

Det forstaaer jeg ikke.

Gert.

Nej — det er din Undskyldning.

Gaaer.

Tjeneren.

Paf!

Sceneforandring.

Olofs Arbejdsværelse. Vinduer i Baggrunden, gjennem hvilke Solen skinner ind; Træer udenfor. Christina staar ved et af Vinduerne og vander Blomster; nu og da pludrer hun med fuglene i et Bur. Olof sidder og skriver; med en utaalmelig Mine seer han op fra Papiret og hen til Christina, som om han vilde tyste paa hende. Dette gjentager sig nogle Gange, indtil Christna vælter en Urtepotte.

Olof

stampet let i Gulvet.

Christina.

Aa, min stakkels Blomst! Vil Du blot se, Olof, fire Knopper gif der af!

Olof.

Ja, jeg seer det!

Christina.

Nej, Du gjør jo ikke; Du skal komme her hen.

Olof.

Kjære Ven, jeg har ikke Tid.

Christina.

Du har endnu ikke seet mine Stillsidser, som jeg kjøbte til Dig imorges. Synes Du ikke, de synger fjønt?

Olof.

Aajo.

Christina.

Aajo?

Olof.

Det forstyrrer mig i mit Arbejde, naar de skriger.

Christina.

De skriger sandelig ikke, Olof, men Du synes at holde mere af en skrigende Nattesugl. Siig mig, hvad betyder Uglen, som Du bærer i din Signetring?

Olof.

Uglen er et gammelt Symbol paa Visdom.

Christina.

Det er et dumt Symbol, synes jeg — den Vise elsker da ikke Mørket!

Olof.

Den Vise hader Mørket og Natten, men han gjør Natten til Dag med sit skarpe Blik.

Christina.

Hvorfor har Du altid Ret, Olof? Kan Du siig mig det?

Olof.

fordi jeg veed, min Ven, at det morer Dig at
give mig Ret.

Christina.

Se, nu har Du igjen Ret. — Hvad er det, Du
skrifer paa?

Olof.

Jeg oversætter.

Christina.

Læs lidt af det for mig!

Olof.

Jeg troer ikke, Du kan forstaa det.

Christina.

[Forstaa det? Er det da ikke Svensk?

Olof.

Jo, men det er for umaterielt for Dig.

Christina.

Umaterielt? Hvad er det?

Olof.

Du vilde ikke kunne forstaa mig, om jeg ogsaa
forklarede Dig det; men naar Du ikke forstaaer, hvad
jeg læser for Dig, saa forstaaer Du, hvad der for-
staaes ved Umaterielt.

Christina

tager et halvfærdigt Striffetøj.

Læs Du, medens jeg striffer!

Olof.

Hør saa godt efter; men det er ikke min Skyld,
om Du kommer til at kjede Dig.

Christina.

Jeg skal nok forstaa det; jeg vil forstaa det.

Olof

læser.

„Materien, tænkt i sin Abstraktion fra Formen, er det fuldkomment Prædikatløse, Ubestemte, forskjelsløse. Thi ikke af den rene Ikke-Væren, men kun af Virkelighedens Ikke-Væren, det vil sige af Væren som Mulighed, kan Noget opstaa. Den mulige Væren er ligesaa lidt Ikke-Væren som Virkelighed. Enhver Eksistens er derfor et virkeliggjort Muligt. Materien er saaledes for Aristoteles et langt positivere Substrat end for Plato, der erklærer den for en ren Ikke-Væren. Heraf seer man, hvorledes Aristoteles kunde opfatte Materien i Modsætning til Formen som en positiv Negativitet.“

Christina

faster sit Arbejde fra sig.

Hold op! Hvorfor skal jeg ikke kunne forstaa dette? Har jeg da ikke de samme sjælelige Evner som Du? Jeg blues for Dig, Olof, at Du skal have saadant et stakkels Væsen til Hustru, som ikke forstaaer, hvad Du siger. Nej, jeg skal holde mig til mit

Strikketøj, jeg skal gjøre i Orden og støve af i dit Arbejdsværelse, jeg skal idetmindste lære at læse dine Ønsker i dine Øjne, jeg skal være din Slavinde, men aldrig, aldrig skal jeg komme til at forstaa Dig! Af, Olof, jeg er Dig ikke værdig, hvorfor tog Du mig til din Hustru? Du overvurderede mig i et Berusningens Øjeblik. Der vil komme den Tid, da Du angrer det, og saa blive vi begge To ulykkelige!

Olof.

Christina! fat Dig, min Ven! Sæt Dig her hos mig! Tager Strikketøjet op. Troer Du mig, naar jeg siger, at det er mig umuligt at gjøre et saadant Arbejde? Aldrig i Livet vil jeg kunne gjøre det. Er Du saa ikke dygtigere end jeg, og er jeg ikke mindre end Du?

Christina.

Hvorfor kan Du ikke det?

Olof.

Af samme Grund som Du ikke forstod mig nys; eg har ikke lært det. Men vil Du nu blive glad igjen, naar jeg siger Dig, at Du kan lære at forstaa denne Bog, som Du nøje bør adstille fra mig, medens jeg derimod aldrig kan lære dit Arbejde.

Christina.

Men hvorfor ikke?

Olof.

Fordi jeg ikke er færdig saaledes, og fordi jeg ikke vil.

Christina.

Men hvis Du nu vilde?

Olof.

Seer Du, min Ven, det er just min Svaghed, at jeg aldrig kan ville det. Tro mig, Du er stærkere end jeg, thi Du raader for din Villie, jeg raader ikke for min.

Christina.

Troer Du, jeg kan lære at forstaa den Bog der?

Olof.

Det er jeg overbevist om. Men det maa Du ikke.

Christina.

Skal jeg bestandig holdes i Uvidenhed?

Olof.

Nej, nej, forstaa mig vel! Den Stund Du forstod, hvad jeg forstod, vilde Du ophøre at agte mig...

Christina.

Som en Gud...

Olof.

Som Du vil! Men tro mig, Du vilde tabe det, som nu gjør Dig større end mig: Kraften til at herske over din Villie, og da blev Du mindre end jeg, og da vilde jeg ej agte Dig! Forstaa mig ret: vor Glæde er at overvurdere hinanden, lad os beholde den Vildfarelse!

Christina.

Nu er Du ikke til at forstaa; men jeg maa tro paa Dig, Olof. Du har Ret!

Olof.

Lad mig være alene, Christina, jeg beder Dig.

Christina.

Forstyrrer jeg Dig?

Olof.

Det er alvorlige Tanter, der optage mig. Du veed, jeg venter Afgjørelsen idag. Kongen har fra-
sagt sig Regjeringen, fordi man ikke vilde gaa ind
paa hans Villie. Idag skal jeg enten staa ved mit
Maal eller begynde Kampen forfra.

Christina.

Maa jeg ikke være glad idag, Olof, det er Sanct-
Hans-Aften?

Olof.

Hvorfor er din Glæde saa stor idag?

Christina.

Skulde jeg ikke være glad, at jeg er sluppen ud
af Trældommen og bleven din Hustru?

Olof.

Du maa tilgive mig, om min Glæde er mere
alvorlig, saasom min Lykke har kostet mig — en
Moder!

Christina.

Det veed jeg, og det føler jeg ogsaa dybt. Din Moder vil, naar hun erfarer vort Giftermaal, tilgive Dig, men forbande mig. Hvem faaer den tungeste Byrde? Men det er det Samme, det er for din Skyld! Jeg veed dette, jeg veed, at store Kampe vente Dig, at dristige Tanker fødes i dit Hoved, og at jeg aldrig kan tage Del i Kampen, aldrig være Dig til Hjælp med et Raad, aldrig forsvare Dig imod Bagvasterne; jeg maa være Tilskuer og under alt dette leve i min lille Verden, sysle med dens Smaa-ting, som jeg ikke troer, Du sætter Pris paa, men som Du dog vilde savne. Olof, jeg kan ikke græde med Dig, gjør Du da saa dit til, at Du kan smile med mig, stig ned fra din Højde, som jeg ikke naaer op til, vend hjem engang imellemstunder fra de Kampe, I føre deroppe paa Bjergene; jeg kan ikke stige op til Dig, kom da ned til mig et Øjeblik. Olof, tilgiv mig, om jeg taler barnagtigt. Du er en Mand, sendt af Gud, det veed jeg, og jeg har følt Vel-signelsen af dine Ord, men Du er mere: Du er Menneske, og Du er min Ægtemage, eller Du skulde være det! Ikke synker Du ned fra din Højhed, fordi Du bortlægger din højtidelige Tale og lader Skyen paa din Pande sprede sig engang. Er Du for stor til at se paa en Blomst eller høre paa en Fugl? Olof, jeg stillede Blomsterne paa dit Bord, at Du skulde hvile dit Øje paa dem, men Du lod Pigen bære dem ud, thi Du fik Hovedpine; jeg vilde afbryde din ensomme Tausked under Arbejdet, og jeg gav Dig Fuglesang, men Du kalder det Skrig; jeg bad

Dig spise til Middag for en Stund siden, men Du havde ikke Tid; jeg vil tale med Dig — Du har ikke Tid; Du seer ned paa denne lille Virkelighed, og dog har Du anvist mig den til at færdes i. Du vil ikke høre mig op — saa træd mig idetmindste ikke ned! Jeg skal fjerne Alt, hvad der kan forstyrre dine Tanker. Du skal faae Lov til at være i Fred for mig — og mine stakkels Ting!

Hun kaster Blomsterne ud af Vinduet, tager Fugleburet og vil gaa.

Olof.

Christina, kjære Barn, tilgiv mig! Du forstaaer mig ikke!

Christina.

Altid det Samme: Du forstaaer mig ikke! O, nu veed jeg det! Jeg ældedes saa hurtigt det Øjeblik i Sakristiet, at jeg blev Barn igjen.

Olof.

Kjære Ven, jeg skal se paa dine Fugle og pludre med dine Blomster.

Christina

bærer Buret bort.

Na nej — det er forbi med al Pludren nu — Alvor skal der blive. Vær ikke bange for min støjende Glæde, den var kun til for din Skyld, men naar den ikke passer for Dig og dit alvorlige Kald, saa — —

Hun brister i Graad.

Olof

tager hende i sine Arme og kysser hende.

Christina! Christina! Nu har Du Ret! Tilgiv mig!

Christina.

Olof, Du gav mig en ulykkelig Gave, dengang Du gav mig friheden, jeg kan ikke bruge den! Jeg maa have Nogen at lyde!

Olof.

Det skal Du faae; men nu taler vi ikke mere om det. Nu gaaer vi tilbords. Jeg føler mig rigtig sulten!

Christina

glad.

Kan Du virkelig være sulten? Seer ud gennem Vindue og gjør en forstrækket Bevægelse. Gaa Du, Olof, jeg skal strax komme efter, jeg vil blot ordne lidt først.

Olof

gaaer.

Lad mig ikke komme til at vente saalænge, som Du har ventet paa mig.

Christina

udstrækker Hænderne som til Bøn og stiller sig hen for at vente paa En, der skal komme ind ad Døren til Gaden.

Pause.

Moderen

træder ind og gaaer forbi Christina uden at vende sig.

Er Mester Olof hjemme?

Christina

som er gaaet hende imøde med Venlighed, standser først forstrækket, men anslaaer derefter samme Tone som Moderen.

Nej! Behag at tage Plads, saa kommer han snart.

Tak!

Hun sætter sig.

Pause.

Moderen.

Giv mig et Krus Vand! Christina bringer det. Lad mig være ene!

Christina.

Som Husmoder er det min Skyldighed at holde Eder med Selskab.

Moderen.

Jeg vidste ikke af, at en Præsts Husholderste faldte sig Husmoder!

Christina.

Mester Olofs Hustru er jeg for Gud! Veed I ikke, at vi er viede?

Moderen.

En Skøge er I, det veed jeg!

Christina.

Jeg forstaaer ikke det Ord.

Moderen.

I er en Kvinde af samme Slags som den, Mester Olof talte med hin Aften i Ølboden.

Christina.

Hun, som saae saa ulykkelig ud? Ja, lykkelig er jeg ikke!

Moderen.

Det troer jeg gjerne! Gaa bort fra mit Afsyn,
Eders Selskab er mig en Skam!

Christina

paa Knæ.

(For Eders Søns Skyld, skjæld mig ikke!

Moderen.

Med en Moders Myndighed forviser jeg Eder
fra min Søns Hus, hvis Tærskel I har vanæret.

Christina.

Som Husmoder aabner jeg min Dør for hvem
jeg lyfter. Jeg skulde have lukket den for Eder, om
jeg kunde have anet Eders Sprog!

Moderen.

Store Ord for Sanden! Jeg befaler Eder at gaa!

Christina.

Med hvad Ret vover I at overfalde mig i mit
eget Hus og vise mig bort fra mit Hjem? I har
sat en Søn i Verden og opdraget ham, det var Eders
Skyldighed, Eders Bestemmelse, og I kan takke Gud,
at I har faaet Lov at opfylde den saa godt, thi saa
lykkelige ere ej Alle. Nu staaer I paa Gravens
Rand; træd derfor tilbage, inden det er forbi. Eller
har I opfostret Eders Søn saa ilde, at han endnu er
Barn og trænger til Jer Vejledning? Vil I have
Tafnemlighed, saa søg den, men paa en anden Maade;
troer I, det er Barnets Bestemmelse at ofre sit Liv

blot for at vise Eder Taknemlighed? Hans Kaldelse siger: „Gaa did!“ I kalder: „Utaknemlige, kom hid!“ Skal han gaa vild, skal han ofre sine Kræfter, som tilhøre Samfundet, Menneſſeheden, blot for at tilfredsstille Jer personlige lille Selviſthed, eller mener I, at det overhovedet fortjener Taknemlighed, at I har givet ham Livet og Opdragelsen? Var det ikke Eders Livs Opgave og Bestemmelse, bør I ikke takke Gud, at I har faaet saa højt et Kald, eller gjorde I det blot for bagefter i et halvt Liv at kunne puffe paa Taknemlighed? Veed I ikke, at I med dette Ord Taknemlighed river ned, hvad I engang har bygget op? (Og hvad Ret tiltager I Eder over mig? Skal Ægteskabet være en Panteforskrivning af min frie Villie til Den, som Naturen har givet min Ægtefælle til Moder eller fader? I er ikke min Moder, jeg ſvoer ikke Jer Troſkab, da jeg tog Olof til Mage, og jeg har Afgtelse nok for min Mand til, at jeg ikke tillader Nogen at krænke ham, om det saa var hans egen Moder! Derfor har jeg talt!

Moderen.

Nu ſeer jeg Frugten af de Lærdomme, min Søn udbreder.

Chriſtina.

Nil I ſtjalde Eders Søn, saa maa det ſke i hans Nærværelſe. Hun gaar hen til Døren og kalder: Olof!

Moderen.

I er allerede saa ſnui

Christina.

Allerede? Det har jeg sikkert altid været, hvorvel jeg ikke vidste af det, før jeg havde det behov.

Olof

kommer ind.

Moder! Velkommen!

Moderen.

Tak, min Søn! Farvel!

Olof.

Gaaer Du? Hvad skal det sige? Jeg ønsker at tale med Dig.

Moderen.

Det behøves ikke. Hun har sagt Alt. Du skal ikke behøve at vise mig Døren!

Olof.

Moder! Hvad i Guds Navn er det, Du siger! Christina! hvad er dette?

Moderen

vil gaa.

Farvel, Olof! Dette tilgiver jeg Dig aldrig!

Olof

vil holde hende fra at gaa.

Bliv og forklar Dig idetmindste!

Moderen.

Det er uværdigt! Du stikker hende ud for at sige,

at Du ikke skylder mig noget, at Du ikke har Brug
for mig længere! O, det er haardt!

Hun gaar.

Olof.

Hvad har Du sagt, Christina?

Christina.

Jeg husker det ikke nu, thi det var en hel Mængde
Ting, som jeg aldrig har vovet at tænke, men som
jeg maa have drømt, medens min Fader holdt mig i
sit Slaveri.

Olof.

Jeg kjender Dig ikke igjen, Christina!

Christina.

Jeg begynder næsten selv at finde mig noget
forandret.

Olof.

Du var uvenlig imod min Moder!

Christina.

Ja, det maa jeg vist have været! Synes Du ikke,
at jeg er bleven haard, Olof?

Olof.

Viste Du hende Døren?

Christina.

Tilgiv mig, Olof, jeg var ikke venlig imod hende.

Olof.

For min Skyld kunde Du gjerne have været lidt mildere i din Tale. Hvorfor kaldte Du ikke strax paa mig?

Christina.

Jeg vilde se, om jeg ikke kunde klare min Sag selv. Olof, vil Du ofre mig for din Moder, hvis hun beder Dig derom?

Olof.

Et saadant Spørgsmaal besvarer jeg ikke i en Hast.

Christina.

Jeg skal svare! Det morer Dig at bøje Dig af egen Drift under din Moders Villie og Ønsker, fordi Du er stærk; mig krænker det derimod at gjøre det, thi jeg er svag; jeg gjør det aldrig!

Olof.

Hvis jeg nu beder Dig!

Christina.

Det kan Du ikke forlange! Eller vil Du, at jeg skal hade hende? ... Siig mig, Olof, hvad menes der med en Skøge?

Olof.

Du kommer med saadanne underlige Spørgsmaal.

Christina.

Vil Du værdige mig et Svar?

Olof.

Tilgiv mig, om jeg tier!

Christina.

Altid denne evige Taushed! Tør man da stadig
 ikke sige mig Alt? Skal jeg være Barn endnu? Saa
 sæt mig ind i Barnekamret og leg med mig!

Olof.

Det er en ulykkelig Kvinde.

Christina.

Nej, det er noget Andet!

Olof.

Har Nogen rovet at kalde Dig med det Navn?

Christina

efter en Pause.

Nej!

Olof.

Nu taler Du ikke sandt, Christina!

Christina.

Jeg lyver, jeg veed det; o, jeg er bleven saa
 ond siden igaar.

Olof.

Der er steet Noget igaar, som Du skjuler!

Christina.

Jal Jeg troede, jeg skulde kunne bære det alt-
 sammen alene, men nu mægter jeg ikke mere.

Olof.

Tal, jeg beder Dig!

Christina.

Men Du maa ikke kalde mig svag! En folkehob forfulgte mig lige her til Porten og raabte dette forfærdelige Ord, som jeg ikke forstaaer! En ulykkelig Kvinde leer man ikke af!

Olof.

Jo, min Ven, det er netop det, man gjør!

Christina.

Jeg forstod ikke deres Ord, men deres Lader forstod jeg tilstræffelig til at blive opirret og ond.

Olof.

Og endda har Du været saa venlig imod mig!

Tilgiv mig, om jeg har været haard imod Dig! —

Det er det Navn, som den raa Kraft har givet sine

Ofre! Du vil tidsnok komme til at erfare mere

herom, men tag aldrig en „ulykkelig Kvinde“ i for-

svar, thi da vil man kaste Skarn paa Dig! — —

Et Bud med et Brev. Endelig! Læs, Christina,

thi det er af dine Læber, jeg vil høre det glade

Budskab.

Christina

Læser.

„Du har sejret, unge Mand! Jeg, din Fjende, er den første, som siger Dig det, og til Dig henvender jeg mig uden Ndmygelse, thi Du førte Mændens

Vaaben, da Du talte for den nye Tro! Om Du har Ret, veed jeg ikke, men jeg troer, Du fortjener et Raad af en gammel Mand: bliv her, thi dine Fjender er borte. Gaa ikke at slaas med Luftaander, det vil lamme din Arm, saa Du volder Dig selv Døden. Sæt ikke din Lid til Fyrster, det raader Dig en for-dum mægtig Mand, som nu træder tilbage og lægger i Herrens Haand, hvad der skal ske med hans slagne Kirke.

Johannes Brast."

Christina.

Du har sejret!

Olof

glad.

Gud, jeg takker Dig for denne Stund! *Pause.* Nej, jeg er bange, Christina! Denne Lykke er for stor. Jeg er for ung til allerede at staa ved Maalet! Intet mere have at udrette! O, det er en forfærdelig Tanke! Ingen Kamp mere, det er Døden!

Christina.

Hvil Dig et Øjeblik og vær glad ved, at det er til Ende.

Olof.

Kan der gives nogen Ende! Nogen Ende paa denne Begyndelse! Nej, nej! O, jeg vilde gjerne begynde om igjen! Det var ikke Sejren, jeg vilde, det var Kampen!

Christina.

Frist ikke Gud, Olof! Jeg føler, at her staaer meget, meget tilbage.

Adelsmanden

træder ind.

Goddag, Hr. Secretarius! Behagelige Efterretninger!

Christina gaaer.

Ølof.

Velkommen! Jeg har allerede hørt Noget.

Adelsmanden.

Tak for det udmærkede Forsvar imod denne dumme Galle; I knækkede ham som en brillant Fyr; I gjorde blot lidt for meget af det, ikke saa megen Ild; lidt Gift er ogsaa godt.

Ølof.

I har Meddelelser fra Kongen?

Adelsmanden.

Ja! I skal nu høre Beslutningerne i største Korthed:

1mo fælles Forpligtelse til at modstaa og straffe alt Oprør.

Ølof.

Behag at gaa videre!

Adelsmanden.

2do Ret for Kongen til at inddrage Biskoppernes Slotte og befæstede Steder, bestemme deres Indkomster...

Ølof.

for det Tredie?

Adelsmanden.

Nu kommer det Bedste, selve Kjærnepunktet i Sagen: 3° Ret for Adelen til at faae tilbage hvad der af dens Arv og Eje siden Carl Knutsjons Undersegelse Aar 1454 er blevet lagt ind under Kirker og Klostre...

Olof.

[For det fjerde?

Adelsmanden.

forsaavidt Arvingen kan godtgjøre sin fødselsret dertil paa Thinge med tolv Mands Ed.

Lægger Papiret sammen.

Olof.

Er det Alt?

Adelsmanden. -

Ja! Er det ikke ypperligt?

Olof.

Og der er ikke mere?

Adelsmanden.

Jo, bagefter kommer der nogle Smaating, men de er ikke af nogen videre Vigtighed.

Olof.

Lad mig høre dem!

Adelsmanden.

Der staaer et 5° om Ret for Præster til at for-

fynde Guds Ord, men det havde de jo allerede iforvejen.

Olaf.

Og saa ikke mere?

Adelsmanden.

Jo, saa kommer Ordinantsen: at der skal udarbejdes Registre over alle Biskoppers, Domkirkers og Kannikers Indtægter, hvorfor Kongen forbeholder sig at . . .

Olaf.

Det hører jo ikke hid.

Adelsmanden.

Alt bestemme, hvormeget de deraf skulle beholde og hvormeget de skulle give ham til Kronens Behov; at gejstlige Embeder — ja, dette maa interessere Jer — gejstlige Embeder, ikke blot de højere, men ogsaa de lavere, herefter ene og alene skulle besættes med Kongens Samtykke, saa at . . .

Olaf.

Vær saa god at oplæse det Punkt, som handler om Troen — —

Adelsmanden.

Om Troen — der er ingenting nævnet om den. Jo, lad mig se — „Evangelium skal fra denne Dag af læses i alle Skolestuer.“

Olaf.

Er det Alt?

Adelsmanden.

Alt! Nej, det er sandt! Jeg har en særlig Befaling fra Kongen til Jer, som meget fornuftigt paa-byder, at aldenstund Folket er opbragt over de nye Indretninger, maa I ikke paa nogen Maade rokke ved det Gamle, ikke affkaffe Messer, Vievand eller andre Sædvaner og overhovedet ikke foretage nogen ny Vilkaarlighed, thi Kongen vil ikke fremdeles se igjennem Fingre med Eders Overgreb saaledes som hidtil, da han ikke havde Magt til at gjøre Andet.

Olof.

Naa saaledes! Og den nye Tro, som han har ladet mig forkynde?

Adelsmanden.

Den skal modnes langsomt! Den kommer! den kommer!

Olof.

Er der ellers Noget?

Adelsmanden

rejser sig.

Nej! Hold Jer nu blot i Ro, saa vil I drive det vidt! Na, der var jeg nær ved at glemme det Bedste! Hr. Sognepræst, jeg har den Ære at ønske til Lykke! Her er Udnævnelsen: Sognepræst ved Stadens Kirke med 3000 Daler i saa ung en Alder! Ja, nu kan I slaa Jer til Ro og nyde Livet, om I saa aldrig naaede længere. Det er herligt at have naaet sit Maal i saa ung en Alder! Jeg gratulerer!

Gaaer.

Olof

Kaster Udnævnelsen paa Gulvet.

Saa det var Alt, hvad jeg har lidt og stridt for! En Udnævnelse! En kongelig Udnævnelse! Jeg har tjent Belial istedetfor Gud! De Dig, falske Konge, som har solgt din Herre og Gud! De mig, som solgte mit Liv og mit Arbejd for Mammon! Gud i Himlen, tilgiv mig!

Kaster sig paa en Bænk og græder.

Christina og Gert.

Christina gaaer frem, Gert bliver staaende i Baggrunden.

Christina

tager Udnævnelsen op og læser den, gaaer derpaa glad hen til Olof.

Olof! Nu vil jeg lykønske Dig af et glad Hjerte!

Hun vil hjærtegne Olof, men han springer op og støder hende bort.

Olof.

Gaa fra mig! Du ogsaa!

Gert

træder frem.

Naa, Olof — Troen . . .

Olof.

Dantroen mener Du!

Gert.

Paven er jo slagen. Skal vi nu snart ilag med Kejseren?

Olof.

Vi begyndte fra den gale Ende!

Gert.

Naa — omsider!

Olof.

Du havde Ret, Gert! Her har Du mig! Kamp!
Men aaben og ærlig!

Gert.

Du har drømt som et Barn lige til idag.

Olof.

Det føler jeg. Nu kommer Strømmen! Men lad
den nu kun komme! De dem og os!

Christina.

Olof, for Himlens Skyld, hold inde!

Olof.

Gaa din Vej, Barn! Her drukner Du, eller Du
drager mig ned!

Gert.

Mit Barn! Hvad har Du ude i Stormen at gjøre!

Christina

gaaer.

Klofferingning, Jubel, Musik og Trommer udenfor.

Olof

gaaer hen til Vinduet.

Hvad jubler folket for?

Gert.

fordi Kongen giver Majstang med Musik uden-
for Norrport.

Olof.

Og de vide ikke, at han har givet dem Sværd
istedetfor Ris!

Gert.

Vide? Om de blot vidste!

Olof.

Staffels Børn! De dandse efter hans fløjter og
gaa i Døden efter hans Trommer — skulde de Alle
dø, paa det En maa leve?

Gert.

En skal dø, paa det Alle maa leve!

Olof

gjør en Bevægelse af Ubillie og Afsty.

Tæppet falder.

Moderen.

Christina!...

Christina.

Er der Noget, I vil?

Moderen.

Dig — ingenting!

Christina.

fru Christina!

Moderen.

forstyr mig ikke min sidste Stund! Gaa herfra!

Lars

træder frem.

Hvad vil Du, Moder?

Moderen.

Bring denne Kvinde bort! Skaf min Skriftefader
hid, thi jeg døer snart.

Lars.

Er ikke din Søn værdig til at modtage din sidste
Bekjendelse?

Moderen.

Han har ikke gjort sig fortjent dertil. Er Morten
endnu ikke kommen?

Lars.

Morten er et slet Menneske.

Moderen.

Gud, Du straffer for haardt! Mine Børn stille sig imellem mig og Dig! Vil man nægte mig Religionens Trøst i mit sidste Øjeblik? Mit Liv har I taget, vil I nu ogsaa forspilde min Sjæl — Eders Moders Sjæl!

Hun falder i Usmagt.

Lars.

Du hører selv, Christina! Hvad skal vi gjøre? Skal hun dø, bedragen af en saadan Usling som Morten, og maaske takke os, eller skal hendes sidste Bøn worde en Forbandelse? Nej, lad dem komme ind! Hvad er din Tanke, Christina?

Christina.

Jeg tør slet ingenting tænke!

Lars

gaaer ud og kommer strax tilbage.

O, det er forfærdeligt! De er faldne i Søvn ved Tærninger og Glas! Og af dem skal min Moder beredes til Døden!

Christina.

Men siig hende da Sandheden!

Lars.

Hun troer den ikke; den vil falde tilbage som en Løgn paa os.

Moderen.

Søn! Hør din Moders sidste Bøn!

Lars

gaaer.

Gud forlade mig!

Christina.

Det havde Olof aldrig gjort!

Lars

kommer ind med Morten og Nils og fører Christina med sig ud.

Morten

gaaer hen til Sengen.

Hun sover!

Nils

fætter et Skrin ned paa Gulvet og aabner det, fremtager Dievandskar, Røgelsekar, Salvehorn, Palmer og Eys.

Saa kan vi altsaa ikke begynde Arbejdet endnu?

Morten.

Har vi ventet saalænge, saa kan vi vente lidt til; naar bare ikke den Satans Præst kommer!

Nils.

Mester Olof, mener Du! ... Troer Du, han saae Noget derude?

Morten.

Det bryder jeg mig fejl om; naar bare Kjællingen vil rykke ud med Pengene, saa er jeg lige glad.

Nils.

Du er alligevel en stor Kjæltring!

Morten.

Ja, men det begynder at trætte mig nu. Jeg ligesom længes efter at komme til Ro. Veed Du, hvad Livet er?

Nils.

Nej.

Morten.

Alt nyde! Kjødet er Gud! Staaer der ikke saadan etsteds?

Nils.

Ordet blev Kjød, mener Du.

Morten.

Naa saadan. Javel!

Nils.

Der kunde være blevet noget Dygtigt ud af Dig, Du med dit Hoved!

Morten.

Ja, det troer jeg! Det var det, man var hange for, og derfor piffede de Anden ud af Kroppen paa mig i Klostret; for dengang havde jeg en And, men nu er jeg ikke Andet end bare Krop, og nu skal den have sine gode Dage til Gjengjæld.

Nils.

Naa, de piffede vel Samvittigheden ud med det Samme?

Morten.

Ja, paa det Nærmeste! ... Men det var den Op-
skrift paa krydret Rochelle, som vi sov fra derude.

Nils.

Sagde jeg Rochelle? Jeg mente Claret. Det vil
sige, det kan forresten være hvilket man vil. Jo, seer
Du, til en Kande Vin tager man et halvt Pund
Kardemomme, godt rensset ...

Morten.

Stille for Poffer! Hun rører sig! Frem med
Bogen!

Nils

læser halvhøit under det følgende.

Aufer immensam, Deus aufer iram;
et cruentatum cohibe flagellum:
nec scelus nostrum proferes ad æquam
pendere lancem.

Moderen.

Er det Dig, Morten?

Morten.

Det er min Broder Nils, som anraaber den hel-
lige Jomfru.

Nils

tænder Røgelsen, alt medens han læser.

Moderen.

Hvilken salig Trøst at høre Herrens Ord i det
hellige Tungemaal!

Morten.

Ej Herren bedre Offer veed end fromme Sjæles
Bøn!

Moderen.

Som Røgelsen optændes mit Hjerte af hellig
Andagt.

Morten

bestæmmer hende med Vievand.

fra Syndens Smuds din Gud Dig tvætter ren!

Moderen.

Amen! . . . Morten, jeg skal nu fare heden, og vor
Konges Ugudelighed forbyder mig ved jordiske Gaver
at befæste den hellige Kirke i dens Magt til at frelse
Sjæle. Tag Du, fromme Mand, min Ejendom og
bed for mig og mine Børn. Bed den Almægtige
vende deres Hjerter fra Løgnen, at vi engang maa
samles i Himlen.

Morten

modtager en Pose Penge.

Eders Offer, fromme Frue, er Herren velbehage-
ligt, og for Eders Skyld vil Herren høre mine
Bønner.

Moderen.

Nu vil jeg sove en Stund for at sanke Kræfter
til det hellige Sakramentes Annammelse.

Morten.

Ingen skal forstyrre Eders sidste Øjeblikke, ej
engang de, som fordum vare Eders Børn.

Moderen.

Det er tungt, fader Morten, men det er saa Guds Villie!

Morten

aabner Posen og fyser Guldpengene.

Hvilke Skatte af Vellyst ligge ikke gjemte i disse haarde Guldstykker! O!

Nils.

Skal vi gaa nu?

Morten.

Det kunde jeg ganske vist gjøre efter forrettet Erinde, men det er Synd for Konen at lade hende dø usalig.

Nils.

Usalig?

Morten.

Ja.

Nils.

Troer Du paa det?

Morten.

Man veed sgu ikke, hvad man skal tro i en Hast. Den Ene døer salig paa det, den Anden paa det. Og Alle paastaar de, de har fundet Sandheden.

Nils.

Hvis Du nu skulde dø nu, Morten!

Morten.

Det er umuligt!

Nils.

Jamen hvis!

Morten.

Ja, saa gif jeg vel ind til Saligheden ligesom alle de Andre. Jeg vilde bare gjerne have gjort en lille Regning op med Mester Olof først! Seer Du, der gives en Vellyst, som er større end alle de andre, og det er Hævnen!

Nils.

Hvad Ondt har han gjort Dig?

Morten.

Han har vovet at se lige tversigjennem mig, han har affløret mig, han kan se, hvad jeg tænker.

Nils.

Og derfor hader Du ham?

Morten.

Er det ikke nok det? Det banker paa Yderdøren. Der kommer Nogen! Læs for Ganden!

Nils fremplapper det foregaaende Vers. Døren aabnes udefra; man hører en Nøgle blive sat i Låsen.

Olof

træder ind med forvirret Udseende.

Moderen

vaagner.

Fader Morten!

Olof

gaaer hen til Sengen.

Her er din Søn, Moder! Du har ikke ladet mig vide, at Du var syg!

Moderen.

Farvel, Olof! Jeg tilgiver Dig, hvad Ondt Du har gjort mig, hvis Du vil lade mig være i fred det Øjeblik, jeg bereder mig til Himlen! fader Morten! Giv mig den sidste Olie, at jeg kan dø i fred!

Olof.

Derfor var det, Du ikke lod mig falde! Saaer Øje paa Pengeposen, som Morten har glemt at gemme; river den fra ham. Man handler med Sjæle her! Og dette er Prisen! Forlad denne Stue og denne Dødsfeng; her er min Plads og ikke Eders!

Morten.

Vil I hindre os i vort Embedes Udførelse?

Olof.

Jeg viser Jer Døren!

Morten.

Ikke med pavelig Myndighed, men med kongelig er vi her i Forretning, saalænge vi ikke er suspenderede!

Olof.

Jeg skal rense Herrens Kirke, om saa hverken Paven eller Kongen vil!

Moderen.

Olof! Du vil styrte min Sjæl i Fordømmelsen,
Du vil lade mig dø med en forbandelse!

Olof.

Vær rolig, Moder! Paa en Løgn skal Du ikke
dø; søg selv din Gud i Bønnen! Han er ikke saa
langt borte, som Du troer!

Morten.

Man maa være en Djævelens Profet, naar man
ikke vil spare sin egen Moder Skærsildens Kval!

Moderen.

Jesus Christus, hjælp min Sjæl!

Olof.

Ud af denne Stue, eller jeg bruger Magt! Bort
med dette Narreværk!

Sparfer Apparaterne bort.

Morten.

Hvis J vil udlevere de Penge, som fru Christina
har givet til Kirken, saa skal jeg gaa.

Moderen.

Det var derfor Du kom, Olof! Du vil have
mit Guld? Giv ham det, Morten! Olof, Du skal faae
det altsammen, hvis Du vil lade mig i Ro — Du
skal faae mere! Du skal faae Alt!

Olof

fortvivlet.

J Herrens Navn, tag Pengene og gaa, jeg beder Jer!

Morten

river Pengeposen til sig og gaaer med Vil.

fru Christina! Hvor Djævelen har sin Gang, der er det forbi med vor Magt! Som Kjætter er J dømt for Evigheden, som Lovbryder faaer J Eders Dom allerede her paa Jorden! Vogt Jer for Kongen!

De gaa.

Olof

falder paa Knæ ved Moderens Seng.

Moder, hør mig, inden Du dør!

Moderen

er falden i Usmagt.

Olof.

Moder, Moder! Lever Du, saa tal med din Søn! Tilgiv mig, men jeg kan ikke Andet! Jeg veed, Du har lidt et helt Liv for min Skyld, Du har bedt til Gud, at jeg maatte gaa hans Veje, og Herren har hørt din Bøn; vil Du nu, at jeg skal tilintetgjøre hele dit Liv, vil Du, at jeg ved at lyde Dig skal knuse den Bygning, som har kostet Dig saamangen alvorsfuld Time og saamange Taarer? Nej — tilgiv mig!

Moderen.

Olof! Min Sjæl har ej længer hjemme i denne Verden, det er fra det andet Liv jeg taler til Dig —

vend om! bryd denne urene forbindelse, som dit
 Legeme har indgaaet, antag atter den Tro, jeg har
 givet Dig — og jeg tilgiver Dig!

Olof

med fortvivlelsens Taarer.

Moder! Moder!

Moderen.

Sværg mig til, at Du vil gjøre det!

Olof

efter en Pause.

Nej!

Moderen.

Guds forbandelse hviler over Dig! Jeg seer
 ham, jeg seer Gud med Vredens Blik, hjælp mig,
 hellige Jomfru!

Olof.

Det er ikke den Gud, som er Kjærligheden!

Moderen.

Det er Straffens Gud! . . . Det er Dig, som har
 fortørnet ham, det er Dig, som faster mig i hans
 Vredes Ild — forbandet være-den Stund, - da jeg
 fødte Dig!

Døer.

Olof.

Moder! Moder! Han tager hendes Haand. Hun er død!
 Uden Tilgivelse! — O, hvis din Sjæl endnu dvæler

i dette Rum, se ned til din Søn, jeg vil gjøre din Villie; hvad der er Dig helligt, skal ogsaa være helligt for mig! Han tænder de store Vørglys, som Munkene have efterladt, og stiller dem omkring Sengen. Du skal faae de indviede Lys, at de skulle lyse for Dig paa Vejen, han sætter en Palme i hendes Haand, og med fredens Palme skal Du glemme den sidste Kamp med det Jordiske! O Moder, seer Du mig, maa Du tilgive mig!

Solen er begyndt at staa op og skinner med et rødtligt Skær paa Gardinerne.

Olof

rejser sig.

Morgensol, for Dig blegne mine Lys! Du er rigere paa Kjærlighed end jeg!

Han gaaer hen til Vinduet og aabner det.

Ears

træder sagte ind, forbauset.

Olof!

Olof

tager ham i favn.

Broder! Det er forbi!

Ears

gaaer hen til Sengen, falder paa Knæ, rejser sig derpaa.

Hun er død! Gjør en taus Bøn. Var Du alene her?

Olof.

Det var Dig, som slap Munkene ind!

Ears.

Du jog dem ud!

Olof.

Ja. Det burde Du have gjort!

Lars.

Tilgav hun Dig?

Olof.

Hun døde med en forbandelse!

Pause.

Lars

peger paa Lyfene.

Hvem har ordnet disse Ceremonier?

Pause.

Olof

pirret og skamfuld.

Jeg var svag et Øjeblik!

Lars.

Saa er Du dog Menneske endnu! Tak for det!

Olof.

Haaner Du min Svaghed?

Lars.

Jeg priser den!

Olof.

Jeg forbander den! Gud i Himlen, har jeg ikke Ret?

Lars.

(Du har Uret.

Christina

som træder ind.

Du har for meget Ret!

Olof.

Christina! Hvad havde Du her at gøre?

Christina.

Der var saa ensomt og stille derhjemme.

Olof.

Jeg har ikke bedet Dig gaa herhen!

Christina.

Jeg troede, jeg kunde være til nogen Nytte, men nu seer jeg. . . . Jeg skal blive hjemme en anden Gang!

Olof.

Du har vaaget hele Natten?

Christina.

Det er ikke saa svært. Nu skal jeg gaa, om Du befaler det.

Olof

Gaa ind og hvil Dig, medens vi taler sammen.

Christina

gaaer i Tanker hen og slukker Lyfene.

Olof.

Hvad gjør Du der, min Ven?

Christina.

Det er jo lys Dag!

Lars giver Olof et Blik.

Olof.

Min Moder er død, Christina!

Christina

gaaer hen imod Olof med mild, men kold Betsagelse for at modtage et Kys paa Panden.

Jeg beklager din Sorg!

Gaaer.

Pause. Lars og Olof se først efter Christina, derefter betragte de hinanden.

Lars.

Som Broder og Ven beder jeg Dig, Olof, far ikke frem, som Du hidtil har gjort!

Olof.

Din gamle Tale! Den, som engang har sat Øren til Træets Rod, helmer ikke, før det falder. Kongen har sveget vor Sag, nu maa jeg tage mig af den.

Lars.

Kongen er flog!

Olof.

Han er en Gnier, en forræder og Adelsven. Først benytter han mig som en Hund, og saa sparfer han mig bort.

Lars.

Han seer længere end Du! Hvis Du skulde gaa

til tre Millioner Mennesker og sige: Eders Tro er falsk, mine Ord skal I tro paa — holder Du det da for muligt, at de i et Øjeblik vilde bortkaste hele deres inderste, gennemlevede Overbevisning, som har staaet dem bi i Glæde og Sorg? Nej, ilde vilde det staa til med Sjælens Liv, hvis det gik saa nemt med at kaste det Gamle overbord.

Olof.

Saaledes er det ikke! Hele Folket tvivler, blandt Præsterne er der neppe En, som veed, hvad han skal tro, om han overhovedet troer noget; Alt er beredt til det Nye, men I have Skylden, I Svage, som ikke tør tage det paa Eders Samvittighed at udsaa Tvivl, hvor der kun findes en svag Tro.

Lars.

Vogt Dig, Olof! Du vil spille Gud!

Olof.

Ja, det maa man, thi Han synes ikke selv at stige ned iblandt os mere.

Lars.

Du river ned og river ned, Olof, saa der snart bliver tomt, men naar man spørger, hvad Du vil sætte i Stedet, svarer Du „ikke det“ og „ikke det“, men Du svarer aldrig „det“!

Olof.

formastelige! Troer Du, Nogen kan give en Tro? Har Luther givet noget Nyt? Nej, han har

fun omstyrtet de Mure, som stod i Vejen for Lyset. Det Nye, jeg vil, er Tvivl om det Gamle, ikke fordi det er gammelt, men fordi det er raaddent!

Lars

peger paa Moderen.

Olof.

Jeg veed, hvad Du mener! Hun var for gammel, og jeg takker Gud, at hun døde. O, nu er jeg fri, nu først; det var saaledes Guds Villie.

Lars.

Du er fra din Forstand, eller ogsaa er Du et daarligt Menneſke.

Olof.

Du kan spare dine Bebrejdelser! Jeg ærer min Moders Minde ligesaa vel som Du, men var hun ikke gaaet bort nu, saa veed jeg ikke, hvor vidt jeg var gaaet i mine Ofre. Broder, har Du seet om Vaaren, hvorledes det suundne Mars Løvdragt bedækker Jorden og vil kvæle de unge Planter, som vil frem? Hvad gjør de? De skyde enten det tørre Løv tilſide eller de gaa midt igjennem det, thi frem ſkal de!

Lars.

Du har Ret for en Del Olof, Kirkens Love har Du brudt i en Lovløshedens og Urolighedernes Tid; hvad der dengang kunde ſees igjennem Fingre med, maa nu straffes; tving ikke Kongen til at viſe ſig værre, end han er; nød ham ikke ved dine Lov-

overtrædelser og din Egenraadighed til at straffe en Mand, som han indrømmer han staaer i Taknemlighedsgjæld til!

Olof.

Egenraadighed er hans Regjering; han maa lære at finde sig i den hos Andre! Du træder vel i Tjeneste hos Kongen? Du agter at arbejde imod mig?

Lars.

Ja.

Olof.

Vi er altsaa fjender! Dem trænger jeg til, thi de gamle er borte.

Lars.

Olof, Blodet...

Olof.

Det føler jeg ikke, uden i dets Udspring: Hjertet!

Lars.

Og dog begræd Du din Moder!

Olof.

Svaghed, maaffe ogsaa gammel Hengivenhed og Taknemlighed, men ikke Blodet. Hvad er det for noget?

Lars.

Du er træt, Olof!

Olof.

Ja, jeg er mat! Jeg har vaaget hele Natten.

Lars.

Du kom saa sent.

Olof.

Ja, jeg var ude.

Lars.

Det Arbejde skyer Dagens Lys!

Olof.

Dagens Lys skyer mit Arbejde.

Lars.

Vogt Dig for de falske frihedsapostle!

Olof

kæmpende med Søn og Træthed.

Det er en Selvmodsigelse! Men tal ikke til mig jeg mægter ikke mere. Jeg har talt saameget ved Sammenkomsten. — Naa, det er sandt, Du veed ikke noget om vor Forening. — — Concordia res parvæ crescunt. — Vi vil fuldføre Reformationen — Gert er en fremskuenende Mand — jeg er saa lille ved Siden af ham. God Nat, Lars!

Han slumrer ind paa en Stol.

Lars

betrakter ham med Deltagelse.

Staffels Broder! Gud beskytte Dig! Der høres Slag paa Husets Port. Hvad er det?

Gaaer hen til Vinduet.

Gert

udenfor.

Luf op, for Guds Skyld!

Lars

gaaer ud.

Naa, det gjælder vel ikke Livet, fader Gert!

Gert

udenfor.

Lad mig komme ind i Herrens Navn!

Christina

kommer ind med et Tæppe.

Olof! Hvorfor banker man? Han sover! Hun sover
Tæppet om Olof. Hvi er jeg ikke Sønnen, at Du vilde fly
til mig, naar Du er træet af Kampen!

Man hører Raslen af en tung Kærre, som standser udenfor Huset.

Olof

farer op.

Er Kloffen allerede fem?

Christina.

Den er kun tre.

Olof.

Var det ikke en Bagerkærre, jeg hørte?

Christina.

Jeg veed det ikke. Men den lyder ikke saa tungt.

Gaaer til Vinduet. Se engang, Olof! Hvad er det?

Olof

gaar til Vinduet.

Bøddelskærren! — Nej, det er ikke Bøddelskærren.

Christina.

En Liggvogn!

Lars.

Pesten!

Alle.

Pesten!

Gert.

Pesten er brudt ud! Christina, mit Barn, forlad delte Hus, Dødsenglen har sat sit Mærke paa dets Port.

Olof.

Hvem har sendt Kærren hid?

Gert.

Den Samme, som har tegnet det sorte Kors paa Porten! Eigene maa ikke blive et Øjeblik i Husene.

Olof.

Det er Morten, som er Dødsenglen! Det er altsaa Løgn altsammen.

Gert.

Se ud igjennem Vinduet, saa skal Du se, at Vognen er fuld. Slag paa Porten. Hører Du, man venter!

Olof.

Uden Begravelse! Det maa ikke ske!

Lars.

Uden Ceremonier, Olof!

Gert.

Christina, følg med mig bort fra denne forfærdelige Bolig, jeg skal bringe Dig ud af Byen til et sundere Sted.

Christina.

Nej, nu følger jeg Olof! Havde Du elsket mig lidt mindre, fader, saa havde Du gjort mindre ondt.

Gert.

Olof, Du som har Magten, befal hende at følge mig!

Olof.

Eengang har jeg friet hende ud af din Vold, Du Selvisse; did kommer hun aldrig mere.

Gert.

Christina, gaa ud af dette Hus idetmindste.

Christina.

Ikke et Skridt, før Olof befaler mig det!

Olof.

Jeg befaler Dig intet, Christina, hush paa det!

Eighærerne komme ind.

Eighærereren.

Jeg skulde hente et Lig! Naa, hurtigt!

Olof.

Gaa din Vej!

Ligbæreren.

Tak, det var jo en rar Befaling!

Lars.

Olof! Betænk Dig! Loven fordrer det!

Gert.

Her er det ingen Nytte til at tøve! Folket er som vanvittigt i sin Harme imod Dig, Olof! Dette Hus var det første, der mærkedes! „Guds Straf over Kjætteren!“ raaber man.

Olof

falder paa Knæ ved Sengen.

Tilgiv mig, Moder! Rejser sig. Forret Eders Tjeneste!

Ligbærerne gaa hen og begynde at anbringe Rebene.

Gert

affides til Olof.

Guds Straf over Kongen! raabe vi.

Tæppet falder.

Femte Aft.

185
Sancta Claras Klosterkirkegaard. I Baggrunden en, halvt nedreven Klosterbygning, fra hvilken Arbejdere borthæve Tømmer og Grus. Tilvenstre et Egekapel; der sees Lys gennem Vinduerne; naar Døren senere aabnes, seer man inde i Kapellet et Kristusbillede i stærk Belysning ovenover en Sarkofag. Grave ere aabnede hist og her. Maanen begynder at staa op bag Klosterruinen. Windranf sidder paa Vagt ved Indgangen til Kapellet. Sang høres indefra.

Nils

fommer ind og gaaer hen imod Windranf.

God Aften, Windranf!

Windranf.

Lad være at tale til mig!

Nils.

Hvad er nu det for Noget?

Windranf.

Hører I ikke, hvad jeg siger?

Nils.

Naa saaledes! Det er den Afsted paa graat Papir, I fik fra Fartøjet, som nu spiller Jer saaledes i Hovedet, at I tænker paa at gaa i Kloster.

Windranf.

52, 53, 54, 55, 56, 57.

Nils.

Er J bleven gal?

Windranf.

58, 59, 60. Gaa Jeres Vej i Jesu Navn!

Nils.

Tag en lille Taar til Natten med mig!

Windranf.

64, 65. Tænkte jeg det ikke nok! Vig bort, frister!
Jeg driffter aldrig mere — før iovermorgen.

Nils.

Det er Medicin mod Pesten! Tag Jer iagt for
Eigluften her!

Windranf.

70. Er det virkelig godt mod Pesten?

Nils.

Udmærket.

Windranf

driffter.

Men bare ganske lidt!

Nils.

Bare ganske lidt. Men siig mig engang, er J
svimmel, siden J tæller til hundrede?

Windranf.

Tys, tys! Det vil blive en Begivenhed!

Nils.

En Begivenhed?

Windranf.

Ja, iovermorgen!

Nils.

Og derfor tæller J i Hovedet?

Windranf.

Nej, det er blot fordi jeg har saa svært ved at holde Mund! Stille for fanden! Saa, gaa nu Jer Vej, ellers bliver jeg ulykkelig! 71, 72, 73.

Nils.

Hvem er derinde?

Windranf.

74, 75.

Nils.

Er der Begravelse?

Windranf.

76, 77. Rejs ad Helvede til!

Nils.

En lille Taar til, saa gaaer det lettere med Tællingen.

Windrank.

En lille Taar til, lad gaa!

Han driffer.

Man hører Sang.

Nils.

Nu kommer Nonnerne fra Claræ Kloster for at fejre deres Helgenindes Minde for sidste Gang.

Windrank.

Hvad skal saadanne Komedier til i vore oplyste Tider!

Nils.

De har Kongens Tilladelse! Seer I, Pesten brød ud i Clara Menighed, og man troer, det kom sig af den ugudelige Handling, at de nedbrød den hellige Claras Kloster.

Windrank.

Og nu skal de til at synge Pesten bort! Den fyr maa ikke være musikalsk af sig! Men det skulde forresten ikke undre mig, om han tog Flugten for deres hæse Straal!

Nils.

Vil I sige mig, hvem det er, som lægger Haand paa denne sidste Helligdom? thi her skal Helgenindens Ben nedsættes, inden den nedrives.

Windrank.

Saa bliver der nok Slagsmaal.

Sangen er kommen nærmere; nu indtræder en Procession af Dominikanermunk og franciskanermonner, anførte af Morten. De standse og synge, medens Arbejderne støje i Baggrunden.

Cur super vermes luteos furorem
sumis, o magni fabricator orbis!
Quid sumus quam fex, putris, umbra, pulvis
glebaque terræ!

Morten

til Abbedissen.

Du seer, min Søster, hvorledes man har hærget
Herrens Boliger!

Abbedissen.

Herren, som haver givet os i de Ægypteres
Haand, skal forløse os, naar Tidens Fylde er kommen.

Morten

til Arbejderne.

Holder op med Arbejdet og forstyrrer ikke vort
fromme Forehavende!

Arbejdsfogden.

Vor Befaling lyder paa at arbejde Dag og Nat,
lige til denne Rede er nedreven.

Abbedissen.

De os, at Vantroen er trængt saa langt ned i
folket!

Morten.

Det er med Kongens Billigelse, vi fejre denne fest.

Arbejdsfogden.

Ja værsgod!

Morten.

Paa Grund heraf befaler jeg Eder at ophøre med Eders Bulder! Jeg skal henvende mig til Eders Arbejdere, som I har tvunget til dette skændige Værk, og henstille min Sag til dem, om de endnu har nogen Vrefrygt for det Hellige...

Arbejdsfogden.

Det skulde I ikke gjøre, thi det er mig, som befaler her; forøvrigt kan jeg lade Jer vide, at de er velfornøjede med at faae Lov til at nedrive disse gamle Hvepsereeder, som de selv har maattet betale, og dertil er de taknemlige over at faae noget at fortjene under Hungersnøden.

Gaaer bort.

Morten.

Lad os glemme denne Verdens Ondskab og Larm og gaa ind i Helligdommen at bede for dem!

Abbedissen.

Herre, Herre! din Helligdoms Stæder ere lagte øde; Zion er vorden øde! Jerusalem ligger i Grus!

Windrank.

Hundrede! — Her kommer Ingen ind!

De Sammensvorne

inde i Kapellet.

Vi sværge!

Morten.

Hvem har trængt sig ind i Kapellet?

Windranf.

Det er ikke Kapel længer, siden det er blevet kongeligt Magazin.

Abbedissen.

Det var derfor, den Ugudelige tillod vor Fest!

Døren til Kapellet slaaes op; de Sammensvorne, Olof, Lars, Gert, Tydsseren, Danskeren, Smaalændingen o. fl.

Olof

ophidset.

Hvad skal alt dette betyde?

Morten.

Giv Plads for den hellige Claras Tjenerinder!

Olof.

Troer I, at Eders Afguder kan afværge Pesten, som den eneste Gud har sendt Eder til Straf! Troer I, at Herren finder saamegen Velbehag i de Benstumper, som I bære der i Skrinet, at han for deres Skyld forlader Eder Eders gruelige Synder? Bort med Nederstyggigheden! Han river Skrinet fra Abbedissen og kaster det i en Grav. Af Jord est Du kommen og til Jord skal Du blive, selv om Du hedder Sancta Clara da Spoleto og kun har spist tre Lod Brød om Dagen og sovet hos Svinene om Natten!

Donnerne sfrige.

Morten.

Om Du end ikke frygter det Hellige, saa frygt din jordiske Konge! Se her, endnu har han saamegen

Ærbødighed tilbage for det Guddommelige, at han frygter Helgenenes Vrede.

Viser Olof et Papir.

Olof.

Veed Du, hvad Herren gjorde med Assyriens Konge, da han tillod Afguderi? Han slog ham og hans folk; derfor maa den Retfærdige lide med den Uretfærdige! I den ene almægtige Guds Navn ophæver jeg denne Baalsdyrkelse, om saa alle Jordens Konger tillade den; Paven vilde sælge min Sjæl til Satan, men jeg sønderrev Kontrakten, husker Du det? Skulde jeg nu frygte en Konge, som vil sælge sit folk til Baal?

Han sønderriver Papiret.

Morten

til sin Skare.

I ere mine Vidner, at han haaner Kongen!

Olof

til sine Tilhængere.

I ere mine Vidner for Gud, at jeg har draget hans folk bort fra en ugudelig Konge!

Morten.

Hører mig, I Troende! Det er for denne Kjætters Skyld at Herren har slaget os med Pesten, det var Guds Straf, som først ramte hans Moder!

Olof.

Hører mig, I Pavens Vantro! Det var Herrens Straf over mig, fordi jeg tjente Sanherib mod Juda!

Jeg skal sone min Brøde, jeg skal føre Juda mod
Assyriens og Ægyptens Konger!

Maanen er gaaet rød op, og et rødt Skær falder over Scenen. Folket for-
stræffes.

Olof

staar op paa en Grav.

Himlen græder Blod over Eders Synder og Eders
Afgudsdyrkelse — her vil Straffen worde stor, thi Øvrig-
heden haver forsyndet sig! Seer I ej, hvorlunde Gravene
aabne deres Svælg efter Rov —

Gert

tager Olof i Armen, hvæiser noget til ham og fører ham ned

Almindelig forfærdelse.

Abbedissen.

Giv os vort Skrin tilbage, at vi maa forlade
denne Ødelæggelsens Bolig!

Morten.

Hellere maa Helgenindens Ben hvile i denne
hellige Jord end udsættes for Kjætteres skændige
Hænder.

Olof.

I frygte Pesten, I fejge! Var Eders Tro paa
de hellige Ben ikke stærkere end som saa?

Gert hvæiser til Olof igjen. Processionen har spredt sig, saaledes at kun
en Del af den er bleven inde paa Scenen.

Olof

til Morten.

Du kan give Dig tilfreds nu, Du Hykler! Gaa

og siig til ham, hvem Du tjener, at man er ifærd med at begrave et Sølvskrin — han vil rive det op af Jorden med sine Negle; siig ham, at Maanen, som ellers er af Sølv, har forvandlet sig til Guld, blot for at din Herre engang skal kunne hæve sit Øje til Himlen; siig ham, at Du med dine gudsbespottelige Anstalter omsider har opvakt en ærlig Mands forargelse —

Morten og Processionen ere gaaede.

Gert.

Nof, Olof! Til de Sammensvorne undtagen Olof og Lars. Forlad os!

De hviffe indbyrdes og gaa.

Gert

til Olof og Lars Andreæ.

Nu er det for sent at træde tilbage!

Olof.

Hvad vil Du, Gert? Siig frem!

Gert

fremtager en Bog.

for Eder To, Guds Tjenere, træder et folk frem for at skrifte. Anerkjende I Eders Ed?

Olof og Lars.

Vi have svoret!

Gert.

Denne Bog er frugten af mit stille Arbejde! I skulle paa hvert Blad læse et Klagestrig, et Suf

af Tusinder, som have været blinde nok til at tro, det var Guds Villie, de skulde lide Undertrykkelse, som have ment, det var deres Pligt, ikke engang at vove at tro paa Befrielse —

(Olof

læser.

Gert.

J skulle høre Klagemaal lige fra Norrlands Udegne helt ned til Sundet — af Kirkens Ruiner opbygger Adelen nye Slotte og nye fængsler til folket — J skulle læse, hvorlunde Kongen sælger Lov og Ret, naar han lader Mordere undgaa Straf, hvis de flygte til Saltfjedlerne; J skulle læse, hvorlunde han beskatter Easten ved at lade Skøger betale for at faae Lov til at drive deres Næring; ja selv Fiskene i Floderne, selve Vandet i Havet har han lagt ind under sig; men det er forbi nu, folket har faaet Øjnene op, det gjærer og syder, snart skulle Undertrykkerne knuses og de Undertrykte vorde frie!

Olof.

Hvo har digtet denne Bog?

Gert.

Det har folket! Det er folkeviser, seer Du, saaledes synger man, naar man gaaer under Naget! Jeg har rejst omkring i Byerne og paa Landet, jeg har spurgt dem: er J lykkelige? — og her er Svarene! Jeg har holdt Thing — her er Beslutningerne indskrevne! Troer J, at Millioner Villier kan faae Bugt

med een? Troer J, at Gud har skjænket dette Land med Menneskesjæle og Ejendom til en Eneste, for at han skulde handle dermed efter eget Tykke, eller troer J ikke snarere, at han skal udføre, hvad Alle vil!

J svare ikke! Nej, thi J skjælve ved Tanken om, at der kan blive Ende derpaa! Hører nu mit Skriftemaal! Imorgen døer Undertrykkeren og J ere alle frie!

Olof og Lars.

Hvad siger Du?

Gert.

J forstod ikke min Tale ved vore Sammenkomster.

Olof.

Du har bedraget os!

Gert.

Ingenlunde! J ere frie! To Stemmer mindre gjør intet! Alt er færdigt!

Lars.

Har Du betænkt følgerne?

Gert.

Daare! Det var dog vel for følgerne Skyld jeg gjorde det.

Olof.

Om Du skulde have Ret, Gert! Hvad siger Du, Lars?

Ears.

Jeg er ikke født til at gaa i Spidsen!

Olof.

Alle ere fødte til at gaa i Spidsen, men ikke Alle ville ofre deres Kjød!

Gert.

Kun den, som har Mod til at blive udleet og haanet, gaaer i Spidsen. Hvad er deres Had mod den dræbende Spot!

Olof.

Men om det mislykkes?

Gert.

Nov ogsaa det! J vide ikke, at Thomas Münster har grundet et nyt aandeligt Rige i Mühlhausen, J vide ikke, at hele Europa er i Oprør. Hvad var Dacse Andet end en forsvarer for de Undertrykte? Hvad have Dalkarlene gjort med deres Oprør Andet end at forsvare deres Frihed imod ham, som brød Tro og Love? Det gjør han ustraffet, men naar de ville forsvare sig, da striger man paa forræderi og Oprør!

Olof.

Det var der, Du vilde have mig hen, Gert!

Gert.

Har ikke Strømmen ført Dig derhen? Du vil, men Du tør ikke. Imorgen i Storfirken springer

Minen; det skal blive Signalet for Folket til at rejse sig og vælge sig en Fyrste efter sit Ønske!

Olof

flaaer Bogen i.

Er det Alles Villie, saa kan Ingen hindre det! Gert, lad mig gaa til Kongen med denne Bog og vise ham, hvad hans folk vil, og han skal give dem Ret!

Gert.

Barn som Du er! Han vil blive hange et Øjeblik, maaste give et Sølvbæger tilbage til en eller anden Kirke; og saa vil han pege mod Himlen og sige: det er ikke min Villie, som gjør, at jeg sidder her og gjør Jer Uret, det er Guds!

Olof.

Saa ske Guds Villie!

Gert.

Hvorledes?

Olof.

Han maa dø, paa det at Alle maa leve En Morder, en Utafnemlig, en forræder vil man kalde mig — lad saa være! Jeg ofrede Alt, selv Ære, Samvittighed og Tro, om jeg kunde hjælpe de Stakler, som raabe efter forløsning. Lad os gaa, inden jeg fortryder det!

Gert.

Selv om Du fortrød det, var det nu for sent.

Du veed ikke, at Morten er Spion; Dommen er maasse allerede fældet over Oprørsstifteren!

Olof.

Nuvel, jeg skal ikke fortryde det — hvi skulde jeg ogsaa angre en Handling, som gaaer ud paa at udføre Guds Dom! Fremad i Herrens Navn!

De gaa.

206

Skøgen

er kommen ind og falder paa Knæ ved en Grav, som hun bestrøer med Blomster.

Har Du tugtet mig nok nu, Herre, at Du kan forlade mig!

Christina

kommer hurtigt ind.

Siig mig, min frue, har J ikke seet Mester Olof!

Skøgen.

Er J hans Ven eller hans Fjende?

Christina.

J fornærmer mig —

Skøgen.

Undskyld! Jeg har ikke seet ham, siden jeg bad sidst!

Christina.

J seer saa bedrøvet ud! Nu kjender jeg Jer igjen — det var Jer, som Olof talte med en Aften i Storkirken.

Skøgen.

J maa ikke tale med mig, saa Nogen seer det;
J veed ikke, hvem jeg er.

Christina.

Jo, det veed jeg!

Skøgen.

Veed J det? Hvem har sagt Jer det?

Christina.

Olof har sagt mig det.

Skøgen.

O, min Gud! Og J foragter mig ikke?

Christina.

J er en ulykkelig, forfulgt Kvinde, har Olof sagt mig, og hvorfor skulde jeg foragte Ulykken?

Skøgen.

Saa er J selv ikke lykkelig!

Christina.

Nej! Vi har Skjæbne tilfælles!

201

Skøgen.

Saa er jeg da ikke alene! Siig mig, hvilken
Uværdig har J skjænket Eders Kjærlighed?

Christina.

Uværdig?

Skøgen.

Tilgiv mig, Ingen er uværdig for den, som elsker! Hvem har I skjænket Eders Kjærlighed?

Christina.

I kjender Mester Olof?

Skøgen.

Nej, det maa I ikke sigel! Berøv mig ikke Troen paa ham ogsaa! Det er det Sidste, jeg har tilbage, siden Gud tog mit Barn!

Christina.

Har I haft et Barn? Saa har I da været lyffelig eengang!

Skøgen.

Jeg taffer Gud, som aldrig lod min Søn erfare, hvor uværdig hans Moder var!

Christina.

Har I da begaaet noget Brødefuldt, siden I taler saa?

Skøgen.

Just nys har jeg sænket det i Jorden!

Christina.

Eders Barn? Hvad siger I? Og jeg, som hver Dag, der kommer, beder Gud skjænke mig et Væsen, et eneste, som jeg kan elske!

Skøgen.

Staffels Barn! Gud holde sin Haand over Eder!

Christina.

Jeg forstaaer Jer ej, min frue!

Skøgen.

Kald mig ej saal! J veed jo, hvem jeg er.

Christina.

Beder man ikke i Kirkerne for dem, som vente deres forløsning?

Skøgen.

Ikke for os!

Christina.

Os?

Skøgen.

De Andre beder man for, os forbander man!

Christina.

Hvad mener J med de Andre? Jeg forstaaer Jer ej!

Skøgen.

Kjender J Mester Olofs Hustru?

Christina.

Det er jo mig!

Skøgen.

Jer! Hvorfor saae jeg ikke det? Kan J tilgive

mig et Øjeblik's Tvivl? Hvor kunde ogsaa Brøden se ud som I og han? O vel! Gaa bort fra mig; I er et Barn, der er uvidende om det Onde! I bør ikke tale længer med mig! Gud velsigne Eder! farvel!

Hun vil gaa.

Christina.

Gaa ikke fra mig! Hvo I end er, bliv for Guds Skyld! Man har brudt ind i vort Hus, og min Mand er ikke til at finde! Følg mig herfra hjem til Jer eller hvor I ellers vil. I er et godt Menneske, I kan ikke være nogen forbryderste...

Skøgen

afbryder hende.

Men naar jeg nu siger Jer, at Hobens Raaheder ikke kan skade Jer halvt saa meget som mit Selskab, saa vil I tilgive mig, at jeg gaaer —

Christina.

Hvem er I da?

Skøgen.

Jeg er en forstødt Skabning, paa hvem den forbandelse er gaaet i Opfyldelse, som Gud udslyngede over Kvinden ved Syndefaldet! Spørg mig ikke mere, thi sagde jeg Eder mere, vilde Eders forkastelse friste mig til Selvforsvar, og det vilde være endnu forkasteligere! Her kommer En, som maaske vil være saa ædelmodig at følge Jer, hvis I lover ham Eders Ære og evige Fred for Ulejligheden, thi mindre vil han neppe lade sig nøje med saa sent paa Aftenen! Tilgiv mig, det er ikke Jer, min Bitterhed rammer!

Windranf

kommer beruset ind.

Det er da ogsaa fandens, at man ikke kan faae Lov til at være alene, ikke engang her blandt Eigene. Hør nu, Kvindfolk, gjør mig nu den Tjeneste og spørg mig ikke om Noget, for nu svarer jeg ikke for, at jeg ikke svarer. Iovermorgen skal jeg fortælle Jer det altsammen, for saa er det for sent. Jer kanske Nonner, der er husvilde? Naa ja! skjøndt Kvindfolk ikke er Andet end Kvindfolk, saa troer jeg alligevel ikke derfor jeg har Ret til at være nærgaaende, om ogsaa Solen er gaaet ned; der er jo rigtignok en gammel Lov for, at Ingen maa fængsles efter Solnedgang, men Loven er en grov Karl, som alligevel er saa høflig, at den ikke vil gjøre sin Ret gjældende overfor Kvindfolk. Naada, Tunge, fald nu til Ro! Du gaaer jo som en Spiderok! Det er den forbandede Brændevin! Men hvorfor skal jeg ogsaa rodes ind i saadanne Historier? Naturligvis faaer jeg det godt betalt og bli'er en holden Mand, men derfor maa J ikke tro, jeg gjør det for Pengenes Skyld. Naa ja, nu er det jo afgjort! Men jeg vil ikke, jeg vil ikke! Jeg vil sove i Fred om Natten og ikke forstyrres af Spøgelsier. Skulde jeg kanske gaa hen og fortælle det Hele? Nej, saa napper de mig. Men hvis der maasse var en Anden, som vilde gaa hen og fortælle det? Maasse en af Nonnerne vil have den Godhed at gjøre det?

Christina

som har raadført sig med Skøgen.

Har J Noget paa Samvittigheden, som trykker Jer, saa kom frem med det!

Windrank.

Skal jeg fortælle det? Det er jo netop det, jeg vil undgaa. Men det er forfærdeligt, jeg holder det ikke ud længer! Og saa er det mig, som skal gjøre det! Hvorfor just mig? Nej, jeg vil ikke!

Christina.

Min Ven, I har til Hensigt at begaa

Windrank.

Et Mord? Hvem har sagt det? Naa, Gudskelov at I veed det! Skynd Jer nu bare hen og fortæl det — snarest muligt, ellers faaer jeg ingen Ro — ingen Ro i al Evighed!

Christina

fatter sig efter sin forfærdelse.

Hvorfor vil I myrde ham?

Windrank.

Naa, der er saamange Ting i Vejen! Se bare, hvordan han river Jeres Klostre ned!

Christina.

Kongen!

Windrank.

Ja, netop ham, Landets Befrier og Fader; en Folkepiner er han, det kan jo ikke nægtes, men derfor behøver man da ikke at slaa ham ihjel.

Christina.

Naar skal det ske?

Windrank.

Imorgen, i Storkirken, i selve Kirken!

(Støgen gaaer paa et hemmeligt Vinf af Christina.

Christina.

Hvorfor har man valgt Jer til at udføre den Gjerning?

Windrank.

Jo, for jeg har mine smaa forbindelser mellem Kirkeopsynsmændene, seer J, og saa var jeg fattig! Men det gjør jo da forresten ligemeget, hvem der fyrer Bøssen af, naar der bare er en kyndig Mand til at tage Sigte, og desuden har vi flere Spekulationer i Baghaanden, om ogsaa jeg skal aabne Jlden. Men hvorfor gaaer J ikke hen og fortæller det?

Christina.

Det er allerede skeet!

Windrank.

Naa, Gud være takket og lovet! Godnat, mine Penge!

Christina.

Siig mig, hvem er J, J Sammensvorne?

Windrank.

Nej, undskyld, det taler jeg ikke om!

Nils, Soldater og folk drage over Scenen.

Christina.

Der seer I, man er allerede paa Spor efter Jer!

Windrank.

Jeg vasker mine Hænder!

Nils

gaaer hen til Windrank uden at bemærke Christina.

Har I seet noget til Olaus Petri?

Windrank.

Hvorfor det?

Nils.

Man søger efter ham.

Windrank.

Nej, jeg har ikke seet noget til ham. Er der flere, I søger?

Nils.

Naja, adskillige!

Windrank.

Nej, jeg har slet ikke seet Nogen!

Nils.

Vi skal strax komme tilbage til Jer!

Gaaer.

Christina.

Er det de Sammensvorne, man leder efter?

Windranf.

Jo, ganske rigtigt! Nu stikker jeg af! Adieu!

Christina.

Siig mig, inden I gaaer....

Windranf.

Jeg har ikke Tid!

Christina.

Er Mester Olof med?

Windranf.

Ja vist er han saa!

Christina

synker bevidstløs om paa en Grav.

Windranf

bliver ædru og bevæget.

Jh, Du gode Gud! Det var bestemt hans Hustru!
Gaaer hen til Christina. Jeg troer næsten, jeg har taget
Livet af hende! Hans, Hans! Nu kan Du ligesaa
godt gaa hen og hænge Dig! Hvad havde Du ogsaa
mellem de Store at gjøre? — Skynd Jer! Kom og
hjælp en stakkels Kvinde!

Olof

føres mellem Krigsmænd med fælder, faaer Øje paa Christina, river sig løs og
falder paa Knæ ved Siden af hende.

Christina!

Christina.

Olof! Du lever! Lad os gaa bort herfra og hjem til os selv!

Olof

sønderknust.

Det er for sent!

Sceneforandring.

En Del af Storkirken. Olof og Bert i fangeklæder paa Bodsbenke ved Døren. Orgelet spiller. Klokkerne ringe. Gudstjenesten er forbi og folk ved at forlade Kirken. Bælgetræderen og hans Kone staa noget borte nede paa Scenen.

Bælgetræderen.

Lars Kansler blev benaadet, blev han, men ikke Mester Olof!

Konen.

Kansleren har altid været en stille Mand, som bestandig har holdt sig for sig selv, og jeg kan ikke begribe, hvor han vilde være med til saadanne forfræffelige Historier.

Bælgetræderen.

Kansleren har altid været en underlig En, skjøndt han aldrig har sagt meget. Og benaadet blev han nok, men det kostede ham hele hans Formue. Jeg kan dog ikke lade være at have ondt af Mester Olof.

Jeg har alligevel altid holdt af ham, fjøndt han ikke har været let at have at gjøre med.

Konen.

Hvad skal det ogsaa til at gjøre et ungt Menneske til Præst?

Bælgetræderen.

Ja, han var lovlig ung, det var naturligtvis en fejl, men det gaaer jo da over med Tiden.

Konen.

Hvor Du staaer og snapper! Han skal jo af med Livet endnu idag.

Bælgetræderen.

Na, Herregud ja, det havde jeg slem glemt! Men jeg kan heller ikke rigtig faae mig til at tro det.

Konen.

Veed Du, om han har fortrudt det?

Bælgetræderen.

Det tvivler jeg stærkt paa, for han har altid været en haard Hals, og det er han vist endnu.

Konen.

Men han kommer vist til at gi'e sig nu, naar han faaer sine Skolebørn at se, som han ikke kom til at konfirmere.

Bælgetræderen.

Det maa jeg ellers sige, at Kongen er lovlig hvas, naar han først tager fat. Der lader han nu

Præsten staa offentlig Skrifte netop samme Dag som hans Skolebørn skal konfirmeres. Det er næsten ligesaa grusomt, som da han lod Göran Domprovst driffe Døs med Bødlen, eller da han lod Prælaterne ride gennem Byen med Birkebarkskurve paa Hovedet.

Konen.

Og saa skal hans Broder Lars berede ham til Døden.

Bælgetræderen.

Seer Du, der kommer Børnene; de seer bedrøvede ud, det kan man ikke fortænke dem i. Jeg troer, jeg maa gaa ind til mig selv og græde....

Konfirmanderne, Drengene og Piger, drage forbi Olof med Blomsterkoste i Hænderne. De ere bedrøvede og gaa med nedslagne Øjne. Folk følge efter dem. Udfigne pege fingre ad Olof, men irettesættes af Andre. Vilhelm (Skolar) gaaer sidst i Processionen, standser undseligt foran Olof, falder paa Knæ og lægger sin Blomsterkoste for Olofs Fødder, uden at denne mærker det, da han har draget Hætten over Ansigtet. En Del af de Tilstedeværende mumler misbilligende, Andre samstemmende. Morten gaaer frem for at fjerne Blomsterne, men trænges tilbage af de Tilstedeværende. Drabanterne bane Vej for Lars Petri, som kommer iført Ornat. Mængden forsvinder. Lars, Olof og Gert alene. Ørgelet tier. Vedvarende Klokkeringning.

Lars

til Olof.

Olof! Kongen har afflaaet Borgerskabets Ansøgning om Naade. Er Du rede til at dø?

Olof.

Jeg kan ikke tænke saa langt frem.

Lars.

Det er blevet overdraget mig at berede Dig.

Olof.

Det bør ske skyndsomst! Endnu ruller Blodet i mine Aarer!

Ears.

Har Du angret din Gjerning?

Olof.

Nej!

Ears.

Vil Du gaa ind til Evigheden med et uforsonligt Sind?

Olof.

Læg formularen bort, hvis Du vil, jeg skal høre paa Dig. Jeg troer ikke, jeg kan dø nu, jeg har altfor megen Livskraft tilbage!

Ears.

Jeg vil sige Dig, at jeg troer det Samme, og det er til et nyt Liv i denne Verden, jeg bereder Dig.

Olof.

Saa faaer jeg da Lov at leve?

Ears.

Saafremt Du erkjender, at det Tidligere var en Vildfarelse, og saafremt Du tilbagekalder dine Udtalelser om Kongen.

Olof.

Hvor kan jeg det? Det var jo det Samme som at dø!

Lars.

Dette var, hvad jeg havde at sige Dig. Afgjørelsen beroer nu paa Dig selv.

Olof.

Man underhandler ikke om en Overbevisning.

Lars.

Ogsaa en Vildfarelse kan blive til en Overbevisning. Jeg henstiller nu til Dig selv at overveje Sagen.

Gaaer.

Gert.

Vor Høst var ikke moden. Der skal falde megen Sne, om Efteraarssæden skal trives, ja Sæker skulle forgaa, inden man seer saameget som en Spire! De Sammensvorne ere grebne, siger man, og saa holder man Takkebøn. Det er en fejltagelse: her gaaer Sammensvorne omkring iblandt os, i Kongens Sale, i Kirkerne og paa Torvene, men de vove ikke, hvad vi have vovet — dog, det kommer nok engang! Farvel, Olof! Du bør leve længer, thi Du er ung; jeg døer med Glæde — enhver ny Martyrs Navn bliver et nyt feltraab for en ny Skare. Tro aldrig, at en Løgn har opflammet en Menneskesjæl, mistro aldrig den Bevægelse, som har rystet Dig i dit Jnderste, naar Du har seet Nogen lide aandelig eller legemlig

Vold; om saa hele Verden siger, at Du har Uret, saa tro dog dit Hjerte, hvis Du har Mod dertil. Den Dag Du fornægter Dig selv, er Du død, og evig fordommelse vil være en Naade for Den, der har begaaet Synd imod den hellige Aand!

Olof.

Du taler saa afgjort om min Befrielse?

Gert.

Borgerstabet har tilbudt 500 Dufater i Løsepenge for Dig. Naar det kun kostede 2000 at faae Birgitta gjort til Helgeninde, saa maa vel 500 være nok for at faae Dig gjort skyldfri. Kongen tør ikke tage dit Liv!

Lars Siggesson

med Bøddlen og Drabanter.

før Gert Bogprenter bort!

Gert

føres bort.

Farvel, Olof! Tag vare paa min Datter, og glem aldrig den store Pintsedag!

Marsken.

Mester Olof! J er en ung Mand, som er bleven ført paa gale Veje! Kongen tilgiver Jer for Jer Ungdoms Skyld, men forlanger som Sikkerhed en Afbigt, ved hvilken J tilbagekalder, hvad J har handlet udover og imod hans Befalinger.

Olof.

Kongen trænger altsaa vedvarende til mig?

Marsken.

Der er Mange, som trænge til Jer. Men gjør ikke Regning paa Naade, før I har opfyldt Vilkaaret. Her er Kongens Fuldmagt; i næste Øjeblik kunne Eders Lænker være løste, om I vil, men ogsaa dette Papir kan sønderrives!

Olof.

Den, som er tilfreds med 500 Dufater, bryder sig vel ikke om nogen Tilbagekaldelse --

Marsken.

Dette er en Løgn! Bødlen venter ogsaa paa Eder! Men jeg beder Jer høre nogle Ord af en gammel Mand! Ogsaa jeg har været ung og henreven af stærke Lidenstaber; det hører sig Ungdommen til, men disse Lidenstaber ere bestemte til at dødes. Jeg gjorde som I, jeg gik omkring og sagde Sandheder, men jeg fik kun Utaf derfor eller i bedste Tilfælde et Smil; jeg vilde ogsaa bygge en lille Himmel her paa Jorden, med Eftertryk naturligvis af andre Grunde end I, men jeg lod snart min Fornuft raade og jog Hjernespøgelserne paa Flugt. Jeg vil ingenlunde paastaa, at I er en Mand, som vil vinde Ry ved at slaa om sig, det troer jeg paa ingen Naade; I gjør Alt i den bedste Mening, men det er en Mening, som

gjør fortræd alligevel. J har et varmt Blod, som gjør Jer blind, fordi J ikke lægger Baand paa Jer; J prædiker Frihed og styrter Tusinder i Selvraadighedens Slaveri. Vend om, unge Mand, og son, hvad J har forbrudt, byg op, hvad J har revet ned, og Menneskene skulle velsigne Eder!

Olof

fortvivlet og rystet.

J taler Sandhed, det hører jeg, men hvo har lært Eder denne Tale?

Marsken.

Erfaringen! Den har J ikke!

Olof.

Skulde jeg have levet og kæmpet for en Løgn? Skal jeg tvinges til at erklære hele min Ungdom og mine bedste Manddomsaar for spildte, unyttige, tabte? Nej, lad mig saa hellere dø med min Vildfarelse!

Marsken.

J skulde have sluppet Eders Drømme noget før! Men vær rolig! J har endnu Livet for Jer, det forgangne har været en Skole, en streng Skole, men des sundere. Hidindtil har J levet for Daarskaber og løse Indfald, og J har forsømt adskilligt, som Virkeligheden kræver af Jer. Udenfor denne Dør staa Eders Kreditorer med deres fordringer. Her er deres Papirer! Den nye Kirkes Præstestab fordrer, at J

skal leve for at fuldføre, hvad I saa smukt har begyndt. Byens Borgerſkab fordrer ſin Secretarius i Raadſtuen, Menigheden ſin Sjølehyrde, Konfirmanderne deres Lærer. Det er de lovlige Fordringshavere. Men der ſtaaer endnu En derude, ſom I maatte ſkylder meſt og ſom dog intet kræver: Eders unge Huſtru. (I har revet hende bort fra en Fader og faſtet hende ud i Stormen, I har nedbrudt hendes Barnetro og ſpredt Uro i hendes Sind; Eders Daarſkaber har ophidſet en raa Folkehob til at jage hende ud af hendes Hjem, og hun fordrer end ikke Kjærlighed af Eder, hun beder blot om, at hun maa faae Lov til at henſlæbe ſit Liv under Eideller ved Eders Side; I ſeer, at ogsaa vi ſyſſelsætte os med Andre, ſkjøndt I kalder os ſelviſke. Lad mig aabne denne Dør, ſom ſkal føre Eder ud i Verden paany, bøj Eders Sind, medens det endnu er blødgjort, og tak Gud, ſom endnu giver Jer Tid til at virke for Menneſkeheden.)

Olof
græder.

Jeg er fortabt!

Marsſken

giver Tegn til Bødlen, ſom tager Lærerne og fangedragten af Olof. Derpaa aabner Marsſken Døren til Sakriſtiet, og Deputerede af Raadet, Præſteſkabet og Borgerſkabet træde ind.

Olaus Petri, forhen Sognepræſt ved Stockholms Storkirke, gjør I herved Afbiſt for hvad I har forbrudt, tilbagefalder I, hvad I har ſagt imod og udover Kongens Befaling, og erklærer I Jer villig til at holde Eders Ed til Svea Riges Konge og hannem tro at tjene?

Olof

tier.

Lars med Christina gaaer hen imod Olof. De Tilstedeværende gjøre bønnefulde fagter.

Olof

foldt og bestemt.

Ja!

Marsken.

I Kongens Navn, I er fri!

Olof og Christina omfavne hinanden. De Tilstedeværende tage Olof Haanden og lykønske ham.

Olof

foldt.

Inden jeg forlader dette Sted, lad mig være ene et Øjeblik med min Gud; jeg kan trænge dertil! Her slog jeg engang mit første Slag, og her

Lars.

Her vandt Du din største Sejr idag!

Alle gaa undtagen Olof.

Olof

falder paa Knæ.

Vilhelm

kommer forsigtigt ind. Bliver forbauset over at se Olof alene og fri.

Mester Olof! Jeg kommer for at sige Eder farvel, inden I gaaer til det andet Liv.

Olof

rejser sig.

Vilhelm! Du forlod mig ikke; lad mig græde hos Dig ved Mindet om min Ungdoms glade Timer.

Vilhelm.

Inden I døer, vilde jeg takke Jer for, hvad I har gjort os af Gødt. Det var mig, som gav Jer disse Blomster, men I har ikke seet dem . . . De er traadte itu, seer jeg . . . Jeg vilde give Jer et Minde fra den Tid, da vi legede under Linden i Strengnæs Klostergaard; jeg troede, det vilde gjøre Eder godt at se, at vi ikke har takket Gud, fordi I ikke kom tilbage, som I dengang sagde. (Aldrig har vi glemt Jer, thi I friede os fra de grusomme Straffe, og det var Jer, som aabnede os de tunge Klosterdøre og gav os Friheden og den blaa Himmel og Livets Glæde tilbage.) Hvorfor I skal dø, veed vi ikke, men aldrig har I kunnet gjøre Andet, end hvad Ret er, og skal I dø, fordi I har hjulpet nogle undertrykte Menneſker, som det siges, saa bør det ikke smerte Eder, om det ogsaa vil gjøre os meget, meget ondt. I fortalte os engang om, hvorledes de havde brændt Huss, fordi han havde vovet at sige de Mægtige Sandheden, I bestrev, hvorledes han besteg Baalet og med Glæde befalede sig i Guds Haand, profeterende om den Svane, som engang skulde komme og sjunge nye Sange til den gjenopvakte Friheds Pris! Saaledes har jeg tænkt mig at I vil gaa Døden imøde, med aaben Pande og Blikkene imod

Himlen, medens Folket raaber: faaledes døer et Sand-
hedsvidne!

Olof

læner sig sønderknuft imod Bodsbænken.

Gerts

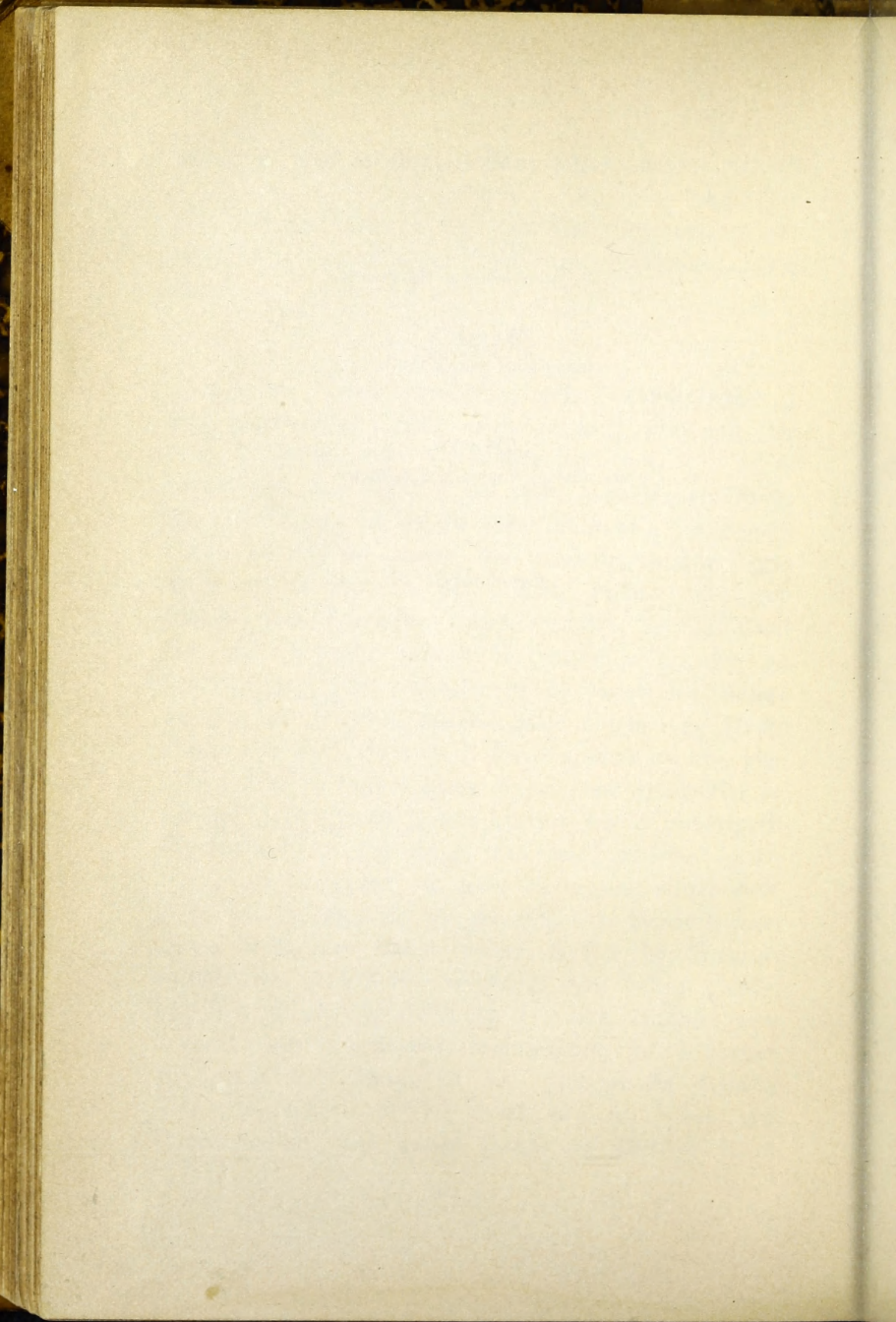
Stemme langt henne i Kirken.

frafaldne!

Olof

synker tilintetgjort ned paa Bodsbænken.

Tæppet falder.

Gildets Hemmelighed.

Skuespil i fire Akter.

Personer:

Hans, tidligere Oldermann ved Sankt Lars' Bygge-Gilde ved Upsala Domkirke.

Jacques, hans Søn, nuværende Oldermann.

Jørgen, Smedemester.

Gerhard, Stenhuggermester.

Sten, Stenhuggermester.

Nils, Domherre, Superintendent over Gildet under Erkebiskop Henric Carlsjons
Ophold i Rom.

Claus, Nar hos Erkebiskopen.

Olof, Kordreng.

Martin, Graabroder.

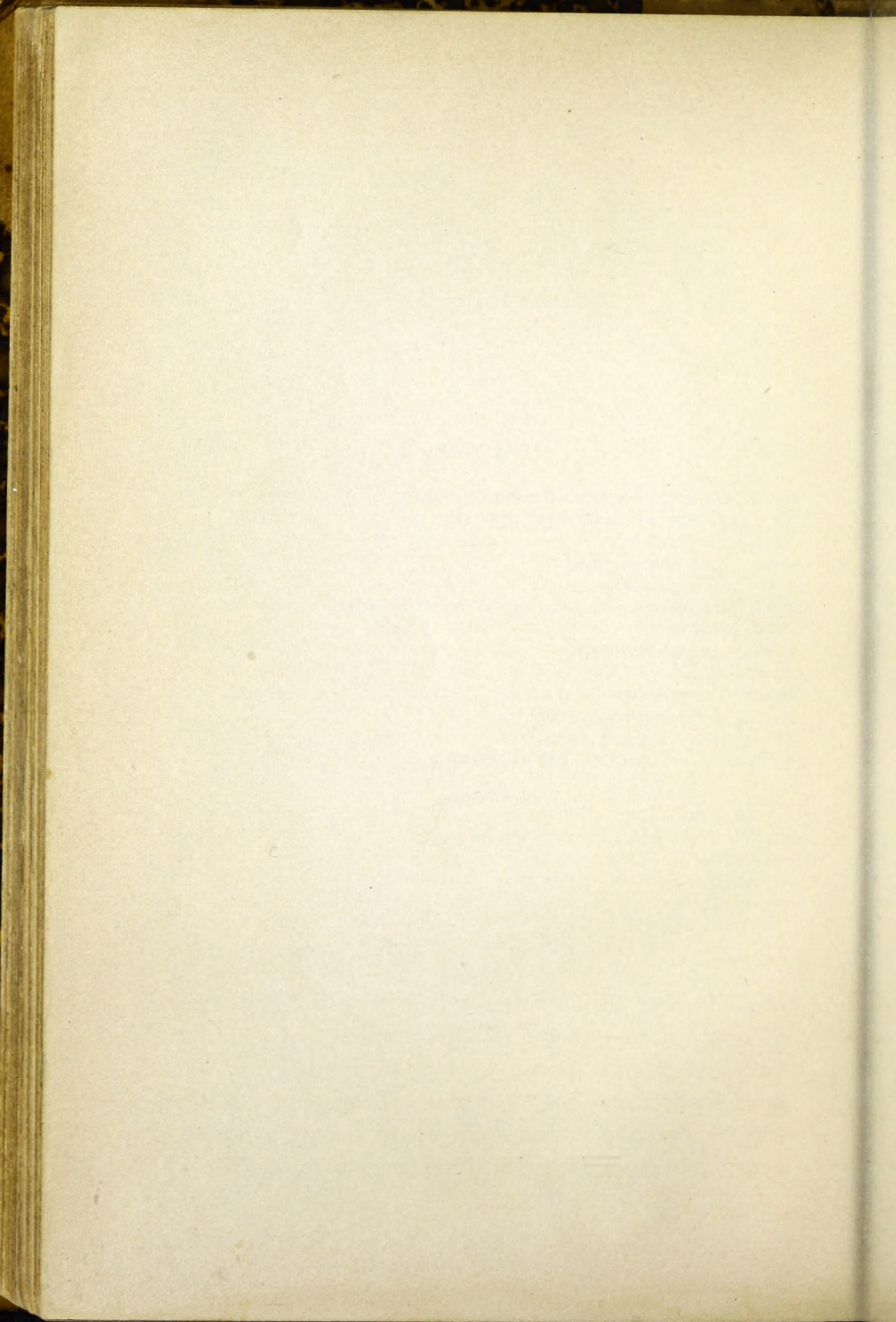
Helvig, Husholderske hos Domherren.

Margaretha, Jacques' Hustru.

Cecilia, Hans' Plejedatter, Gildets Myndling.

Tre Borgere.

I Upsala 1402.

Første Akt.

Domherrens Arbejdsværelse.

I Baggrunden: Dør i Midten; tilhøjre et stort Skab. Tilvenstre Bænk, Ildsted med en Lænestol foran, Dør ind til de indre Værelser. Tilhøjre: Vindue med fuglebur, Blomster; foran det Arbejdsbord med Bøger, Timeglas, Skrivetøj o. s. v. Midt paa Gulvet en Pult med en større Bog, fastgjort ved en Kjæde. Ovenover Ildstedet et Mariabillede.

1. Scene.

Det er halvmørkt. Helvig slyser ved Ildstedet. Domherren træder ind, fulgt af Olof, som bærer Ciboriet, der er indhyllet i rødt fløjl, besat med smaa Klokker, der klinge; i den anden Haand har han en Egte. Domherren aftager sit Messefrud og hænger det ind i Skabet, hvor han ligeledes forvarer Ciboriet

Helvig.

Der har vi Domine selv! Ikke et Ord sagde han til mig, inden han gik til Morgenbøn, saa jeg kunde have en Smule Varmt færdigt til ham. Om man bare kunde fatte, hvad han skal saa tidligt ud i Kulden for, da der dog er saa fuldt op af Kanniker og Korpræster, at man knap kan komme frem for dem.

Domherren

ved Vinduet; trækker Gardinerne fra, saa at Sollyset falder ind; Olof sluffer
Øygen.

Til fuglen: God Morgen, Peter!

Helvig.

Harde vi blot vor naadige Erkebiskop vel tilbage
fra hans Romerrejse, at her kunde blive Orden og
Tugt igjen engang. Kan Nogen tro, at den vel-
signede Kirke bliver færdig i denne Konges Tid!
Nej, det er der nok ikke megen Udsigt til, saalænge
gamle Hans skal være Oldermænd, som hverken kan
se eller høre!

Domherren

mildt.

Naa, stille, gamle Mutter! Hvorfor skal hun nu
gjøre Ufred igjen? En daarlig Natur, som ikke kan
taale at blive godt behandlet! — Har hun givet min
fugl Æde og mine Blomster Vand?

Helvig.

Som om man ikke havde Andet at passe end
det Kram....

Domherren

som før.

Stille, stille, gamle Kvindfolk! Hun har en ond
Natur! Har hun ikke? Tog jeg hende ikke lige fra
Spiseværtens Kjøkken, hvor hun stod i Snavs helt op
til Skuldrene og kogte Mad til Søfolk og Smør-
bønder? Satte jeg hende ikke over alt mit Hus og
gav hende Nøglerne til mine Gjemmer og behandlede

hende som en Jernbyrdig og ikke som et Tyende? Hvornaar har hun hørt et ondt Ord? Hvornaar har jeg lagt Sten paa Byrde? Men hun, hun skjænder paa mig, hun bruger Ukvemsord imod mig, hun gjør mig Livet surt til Tak! Laster jeg hende derfor? Ingenlunde! thi hun gjør Gavn alligevel paa den Vis, at hun vidner med mig imod Menneskene; og det skal der ogsaa nogen til.

Helvig.

Nej, nu har jeg da aldrig hørt saa galt!

Domherren.

Stille, stille, gamle Menneske! Gaa ud i sit Kjøkken og skjænd paa Tjenestefolkene, saa gjør hun dog altid noget Godt! Olof! Giv Peter Mad og ræk mig min Stof!

Olof.

Ja, Domine!

Helvig

bange.

Aa, gode, naadige...

Domherren.

Ved den hellige Jomfru, troer jeg ikke, Mennesket er bange for at jeg skal slaa hende! Troede hun det?

Helvig.

Åh, fjære Herre, Verden er saa ond...

Domherren.

Det var et sandt Ord!

Helvig.

Og dengang jeg tjente for Koffkepige, som naadig Herre veed, saa plejede Køgemesteren...

Domherren.

Og det hjalp? Ja, det gjorde det visseligen! Jeg har aldrig hørt hendes Stemme saa myg i Tonen som nys, da hun sagde: aa, gode, naadige! Og saa from og fredelig hun seer ud, som hun staaer der! Gaa og skam sig over sig selv og over sine onde Tanker om mig!

Helvig.

Er der ingenting, Hans Naade ønsker?

Domherren.

Nej, ingenting — Andet end fred, fred! Skaf mig det!

Helvig gaar.

2. Scene.

Domherren. Olof.

Domherren

sætter sig i Lænestolen og rager med Stoffen i Jlden.

Syntes Du, der var mange folk i Messen idag?

Olof.

Nej, Domine, det kan man ikke sige.

Domherren.

Syntes Du der var flere Folt paa Kamphofvet
og saae paa Gjøgleren igaaraftes?

Olof.

Ja, Domine, det kan man nok sige.

Domherren.

Troer Du, det er det slemme Vejr, der gjør det?
Eller fodbulden, eller at Kloffen fem er for tidligt?

Olof.

Det er vist noget ganske Andet, der volder det.

Domherren.

Troer Du, at det er det Samme, der volder, at
Domkirken aldrig bliver færdig?

Olof.

Man skulde næsten kunne befrygte det.

Domherren.

Du føjer dine Ord vel: „Man skulde næsten
kunne befrygte det!“ Kan Du huske, hvorlænge de
byggede paa Babels Taarn? Nej, det kan Du ikke
huske, for det staaer ikke i Bogen. Troer Du, der
findes nogen Lighed imellem denne Domkirkebygning
og det omtalte Taarn?

Olof.

Ja, at det falder ned igjen, alt som man bygger!

Domherren.

Meget godt! — Giv mig min Mælk!

Olof

gaaer hen til Bordet ved Vinduet, hvor Mælken staaer.

Der er Lys i Gildestuen endnu, Domine, skøndt Solen er staaet op.

Domherren.

Det er blevet mig fortalt, om jeg ikke husker fejl, at Gildet har havt Drickelag i Nat; det vilde være godt, om der kunde komme noget fornøftigt ud af det Drickeri, men det kommer der vel knapt. Nu har Gildet druffet i ethundrede og halvtredstydte Aar for Domkirken og fejret tredive Jubel- og Grundstenslægningsfester, men endda har vi ikke faaet Tag og Taarn! Hvad var det for en Festdag, de fejrede igaar?

Olof.

Det var femogtyve Aar siden den nordre Portal blev færdig.

Domherren.

Meget vel! Om andre femogtyve Aar kan man holde fest i Anledning af, at det er femogtyve Aar siden den nordre Portal faldt ned. — Var det femogtyve? Jeg maa se efter i Kalendariet.

Rejser sig og gaaer ud tilvenstre.

3. Scene.

Olof alene; sætter sig i Sænestolen og efterligner Domherren. Cecilia.

Cecilia.

Godmorgen, min Dreng! Hvor har Du gjort af Dominus?

Olof.

Vi kommer lige nu fra Morgenbønnen, saa vi tager ikke imod endnu.

Cecilia.

Jasaa? Vi tager ikke imod? Skal vi ha'e et lille Morgenkys da?

Hun kysjer Olof lige paa Munden.

Olof

springer op.

Nej, Jøsses dog, lad mig være!

Han tørrer sig om Munden med Ærmet.

Cecilia.

Saa siig mig da, hvor Dominus er, ellers faaer Du et til!

Olof.

Ja vov Du bare!

4. Scene.

De forrige. Domherren.

Domherren.

Det var kun fireogtyve! Nej, se der har vi jo vor lille Søster! Frisk som en Rose i Maj! Hvad fører hende hid saa tidligt?

Cecilia.

De allervigtigste Nyheder fra Gildet, af hvilket Eders lille Søster tilfældigvis er uværdigt Medlem!

Domherren.

Jasaa! Søster gør mig ganske nysgjerrig! Naa, fortæl da!

Cecilia.

Tænk, de drak en hel Tønde Rostockerøl Nr. 4.

Domherren.

Naa, saa kom de da vel til en Beslutning?

Cecilia.

Ja, omfider!

Domherren.

Olof, skal Du ikke paa Værkstedet endnu?

Olof.

Nej, Eders Naade, Kloffen er ikke saa mange endnu.

Domherren.

Naa, det var rart, saa kan Du naa at gaa ned
i Haven efter lidt Græs til Peter.

Olof.

Ja, Eders Naade!

Lader, som han leder efter Noget, medens han hører efter.

Domherren

til Cecilia.

En hel Tønde! Saa faaer vi nok snart Kirken under
Tag! Til Olof. Er Du ikke gaaet endnu?

Olof.

Jeg leder efter en Kurv!

Domherren.

Plejer jeg at have Kurve staaende paa Pulten?
Gaa ud til Helvig og bed hende om en Kurv.

Olof.

Det tør jeg ikke!

Domherren.

Ja, jeg heller ikke! Saa pluf i din Hue! Vale
puercule!

Olof gaar.

5. Scene.

Domherren. Cecilia.

Domherren.

Sid ned, mit Barn! Nej, derhenne ved Ilden;
det er koldt til Morgen.

Cecilia.

Tak, Tak!

Domherren.

Gode Nyheder?

Cecilia.

Gode for Nogle, daarlige for Andre, som altid.

Domherren.

Den Enes Død den Andens Brød! — Fortæl!

Cecilia.

Jeg var gaaet ned til Aaen for at se Svanerne flyve fra Ekolsund — jeg saa dem ogsaa strække ud over Kungsängen — aa, det tog sig saa smukt ud! Naa, saa faldt min Vej forbi Gildet. Der var oplyst. Nu vidste jeg, at Plejefader, som ikke har besøgt Gildet i et helt Aar, laa hjemme og sov. Jeg kiggede ind gennem Vinduet — og hvad troer I jeg saa? — Jacques sad i Oldermændens Stol og førte Kloffen!

Domherren.

Jacques? Ikke Sten? Besynderligt! Altid den Daarligste, aldrig den Bedste!

Cecilia.

Jeg gik indenfor, og der fortalte Pedellen mig, at Hans var bleven assat paa Grund af Alderdom og Svagelighed, og at Jacques var bleven valgt til Oldermænd efter ham.

Domherren.

Længe ventet, det er sandt, og endda uventet!

Cecilia.

Og nu kommer et Udvalg af Gildet herhen for at faae Valget stadfæstet af Superintendenten.

Domherren.

Det er utroligt! — Jacques og ikke Sten! Jacques er jo ikke stort Andet end en Sinke, om han end fjender formerne.

Cecilia.

Det er den Gamle, som har oplært ham i alle Talemaaderne lige fra Barn af og indprentet ham, at han var født til at være den første.

Domherren.

Staffels Jacques! Og den Gamle! Hvem vil kunne meddele ham den Beslutning! En ublu Mand har han været, og derfor maa han nu overleve sit fald — det er Ret, men det er haardt!

Cecilia.

Men Kirken, tænk paa den!

Domherren.

Ja, den —

Cecilia.

Kan I omstyrte Jacques' Valg, Domine?

Domherren.

Nej, desværre! Jeg kan kun være Tilhører, naar de mundhugges, og saa lade det skrive op; det er Alt, hvad der staaer i min Magt!

Cecilia.

har rejst sig; herne ved Vinduet.

Saa stunder der visse Tider til, fulde af Trængsel og Nød for Visse. — Nu er de her!

6. Scene.

De forrige. Olof. Derefter Jørgen. Jacques.
Gerhard.

Olof

med Huen i Haanden.

Udvalgte af Sanft Lars' Gilde anholde om foretræde hos Hans Naade! — Der var intet Græs!

Domherren.

Afsted med Dig til Værkstedet, og slip flokken ind!

Olof gaaer. Jørgen, Jacques og Gerhard træde ind.

Domherren.

Guds fred og Hilsen, udvalgte Mænd af det vellovlige Sanft Lars' Gilde!

Jacques.

Guds fred og Hyldest, Domine Nicolaus Erics Superintendent.

Domherren.

Store Nyheder!

Jacques.

Som I siger, Eders Naade! Med Eders Tilladelse vil jeg udbrede mig noget desangaaende og, som jeg mener, paa samme Tid udtale de Tanker, Gildet efter moden Overvejelse har gjort til sine.

Domherren

sætter sig ved Ildstedet og vender Ryggen til de Andre.

Ønsker de Udvalgte, at Jacques skal udtale Gildets Tanker?

Jacques

falder ind.

Mine Tanker, Domine!

Domherren.

Sine Tanker da; det kommer vel ud paa Et.

Jørgen og Gerhard.

Ja!

Domherren.

Vil min Søster skrive op, hvad disse Mænd have at sige!

Cecilia

sætter sig ved Bordet.

Domherren.

Tal nu, Murmester Jacques! Vil I staa eller sidde?

Jacques.

Jeg staaer! Pause. — Maa jeg saa begynde?

Domherren.

Ja vist maa J!

Jacques

seende paa Gerhard.

Det falder ikke let for en Søn at skulle tale om sin Fader, allerhelst naar denne Fader ikke i alle Punkter opfylder de Krav, som i hans Egenstaa af Mørmesteroldermand, det vil sige som Hoved for det store Legeme, der kaldes et Mørmørgilde — Pause — stilles til ham.

Nogle ere fødte til Stene, Andre til Hvælvinger, til Mure, til Tagrøster, til Gavle, til Tagryttere! — Jeg vil holde fast ved den Mening, at Hans Oldermænd eller „den Gamle“, som vi i daglig Tale kalder ham — jeg maa minde om, at det ikke er i mit eget Navn jeg taler — at Hans Oldermænd er for gammel, og jeg troer ikke at sige for meget, naar jeg siger: han dør ikke!

Tørter sin Pande og seer paa Gerhard.

Denne Bygning har staaet stille i tyve Aar. Folket ønsker at se den under Tag; det er Folkets Bygning; Folket har store Krav; Folket vil, rent ud sagt, have en ny Oldermænd, jeg kan ikke gjøre Omvendt, jeg maa sige det rent ud! — Tiden kræver en ny Oldermænd, men — vel at mærke! — en Oldermænd, som forstaaer sin Tid; Tiden er en Handlingens Tid, og derfor kræver den en Handlingens Mand —

fremfor Alt: ingen Sværmer! Nej, en Mand, som veed, at man skal stryge Tegl i Næ og ikke i Ny; en Mand, som ikke gaaer hen og støber Kalk om Vinteren og veed, at man ikke kan sætte Osmundsjern i Blaaler, en Mand, som kan styre sine Folk og gjøre Afregning og straffe og afsætte og sige op, med eet Ord: en Handlingens Mand — fremfor Alt: ingen Sværmer!

falder i Tanke.

Sværmere har vi haft nok af, baade franske, som brugte halvtredstindstøve Nar for at faae en Port sværmet sammen, og tyske og danske og alle mulige Slags Sværmere. Men nu er det forbi med det! Til Cecilia. Har Søster skrevet?

Domherren.

Er Mester Jacques færdig?

Jacques.

Jeg er færdig!

Domherren.

Naa, hvad staaer der saa tilbage at gjøre?

Jacques.

Vi har Modprøven tilbage!

Domherren.

Det er sandt; den kommer lidt bagefter, men det er nu saa engang! Vil Mester Jacques saa gaa udenfor, medens vi taler ilde om ham, eller vil han blive herinde?

Jacques.

Jeg udbeder mig paa Gildets Vegne, at Domine ikke tilfidesætter Formerne, thi Formerne er Livet!

Domherren.

Vil Mester Jacques altsaa fjerne sig en Stund — overensstemmende med Formerne!

Jacques gaar højtideligt ud.

7. Scene.

De forrige undtagen Jacques.

Domherren.

Det er vel de tre sædvanlige Spørgsmaal? Jeg troer jeg kjender dem. Vil Gerhard svare angaaende merbemeldte Jacques, men oprigtigt og stemmende med Sandheden — hush, at han staaer og lytter udenfor.

Primo: Elsker han Sandheden?

Gerhard.

Ja!

Domherren.

Secundo: Besidder han fuld Indsigt i sin Kunst?

Gerhard.

Fuld Indsigt!

Domherren.

Tertio: Er han den Værdigste?

Gerhard

rejser sig for at tale.

Domherren.

Ja eller Nej! Kortfattet!

Gerhard.

Han er den Værdigste!

Domherren.

Det var godt svaret! Den Næste! — Jørgen!
Elfter han Sandheden, han denne Jacques?

Jørgen.

Nej!

Domherren.

Besidder han Indsigt i sin Kunst?

Jørgen.

Han mangler al Indsigt i sin høje Kunst.

Domherren.

Er han den Værdigste?

Jørgen.

Han er den Uværdigste, men han havde Flertallet
for sig!

Domherren.

Har min Søster skrevet?

Cecilia.

Ja, Domine!

Domherren.

Gjør saa et Sammendrag af Nævnens Beslutninger
og læs det derpaa op for disse gode Mænd.

Cecilia.

Jeg kan ikke sammendrage saa forskjellige Ting
som Ja og Nej, Sort og Hvidt!

Domherren.

Ikke det? — Prøv paa det! Siig hm! Siig graat!
— Nu skal jeg forsøge! — Kald Jacques ind, at vi
kan faae Ende paa det!

Gerhard gaar hen og aabner Døren; Jacques træder ind.

8. Scene.

De forrige. Jacques.

Domherren.

Ønsker I at høre Nævnens Modprøve?

Jacques.

Til Eders Tjeneste, Domine!

Domherren.

Nej, til Eders! — Nævnen har efter en, som jeg antager, moden Prøvelse erklæret sig for at være af følgende Mening: Jacques elsker Sandheden ligesaa meget som Løgnen; Jacques baade besidder og savner al Indsigt i sin Kunst; Jacques er paa een-gang den Værdigste og den Uværdigste, Gildets Valg kunde falde paa! — Farvell!

Jacques.

Sandelig, det maa jeg kalde en uværdig Dom!

Domherren.

J har faaet den Dom, vi Alle faae: Sort af den Ene, Hvidt af den Anden.

Jacques.

Det skal Du ikke have gjort for ingenting, Jørgen! — Skal dette staa at læse i Gildets Akter til evig Tid?

Domherren.

Jeg troer ikke, Noget varer til evig Tid, men Dommen over død Mand lever dog længe nok!

Jacques.

Guds Død! Jeg staaer ved Maalet, jeg skal lige til at udstrække Haanden og gribe Kronen, og saa faaer jeg en Krands af Halm!

Domherren.

Holdt, Mester! J staaer ved Maalet, siger J! Hvad er da Maalet? Er det at sidde i en Lænestol

og ringe med en Klokke? Er det at styre nogle hundrede Arbejdere? Vi tro, at Kirken er Maalet og I en ubetydelig lille Del af Midlerne!

En Ting staaer endnu tilbage: Er I rede til at aflægge Ed paa, at I kjender Hemmeligheden?

Jacques

bestyrtet.

Hemmeligheden?

Domherren.

Kjender I Kirkens Grundtal, de Albertinske Sandheder, paa hvilke Kirkens Plan hviler og som I maa have Kjendstab til for at kunne bygge?

Jacques

iagttagende Gerhard.

Jeg kjender Hemmeligheden.

Domherren.

Swærg det ved Sanft Lars og Sanft Erik!

Jacques

som før.

Derom staaer der intet paabudt i Vedtægterne.

Domherren

tager en Bog fra Bordet.

Vedtægterne byde saa! Læs!

Jacques.

Jeg kan ikke læse Eders Skrift, det veed I godt!

Domherren.

Undskyld, det glemte jeg.

Jacques

seer paa Gerhard.

Jeg sværger ved Sanft Lars og Sanft Erik!

Domherren.

Saa hilser jeg Eder som Oldermænd i Sanft
Lars' Byggegilde! Gaa med Gud og viis Eder værdig
det Hverv, I har paataget Eder!

Jacques.

Jeg takker Eder, Domine, og beder Eder være
uden frygt for det Hverv! Jeg er sandelig ingen
Sværmer, jeg er en Mand, og styre folk kan jeg, og
I skal se, selv om I ikke vil tro det, at nu skal Kirken
komme under Tag i en fart.

Domherren.

Det glæder mig at høre!

Jacques.

Det glæder Jer ikke!

Domherren.

Har I skjulte Grunde til at nære Mistanke om
min Sandhedskjærlighed?

Jacques.

Jeg har Grund til at tro, at I ikke vil mig vel!

Men det skal I vide, at nu er det mig det selv
 Samme, hvad I saa gjør, og jeg vil ikke umage mig
 med at efterforske, om I er sandhedskjærlig eller I
 ikke er det.

Domherren.

Meget vel! Dore Deje skilles her for en Tid —
 ikke sandt!

Jacques

sætter sig.

Jeg bliver, om jeg har Lyst, og I viser ikke
 Oldermannen Døren! Gjør I vel?

Domherren.

Nej, det gjør jeg ikke; men jeg lader alligevel
 gjerne en Dør imellem Jer og mig.

Gaaer hen imod Døren tilbendske.

9. Scene.

De forrige. Hans. Domherren *standser.*

Jacques *rejser sig.*

Hans

med en Karvestok i Haanden.

Guds Fred, Domine! En kold Morgen! Kaalen
 har faaet Frost i Nat; naar Kragen striger Mor-
 messemorgen, betyder det streng Vinter.

Domherren

seer sig om.

Guds fred, Oldermænd! Nej, vær's god, bliv
siddende, Mester Jacques, bliv siddende!

Hans.

Her er folk, seer jeg! Er det ikke Gerhard?
Skygger med Haanden for Øjnene. Og Jørgen og Jacques?
Hvad er der nu igjære? Laves der nu igjen Noget
sammen?

Cecilia

træder frem.

Guds fred, kjære Plejefader! Har Du sovet godt?

Hans.

Pigebarnet ogsaa! Hvad har Pigebarnet her at
bestille? Hvorfor er Du ikke ved din Gjerning? Drive
omkring, det kan man, læse Bøger og prente og
snakke. J skulde ske Skam, for Skif J har indført!
Slaaer med Karvestoffen i Bordet. Hvad bestiller J allesammen
her? Hvorfor er J ikke ved Jert Arbejde paa denne
Tid af Dagen?

Cecilia

hvissler med Domherren.

Domherren.

Oldermænd Hans!

Hans.

Jo, ellers Tak, Domine! Frisk og rask endnu i mit
firfindstypende Aar. Traf Drengen Olof dernede,
fortalte om Gildesager.

Domherren.

fortalte han?

Hans.

Det er en Mærkedag idag, gode Venner! Se paa Stoffen her: Mormesse. Har jeg ikke indskaaret en Søjle? Jo, jeg seer den tydeligt! Gode Venner, det er halvtredsfindstyre Aar siden — halvtredsfindstyre, ja, det er det — siden jeg rejste den første Søjle paa venstre Haand i Skibet, og derfor fatter jeg nok Eders gode Mening. Olof fortalte mig det, og jeg takker Jer. Tak skal I have! Tak skal I have!

Han trykker deres Hænder under almindelig forbauselse.

Domherren.

Oldermænd Hans! Det er en tung Pligt, jeg skal til at opfylde

Hans

niffer bifaldende og takkende.

Domherren.

Vi har Alle faaet vort Hverv at opfylde, og vi maa opfylde det for Hvervets, ikke for vor egen Skyld. Naar vi aldrig taber dette af Syne, altid er rede til at overlade vort Værk i kraftigere Hænder, naar vi er blevene trætte, da først har vi levet for det Store, for Sagen, ikke for det Lille, for os selv!

Hans

niffer tilfreds.

Tak, Tak!

Domherren.

J halvhundred Aar har J arbejdet paa dette Herrens Hus; J har seet det voge frem af Gruset; men det er ikke Eders Værk, thi trende Slægter har før Jer arbejdet i den samme Sags Tjeneste og er gaaede til den evige Hvile, og deres Navne ere glemte.

Hans

fornøjet.

Godt, meget godt!

Domherren.

Jeg maa sige Jer hele Sandheden. Gildet er efter lang Kamp kommet til den Mening, at J trænger til Hvile og at Eders Kræfter ikke strække til for det tunge Arbejde; Kirken har staaet stille i tyve Aar, og Folket kræver at se den rejst!

Hans

som før.

Tak, Tak, gode Venner!

Domherren

begynder at blive urolig.

Derfor har Gildet seet sig om efter en yngre Mand, som forener Dygtighed med Kraft. Valget er faldet paa Jer Søn. Han skal fuldende, hvad J har begyndt, og i ham skal J leve op paany og se Jert Værk gaa sin fuldbyrdelse imøde. Dette er, hvad jeg har havt at sige paa disse Mænds Vegne, og jeg venter nu kun, at J stadfæster Valget og giver den Unge Jer Samstemning.

Hans

rejser sig.

Domine Nils Erics! Mine Venner! Det glæder mit gamle Hjerter at høre, hvad I har sagt, og jeg takker Jer alle, saamange som I er, for Jer Velvillie og Beviset paa Jer Agtelse, og det glæder mig saameget mere, som min gamle Fjende Jørgen — som er den Eneste af Jer — ja, Domherren naturligvis, men han var her ikke dengang — Jørgen er den Eneste, som kan mindes, hvad der skete for halvtredstindstyve Aar siden. Ikke sandt, Jørgen?

Jørgen

truende.

Jeg glemmer det aldrig, det kan I stole paa.

Hans.

Tak skal Du have, gamle Jørgen, det havde jeg ikke ventet af Dig, det maa jeg tilstaa. Det glæder mig, sagde jeg, at se, at I endnu troer, at Hans Oldermænd kan sætte baade Tag og Taarn paa Kirken, det troer I heller ikke fejl i, thi endnu har han Kraft til at føre Kloffen fremdeles i ti Aar — eller hvorfor ikke sige tyve — man har seet saa galt før; og saasom det er en Mærkedag, saa skal det vel ogsaa være en Fridag, og skulde I, Domine, og I andre gode Venner have Lyst til at drikke en Kande med Oldermænd Hans, saa byder jeg Jer Velkommen alle tilhøbe.

Jacques

har sat sig igjen.

Hans.

Hvorfor sidder Drengen ned? Er han fra Sandsen?
Op med Dig, Grønskolling, naar Oldermænden taler!

Jacques

rejser sig.

Hans.

Er jeg Oldermænd eller er jeg det ikke?

Jacques.

J er det saavist ikke! Det er mig, som er det!

Hans.

Naar, hvor kan Du saa glemme det, Dreng? Se
saa! ^{lytter.} Jeg syntes, det ringede til frokost! — En
behagelig Godmorgen, og hold Maade med Lystig-
heden, naar I gaaer ud i Byen og morer Jer! Far-
vel, Domine, og vær velkommen.

Gaaer.

10. Scene.

De forrige undtagen Hans.

Domherren.

Hvad jeg længe har frygtet for, er indtruffet:
nu har den Gamle ogsaa mistet Hørelsen. Hvem skal
meddele ham Gildets Beslutning?

Jørgen.

Jeg skal skrive det til ham.

Jacques.

Han har desværre ikke lært at læse.

Gerhard.

Jeg skal gjøre ham det forstaaeligt ved Tegn.

Domherren.

Nej, lad ham gaa sine sidste Skridt her paa Jorden i den Tro, at han endnu staaer paa den Højde, han er naaet op til ved sit Arbejde og sine Aandsgaver.

Jørgen.

Hvem veed, ved hvilke andre Gaver han er kommen til at indtage denne Plads!

Gerhard.

Skal dette være en Anklage, saa er den skammelig, saasom den Anklagede er fraværende og ikke kan svare for sig.

Domherren.

Gildet maa tjene mig i at afhandle denne Sag paa et andet og mere passende Sted; vil Oldemand Jacques tage sine Venner med sig og paa tilbørligt Sted fatte den Beslutning, som ham bedst tykkes!

Tecilia.

Hvad Du end gjør, Broder, saa skaan den Gamle!

Jacques.

Skaan den Gamle! Hvem taler om at skaane? Har han skaanet Nogen? Har han skaanet mig? Har han skaanet Dig? Har han ikke traadt ned Alt, hvad der er kommet ham i Vejen? Nej, her skaanes Ingen! Nu har han traadt paa mig i otteogtredivte Aar — nu er Touren til mig at træde! Man har troet mig spag og godmodig, fordi jeg ikke har sat mig til Modværge og taget til Gjenmæle; men deri har man taget fejl. Her er jeg som det, man har gjort mig til; nu maa man tage mig som det, jeg er; man maa ikke tro, man kan høste Figen af Tidsler, som man selv har opflækket! Du skal ingen Ansigter sætte op, Gerhard! Jeg trænger ikke til at gaa i dine Ledsbaand længer; nu kan jeg gaa alene. Døren op for Jacques Oldermænd; farvel, Domine! Til Jørgen og Gerhard, som følge. Tre Skridt bag efter Oldermænden, Mestrel!

Gaaer.

II. Scene.

Domherren. Cecilia.

Domherren

Iulfer Vinduet op.

Frisk Luft! O, Elendighed og Ussældom. Store Ord og smaa Gjerninger. Disse Menneſker bringe Pesten med sig, hvor de komme hen. Hver Enkelt af dem arbejder for sig selv, Ingen for det Hele. Om der

blot fandtes en eneste Retfærdig iblandt de Mæsser, som myldre dernede i Ruinerne! Om der blot fandtes En, som troedel! Blot en Eneste!

Cecilia.

Der findes En, Domine!

Domherren.

Jeg glemte, at Du var her, Søster. Tilgiv mig! Ja, der findes En! Skal jeg nævne hans Navn? Han hedder Sten.

Cecilia.

Saa er hans Navn! Og fordi han er retfærdig, derfor er han forfulgt.

Domherren.

Du har ganske Ret! Hans Hjerte brænder af Nidkjærlighed, og derfor vil man slukke det.

Cecilia.

Hans Hoved er velrustet med Kløgt, og derfor frygter og hader man ham, og sent eller tidligt vil man styrte ham i fordærvelse. O, kjære Domine, stundom er jeg nær ved at tro Nej, det er syndigt

12. Scene.

De forrige. Sten rejseklædt med Randsel.

Domherren.

Se der har vi Sværmeren! Guds fred, Sten —

vi stod just og talte om ham. Hvad har han nu for
Erinde?

Sten.

Guds fred og farvel, Domine, det er Stens
Erinde.

Domherren.

Bliv, Søster Cecilia! Dette lyder, som det var
Alvor. Maa Søster blive?

Sten.

Gjerne, gjerne; hvorfor skulde hun ikke maatte det?

Domherren.

Aa, unge Mennesker kan have saamange Nykker,
det har man seet før. Hvad skal den Randsel sige?
Hvorfor har han Stof i Haanden? Hvor har han
været i to Dage? Svar mig paa det!

Sten.

Gid jeg var død og begravet, at jeg kunde
slippe for at tænke paa al den Vanære og Skam, jeg
har lidt! Han har haanet mig i mine Arbejders
Nærværelse, han har sagt, at jeg var en uduelig
Hund, han har taget Hammer og Vatterpas ud af
Hænderne paa mig...

Domherren.

Hvem?

Sten.

Og det spørger J om, Herre? Findes der mere
end En — tilgiv mig, Jomfru Cecilia — den Ondes

eget Afbillede, Jacques, som de nu har ophøjet til deres Herre. O, det er syndigt at tænke derpaa!

Domherren.

Rolig, min Ven! Har Jacques sagt, at J er uduelig?

Sten.

Det har han sagt.

Domherren.

Det var en svar Løgn! Sten er den Dygtigste i hele Gildet; Sten var den Værdigste, derfor blev han ikke valgt. Saaledes forholder det sig.

Sten.

Siig ikke saa, Herre; men om det blot var denne ene Gang, saavist som det er hundrede, at han har frænket mig; selv kan han intet, men se Andres Fejl og overdrive dem, det kan han; ja J maa tro mig, at naar jeg staaer ved mit Arbejde og gjør mine Ting saa affurat, som Nogen kan gjøre det, og Jacques kommer og stiller sig hen og seer til, saa skal det aldrig fejle, at det strax gaaer forfert, og saadan faaer han altid Haand i Hanke med mig og kalder hele Laget sammen og peger paa Fejlen og viser, hvor stor den er, og saadan har han nu gjort i tre Aar, lige siden den Gamle begyndte at sfrante. Han har den Ede i Øjnene, har han, men hans egne Hænder kan ingenting udrette. Han er som en ufrugtbar Kvinde, der misunder Andre deres Børn og finder dem grimme tilhobe, han kan ikke tage paa en Sten, men smudse

den til, det kan han. Og nu skal den Erkefjelm — ja for en Fjelm er han ogsaa — nu skal han lede Kirkens Bygning og føre den til Ende; men det er han ikke Mand for, det tør jeg rolig sige; der er kun Taarnene tilbage, men tro mig, det er det værste Stykke Vej, om det ogsaa er det korteste; han har sin faders Skuldre at staa paa, det er sandt, men man veed ikke, om de Dødes Skuldre er til at lide paa! Dog, det kommer ikke mig ved, thi jeg agter ikke at se, hvordan det vil gaa; her har man traadt paa mig for sidste Gang, og Ingen skal se mig slæbe mig frem som en Vanfør eller Spedalsk; Verden er stor, og naar man er hjemløs, saa er det lige godt, hvor man lever og dør.

Domherren.

Se, det var jo en hel Hoben, det der! Vil Sten svare mig, hvor han har været i to Dage?

Cecilia.

Naa, lille Sten, svar Domherren!

Sten.

Jeg har været i Stenbruddene ved Lenna; han har taget Vaterpas og Hammer fra mig og sendt mig ud at bryde Sten til sig — og han, han skal bygge Herrens Hus med sine urene Hænder! Ja, skulde I tænke det, men jeg troer stundom, at der hviler en forbandelse over denne Bygning; der maa ligge en forbrydelse begravet der, det maa der!

Domherren.

Jeg er bange for, at mine Tanker ofte have taget samme Vej; en gammel forbrydelse, som er gaaet i Arv fra Slægt til Slægt og nu synes at være sin Modenheds fylde nær. Sten agter sig ud paa Vandring, det skal han ikke gjøre, hvis han agter min Bøn for Noget.

Sten.

Jeg maa; jeg kan ikke udholde dette længer, thi jeg begynder at tabe enhver god Tanke om mig selv; tro ikke, Domine, at det er Hoffærdighed, der driver mig til det, men jeg kan aldrig faae mig selv overbevist om, at man har Ret til at grave sit Pund ned. Da jeg spurgte ham, om han troede, jeg kunde faae nogen Brug for mine Kundskaber i Mathesis og de hemmelige Videnskaber ved at arbejde i et Stenbrud, svarede han, at alt Arbejde er lige berømmeligt, naar det blot udføres godt. Det siger han, som aldrig i sit Liv har udført et Arbejde, men blot gaaet og domineret og kritiseret. Nej, det siger jeg forsandt, at jeg ikke kan holde det ud længer, thi jeg gaaer og bliver et daarligt Menneske, og det vil jeg ikke. Derfor rejser jeg!

Domherren.

Søster Cecilia, bed ham blive.

Cecilia.

Rejs ikke fra os, Sten!

Sten.

Jomfru Cecilia, hvad I der beder mig om, kan jeg ikke føje Jer i.

Domherren.

Bed ham mere endnu; jeg kan ikke sige hvorfor, men jeg veed kun, at han maa blive; jeg kan ikke hjælpe ham, jeg kan kun give ham et Raad — ja, det Raad at forsøge at være ydmyg, skjøndt jeg veed, at Ydmyghed i dette Tilfælde næsten ikke engang er rigtig.

Sten.

Jeg har øvet Ydmyghed saalænge, Domine, at jeg finder den syndig, med Skam at tale om. Jeg veed — skjøndt det er stolte Ord! — at Ingen har den store Indsigt i Bygningens Hemmeligheder og Fundamenter, som jeg har; de store Sandheder, dem har de druffet bort og glemt, og derfor bliver Kirken aldrig færdig.

Domherren.

Det troer jeg og det veed jeg, Sten, og derfor maa han blive. Bed ham, Cecilia! Domherren fører Cecilia hen til Sten, løfter hendes Arme op og lægger dem om Halsen paa ham. Bind ham, Søster, jeg troer, Du kan det.

Domherren gaaer under den følgende Scene først hen til fuglen og pludrer med den, derpaa begynder han at gjøre Orden i det store Skab og gaaer tilsidst ud.

Cecilia.

Sten!

Sten.

Jomfru Cecilia?

Cecilia.

Har Sten ikke nogen forpligtelse til at blive? Er Sten ikke en lille Smule uretfærdig, naar han siger, at han er værnløs? Han er fader- og moderløs, det er han, men troer han ikke, at der findes en anden fader- og Moderløs, for hvem han har været som Moder og fader og Alt paa Jorden og som vilde blive langt mere elendig, end Sten nogensinde kan blive, om han rejste bort fra hende?

Sten.

Sten har aldrig været at tro, at der fandtes Nogen, som vilde savne ham, om han saa gik lige luft ind i Dødens Mørke; han har troet, at han var et fortabt Væsen, en forstødt Staffel, en Hund, det har han troet, og har han nogensinde troet Andet, da har han været lykkelig og da har han villet kaste Hammer og Hækk og gaa hen og fælde Træer og bryde Sten som en Daglejer eller Ugjerningsmand, det har han villet.

Cecilia.

Hvorfor vil Sten ikke være lykkelig?

Sten.

Han tør ikke.

Cecilia.

Hvorfor vil Sten gjøre Andre ulykkelige?

Jubel og Musif udenfor i Græstand.

Sten

river sig løs.

Hør, hør! De Onde juble over deres Sejr. Nej, jeg maa bort, ud i Verden igjen!

Cecilia.

Da volder I mig ondt, Sten, og...

Sten.

Jeg vil volde mig selv ondt; jeg kan ikke holde dette ud; jeg kan ikke holde mig selv ud. O, at jeg dog hellere var død! Ikke gider jeg blive her i Byen, ejheller gider jeg rejse; mit Hoved er mig saa hedt, mit Hjerte er mig saa tungt. Men jeg vil ud, ud! Hør mig, Jomfru Cecilia! Det er mine sidste Ord. Mere fattet skal min Tale falde nu; mit Blod rinder roligere, sagtere vil jeg drage Aande; bliv ikke vred paa mig — hvad jeg nu siger, det maa siges. Sæt Jer derhenne bag Bordet, saa bliver jeg staaende her ved Døren, thi naar jeg har talt mit Ord, saa gaaer jeg. Cecilia, Jomfru Cecilia, min bedste Fryd, dybt har I lagt Eder i mit Hjerte, ene for Jer vover jeg at bekjende det. Ilde har jeg formaaet at ende mit Ave eller læse mit Salve, uden at I er kommen mig i Hu, ja selv i Messen staaer Eders yndelige Afsyn og vor kjærlige Omgængelse for min Tanke!

I veed forsandt, at jeg ikke længer tør dvæle her og maa drage herfra, thi min Hjertens Kjærlighed, min Fryd og mit Liv kan ikke se til mig uden som en Søster til en Broder. Hør! — I det Land, hvor jeg lærte min Kunst, I veed det hedder Provence,

der ligger et Bjerg, som kaldes end den Dag idag for Mont Silence; det hæver mod Himlen sin sne-dækkede Tinde, men i det Bjerg findes en Hulvej, hvor Skrænt er stablet paa Skrænt; naar Hyrden mod Aften driver sin Hjord hjem, da bærer han sine Sko i Haanden, at ikke Stenene skulle give Lyd, og han binder Mulen paa sine Dyr, at de ikke skulle bryde Tausheden; gjør Nogen det, er han en Dødens Mand, thi da styrter Bjerget sammen og vorder den Usalige baade Grav og Ligbegængelse.

Didhen vil jeg gaa en Aftenstund og give Bjerget min Hemmelighed; jeg vil sætte Jernsøm i mine Sko og Kobberdup paa min Stav, og glad vil jeg vandre ind i min Grav, udraabende for Bjerget og Skoven min Hemmelighed: Cecilia! Cecilia! Og naar Granerne brage og Klippestrænterne stjælve, da skal mit Hjerte i Døden juble: Cecilia! Cecilia!

Dil gaa.

Cecilia

springer op og kaster sig om hans Hals.

Sten! Sten! det er Synd, som I taler! I har jo mig, allerfjæreste Hjertens Glæde, I har jo mig! Gaa ikke, for Herrens Navns og Døds Skyld! Har I glemt St. Barbara Aften i Slotshaven, da jeg sagde Jer, hvor kjær I var mig? Eders Tale vil sprænge mit Bryst af Bedrøvelse og Pine, naar jeg tænker paa, jeg skulde miste Eders kjærlige Omgængelse. Sten! min fryd, min allerbedste Amour, I har jo mig, I har jo mig!

Sten.

Jesus i Himlen, hvad siger J, Jomfru!

Cecilia.

Allerkjæreste Hjertens Glæde, Gud give jeg kunde give Dig at skue dette mit trofaste Hjerte, som med Dig skal være indtil Døden forenet, saalænge jeg lever i denne uselige Verden, var det saa end i femtusinde Aar.

Sten.

Siig det, o siig det igjen — siig „allerkjæreste Hjerte!“

Cecilia.

Allerkjæreste Hjerte!

Sten.

Siig „allerkjæreste Glæde!“

Cecilia.

Allerkjæreste Glæde!

Sten.

Hørte J det, J Vægge og Loftet! Maria, Guds Moder, hørte Du det? Cecilia! Cecilia! Jomfru, maa jeg kysse Eders Haand?

Cecilia.

Det maa J, Sten, mit kjæreste Hjerte!

Sten

Kysjer hende paa begge Kinder.

O, før maatte mit Hjerte briste og søndres i saamange Stykker, som jeg saae Løvet paa Træerne i Lunden, før det fra Dig skulde skilles.

Cecilia.

O, Hjertet flyver i mit Bryst, Allerkjæreste! Tvivl aldrig om min Trost, saasandt Vor Moder og Sanft Brita hjælper, skal jeg være tro indtil Døden!

Jubelraab og Musik udenfor i Graaand.

13. Scene.

De forrige undtagen Domherren. Claus.

Senere Domherren.

Claus

ind gennem Vinduet.

Nej se, nej se, nej se! Ej, ej, ej! Hjælp! Jeg døer, jeg døer!

Kommer frem hastende og holder sig for Hjertet.

Sten.

Hvad er der i Vejen, Claus? Er Du syg?

Claus.

Jeg døer, jeg døer!

Sten.

Hvad er det for Narrestreger, Claus?

Claus.

Ja, jeg døer ikke nu, men engang længer frem i Tiden, hvis vi faaer Lov at leve saalænge. Ej, ej, ej! En Jordemoder, en Jordemoder! Denne Vej!

Sten.

Sjas nu ikke, Claus, men siig, hvad der ligger Dig paa Tungen.

Claus.

Jeg maa have fat i en Jordemoder. Jeg traf en Mus dernede, en pudserlig lille Mus, som skal til at føde et Bjerg. Veed I ikke at... hvad hedder han nu? Den store Mand... Jacob... Jacobus... nej, Jacques var det — Jacques er bleven Oldermænd i sine unge Dage, og nu skal det til at blive til Allvor med Kirken. De har begyndt med en Tønde Amsterdammer Nr. 4, det er den, der skal gjøre det, troer I ikke? Jeg holder to Tønder Rochelle mod een Dommkirke paa, at det er den, som skal gjøre det. Men Meneden? Meneden? Den gjør 'et ikke. Men den gjorde faderen ogsaa. Tro mig: her lugter af brændt Horn! Naa, et pynteligt farvel! Jeg kom dog vel aldrig til Ulejlighed? Var bare paa Gjennemrejse; har saa svært ved at gaa Andres Vinduer forbi. Domherren træder ind. Naa, der er fa'er. Guds fred! Mened er ingen Børneleg, nej, saamænd er det ej! Kommer farfa'er hjem, saa ta'er vel fanden ved ham! — Gud velsigne Jer, mine Børn! Jeg har saameget at passe, at jeg ikke har Tid at blive hos Jer; aldeles umuligt, bed mig ikke, det er aldrig Umagen

værd, nej, lad være at holde paa mig! Jeg kommer
igjen en anden Gang, naar jeg faaer bedre Stunder.
Farvel, mine Duer, farvel Gamle!

Gaaer.

Sten

til Domherren.

Var det sandt, hvad han sagde, Narren? Aflagde
han Ed paa den tabte Hemmelighed?

Domherren.

Ja, det gjorde han.

Sten.

fædrenes Misgjerninger hjem søges paa Børnene.
De os!

Domherren.

De dem. Nu bliver Sten?

Sten.

Ø, jeg var bunden med Guldbaand og Gylde-
traad, men nu er jeg ankerfæstet med Jernkjæder.

14. Scene.

De forrige. Gerhard.

Gerhard.

Med forlov, Domine! Jeg er sendt af Older-
manden for, at søge Mester Sten.

Domherren.

Han er her.

Sten.

Hvad vil J mig?

Gerhard.

Et alvorligt Erinde, et meget alvorligt Erinde. Og Noget bliver der jo altid hængende ved Stokken, der slaaer. Oldermænd Jacques lader Mester Sten hilse og sige, at saasom han har forladt sit Arbejde og agtet det for ringe at gjøre Tjeneste i Stenbruddet, en højst vigtig Bestilling, har han sit Mesterskab forbrudt, saa at han fra nu af er at regne i Svendenes Lag.

Domherren.

Har J ellers Noget at formelde desangaaende?

Gerhard.

Nej, Eders Naade.

Domherren.

Hils din Herre og siig, at Svenden Sten veed at lyde Gildets Vedtægter og skal gjøre sin Pligt som en Mester.

Gerhard.

Jeg skal overbringe Eders Hilsen, Domine!

Gaaer.

15. Scene.

De forrige undtagen Gerhard.

Sten

kastet sig ned og lægger sit Hoved i Skjødets paa Cecilia, som har sat sig paa Bænken.

O Maria, Moder, det bliver for tungt!

Cecilia

flapper hans Hoved.

Allerkjæreste Hjerte!

Sten.

Stig det igjen, eller jeg gaaer tilgrunde!

Domherren.

Rejs Dig, Sten, stat op og bær dit Kors højt, haab og tro!

Sten.

Troer I endnu, Domine? Seer I ikke, hvorledes hans Brøde falder paa mit Hoved? Er det Retfærdighed?

Domherren.

Vær ydmyg, Sten! Seer Du ikke, at Herrens Haand hviler over Dig; gjennem megen Sorg skal Du gaa frem til Sejr, det er min Tro.

Sten

rejser sig.

Det troer I?

Domherren.

Nu er Maalet overfuldt, nu maa jeg stryge det! Det er den velsignede Fred, jeg har efterstræbt, som har voldet al denne Ufred, nu maa det have en Ende! Han gaaer hen til Pulten. Tilgiv mig, Barn, jeg har selv været ude i Uvejret saalænge, at jeg troede, jeg havde Ret til at slaa mig til Ro ved Urnen; men det har man vel neppe Lov til her i denne Verden. Dette Brev her, det har ligget rede længe; nu maa det afsted. Han kalder i Døren. Martin!

16. Scene.

De forrige. Martin.

Domherren.

Broder Martin, Du har ofte sagt mig, at dit Liv ikke havde noget Værd for Dig mere; er Du endnu af samme Mening?

Martin.

Det er jeg, Eders Naade!

Domherren.

Du vilde altsaa ikke lægge Vægt paa, om det fik Ende lidt før eller lidt senere?

Martin.

Ingenlunde, Eders Naade!

Domherren.

Vil Du rejse med dette Brev til Rom?

Martin.

Det er en lang Vej, er det, men ligesaa gjerne det som sidde i en forstue og vente paa Døden.

Domherren.

Du har to Dage til at gjøre Dig færdig i.

Martin.

Jeg er færdig strax, om det skal være.

Domherren.

Har Du ingen Sager at ordne, Ingen at sige farvel til?

Martin.

Jeg bærer alt Mit med mig, ligesom Vismanden, og dem, jeg har kaldt mine, har jeg sagt farvel til for bestandig, da jeg læste over den Sidstes Grav. Orlog er der i Tydskland og i hele Europa, men Ingen gjør vel mig noget.

Domherren.

Godt. Saa opsig Erkebiskop Henrik Carlsson i Rom eller træf ham paa Vejen, hvis han allerede har forladt Byen. Overræk ham dette Brev og begiv Dig tilbage med Svaret. Men gaa ikke Livet af Dig, thi det haster ikke — gjør det vel, Sten?

Sten.

O, Domine!

Domherren.

Hvad siger min Søster?

Cecilia.

O, Domine!

Domherren.

farvel da, Broder Martin! Pax vobiscum, in
Nomine Sanctæ Trinitatis!

Martin.

Per secula seculorum. Amen!

Gaaer.

Domherren

træder hen imellem Sten og Cecilia og fører dem en ved hver Haand: Sten
gjennem Døren i Baggrunden, Cecilia gennem den tilvenstre.

Til Sten:

Taalmodighed!

Til Cecilia:

Og Haab!

Tæppet falder.

Anden Akt.

Dagligstue hos Jacques.

I Baggrunden: Dør midtfor; tilvenstre Bænk og en Spinderof, tilhøjre et Skab. Tilhøjre: Ildsted, Stole, Bord. Tilvenstre: en Halvtrappe op til Gildestuen; Vindue; foran det et Bord, der skyder ud i Værelset; Stole. I det højre Hjørne et Juletræ. Paa Kaminhylden Krus, Vægre og Kander af forskjellig Slags.

1. Scene.

Margaretha

alene, siddende foran Kaminen, arbejder paa et Stykke Barnetsøj og synger:

Visjelulle! Sover den Smaa?

Ja, han sover endnu.

Birken blæser og Lullen gaaer,

den Lille han sover i Skoven.

Olof kommer ind, klædt i Helligtrekongersdragt med hvid Skjorte, rødt Skjærf og Krone. Margaretha gemmer skyndsomt sit Arbejde.

Olof.

God Aften, fru Margaretha. Kommer jeg til Ulejlighed?

Margaretha.

Vist ikke, min lille Ven. Du skal ud og gaa med Stjernen, seer jeg!

Olof.

Ja, men jeg veed ikke, hvorledes jeg skal sætte Kronen her. Saadan? eller saadan?

Margaretha.

Nu skal jeg hjælpe Dig med den, min Dreng. Staa nu pænt stille.

Olof

efter en Pause, medens Margaretha binder Skjærfet om og ordner hans Dragt.

Jeg veed nok Noget!

Margaretha.

Nej virkelig? Saa Du veed Noget? Hvad veed Du da?

Olof.

Det siger jeg ikke.

Margaretha.

Det var da kjedeligt! Vil Du ikke sige mig det?

Olof.

Jo, hvis jeg faaer Noget for det!

Margaretha.

Og hvad skulde det saa være?

Olof

efter en Pause.

Jeg saae Noget imorges.

Margaretha.

Nej, saae Du Noget? Staa nu stille.

Olof.

Jeg saae Sten og Cecilia sammen.

Margaretha.

Tænk engang, saa det saae Du? Naa, hvad sagde saa de?

Olof.

De sagde ikke Noget, for de kysledes.

Margaretha.

Nej hvad siger Du! — Saa, nu er Stjernekongen færdig.

Olof.

Jeg synes, I er saa smuk!

Margaretha.

Synes Du det, min Dreng? Naa, skal Du ikke sige Tak?

Olof.

Tak, fru Margaretha!

Margaretha.

Naa, hvad faaer jeg saa for det?

Olof
grunder.

Margaretha.

Et Kys maasse?

Olof.

Nej, Jøsses nej da!

Han løber ud og møder Jacques i Døren.

2. Scene.

Jacques. Margaretha.

Jacques
misfornøjet.

Er Du ikke gaaet endnu, Margaretha?

Margaretha.

Nej, min Ven; jeg agter ikke at gaa ud.

Jacques.

Hvor Du er vankeelmødig! Snart vil Du Et og snart et Andet.

Margaretha.

Det behøvede Du ikke at lade mig høre, Jacques, selv om det ogsaa var saa.

Jacques.

Men Du sagde jo, at Du skulde ud.

Margaretha.

Jeg talte flygtigt om, at jeg maasse vilde et Løb hen til Helvig i Skumringen, men jeg har da ikke udtryffeligt lovet Dig, at jeg vilde gaa. Er jeg Dig i Vejen?

Jacques.

Nej, Gudbevares, hvor kan Du tro det? I Vejen? Det var da et underligt Spørgsmaal!

Margaretha.

Har Du truffet den Gamle?

Jacques

gaaer uroligt op og ned af Gulvet.

Ja jeg har. Gerhard og jeg har arbejdet med ham hele Aftenen, men vi kommer ingen Vegne; nu er han bleven baade sløvhjernet og halvblind, saa han ikke forstaaer det allersimpleste.

Margaretha.

Lad ham da leve i sin Uvidenhedsfred og forstyr ikke hans sidste Dage. — Du er saa urolig, Jacques; kom hen og sid hos mig, saa skal eg berolige Dig.

Jacques.

Kan Du mærke, at jeg er urolig? Ja, det er den gamle Uro, der jager mig; til Tider er den alene, til andre Tider er den et helt Kobbel. Sætter sig paa en Skammel ved Margarethes Fodder. Maa jeg sidde her — saa! Naar jeg er hos Dig, saa forsvinder han, som altid gaaer bag min Ryg.

Margaretha.

Hvem er det, som gaaer bag din Ryg, Jacques?

Jacques.

Det veed jeg ikke. Men jeg kan se ham med Nakkén, og jeg kan føle, hvorledes han skubber mig frem, naar jeg ikke vil.

Margaretha.

Er det Gerhard?

Jacques.

Gerhard! Saa Du troer, at han skubber mig frem! Han! Det er ikke Andet end dum Snak, skjøndt jeg nok veed, der er flere, som troer det. Men det vil jeg ikke finde mig i at høre.

Margaretha

stryger hans Pande.

Sat Dig, min Ven! Gjør det godt, naar jeg stryger saaledes?

Jacques.

Ja, det dulmer saa dejligt, nu gaaer han sin Vej.

Margaretha

taber sit Arbejde paa Gulvet.

Jacques

tager det op.

Hvad er det for Noget? Af, der er saamange Tanter, som stormer ind paa mig. — Jeg bliver glad og sorgfuld paa eengang. — Er det ikke underligt!

Jeg føler, at jeg vil komme til at elske dit Barn, Margaretha, fordi det er dit, men jeg føler ogsaa, at jeg vil komme til at hade det, fordi det er mit, thi jeg lider ikke mig selv.

Margaretha.

Du skal ikke udtale dine onde Tanker, Jacques, thi det er at give dem Liv.

Jacques.

Åh, min Hjertens Ven, det er, som der var en Revne i mit Hoved, af hvilken Tankerne strømme ud ligesom de komme.

Margaretha.

Hvor skulde Du kunne hade dit Barn? Det kan ikke være saa.

Jacques.

Jeg troer det ikke nu længer, men det stod saadan for mig for lidt siden. Naar jeg tænker mig den Lille række Armene ud imod mig, da smiler det indeni mig, men naar jeg seer ham vove op og blive ligesaa stor som jeg, saa seer jeg mig selv som en gammel Mand — ligesom den Gamle — sat til Side, traadt paa som gammelt Græs paa Engen om Vinteren.

Margaretha.

O, Jacques, saaledes vil altid den føle, der lever i Verden kun for sin egen Skyld!

Jacques.

for hvis Skyld skulde jeg da leve, om ikke for min egen?

Margaretha.

for Andres, for Alles, min Ven!

Jacques.

Det kan jeg ikke!

Margaretha

Og dog maa Du! Men det er saligt at leve for Andre, og det er let. Siig mig en Ting: maa jeg tale om Sten?

Jacques

springer op.

Hvorfor vil Du tale om Sten? hvorfor vil alle Mennesker tale om Sten? Sten er en Djævel, som forfølger mig og som jeg hader, han er en Sinke, som ingenting kan og som Alle lovpriser. Tal ikke om ham!

Jacques er gaaet hen til Vinduet og gjør et Tegn ud af det med Haanden.

Margaretha.

Jeg er bange, Du har gjort Sten Uret.

Jacques.

Guds død! Der har vi det igjen! Alle er de bange, at jeg har gjort det Skarn Uret — Alle; Du med! Holder Du ogsaa med mine Fjender?

Margaretha

rejser sig

Og det spørger Du om, Jacques! Med dine
Fjender!

Jacques

fatter sig.

Naa, det mente jeg ikke — jeg tager det Ord i
mig igjen; lad det nu være godt, Margaretha! Hør
nu: jeg havde tænkt paa at bede Nogle herhjem i
Aften, men jeg troede, Du ikke vilde synes rigtigt om
det.... derfor er det bedst at opgive det.

Margaretha.

Hvor kunde Du tro det, Jacques?

Jacques.

Jeg bilder mig ind, jeg har kunnet se paa Dig,
at Du ikke synes om, jeg har Nogen hos mig.

Margaretha.

Du er saa mistænksom imod mig; jeg under
Dig saa gjerne enhver Fornøjelse, det veed Du godt,
og for at vise Dig det, skal jeg strax sende Bud
efter dem.

Jacques.

Nej, det skal Du ikke gjøre, min Ven. Jeg troer
nok, de kommer alligevel.

Margaretha.

Du sagde for lidt siden, at Du ikke havde bedt
dem, fordi Du troede...

Jacques.

Jeg sagde for lidt siden! Hvad mener Du med det? Hvad sagde jeg for lidt siden? Du mener maasse, at jeg løj for lidt siden? . . . Ja, jeg veed nok, at mine fjender siger, jeg lyver, det veed jeg nok.

Gerhard træder ind, seer overrasket ud. Jacques er forlegen.

3. Scene.

De forrige. Gerhard.

Gerhard.

God Aften i Stuen, og lykkelig Udgang af Julen.

Jacques

fatter sig.

Tak, Gerhard! Det var pænt af Dig at se ind, naar Du gik forbi.

Gerhard.

Selv Tak! — Og fru Margaretha har det godt?

Margaretha.

Jo Tak, Gerhard.

Pause.

Gerhard.

Det er barst udendørs i aften.

Jacques.

Er det det? Saa maa vi skynde paa med Murarbejdet.

Margaretha

som har begyndt at tage Tøjet paa.

Farvel saalænge, Jacques, jeg gaaer hen til gamle Helvig og faaer en Pasfiar.

Jacques

oenligt.

Vil Du ud i Kulden paa denne Tid af Dagen, min lille Ven?

Margaretha.

Aa, Ulvene ta'er mig vel ikke! Sørger Du selv for, at I faaer Noget at muntre Jer med?

Jacques

hjælper hende Overtøjet paa.

Du er saa god, Margaretha, Du tænker altid paa Andre! — Bliv herhjemme hos os!

Margaretha.

Kjære Jacques, jeg kommer snart tilbage. Farvel, Gerhard! Farvel!

Jacques

fysjer hendes Pelsærme.

Farvel, Margaretha! — Siig, at Du ikke er vred.

Margaretha.

Vred, Jacques? Nej, saa gif jeg ikke saadan fra Dig.

Gaaer.

4. Scene.

Gerhard. Jacques.

Jacques.

Saae Du ikke mit Tegn?

Gerhard.

Jo, jeg saa, I vinkede ad mig.

Jacques.

Jeg vinkede bort, gjorde jeg! Du er en gammel
Tværdriver er Du.

Gerhard.

Skal vi saa ikke skride til Handling? I er jo en
Handlingens Mand, er I ikke?

Jacques.

Det skulde jeg mene, skjøndt Du vel snart har
ondt ved at tro det.

Gerhard.

Vil I gaa ind efter Gildeladen eller skal jeg?

Jacques.

Selv er den bedste Tjener.

Gerhard.

Det var vel talt. Saa aabner vi den herinde.

Jacques.

Retten til at aabne den tilkommer vel mig, efter-
som jeg er Oldermænd.

Gerhard.

Ingen Vidtløftigheder, Oldermænd! Gaa nu blot
ind efter Laden.

Jacques

gaaer op ad Halvtrappen, men vender sig om, da han er kommen lidt op.

Du maa ikke gaa med!

Gerhard.

Jeg staaer jo her saa stille som en Mur.

Jacques.

Jeg syntes, Du fulgte efter.

Ind gennem Døren.

Gerhard

alene, stumt Spil.

Jacques

tilbage med Laden, sætter den paa Bordet.

Her ligger Gildets Hemmelighed, og i Kraft af
min Ret tilegner jeg mig den.

Gerhard.

Skrid til Handling, Oldermænd, og tal ikke saa-
meget!

Jacques

prøver en Nøgle.

Det er ikke den Nøgle!

Gerhard.

Der har aldrig været nogen anden.

Tørrer sine Briller.

Jacques.

Den seer saa sær ud, den gamle Kiste. Seer Du
Seglet med Kong Valdemars Kontrafæi?

Gerhard.

Ved Gud, troer jeg ikke, I sværmer!

Jacques

flaaer et Slag med Haanden paa Læden.

Gerhard.

Det lyder hult.

Jacques.

Om Hemmeligheden nu ikke var der?

Gerhard.

Ja, hvad saa? Saa er I en Meneder.

Jacques.

Meneder! Guds Død!

Uabner Læden.

Gerhard.

Tom! Intet!

Jacques.

Død og Helvede!

Gerhard.

Meneder! Søj for en Ulykke! Det er en alvorlig Sag.

Jacques.

Det var Dig, der narrede mig til at gjøre Ed!

Gerhard

sætter sig i Lænestolen.

Hør nu, Jacques, min gamle Dreng, efter hvad der nu er skeet, saa kommer vi nok til at staa paa en anden fod med hinanden fra nu af.

Jacques.

Hvad er det for Drøvl?

Gerhard.

Stille, Dreng!

Jacques.

Jeg troer, han er gaaet fra Samlingen!

Gerhard.

Hys! -- Et Ord i al mulig Rolighed! Jeg har gjort Dig til Oldermænd, det veed Du; jeg kan ogsaa styrte Dig igjen, det troer Du ikke. Du veed, at Gildet er almægtigt her i Landet, ja, og at Kongen ingen Magt har, men blot den romerske Stol, og den vil nok ingenting gjøre. Men under Gildet staaer som dets Grundmur folket; det er folket, som raader for Kirken. Godt. Veed Du, hvad folket siger?

Jacques.

Hvad siger folket?

Gerhard.

Ja, endnu siger det ingenting; men det hvisker. Det hvisker, som naar Blæsten gaaer igjennem Kjærets Siv; men kommer der Mester over Mester, saa skeer Mester Skam.

Jacques.

Lad Folk bruge Mund, det har de den til.

Gerhard.

Vær nu ikke for højbenet, min Dreng, og tal pænt, saa kan Du tale længe.

Jacques.

Jeg vil ikke tale længe, men et sandt Ord vil jeg have! Hvad har Du for Hensigter med mig? Hvad vil Du mig? Hvor vil Du føre mig hen? Hvorfor er Du min fader imod? Hvorfor er Du Sten imod?

Gerhard.

Troer Du, det er for din Skyld, jeg vil Dig vel? eller for Stens Skyld, jeg vil ham ondt? Troer Du, jeg bryder mig om Jer for Jer egen Skyld? Kort og godt, siden Du saa vil: jeg fødtes som et ynkeligt svagt Kræ, der ikke kunde komme frem ved egen Hjælp; derfor har jeg altid opsøgt de store Dyr med de stærke Rygge og holdt dem i Halen. Jeg troede, Du var ligesaa stærk som Du er samvittighedsløs, men det tog jeg fejl i; derfor slipper jeg Dig, men min Grundsætning den holder jeg fast ved, og den kan jeg udtrykke som saa: den, der vinder, er min Mand!

Jacques.

Det var altsaa din Gaade?

Gerhard.

Ikke den hele.

Jacques.

Hvem agter Du nu at hænge Dig paa?

Gerhard.

Den Stærkeste, som jeg har sagt Dig; min Mand
den, der vinder, til Helvede med den, der taber.

Jacques.

Og om jeg kunde vinde endnu?

Gerhard.

Ja, saa blev Sagen jo lidt indviklet.

Jacques.

Om jeg nu havde Hemmeligheden i min Haand?

Gerhard.

Det har Du ikke, Laden var jo tom.

Jacques.

Nej, der laa en Pergamentstrimmel i Laaget.

Gerhard.

Guds Blod, hvad siger Du! Lad mig se!

Jacques

gjenmmer Pergamentet ved sit Bryst.

Naar Trolden har faaet Sol og Maane og alle

Stjerner i sin Lomme, saa skal Du faae min Hemmelighed at se.

Gerhard.

Men Du kan ikke læse den!

Jacques.

Jeg skal nok vælge mig en Ven, som kan læse.

Gerhard.

Vogt Dig for nye Venner, Jacques...

Jacques.

Det var et sandt Ord; de gamle behøver jeg ikke at frygte længer, og man kan fuge i smaa Gryder saavel som i store.

Gerhard.

Du giver mig Alffed altsaa?

Jacques.

Jeg giver Dig fanden! Rejs Dig op, naar jeg taler! Seer Du, nu er Jacques Mester over Mester.

Gerhard.

Jacques!

Jacques.

Oldermand! Mester! Ikke „Lille Jacques“ længer, nej, Gerhard, jeg bryder Dig sønder som en gammel Krykke og kaster Dig paa Jlden, gjør jeg. Na, det er som jeg har været lemlæstet og lam og er kommen oven Senge igjen! Saaledes! Slaaer Læden i. Nu ligger

Hemmeligheden der, saalænge jeg lever. Gerhard,
bær Laden ind!

Gerhard adlyder.

Det banfer.

Jacques.

Skynd Dig!

Gerhard

ind med Laden, medens Jacques holder for Døren.

5. Scene.

De forrige. Sten.

Jacques

luffer op.

God Aften, Sten! Velkommen! Træd nærmere!
Det var godt Du kom, Sten. Gerhard, gaa ned i
Kjælderen efter Øl — Rostock Nr. 2, Tønden tilhøjre
i Svalen, den med den røde Streg.

Gerhard aabner en Kuge i Gulvet og gaaer ned.

Jacques.

Sid ned, Sten! Jeg seer et Par Menneſter hos
mig iaften, og Du kan blive, hvis Du har Lyst. Er
Gerhard gaaet?

Gerhard er ſtandſet paa Trappen.

Sten.

Lad mig gaa — Trappen er for ſtejl for
Gerhard.

Jacques.

Nej! Gerhard vil helst, han holder saameget af Trapper, det er det Bedste, han veed. Sid ned, Sten!

Gerhard
gaaer ned i Kjælderen.

Jacques
sætter sig i Kænestolen ved Bordenden, Sten ved den anden Ende af Bordet.
Det var smukt af Dig, at Du kom.

Sten
er stadig taus og forlagt.

Jacques.
Hvor den Gerhard ogsaa er langsom af sig! —
Naa, er det lige slemt med Kulden?

Sten.
Jeg troer, den er tagen lidt af.

Jacques.
Saa? Saa begynder vi at mure igjen i Morgen.

Sten.
At mure om Vinteren, nej stop, det gaaer aldrig godt — det mener I heller ikke!

Jacques.
Hvad var det, Du sagde? Jeg synes, Du sagde „stop“!

Sten.

Jeg mente, at det har vel aldrig Nogen vovet før, at mure om Vinteren.

Jacques.

Nej, det vil jeg bedst tro; det har aldrig Nogen vovet før, men nu er der En, som vil vove det; Jacques hedder han, saavidt jeg veed.

Gerhard

sætter Kander og Krus frem.

Jacques

tager et Krus.

Skaal, Sten! Vi skal være Venner, Sten, her er min Haand, jeg har min Salighed intet Ondt i Sinde imod Dig. Skaal! De driffe. Er Du vred paa mig endnu, Sten? Du veed ikke, hvor godt jeg mener Dig det! Du er en vilter fole, er Du, som vil slaa til Skaglerne — jo vist saa, nægt det ikke, jeg kjender Dig bedre, end Du kjender Dig selv; Du vil have, Alting skal gaa saa rast, forstaaer Du, der skal være fart i det, forstaaer Du, og derfor gaaer det forkert.

Sten.

Det er ikke sandt, hvad I der siger. Har jeg ikke været taalmodig som ingen Anden maasse?

Jacques.

Ja, det synes nu Du; men da jeg satte Dig i Stenbruddet, for at prøve Dig, saa løb Du din Vej, gjorde Du ikke? Naa? Har jeg ikke gjort Dig til

Mester — engang? Gildet er almægtigt her i Landet
og bryder sig fanden om Andre; men over Gildet
staaer som en Grundmur folket; og folket hviffer;
veed Du, hvad folket hviffer?

Sten
forfærdet.

Nej!

Gerhard
jeer forbauset paa Jacques.

Jacques.

Folket hviffer som Blæsten igjennem Kjærets Siv!
Veed Du, hvad folket hviffer?

Sten
som før.

Nej!

Jacques
driffer.

Nej, siger Du! Du siger ligesom Nej, saadan
som Du sidder der! Var det ikke Nej, Du sagde?
Hvad staaer Gerhard og lytter efter? Kan Du nu
se, at Du ingenting veed! — Der er folk, forstaaer
Du, som troer, De veed Alting, om det saa er Andres
Hemmeligheder; men det gjør de ikke, det er blot
noget, de siger

Han synker hen i Sløvhed.

Gerhard
halvhøjt til Sten.

Sløvhjernet ligesom Faderen, tyvagtig ligesom

faderen; han har stjaalet hvert eneste Ord fra mig, som jeg sagde ham for lidt siden.

Sten.

Er han druffen?

Gerhard.

Nej, det er den bare Svagelighed! Na, saa svagelig, saa svagelig!

Peger paa sin Pande.

Jacques

tager sig sammen.

Sten! Du skal være ydmyg, saa gaaer det Dig godt; Du skal være blød som Vov, Du skal blive blød! Det er daarligt Arbejd, Du gjør; eller kan Du nægte, at hele den nordre Gavl luder ned mod Aaen?

Sten.

Der sagde J et sandt Ord; det gjør den; men huff paa, at jeg har muret efter Jeres Overslag; havde jeg maattet raade mig selv og gjøre, som jeg vilde, saa havde den staaet saa rank som en Gran.

Jacques.

Nej, hør engang, hør engang! Slip en Hund til Smørtruget, saa vil den i med begge Fødder.

Gerhard.

Stam sig, Dreng, og skyd ikke Skylden paa Mesteren!

Jacques.

Stille, Gerhard! Jeg kan nok tale for mig selv.

6. Scene.

De forrige. Jørgen.

Sten.

J er uretfærdig, Jacques; det er Synd og Skam at høre, som J hæfter paa mit og alle Andres Arbejde, mens J selv er den Ukyndigste i hele Murerlauget. Men den Dag kommer nok, da J skal undgælde for alt hvad Ondt J har gjort, den Dag kommer nok, da J ikke kan stræppe op længer med tomme Ord, og saa er J færdig.

Jacques.

Nej hør mig til den Satan, hør mig til den falske Satan!

Sten.

Ja, nu har jeg sagt A, saa maa jeg ogsaa sige B. J har gjort Ed paa, at J har Hemmeligheden, men der gjorde J falsk Ed!

Jørgen

griber Sten i Armen.

Dreng, betænk hvad Du siger!

Jacques

rejser sig og vil fæste Kanden paa Sten. Gerhard griber ham i Armen og fører ham ud.

Hør engang til den Satan! Nej hør engang!

Gerhard.

Lad os nu holde fred! Det er Øllet, go'e Venner.

Jørgen

har ledt Sten ud.

God Aften i Stuen!

Jacques.

Tak selv, og velbekomme! Tag en Kande derhenne ved Jldstedet, Mester, og sid ned.

+

7. Scene.

De forrige. Hans ledes ind af Cecilia, som fører ham hen til Bænken ved Kaminen, hvor han bliver siddende under hele den følgende Scene.

Jacques.

Goddag, fader! Goddag — Øreffast! Det lønner Umagen, at være pæn imod ham!

Cecilia.

Jacques, Jacques! Du dynger Hævn over dit Hoved!

Jacques.

Hvad er det, den naadige frøken behager at ytre? Hold hun sin Mund. Kom her og bær Øl op fra Kjælderen. Julen varer ikke længer end den er lang til. Hvad Nyt ellers, gamle Jørgen?

Jørgen.

Nyt! Hm! For os Gamle er der ikke noget Nyt!

Jacques.

Altid vranten og vanskelig. Er det nu Gigten
igjen?

Jørgen.

Ja, det lader til, den aldrig vil slippe sit Tag.

Gerhard.

Aa, den lod sig vel drive ud med en rigtig god
Kjæp.

Jørgen

seer foragtede paa Gerhard.

Hm! Han er ikke saa gal, som han løber
avet om.

Jacques.

Den ramte ikke daarligt, Gerhard.

Gerhard.

Ja, det er ingen Sag at give en Grovhed til-
bage paa en Vittighed.

Jørgen.

Nej, det er sandt, meget sandt; men Raaddent er
snart revet, sa'e Kjællingen, hun rev Øret af sig.

Jacques.

Nu blev Du Beet, Gerhard! Stif igjen, om
Du kan!

Gerhard.

Det kan jeg ikke. Driffer. Man kan ikke slaa Grisen nærmere end til Kjødet.

8. Scene.

De forrige. Claus.

Jacques.

Nej, se der har vi Claus — det var flinkt! Nu skal vi til at være vittige.

Claus.

Vi? Du er lovlig stor paa det.

Jacques.

Naa, om forladelse da! Det bliver vel Dig, som kommer til at betale Gildet. Naa, ligemeget, blot det bliver til Noget, for her er ikke morsomt. Cecilia, hvad vilde Du her med den Gamle? Faa ham til at gaa hjem; her er ingen Morsskab for ham.

Cecilia.

Han siger, at han vil være i din Nærhed.

Claus.

Lad den Gamle være i fred, det er Synd imod ham, han kan jo ingen fortræd gjøre mere i denne Verden. — Hvad er det, I vil høre, Godtsfolk? Vil I høre, hvordan Erkebiskop Henrik holder sit Indtog

i Rom og hvordan han bliver modtagen af Hans Hellighed? En splinterny Historie, som jeg lavede sammen, da jeg sov til Middag hos Mølleren anden Juledag.

Jacques.

Ja, det maa vi høre.

Claus.

Naa, saa stille da paa Parterret, nu begynder jeg.

Han sætter sig overstrævs paa en Stol og blæser fanfare paa sin Pibist.

Først kommer en Trompeter tilhest. Rider frem paa Gulvet paa Stolen ... han blæser Appæl, den store Upsala-Appæl. Blæser. Saa kommer der en Herold. Staaer af Hesten og marscherer med Pibisten. Saa kommer der fire Graabrødre. Lægger sig ned og gaar paa fire. Saa kommer Erkebiskoppens Livhest, ført af Overkammerherren. Fører Stolen frem over Gulvet. Og saa — saa kommer Erkebiskoppen kjørende i Karmen. Han tager Spinderoffen og snurrer paa Hjulet. Saa, nu er vi der!

„Goddag, Goddag, gamle Hinkel Wie geht's?“ siger den hellige Fader paa Romersk.

„Schön gut, lieber Pabst,“ siger Bispen paa Svensk.

„Naa, hvordan har I det deroppe i gamle Upsala?“

„Jo, ellers Tak, saadan saa lala.“

„Det er vel skralt, hvad?“

„Ja, skralt er det jo: strenge Tider, Gæsfene æder Kornet, saa der intet Øl groer.“

„Øl? Lad os tale om noget Andet: hvordan gaaer det med Kærken?“

„Also saamænd, det gaaer villigt nok; vi bygger da idetmindste syv Alen om Muret; men det forstaaer sig, det holder ikke; det er Saltsøteglsten, og de vil ikke hænge sammen, saa vi maa komme Øl i Kalken, for Jernet er saa dyrt.“

„Hjælper det?“

„Det gjør Fanden gjør det.“

„Hvad for Slags folk har I da nu for Tiden?“
siger den hellige Fader.

„Store, statelige folk; tre Alen og et Totomme-
søm.“

„Ja, det er godt nok, men hvad duer de til?“
siger den hellige Fader.

„Har man Lykken med sig, behøver man ikke for-
stand; men nu skal jeg efter allernaadigst Befaling
gjøre Rede for Besætningen.“

„Kjør paa — men lad det gaa lidt villig; jeg
skal have Taffel for Kejseren idag.“

„Det bliver nok ingen billig Middag, den! —
Naa, ja se først har vi den gamle Smedemester
Jørgen; han er godt og vel sine tre Alen høj, lider
af rødt Haar og er Indehaver af en større Portion
Gigt; hvad han tænker, det veed Ingen, for han siger
altid, hvad han ikke tænker.“

Jacques og Gerhard

le.

Godt! meget godt!

Jørgen.

Dum Snak!

Claus.

„Saa har vi Stenhugger Gerhard, en lille Praas med Haar som et Kludetæppe og Ben som et Par Tøndestaver.

Jacques og Jørgen

le.

Meget godt! meget godt!

Gerhard

ryfter misbilligende paa Hovedet.

Nej, nej, nej!

Claus.

„Hvad han tænker, det beroer paa Omstændighederne; han er i hvert Fald en klog Fyr, som ikke strækker sig længer, end Løftet er højt, og er bange for at vise Kløerne.“

Jacques og Jørgen

le.

Godt, godt!

Gerhard.

Se at være lidt morsommere, Claus!

Claus.

„Og saa har vi Sten, Sværmeren —“

Cecilia

stumt Spil.

Claus.

„Han sidder helst paa Tagmønningen og figger efter Skyer og Regn, han observerer alle de himmelske

Planeters Bevægelser og seer Tegn i Sol og Maane og Stjerner, og forvilder han sig ned til Jorden, saa gaaer han i Slotshaven, og saa træder han sa tungt paa de stakkels Jordklumper, at de sukke og sige: Smast, Smast, Smast!

Kysser sig selv paa Haanden.

Jacques og Gerhard.

Godt, godt!

Cecilia.

Det er ikke sandt!

Claus.

„Men han paastaaer ogsaa at have et højere Kjendskab til Mathesis, Physica og Architectura, og derfor er han bleven forflyttet fra Mestrenes til Svendenes Lag; og det er kun, hvad han har fortjent.“

Jacques

leer tvungent.

Claus.

„Saa har vi vores den nye Oldermænd; ja, vi har ogsaa en gammel, men han duer ikke til Andet end til Bedemand ved sin egen Begravelse. Den nye derimod, ja det er en Mand, der forstaaer sin Tid — han er en Handlingens Mand, men han er tillige en Ordets Mand. Engang imellem, naar han rigtig sætter Kraft paa, kan han tale saalunde: jeg er fanden annamme mig en Handlingens Mand slaaer med Pidsken paa Bord og Stole — og ingen Sværmer; ingen Sværmer; man skal fanden annamme mig bryde Tegl

i Ny og ikke i Næ og sætte Osmundsjern i Smør og ikke i Blaaler. Det hviffer i Kjærets Siv, det gjør det, Fanden annamme mig! Veed I, hvad det hviffer? Hvad beha'er? Veed I ikke, hvad det hviffer? Hvad beha'er? Der kan I se, at I ingenting veed! Ingen Sværmere! Jeg er en Handlingens Mand, jeg er en Handlingens Mand!

Han pidjfer Meublerne.

Jørgen og Gerhard.

Godt, godt!

Claus.

Saa bliver den hellige Fader alvorlig og siger: „Det er min Mand! Saadan skal de være!“

Jacques.

Fanden til dumt Tøj! Fortæl om Domherren nu!

Claus.

Nej, vi er ikke færdige med Oldermannen endnu! Saa siger Biskop Henrik: „Lad os tale alvorligt, Deres Hellighed!“ Claus tager Hatten af, stryger Haaret fra Panden og lægger Narrepidsken fra sig; derpaa gaaer han under den følgende Scene hen til Jacques, tager ham i Haanden og fører ham frem paa Gulvet, uden at Jacques sætter sig til Modværg. Bispen gaaer hen til hans Stol, tager hans Haand og fører ham hen til Vinduet.

„Deres Hellighed,“ siger Bispen, „maa jeg bede Dem betragte det Taarn der, Taarnet der paa Korset. Den, der udfastede Planen til denne Kirke, var en from Mand, som frygtede Gud og ikke levede i denne Verden for sin egen Ubetydeligheds Skyld, men for Alles og for Vorherres; men hans Efterkommere vare

ugudelige Mennesker, som levede efter Kjødet og ikke vilde efterkomme Loven; de fulgte deres Hovmod og gik bort fra Planen; de byggede for at vinde Verdens Lov og Pris, og derfor byggede de i Synd, og derfor skal deres Værk synke i Grus, saa at der ikke skal blive Sten paa Sten tilbage!"

Jacques
river sig løs.

Nej, nu bliver det for galt — hold nu op!

Claus.

Saa siger den hellige Fader: „Du lyver!“ Men da svarer Biskop Henrik: „Jeg taler Sandhed! Hør mig: den sidste Aften inden jeg begav mig paa Rejsen hertil gik jeg op i Taarnet — og veed I, hvad jeg saa? alle Taarnets Røtter drog forbi mig ned af Trapperne; Kaaerne skreg og slog med Vingerne og tog deresæg og Unger med sig over til Bondefirke. Jeg standsede ved den nordre Taarnslug og skuede ud over gamle Upsala; men som jeg stod, hørte jeg en Røst tale under mig, og i det Samme sank Upsala Høje under Vinduesfærmen og et Knæk og et Knald og det lød som en Slagregn; jeg blev forfrækket og greb fat i Rækværket, men tabte i det Samme min Signetring; jeg ledte efter den paa Gulvet, men kunde ikke finde den; Morgen en efter, just den Morgen jeg rejste, kom Kanniken Martin og bragte mig Ringen; den var falden ned i hans store Messebog, i Sankt Eriks Kapel.“ Saaledes taledes Biskoppen. Men veed I, hvad den hellige Fader svarede? „Det er Løgn!“ sagde han.

Jacques.

Det er en upassende Skjemt, hvor kan det falde Dig ind at føre saadan Tale? fortæl os noget, der er morsomt.

Claus.

Nej hør, veed I hvad, gode Herrer! Hvis dette ikke var morsomt, saa gid jeg ske Skam. Er det ikke morsomt, at Taarnet staaer der endnu, skjøndt Rotterne er gaaet deres Vej og Kaaerne flyttet! Det var som Pøffer!

Jacques.

Bryd Jer nu ikke om det længer, nu er det jo færdigt. Nu kommer vi til Domherren; Domherren har Du tilbage endnu!

Claus.

Ja Gudskelov, at vi har ham tilbage endnu!

Jacques

urolig.

Hvorfor drikker I ikke? Troer I, der er forgift i Øllet? Skaal!

Gerhard og Jørgen

tie og drikke ikke.

Jacques.

Hvad mente han med Ringen, som Kanniken fandt i Messiebogen?

Gerhard og Jørgen

le.

Claus

gnider sig paa Panden.

Jacques.

Hvad leer J af?

9. Scene.

De forrige. Domherren.

Jacques.

Se der kommer han selv. Træd nærmere, Domine, saa skal J høre en lystig Skjemt, som Claus har lavet sammen; det var min Sjæl at komme i rette Tid.

Domherren.

Godt var det, om jeg kom i rette Tid; men Skjemt har jeg ikke Lejlighed til at høre; her er Tale om alvorlige Sager.

Jacques.

Dem opsætter vi til i Morgen, Domine! Træd nærmere og tag en Taar Drikke.

Domherren.

Nej Tak, Oldermænd, jeg skal ingen Drikke have, men jeg vil sige nogle Ord, fort og bestemt.

Jacques.

Ja, lad det bare blive fort. Værsgod, spil op, vi høre til.

Domherren.

Kapitlets Kanniker og Præbendater saa og Byens Borgmester, Raad og Bisiddere har søgt mig idag og ved den Lejlighed fremsført svære Beskyldninger imod Gildets Oldermænd.

Jacques

leder i sin Comme,

Godt! Nu faaer vi at høre, hvad det er, man hviffer.

Domherren.

Man hviffer ikke længer, man taler højt!

Jacques.

Tal højt da, saa skal jeg nok svare.

Domherren.

Jacques Oldermænd, hvad J nu faaer at høre, er ikke blot Eders egen, men ogsaa Eders Faders forseelse. Oldermænd Hans er gaaet fra Planen og har engang i et overmodigt Øjeblik fattet en taabelig Beslutning. Det var ved et festligt Samlag ligesom nu, jeg mindes det godt, at han svoer paa, at Hvælvingen skulde bære et Taarn, som skulde hænge i Luften. Det har han begyndt paa, og J har fuldført det, men Synsmændene sige, at Hvælvingen har forskudt sig og at J har ødelagt ikke alene Eders eget Arbejde, men halvtredstindstve Mars Arbejde tilbage i Tiden. Hvad har J at svare dertil?

Jacques.

Dette: Superintendent og 3 Mestere i Sanft Lars' Gilde; hermed vil jeg, Jacques Oldermænd, gjøre bitterligt, at imorgen Crastino Epiphaniæ optages Arbejdet paa Taarnet, som er befundet at være utilstrækkeligt i Højden, og skal Spiret forlænges syv Alen i Vejret.

Domherren.

Er 3 fra Sands og Samling?

Jacques.

Man siger saa; men jeg sværger, at til Valborgsmesse skal Spir og Kors sidde paa Taarnet, og i Taarnet skal den store Klokke gaa og kalde alle de Vantro til fest, naar Hans Oldermænd og hans Søn skulle modtage Folkets Pris for deres Gjerninger, og deres Befliffere skulle lide forsmædelse. Nu har jeg sagt det! Svar mig nu paa det!

Domherren.

Paa denne din formastelighed, Jacques, kan alene Himlen svare, og vær overtydet om, det vil den.

Jacques.

Sværmere og Kalumnianter, som frybe lavt i Gruset og ville gnave mine Fodsaaler, hvad vil 3 udrette mod Kæmpen, som knuser Jer til Støv! Hvad er 3 imod mig? Hvad veed 3? At Rotterne er gaaet ned ad Trappen og at Kaaerne er sløjet bort! Er det et Bevis? — Nej, her er Bevis — her er

Testimonium! Se paa det, Domine, og slaa dem i Ansigtet, som har sagt, at jeg ikke har Hemmeligheden. Læs!

Han viser Domherren Pergamentskrimsen.

Domherren

eftertænkfont.

J ejer Hemmeligheden! O, at J dog blot kunde benytte den!

Jacques.

Der seer J, Befliffere og Værestændere, jeg har Hemmeligheden. Hvo kan nu volde mig Meen? Der seer J, at Sandheden dog altid sejrer tilsidst, om Fjenderne end staa imod! Hvist J kun! Hvad kan Jeres Hviffen anfægte mig! Sidder jeg nu sikkert paa Stolen? Jeg skulde næsten tro det!

Domherren.

Farvel, Olderland; tilgiv, at jeg forstyrrede.

Jacques.

Det gjør ingenting, forstyr mig kun, saameget J vil, det skal altid være mig en Fornøjelse at se, hvordan det skal lade sig gjøre.

Domherren

gaar.

Claus.

Tilgiv, Eders Højhed, at jeg morede Jer, det var virkelig ikke mit Alvor! Tilgiv, høje Herre, tilgiv!

Jacques.

Bliv her, Claus, og vær lystig!

Claus.

Jeg har desværre saamange forretninger, at det er aldeles ugjorligt, høje Herre.

Gaaer.

Jørgen og Gerhard

rejse sig.

Jacques.

Hvad? Skal I ogsaa gaa, Gildebødre?

Jørgen.

Det er sent paa Dagen, Oldermænd, jeg maa hjem.

Gerhard.

Undskyld, Oldermænd, men de venter paa mig hjemme.

Jacques.

Hvad skal dette betyde?

Jørgen.

Tak for i Aften! Godnat!

Gerhard.

Tak for alt Godt og Godnat!

Jacques.

Saa rejs ad Helvede til da begge To, I misundelige Dyr! I kan ikke taale at se, det gaaer

En godt, men naar det gaaer galt, saa sloffes I som Gribbe om et Nadsel for at glæde Jer ved Ødelæggelsen. Den Slags Venner kan man undvære. Prøv paa at komme igjen, saa skal der være Stang for Døren.

10. Scene.

Hans og Cecilia. Jacques.

Jacques.

Hvad bliver den Gamle siddende for? Hvad har han her at bestille?

Cecilia.

Jacques, det er din Fader!

Jacques.

Det veed jeg; men jeg holder ikke af at se ham gaa omkring og spøge; jeg vil ikke mindes om, at det er ham, som har bygget Kirken, at det er ham, som har gjort det, ham som har gjort det. Som om jeg ikke kunde gjøre Noget selv.

Cecilia.

Jacques, betænk den Tid, da han var stærk og mægtig, saa Du ikke engang vovede at svare ham.

Jacques.

Kunde han se nu, skulde han se Tyrannernes Skjæbne: jo højere des lavere! Det er dog underligt

noſ — jeg har aldrig vovet at betragte hans Anſigt
nøjere, thi der har altid ſiddet to Kulgløder og brændt;
nu ſeer han ikke ſaa biſter ud ſom før, eller er det
fordi jeg ikke er hange for ham mere?

Hans

rejſer ſig.

Jacques

viger unvilkaarligt tilbage.

Hans.

Hvor er Jacques? Giv mig din Haand! Farvel!
Taf for iaften!

Jacques

ryſter hans Haand.

Saa mild han er! Staffels gamle fader!

Cecilia.

Det har Ulykken gjort ham!

Jacques.

Saa er det da godt, der gives Ulykker!

Cecilia.

Ja, Jacques, det er det; glem det ikke, naar din
kommer!

Hans og Cecilia gaa.

II. Scene.

Jacques alene, derpaa Margaretha.

Jacques gjør et Par Slag henover Gulvet, sætter sig derpaa i Sænestolen og gaber, trommer med fingrene paa Bordet og udtrykker sin Kjedsomhed; farer sammen og lytter; begynder at fløjte, hvormed han er sysselsat, da Margaretha træder ind.

Jacques

rejser sig, gaaer hende venligt imøde og hjælper hende Tøjet af.

God Aften, kjære Hustru!

Margaretha.

God Aften, min lille Mand! Har dine Venner allerede forladt Dig?

Jacques.

Venner! Jo, det er nogle rare Venner! — Se blot, hvor der seer ud efter dem! Stolene midt paa Gulvet, Bordet som en Sø; og dit rene Gulv, som det er smudstet til!

Margaretha.

Er der hændt noget Ubehageligt, Jacques? Du seer ikke glad ud?

Jacques.

Glad? Det har jeg aldrig været!

Margaretha.

Hvad skal jeg da finde paa at more mit stakkels Barn med?

Jacques.

Tiden er saa lang iaften, saa lang, saa lang!

Margaretha.

Skal jeg tænde Juletræet, saa det bliver lyst?

Jacques.

Nej, tænd ikke flere Lys!

Margaretha.

Skal jeg da synge for mit store Barn?

Jacques.

Ja, syng, min Ven!

Margaretha.

Jeg skal blot ud i Køkkenet først og gjøre Jld
paa til Kvældsmaden! Farvel saalænge!

Gaaer.

Jacques

alene, tager Karvestoffen ned fra Kaminen, en Kniv frem og snitter.

Syv Allen til Valborgsmesse! Det maa bære eller
briste! Jeg sætter et Kors paa Stoffen — det betyder
Døden — men — det kan ogsaa betyde — Sejr!

Tæppet falder.

Tredie Akt.

Gildegaarden. Udenfor Gildestuen.

Tilhøjre: et gammelt Træhus (Gildestuen og Jacques' Bolig) med Svale og Træplantninger foran; Bænke og Bord; udenfor Vinduerne Bifuber. Baggrunden: en lav Mur med Port, som aabner Udsigt til en Smøge; langt borte Tagmønstre, Gavl og et Kirkeetaarn; ved Porten et Hønseshus og et Hundehus. Til venstre: tilhugne og utilhugne Sandstensblokke (Baldakiner, figurer, Ornamentter o. s. v.); længst borte en forfalden Smedie.

I. Scene.

Jørgen sidder paa en Bænk udenfor Smedien. Gerhard kommer.

Gerhard.

Se saa, gamle Jørgen, saa naaede vi endda Valborgsmesse, og Taarnet er vorset sine syv Allen, og Alting gaaer støt og roligt, og Skam fik Du!

Jørgen.

Du mener: vi; for Du var ogsaa med til at rafte ned i Begyndelsen.

Gerhard.

Ja, men jeg anerkjendte dog idetmindste hans

fortjenester, da de begyndte at skyde i Vejret! Det gjorde Du ikke.

Jørgen.

Nej, Gud bedre det, det gjorde jeg ikke.

Gerhard

tager Jørgen ved Armen og hjælper ham op.

Naa, gamle Jørgen, kom herhen engang. Kan Du se den Sten der? Du veed, den skal sættes ind i den sidste Hvælving for at bevare den store Jacques Oldermands Navn gennem Tiderne. Her staaer Du og jeg paa Gravens Rand og læser. Hvad læser vi? »Jacobus filius Joannis ipsemet fecit« — det er udlagt: „Jacques, Hans'es Søn, har selv udført det!“ Er det ikke saadan der staaer?

Jørgen.

Stolte Ord i Sandhed, hvis de blot var sande!

Gerhard.

Det er en underlig følelse for gamle Menneſter som os at se, hvordan den Dreng, der har staaet i Lære hos os, gaaer frem med Væ. Men synes Du ikke ligesom jeg, at vi har bygget Kirken allesammen? Har Du ikke tilvirket Jernet, har jeg ikke hugget Stenene og de Andre muret? Hvad har Jacques gjort?

Jørgen.

Han har ffrydet!

Gerhard.

Jeg synes, der ligger Sandhed i dine Ord!

Jørgen.

Du er misundelig, Gerhard, tilstaa det ligesaa godt!

Gerhard.

Jeg! Hvor skulde jeg kunne være det? Nej, men jeg vil blot sige, at det er en underlig følelse, her — her opad den venstre Armhule til.

Jørgen.

Det er svært at faae ned.

Gerhard.

Nej, Du forstaaer mig ikke rigtigt! — Jeg mener, at en Begivenhed som denne virker nedslaaende paa den, der har stræbt og arbejdet redeligt; det er med andre Ord et daarligt Exempel.

Jørgen.

Er det et daarligt Exempel, at Fortjenesten belønnes?

Gerhard.

Na, Fortjenesten! Sludder med Fortjenesten. Han havde aldrig faaet den Bestilling, hvis ikke vor Misundelighed havde været.

Jørgen.

Naa, nu begynder vi at blive enige! Saa er det bedst, vi holder op. Nu gaaer jeg ind og pudser

mig til festen. farvell Gud veed, hvad vi har for en Mening, naar vi sees igjen! Lad os ikke rose Dagen, inden vi har seet Aftenen.

2. Scene.

Gerhard. Derefter Jacques.

Gerhard

læser paa Stenen.

Jacobus . . . ipsemet — det betyder: „jeg selv.“
Selv! det lyder godt, men jeg selv, det er stolt.

Jacques

hurtigt ind.

Gerhard! Har Du havt fat paa Domherren?

Gerhard.

Om jeg har? Naar I befaler, saa lyder Gerhard, det er bekjendt nok.

Jacques.

Det taler vi ikke om. — Vilde han gaa ind paa det?

Gerhard.

Ikke paa nogen Maade!

Jacques.

Gerhard! Nu staaer der kun een Ting tilbage!

Vi maa blive Venner. Du skal faae Lov til at læse Hemmeligheden, thi jeg maa vide den.

Gerhard.

Hvad Gavn kan jeg have af Jer Hemmelighed, som tilmed ejes af en Trediemand; det var uforsigtigt af Jer at vise Domherren den.

Jacques.

Den Daarffab er nu gjort, saa tal ikke mere om det! — Vil Du sværge ved det Helligste, at Du ikke vil røbe Hemmeligheden for Nogen?

Gerhard.

Ved Sanct Lars og Sanct Erik!

Jacques.

Det forslaaer ikke! Sværg ved det hellige Legem!

Gerhard.

Jeg sværger ved det hellige Legem ikke at aabenbare Hemmeligheden for Nogen!

Jacques.

Amen! — Læs!

Han giver Gerhard Pergamentet. Gerhard læser begjærligt, og læser det endnu engang for at indprente sig det, hvorpaa han giver Jacques Pergamentet tilbage.

Jacques.

Naa?

Gerhard.

Her har vi et Kors! Det sees tydeligt, ved det det er rødt!

Jacques.

Ja, det har jeg ogsaa seet, men et Kors kan ikke betyde nogenting!

Gerhard.

Troer Du ikke?

Læser videre sagte.

Jacques.

Naa, hvad staaer der?

Gerhard.

Ja vent lidt! — Naa saadan! Nu har jeg det!

Jacques.

Hvad staaer der da?

Gerhard.

Hvad der staaer? Det forbyder min Ed mig desværre at aabenbare.

Jacques.

Guds Død! Forræder!

Gerhard.

Har jeg forraadt et Ord?

Jacques.

Jeg troer, det er selve den Onde jeg har at kæmpe med. Vil Du sige mig, hvad der staaer?

Gerhard.

Nej, det kan jeg ikke. Havde det endda været ved Sanct Lars og Sanct Erif — J forstaaer mig nok. Men ved det hellige Legem, nej! Hør nu engang, min Dreng, nu har Vinden igjen vendt sig for mig, og vi maa snakke fornuftigt sammen. Jeg har store Planer med Dig, og derfor kommer jeg til at tage mig af din Opdragelse.

Jacques.

Siig mig da i den Barmhjertiges Navn, hvad Du har for med mig?

Gerhard.

Det er netop det, jeg skal til at spekulere paa! Jeg er svært bange for, at Du ikke duer stort mere! Men nu vil jeg slippe Dig for idag; Du skal dog ikke løbe længere, end Lænken rækker, og kom pænt, naar jeg sløjter.

Gaaer.

3. Scene.

Jacques alene. Senere Claus.

Jacques.

Naar man har begyndt med Løgn, kommer man snart til forbrydelse; det er derhen, han vil have mig, det er dertil, han har drevet mig, den Usynlige der bagved. En eller to — det koster lige meget! Engang skal det ske, før eller senere.

Claus.

Guds Fred, høje Herre! Hvordan staaer det til?

Jacques.

Fortræffeligt! Jeg føler mig saa let om Hjertet, som om jeg havde opfyldt en stor Pligt; Blodet gaaer som en Vaarsflod, Senerne spændes, saa det knager i hvert Ledemod!

Claus.

Det var meget Rart paa eengang!

Jacques.

Jeg har en Fornemmelse, som om jeg havde faaet en slem Tand trukken ud. Hør engang, Claus, Du som kan sige et sandt Ord, bliv min Ven!

Claus.

Nej, Herre! Jeg har talt sandt eengang i mit Liv, men det gjør jeg Sanden annamme mig ikke om igjen.

Jacques.

Hvorfor ikke det?

Claus.

Fordi jeg ikke blev troet; lad os hellere lyve, saa varer Venstabet længer.

Jacques.

Sikke Snak! Du kan da ialfald høre til, mens jeg løber den Tale igjennem, jeg skal holde ved Kirken idag.

Claus.

Det kan lade sig gjøre. Kjør paa, Herre, saa skal jeg skolemesterere Jer; men jeg bliver streng som en Spandrem, hvis I gjør Dumheder; jeg kan nu engang ikke lide at se Nogen gaa mig i Næringen. Saa, nu sætter jeg mig paa Buxken der, og saa tager I fat.

Jacques.

Jeg vil lade, som Du er et fornuftigt Menneſte, der forſtaaer, hvad en Klog ſiger. — Nu begynder jeg: — Jeg —

Claus.

Jeg ſelv, hedder det! Videre!

Jacques.

Mine Venner —

Claus.

Mine Venner, hedder det, Betoningen ſkal lægges paa „mine“, ellers kan man tro, at Andre ogsaa har Venner! Videre; men højre Haand maa være mere fri, ſe paa mig, ſaadan!

Jacques.

Jeg vilde —

Claus.

Jeg? Duer ikke! Naar man ſkal tale til folk, maa man tale om det; ſaaledes:

„Gudsfolk, mine gode Venner, I — man begynder ſtrag med dem ſelv — I har altid været ganſke ſærlig

udmærkede og dygtige i alle mulige Henseender, og derfor kan jeg ikke Andet end føle mig i højeste Grad hædret ved Eders Ros og Eders Uresbevisninger, som ere blevne mig Uværdige til Del." Saa har man dem paa Krogen, og bagefter kan man vinde dem om en Finger som en Ende Garn.

Jacques.

Der ligger virkelig et Gran af Fornuft i dine Ord.

Claus.

Nej vil man høre! Man skal blot være grov mod Folk, saa bliver de høflige.

Jacques.

Ti nu stille, saa skal jeg gaa videre.

Claus.

Nej, det behøves ikke! Jeg har hørt fuldkommen tilstræffeligt, fuldkommen — — bed mig ikke, det er mig umuligt at høre mere, jeg risikerer at blive saa henrykt, at jeg ikke fik Luffet et Øje inat.

Jacques.

Nej, alvorlig talt! Troer Du, det bliver godt?

Claus.

O, Du min Gud og Skaber, var det alvorlig talt? Jeg vidste nok, at Osmundsjern gaaer i Blaaler, men at det kunde gaa i Jer ligesaa tykt det var! I er ganske overordenlig! Det er saadan, at man

kan faae Vandſtræk af at høre paa det. — — Var det alvorlig talt? Alvorligt? Hold paa mig! Jeg døer! Hjælp!

Giver fig til at le.

Jacques.

Hvad Satan leer han af?

Claus.

Gaaſen gaaer ſaalænge i Kjøffenet, til den bliver hængende paa Spiddet. Bed Gud bevare Jer forſtand, min rare Herre, dette her gaaer aldrig godt — det gaaer aldrig godt.

Gaaer.

4. Scene.

Jacques. Margaretha fra Gildehuſet. Senere Helvig.

Jacques

blødt.

Margaretha!

Margaretha.

Her er jeg, min Elſtede!

Jacques.

Kom og ſæt Dig her.

Margaretha.

Hvad er det? Er Du ikke glad?

Jacques.

Nej, det kan jeg ikke rose mig af. Siig mig, siig mig Du, som ikke vil mig ondt, hvorfor er alle Mennesker mig paa Nakken, hvorfor støser og skamstænder de mig?

Margaretha.

Det er Misundelse, min Ven!

Jacques.

Misundelse? Ja, det er det! Men det er noget Andet tillige. Man leer af mig. Hvorfor det? Seer jeg latterlig ud?

Margaretha.

Det er Ondskab, min Ven; den følger altid Fortjenesten.

Jacques.

Jeg har altsaa Fortjeneste? Du holder mig for at være mit Hverv voren?

Margaretha.

Det har jeg aldrig tvivlet paa!

Jacques.

Hvordan har min Søn det?

Margaretha.

Han sover allerede og drømmer om —

Jacques.

Hvad drømmer han om? Maaske om at han er stor og skal arve sin Fader; smukke Drømme! Og maaske drømmer han, at han ikke kan vente hans Levetid ud, inden han vil tage hans Stilling fra ham? Guds Død!

Margaretha.

Jacques, Jacques! Nu kommer de stygge Tanter igjen!

Jacques.

Ja, ja! Jag dem bort da, Du kan det!

Helvig fra Gildehuset, fulgt af to Tjenere, som bære Gildets Gane.

Margaretha.

Se, Jacques, der er dit Sejrstegn, som skal bære Vidne om dine Fjenders Nederlag. Helvig og jeg skal gjøre det istand, for det har staaet og blevet gammelt og laaset.

Jacques

falder hen, i Tanter.

Helvig

til Tjenerne.

Gaa forfigtigt paa Trappen! Alf, Herrejemi, jeg har seet saadan en Ulykke idag, gode Venner, just paa en Trappe. Kan I tænke Jer, vores Lise gif og spildte paa Trapperne, og saa glemte det Skarn at tørre op efter sig, saa da Morten, vores Skaffer, kom hjem fra Torvet, saa faldt han og brækkede sin Arm lige ved Albuen, saa vi maatte bære

det stakkels Menneske i et Klæde til Hospitalet. Ja, det er forfærdeligt, saamegen Elendighed der er til i Verden, men det Værste var dog, at det var den højre Arm! Og hans Kone og Børn! Gud hjælpe de Stakler!

Margaretha.

Har han Børn?

Helvig.

Syv uforsørgede Børn! Ja, er det ikke, som jeg siger, det er en Elendighed!

Margaretha.

Det var en svær Ulykke, som vi maa se at hjælpe paa; men Domherren kan da ikke lade dem gaa for Gud og foldt Vand?

Helvig.

Domherren! Han vil bare ha'e Ro, saa maa Verden gjerne gaa i Stykker for ham! Hm! Det fjender jeg lidt til! — Men det var nu egentlig ingenting! Har J ikke hørt, hvad der er skeet hos Møllerens i Middags?

Margaretha.

Nej, fjære Helvig, jeg hører aldrig nogenting, og jeg har saameget at tænke paa selv.

Helvig.

Ja selv — ja se der har vi det! Men den, der ikke har noget selv, den maa pænt nøjes med at tænke paa Andre, ja! Og her sidder J og veed ikke,

at Møllerens Andreas har slaaet sin gamle Mo'er ihjel!

Jacques

vaagner.

Slaaet ihjel? Har han slaaet ihjel? Hvordan gif det til? Fortæl, gamle Helvig, fortæl! Har Du ikke noget at trakttere Helvig med, Margaretha?

Margaretha.

Ja, kjære Venner, nu skal jeg gaa ind og hente, saa kan jeg se til Drengen med det Samme.

Helvig.

Saa venter jeg, til I kommer tilbage.

Margaretha.

Nej, I skal ikke vente paa mig, Helvig, jeg vil ikke høre paa saadanne uhyggelige Historier, saa sover jeg ikke den hele Nat.

Helvig.

Som I vil, fru Margaretha, Enhver er sig selv nærmest, det er det, jeg altid siger. Til Jacques! I har et Tossehoved til Kone.

Jacques.

Hvad siger I? Taler I ondt om min Hustru? Guds Død! Hun et Tossehoved! Et Hjertemenneske er hun, men i Nød og Fare, der skulde I se hende: der er hun til bedre Hjælp end baade I og jeg.

Helvig.

Naja, aaja saamænd! Oldermænden veed nok, at gamle Ane, Anders Møllers Mo'er, havde samlet sig et Par Skilling, som hun ikke undte Sønnen; hun laa og holdt paa dem, og imens maatte Anders gaa som Karl og gjøre Karlearbejde og slide og slæbe.

Jacques.

Skynd Jer lidt!

Helvig.

Naa, saa gif han da og forsaae sig paa et Pigebarn. Og saa vilde han gifte sig . . .

Jacques.

Videre! videre!

Helvig.

Og det maatte han ikke faae Lov til.

Jacques.

Og saa gif han hen og gjorde det af med den Gamle?

Helvig.

Naa, naa! ikke saa hastigt!

Jacques.

Gav han hende Noget ind da?

Helvig.

Paa den Maade kommer jeg ikke ud af Stedet!
— Nej, saa faldt det ham ind, at det var bedst at

faae gjort en Ende paa det! — Saa i Middags, saa gjorde han det, og nu sidder han i Hullet.

Jacques.

Hvordan gjorde han det da?

Helvig.

Aa, det er forfærdeligt at tænke sig! Han slog hende med Kjøkkenøgen bag i Naffen, saa Blodet strømmede ud

Jacques.

Uha! Ikke Blod! ikke Blod! ikke Blod! Det var stygt! Bag i Naffen, sagde Du?

Helvig.

Bag i Naffen!

Margaretha

kommer tilbage.

Er I færdige?

Jacques.

Ja, kom nu, vi er færdige!

falder i Tanke.

Margaretha

som har medbragt forfriskninger.

Værsgod, Helvig, tag tiltakke, men tal ikke mere om saadanne forfærdelige Ting.

Helvig.

Tak, Kjære; nej, det skal jeg ikke.

5. Scene.

De forrige. Charlatan med forevisningsbillede og Bord
samt Kasse med Handelsvarer. Helvig og Margaretha
sæder paa Benen.

Charlatan.

En skønne Goddag, mine ædle Herrer og Fruer,
behag at købe rare Sager, som er til Nytte og
Gavn for Alting.

Margaretha.

Hvad har I da, lille Ven?

Charlatan.

Jeg er fra Rostock, ædle Dame, og jeg sælger
Kamme og Spejle og alskens Krydderier; jeg har
Pulver, som hjælper mod Svimmelhed og Boldenskab,
Pulver for Tandværk og Orm i Haaret, tinctura
artemis og tinctura pro colica, radix sarsaparillæ, som
hjælper for Maveonder, og oleum manibus for sprukne
Hænder; fremdeles Mercurium og Hvidt mod Rotter
og Mus af alle Slags.

Jacques.

Har Du Mercurium?

Charlatan.

Ja, strenge Herre!

Jacques.

Hjælper det mod Rotter?

Charlatan.

Ja, det gjør det, ædle Herrel!

Jacques.

Store Rotter? Hvor store?

Charlatan.

To, tre Allen omtrent?

Jacques.

Giv mig en Pakke Merkur! Til Margaretha: Vi har
faaet Rotter i Kjælderen. Det var et Held, han kom.

Til Charlatan. Hvad koster det?

Charlatan.

To Penninge, Eders Naade!

Margaretha.

Det var dyrt!

Jacques.

Mig synes, det var billigt. Se her!

Helvig.

Hvad har han for Billeder at vise? Er der
nogen Ulykke?

Charlatan.

Nej, hverken Brand eller Vandflod eller Ben-
brud eller saa.

Jacques.

Er der noget Mord?

Charlatan.

Nej, Mordene gaaer ikke mere; nu vil Publikum have det Muntre; kunde det more de ædle Fruer, saa skal jeg forevise Babelstaarnet i sex skønne Billeder

Jacques

rejser sig.

Margaretha.

Gaaer Du, Jacques?

Jacques.

Jeg skal ind og gjøre mig istand; skynd Jer med fanen, der er ikke lang Tid tilbage.

Gaaer.

Charlatan.

Ønsker de ædle Fruer ikke at kjøbe Noget?

Margaretha.

Nej, min gode Ven, ellers Tak!

Charlatan.

Eller at se Babels Taarn i skønne Billeder?

Helvig.

Nej, hør, nu maa han sandelig gaa sin Vej!

Charlatan.

Jeg gaaer, men jeg kommer igjen. Tak, gode Fruer! Næste Gang skal jeg nok have en Ulykke, eller maaske endogsaa et Mord — hvem veed?

6. Scene.

Margaretha. Helvig.

Helvig.

Jeg synes, jeg har hørt den Stemme før!

Margaretha.

Ja, mig forekom den ogsaa bekjendt.

Helvig.

Hør nu, fru Margaretha — tag et Par Sting der i Hjørnet, saa er vi færdige — J veed nok, det er ikke min Vane at fare med Snak, men dette her er nu en Sag for sig selv: J har en dygtig Mand.

Margaretha.

Hvordan han er eller ikke er, for mig er han altid den, mit Hjerte har valgt.

Helvig.

„For mig“ ja der har vi det igjen! J veed maaske, at han har Uvenner?

Margaretha.

Det troer jeg han har, ligesom Alle, og mere end Andre, fordi han er større.

Helvig.

Jaja, jaja! Veed J, at unge Sten skal op og ringe?

Margaretha.

Jeg veed, at han er bleven hædret med det Hvern.

Helvig.

Ja, saadan kalder J det nu; men veed J, hvad folk siger?

Margaretha.

Folk! Altid folk! Hvem er folk? Er det Jer Gaardskarl? Han er jo da kun een. Og hvad betyder Enkeltmands Ord? Har han hørt det af folk, saa er det formodenlig af Mælkekonen; saa bliver det To; men hvad har saa det at sige?

Helvig.

Jaja, det kan nu gjerne være; men imidlertid siger man, at Sten har faaet den Ære, fordi Jacques ikke tør!

Margaretha.

Hvad siger J? Tør? Jacques skulde ikke turde?

Helvig.

Ja, undskyld nu, Kjære, men se dette er jo en Sag for sig selv; man siger, at Kirken skal være saa svagt bygget, at Taarnet ikke kan taale man ringer i det.

Margaretha.

Siger man saa, skal Jacques nok vise, at man lyver. Han skal selv gaa op og ringe, lad det saa gaa, som det vil.

Helvig.

Tag det ikke saa heftigt, kjære Frue; det er jo ikke Livet, det gjælder.

Margaretha.

Ikke for Jer, men for os! — Nu er jeg færdig; fæst Enderne paa Jeres Side, saa gaaer jeg hen og søger min Mand op, og saa skal I Alle faae Skam, thi min Mand er ikke den, som undslaaer sig for, hvad der er hans Skyldighed.

Helvig.

Min Mand, min!

Margaretha.

Ja, min Kjæreste! Jeg veed nok, man bagtaler og misunder ham, men det kan jeg sige Jer, at saa godt et Hjerte, som han har, har Ingen, og saa flittig og kyndig, som han er, er Ingen! Var han ikke allerede som ung den dygtigste blandt Kammeraterne? Og blev han ikke Oldermann i saa ung en Alder som Ingen før ham?

Helvig.

Jo, han var vel ung!

Margaretha.

Det viser bedst, hvor store hans fortjenester var. Vel ung? Jeg veed, I har Noget bagved, men det kan jeg forsikre Jer, at bedre Søn mod en Fader end han har aldrig levet! Hvor modsatte han sig ikke Gildets uædle Beslutning, da de vilde affætte den

Gamle; arbejdede han ikke af al Magt paa at faae dem til at beholde ham, skjøndt han vidste, at han selv vilde faae Pladsen! Og saa kommer J og har en ond Bagtanke med Eders Ord! J burde skamme Jer, gamle Helvig! fy!

Gaaer.

Helvig.

Jaja, jaja! Sort er Hvidt og Hvidt er Sort! Saadan er jo Kjærligheden.

7. Scene.

Helvig. Cecilia.

Helvig.

Naa, er hun der, mit Hønsleben! Hvordan gaaer det?

Cecilia.

Tak, Helvig, godt!

Helvig.

Det er mere, end man kan sige om Alle.

Cecilia.

Hvad mener J? Er der Nogen, som er syg?

Helvig.

Ja, der er en ung Herre, som hedder Sten, han er avindsyg.

Cecilia.

Jeg vredes paa Dig, Helvig, at Du saaledes udtaler mine Tanter.

Helvig.

Maa jeg udtale et Par Tanter endnu?

Cecilia.

Nej, ti stille, for alle Helgenes Skyld!

Helvig.

Dogt Jer for Mændene, de er saa falske, saa falske!

Cecilia.

Sten er ikke falsk!

Helvig.

Det har jeg heller ikke sagt, men han er ikke sandfærdig. Har han ikke gaaet og udspredt, at Jacques var en Sinker, og har Jacques nu ikke bevist i Gjerning, at det var usandt?

Cecilia.

Det forholder sig saaledes, desværre!

Helvig.

Naa, og hvis han nu har fortalt Jer, at han har Jer kjær, saa er der jo ingen Sikkerhed for at han holder Tro og Love.

Cecilia.

Nej, nej! Siig ikke mere!

Helvig.

Tak I mig til, at jeg siger det. Kjerlighed er blind, det veed man nok. Om jeg blot kunde forstaa, hvad Kjønt hun seer paa den fyr! Er hans fødder ikke ligesaa brede som et Par Plader?

Cecilia.

Gud, hvad siger I! Det har jeg aldrig lagt Mærke til!

Helvig.

Nej, se der har vi det! Saa har I vel heller ikke lagt Mærke til, at han har sorte Tænder?

Cecilia.

Jøsses nej! Har han?

Helvig.

Og saa et Par Øren — saa store som fluesmækker!

Cecilia.

Nej, hold nu op, for Guds Skyld! I gjør mig vred.

Helvig.

Ja, Gudbevares, der er jo dem, som synes, at store Øren er kjønt! For mig gjerne! Og hvad er det saa for en fyr? Hvad har han udrettet? Ingen Verdens Ting — blot gaaet og rakket ned!

Cecilia.

Fy, skam Jer, Helvig! I gjør mig helt ulykkelig!

Helvig.

Gjør jeg? Om forladelse, det var stam ikke Meningen. Der kommer han selv. Prøv nu engang, saa skal I se. Jeg tør vædde paa, at han ikke kan lukke Munden op uden at rive ned paa den Anden.

8. Scene.

De forrige. Sten. Det begynder at mørknes.

Sten

med Hentydning til fanen.

Der er det Kors, jeg skal nagles til. Saaledes har den Skurk jo befalet!

Helvig.

Saaledes maa I ikke tale om Oldermannen, naar jeg hører derpaa.

Sten.

Det har jeg sagt, saa hele Verden har hørt derpaa!

Helvig.

Men det har han gjort Uret i! Hvad har han da egenlig udrettet, at han bryster sig saa? Har han bygget noget Kirketaarn maasse? Nej, men han kunde have gjort det bedre naturligvis!

Sten.

Hvor det er sandt, hvad I der siger! Det er saa sandt, saa sandt, at jeg vil gaa hen og hænge mig.

Helvig.

Ja, det vil jeg bedst tro! Nej, vær han tilfreds med sin Plads i Livet, ellers gaaer det ham aldrig godt!

Sten.

Var J tilfreds med Jer Plads, dengang J stod i Kjøkkenet og fejede Skarn?

Helvig.

Jeg vil blot lade ham vide, at jeg aldrig har fejlet Skarn, og naar jeg senere er kommen frem her i Verden, saa beviser det netop, at jeg var født til noget Bedre end at staa i Kjøkkenet. Naar han engang kommer frem, saa skal vi ogsaa nok erkjende, at han var født til noget Bedre, men saalænge det gaaer tilbage med ham, saadan som nu, saa troer vi ikke paa det, og det maa han naadigst have os undskyldt. Peger paa fanen. Vær's god, er han færdig nu? Vær den med Taalmodighed.

Gaaer ind i Huset.

9. Scene.

Sten. Cecilia.

Sten.

Der kan Du høre, Cecilia! Saaledes behandle de mig Alle, men den Ureløse frybe de nu for, thi han har havt Held med sig! Det er det Samme, hvad man har Held med, hvad enten det er Skarnstykker,

Tyveri, Mord, Mened — blot man har Held med sig. Held! Det er Livets Hemmelighed, seer Du!

Cecilia.

Du skulde ikke komme saa tidt frem med din Avillie mod Jacques, thi derved giver Du folk Ret til at sige, at det er Misundelse.

Sten.

Det har man Ret i at sige, thi det er det — han gjør mig slettere Dag for Dag.

Cecilia.

Ogsaa dette har Du sagt saamange Gange, Sten, at jeg snart troer Dig; lad os derfor ikke tabe os i Sværmerier, men tale om noget ganske Andet, om hvad der er Virkelighed: Du har havt Uret imod Jacques, det maa Du nu lide for, og det maa ogsaa jeg lide for, skjøndt det vil jeg ikke tale om, og det er Dig vel ogsaa ligegyldigt. Men lad det Gamle være og tænk paa, hvad der kommer! Du maa ikke være Uven med Jacques længer, det er hans Højtidsdag idag, Toget skal strax til at sætte sig i Gang og festen begynder; og Du, som skal bære fanen, Du møder i dine Arbejdsflæder.

Sten.

I mine Arbejdsflæder?

Cecilia.

Ja, Du har jo Kalk paa Skoene.

Sten.

Det seer jeg først nu! Men det kunde Du jo gjerne sige paa en venlig Maade, Cecilia!

Cecilia.

Var det uvenlig sagt? Du er sjelden saa venlig selv og forlanger dog altid, at jeg skal være det!

Sten.

Hvad er det for en ny Klang jeg hører i din Stemme? Her har været Nogen og sat Ondt for mig.

Cecilia.

Naar Skylden er din egen, maa Du ogsaa bære den.

Sten.

Skylden?

Cecilia.

Ja, Sten, man bør erkjende sine fejl, ellers kan intet Menneske leve her i Verden; og man kan ogsaa aflægge dem for Andres Skyld, som man siger man har fjær!

Sten.

Sælsomme Ord, fremmede Lyd! Hvor er Cecilia, hvor er min Hjertens allertjæreste Glæde? Borte! Tabt! Er det hende, som stod der nys? Nej, det er en Anden! Man har bortbyttet mig min Cecilia og lagt en Skifting istedet!

Cecilia.

Sten skal tale fornuftigt, hvis jeg skal høre paa ham.

Sten.

Sten skal tale fornuftigt, naar hans Sjæl er gaaet fra ham og hans Hjerte er dødt.

Cecilia.

Jeg vil ikke høre paa Dig mere. Gaa nu og gjør Dig istand til festen.

Gaaer.

Sten

græder.

10. Scene.

Sten. Domherren. Det begynder at blæse.

Domherren.

Sten! Gif hun fra Dig?

Sten.

Hun gif! Har J Lægedom for det ogsaa, J, som har Lægedom for Alt?

Domherren.

Det er en vanskelig Casus! Men lad høre: hvorfor gif hun?

Sten.

Hun sagde, der var Kalk paa Skoen!

Domherren.

Paa dine eller hendes? Det er det Ufajørende, thi det er et usædvanligt Tilfælde.

Sten.

Paa mine!

Domherren.

Godt! Saa kommer hun igjen, inden Du har faaet den bort.

Sten.

Troer J? O Gud, jeg troede, hun var heret bort fra mig.

Domherren.

Naa, hvordan følte Du det?

Sten.

Na, det var som at staa paa en Sten i Havet.

Domherren.

Det er godt at have følt det!

Sten.

Men hvorfor gif hun da, naar hun kommer igjen?

Domherren.

Der gives onde — lad os kalde dem Menneffer — som gaa omkring og saa Giftfrø i vore Sjæle.

Sten! Du har følt al Usalighed og Du har gaaet gennem Helvedes Brand paa bare Fodder. Føler Du Dig nu snart ydmyg?

Sten.

Nej, ikke endnu, det er det Underlige! J veed, at jeg havde tegnet min Plan og med Mecanica og Maalekunst bevist, at hans Taarn ikke vilde kunne staa, men at mit kunde; og J veed, at han gav mig den tilbage med Haan og Spot; skulde J tro mig, naar jeg siger, at aldrig er jeg gaaet stoltere min Vej, end da jeg gik bort fra Gildet med mine Tegninger i Haanden, medens man kastede Latter og Haansord efter mig; mit Legeme var ydmygt, thi det var knust og frøb som en Orm henad Jorden, men min Sjæl den rejste sig som en vælig Ganger og satte hen over deres Nakker! Og det veed jeg, at hvergang J har sagt: „Du er den Kyndigste, Sten, Du skulde have gjort det i hans Sted“ — da følte jeg mig ydmyg; saa ydmyg bliver jeg aldrig mere, inden jeg naaer saa vidt.

Domherren

efter en Pause.

Det er fuldkommen rigtigt! — Se, der har vi Jørgen og Gerhard.

II. Scene.

De forrige. Jørgen fra Smedien. Gerhard fra
Vestre. Blæsten tager til.

Gerhard.

God Kvæld, Eders Naade!

Domherren.

God Kvæld selv! Det tegner til at blive et Herrens Vejr!

Gerhard.

Ja, det er ret en farlig Blæst, og Skyerne gaa lige imod Vinden.

Jørgen.

En farlig Blæst! Man har da aldrig hørt, at en Blæst kan være farlig.

Domherren.

Jeg veed heller ikke, hvad Gerhard mener med sit farlig.

Gerhard.

Egenlig mente jeg ikke Andet, end at man har hørt Exempler paa at Møllevinger og Skorstenspiber er blæst ned og at Tagsten og Skilte er kommen fæsende i Luften og har slaaet folk ihjel.

Jørgen.

Har Nogen set Oldermænd Jacques? Han burde være her nu, inden det bliver mørkt; Arbejderne har allerede samlet sig paa Kamphofvet.

Gerhard.

Det er en daarlig Tid at vælge Skumringen til saadanne Expeditioner!

Jørgen.

Ringeværket kunde ikke blive færdigt før, og idag

skulde det være; Oldermænden syntes forresten, det kunde tage sig godt ud at se Valborgsblussene samtidig med at man hørte Taarnklokkerne ringe.

Domherren.

Ja, det vil give en storartet Virkning. Se der har vi Oldermænden.

12. Scene.

De forrige. Jacques i Døren til Huset, taler ind ad den.
I Baggrunden sees Ildskær.

Jacques.

Nej, Margaretha, det blæser en Storm; bliv Du derinde hos Barnet. Jeg er snart tilbage, og saa — — God Kvæld, Domherre og Mestrel! Hvad er det? Der er Ild i Vaksala Kirke!

Domherren.

Nej, det er Valborgsblussene, som skræmmer Jer, Oldermænd.

Jacques.

Skræmmer mig? Skammen skræmmer ikke Jacques Oldermænd, ikke engang Kalumnianter og Bagvaskere, som hviste i Mørket. Jeg veed nok, man siger, jeg ikke vover at gaa op selv og ringe og at jeg vil sende Sten istedet; godt: nu gaaer jeg selv og ene — ene som jeg altid har vandret min Vej, omgivet af

sjender og Misundere. Har Nogen af Eder lyst
ønsket mig paa min Sejrsdag, paa min Hædersdag?
Ingen! Piber og Tronimer. Og I kan prise Jer Lykke, at
I ikke har gjort det, thi jeg havde sparket Jer som
Hunde og Katte, der kysse den Haand, som svinger
Svøben; jeg har ogsaa et Hjerte i Brystet, skjøndt I
maaske ikke troer det. Fremad! Han griber fanen. Med
Sanct Lars, Sanct Erik og den hellige Jomfru!

Gaaer.

Gerhard

lifter sig efter ham.

Sten.

Vi har gjort ham Uret! Hørte I, hvor hans
Hjerte talte?

Jørgen.

Troede han selv, hvad han sagde?

Domherren.

Han troede det selv, thi hans gode Engel talte;
det var hendes egne Ord, jeg hørte dem nys!

Sten.

Kunne de Onde tale med Engles Tunge?

Domherren.

De Onde kunne rykke Sjedre ud af Engles Vinger,
unge Mand; og de gjøre det!

Velsignelse over dette Hus, Velsignelse over denne
gode Kvinde! Og lad nu Herrens Dom worde fuld-
byrdet; den vorder det saa vist som han styrer sin

Verden, og saa vist skal han nedslaa det Mægtige og oprejse det, som var traadt i Støvet. Seer I, Himlen dølger sit Afsyn af Sorg, og det raaber i Nord og det raaber i Syd: Retfærdighed! — Ikke Hævn, Jørgen! Retfærdighed! Men ogsaa Barmhjertighed.

Gaaer.

Jørgen og Sten

følge efter.

13. Scene.

Scenen staaer tom. Stormen tager til, Døren til Smedien rives op af Vinden og begynder at flapre. Der tændes Lys i Gildestuen. Taarnkloffen lyder, samtidig med at følgende synges langt bag Scenen:

Hej lysteligt at dandse,
vi som Andre!
Alle dandse vi i Ring,
Alle svinge vi omkring.
Der er Baun paa alle Baffer!

Margaretha og Cecilia

inde fra Huset.

Cecilia.

O, hvor jeg fortryder det! Det var den gamle Helvigs Skyld! Troer Du, han bliver god igjen?

Margaretha.

Åh ja, mange Gange foruden den!

Ringningen hører pludselig op; Stormen tiltager; Stentavlen falder ned fra Postamentet og knuses.

Margaretha.

Seer Du ham deroppe?

Cecilia.

Nej, jeg seer ham ikke! Hvilket forfærdeligt Vejr!
Hvad var det for et Skrald?

Margaretha.

Det var kun en Stentavle, som faldt ned.

Cecilia.

Det var Jacques' Mindetavle; se Margaretha!

Margaretha.

Et ondt Varsel. Men han har dog ringet, han
har sejret over dem! — Hellige Jomfru!

14. Scene.

De forrige. Olof.

Olof.

Fly! fly, Fru Margaretha!

Margaretha.

Hvem er det?

Olof.

Det er Olof. Fly! Taarnet falder!

Margaretha.

Maria, Guds Moder! Hvad siger Du? Har han ikke ringet?

Olof.

Nej, det var Stormen, der ringede med hele Taarnet! Fly! Det styrter ned over os!

Et Brag som et Tordenskrald; Kloffen giver en sprukken Klang fra sig; Sangen opløses i et Skrig.

Margaretha

Jacques! — Mit Barn!

Cecilia tilvensstre. Olof med Margaretha ind i Huset.

Tæppet falder.

Fjerde Akt.

Langt Bord midt paa Gulvet med Stole omkring; ved den ene Bordende staaer Kloffen samt Gildeladen og Velskomsten; Bordet er optaget af Ølkander, omkrandsede af Granris, en for hver Plads; to store Lysfager, et Krucifiks og et Timeglas midt paa Bordet. Dør i Baggrunden; en mindre Dør tilvenstre ind til Jacques' Bolig. Granris og Løv paa Gulvet; Løvgrene ved Døren. Tilhøjre paa en Buf en løvmykket Ølstønde. Paa Væggene malede Tapeter med Optrin af Helgenes Liv. Bag Oldermændens Stol staaer Janen itureven og med bræffet Stang.

1. Scene.

Helvig og Cecilia bestrø Gulvet med Granris.

Helvig.

Fjorten Piller med Taghvælving og det Hele og Taarn og Kloffe....

Cecilia.

Saa Du, da det skete, Helvig?

Helvig.

Ja, det skulde jeg tro; jeg stod jo i Domherrens Vindue; der stod man rigtig godt og saa det Hele

.... Der fæg en Sky af Støv og Røg som ud af en Skorsten.

Cecilia.

Og ikke et Menneſſeliv giſt tabt?

Helvig.

Ikke eet — ja er det ikke et Vidunder! Saadan en Begivenhed har man ikke oplevet, ſiden Peſten var i Byen. Men det er det, jeg altid har ſagt: gaaer det godt i Længden, ſaa — — Og hvad ſagde jeg ikke iforgaars til hans Huſtru, den ſtikkelige Sjæl? Jo: den, der har lyſt Haar, vil ogsaa have det kruſet, ſagde jeg. Kan I forſtaa, hvad jeg mente?

Cecilia.

Jo, jeg troer nok, jeg forſtaaer Dig, Helvig. Men har Du ſeet ham ſiden?

Helvig.

Der er Ingen, der har ſeet ſaameget ſom et Glimt af ham; og hans ſtakkels Kone troer, at han ligger begravet under Murene, men Folk ſiger, de har ſeet ham løbe ud ad Landet til.

Cecilia.

Hvem bliver mon Oldermænd nu i Dag, naar Gildet træder ſammen?

Helvig.

Ja, ſaa bliver der vel Riv og Splid igjen.

Cecilia.

Det maa glæde Dig, gamle Helvig, Du som ikke kan leve uden Kiv og Splid.

Helvig.

Nej, hør nu engang! Hvad skal det sige?

Cecilia.

Du gif og satte Ondt mellem Sten og mig.

Helvig.

Jeg aabnede Jeres Øjne, lille Ven, og sagde Jer Jeres egne Tanter.

Cecilia.

Det er ikke sandt; Du forvendte mit Syn og indgav mig dine Tanter — Du er en Her, og bliver Du ikke brændt — gammel i Domherrens Hus bliver Du ialfald ikke.

Helvig.

Har jeg voldet Jer ondt, saa beder jeg om forladelse!

Cecilia.

Kjære Helvig, Du har ikke voldet os ondt — — jeg har truffet Sten mange Gange siden da, og nu er det meget bedre imellem os, end det nogeninde har været, og det kan vi takke Dig for. Det maa være galt, før det kan blive godt, ligemeget hvor det kommer fra. — Nej, se engang, Helvig: sjældne fremmede — en lille Mariahøne!

Hun gaaer hen til Vinduet, rækker Haanden ud og siger:

Jomfru Maria,
flyv Øster, flyv Vester,
flyv Sønder, flyv Nord,
flyv did, hvor min Kjæreste boer!

Nu fløj den! Se —

Kaster et Kys ud gennem Vinduet.

2. Scene.

De forrige. Margaretha fra Døren tilhøjre.

Margaretha.

Har I endnu ikke hørt noget til ham?

Cecilia.

Nej, men jeg har lige sendt Bud til ham! Seer
paa Margaretha. Det er Jacques, Du mener; tilgiv mig,
Margaretha; nej, jeg har ikke seet ham.

Margaretha.

Og Olof er ikke kommen tilbage, og jeg kan ikke
gaa fra Barnet for at søge efter ham! — De dem,
som have gjort ham dette! O, at Ondskab og
Misundelse skulle have saamegen fremgang — det er
Jørgen, der har gjort det, og Gerhard og Sten!

Cecilia.

Ikke Sten!

Margaretha.

Det kan Du ikke dømme om, han er din Svaghed!

Cecilia.

Eigesaa lidt som Du om Jacques!

Margaretha.

Hvor kan Du nævne dem sammen! Jacques har været uretfærdig mod Sten, det indrømmer jeg. Men Jacques er kyndigere i Kunsten end Sten, og Jacques er sig selv fra først til sidst!

Helvig.

Knæf den Nød, hvem der har Tænder til det!

Cecilia.

Du troer alt Godt om Jacques, fordi han er god imod Dig; der er vel Ingen saa slet, at der ikke er noget Godt i ham; men jeg skal fortælle Dig, hvad Folks Mening er om Jacques.

Margaretha.

Det agter jeg ikke at høre paa.

Cecilia.

Bliv ikke vred, Margaretha, min Frænke, men Du maa høre det af mig, ellers faaer Du det at høre af Andre!

Margaretha.

Lad de Andre sige det, saa skal jeg svare dem, Dig kan jeg ikke tale med, thi Du er ude af Dig selv.

Cecilia.

Ved alle Helgene, Du taler som en Rasende!
Elskede Søster, hvor er dit blide Sind og din stille
Ro? Jeg kjender Dig ikke igjen!

Margaretha.

Borte, borte med ham! Skaf mig ham igjen, og
Du skal faae Lov at sige Alt.

3. Scene.

De forrige. Olof *hastigt ind.*

Margaretha.

Du har fundet ham? svar!

Olof.

Kjære frue, jeg har ikke fundet ham, men folk
er ude at søge ham.

Margaretha.

Hvad vil de ham? De vil ham ondt! Lad dem
komme her, hvis de troer, at han flygter for dem,
jeg skal svare dem og sige dem, at de er førte bag
Lyset.

Tumult udenfor.

Olof.

Gaa ind til Jer selv, frue! De kommer! Jeg
kan høre dem ude paa Gangen!

Margaretha.

Lad dem komme ind!

Helvig og Cecilia holde Margaretha tilbage.

Margaretha.

Se til mit Barn!

Olof.

fru Margaretha, spar Jer selv, I kjender ikke
Smøgernes Befolkning, naar de er vilde!

Margaretha.

Jeg vil kjende dem! Jeg vil se de Usynlige i
Ansigtet!

Tumult. Døren i Baggrunden slaaes op.

4. Scene.

De forrige. En folkehob.

Margaretha

blidt.

Hvem søger I, gode Venner?

Første Borger.

Oldermand Jacques.

Margaretha.

Hvad vil I ham?

Anden Borger.

Folket kræver Retfærdighed over Menederen.

Margaretha

mildt.

Folket? J er ikke Folket! Du, Bengt Vinskaenk, Du er ikke Folket, thi Du berøver Dig og Andre deres Fornuft med din Drukkenskab! Og Du, Lars Skomager, Du er vel ikke saa opsat paa at faae en ny Kirke, siden Du aldrig besøger dem, der allerede findes! Gaa hjem og sørg for Kone og Børn! — Hvem er det, som staaer der bagved? Hindrik Barbeer — Du har snigmyrdet for Mange med din Tunge, til at Folket skulde ville bruge den som Tolk for sine Tanker! Du er ikke Folket!

Folk.

Hør hendel

Margaretha

som før.

Hvad vil J?

Tredie Borger.

Vi maa tale med Oldermænden.

Margaretha.

Han er ikke hjemme, men saasnart han kommer, skal jeg skikke Jer Bud.

Første Borger.

Det var nok det, jeg sagde: disputere med Fruentimmer!

Anden Borger.

Det bliver bedst, vi gaaer hen og passer ham op henne paa Hjørnet.

Tredie Borger.

Vi fanger ham nok nede ved Møllebroen!

De gaa.

5. Scene.

De forrige undtagen folkehoben.

Olof

paa Knæ for Margaretha.

O, min frue, J er en stor Kvinde, J fortjente en Amour som Bertrand de Beuzeville, der gif gjennem syv brændende Huse — — O, min frue, bed mig gaa til Tyrkeland eller Persia at hente en Gren af det gyldne Træ — —

Margaretha

nden at høre paa Olof, gaaer hen til Døren tilhøjre og lytter.

Tys! — — Han kommer!

Olof

rejser sig.

Helvig

til Cecilia.

Hun kan ikke taale at høre tale om en Ulykke, men bære en lader det til hun kan.

Cecilia

til Helvig.

Stakkels, stakkels Margaretha!

Margaretha.

Nu er han i Bislaget! — Jacques!

Hun styrter ud tilbendsre.

Helvig.

Den Kjærlighed, den Kjærlighed!

Cecilia

i Døren.

Som han dog seer ud! Se, Helvig!

Helvig.

Store Sanft Erit! — Og tager hun ham ikke i favn og kysser ham — og sel han bøjer sig ned over Barnet og velsigner det! Han er dog vist et godt Menneffe paa Bunden!

Cecilia.

Det er alle Menneffer, naar man blot lader være at tirre dem.

Helvig.

Ja, det er just Sagen!

6. Scene.

De forrige. Jacques med vilddt og forstyrret Udseende.

Jacques.

Hvad vil I Kvindfolk her? Og hvordan er det, her er majet ud?

Helvig.

Al jo, naadige Hr. Oldermænd; Domherren har kaldt Gildet sammen til iaften for at tale om — efter hvad der er skeet —

Jacques.

Hvad er der at tale om? Jeg vil ikke høre mere om de Dumheder. Han tapper Øl i en Kande af Tønden og drifter flere Gange, medens han taler. Hvad staaer I og maaber efter? Gaa Jer Vej!

Cecilia.

Hvordan har Du det, kjære Broder?

Jacques.

Hvordan jeg har det? Mageløst! Hvorfor skulde jeg ikke have det godt? Er der hændt Noget, som skulde kunne være mit Befindende til Men? Gaa ud, Kvindfolk, og pas Jeres egne Sager!

Cecilia, Helvig og Olof gaa.

7. Scene.

Jacques. Margaretha.

Jacques.

Hvor var jeg dog tørstig!

Margaretha.

Min stakkels Mand, Du har vel hverken faaet Vaadt eller Tørt?

Jacques.

Hvad skal de Spørgsmaal til? Jeg vil ikke, at Du spørger mig.

Margaretha.

Tilgiv mig, Jacques, men jeg har været saa urolig.

Jacques.

Urolig? Jeg troer, Fanden plager Jer allesammen! Urolig? Hvad er I urolige for? Er der skeet Noget, som kunde gjøre Jer urolige? Jeg veed ikke af, der er skeet Noget.

Margaretha.

Kjære Ven, lad mig tørre din Pande og bringe dit Haar ilave, saa jeg kan kjende min egen Ven igjen.

Jacques.

Du er saa god, Margaretha! Der kommer saadan en Ro over mig, naar Du lægger Haanden paa mit Hoved. Har Du nogensinde følt Blodet strømme i Legemet som smeltet Bly, Margaretha, og Kulde oppe i Isen, saa man synes, det kan aldrig blive godt mere, før man faaer begaaet en Forbrydelse? Har Du nogensinde følt det?

Margaretha.

Nej, Himlen bevare mig, det har jeg aldrig følt.

Jacques.

Jeg troer, at Forbrydelser ligger og vorer i

Blodet ligesom Sot og Syge, og at det aldrig bliver godt, førend det bryder ud; jeg troer, man arver saadanne følelser, ligesom man arver Gjæld. Har jeg aldrig sagt Dig, at jeg sommetider faaer den Tanke, at fader maa have begaaet en eller anden forbrydelse i sin Ungdom, som han ikke har faaet Straf for?

Margaretha.

Nej, Himlen være lovet, det har Du aldrig sagt.

Jacques.

Men jeg troer det; og den forbrydelse har været saa stor, at vi maatte være To om at sone den. — Men nu kommer Gerhard, gaa ind til Dig selv, mit Barn.

Margaretha.

Maatte jeg kun staa ved din Side, Jacques, da skulde Du aldrig føle Ufred!

Jacques.

Hvad er det for Snak? Du vil vel ikke, jeg skal gaa og have Dig i Hælene evig og altid?

Margaretha.

Siig mig ingen haarde Ord, Jacques!

Jacques.

Saameget vil jeg have Lov at sige, at jeg er Manden og Du er Kvinden, og derfor skal Du lyde, naar jeg siger: Gaa!

Margaretha.

Det veed Du, jeg gjør, men Du skulde ikke sige det. Og at jeg kommer, naar Du trænger til mig, det veed Du ogsaa. — Tag mig i din favn, inden jeg gaaer!

Jacques.

Det behøves ikke.

Margaretha.

O, Jacques, Jacques!

Jacques.

Gaa!

Margaretha
gaaer.

8. Scene.

Jacques. Gerhard kommer.

Jacques.

Siig ikke Noget! Jeg vil ikke vide Andet, end hvad jeg spørger om.

Gerhard.

Jeg agter ikke at sige noget Overflødigt.

Jacques.

Tungen lige i Munden! Nu begynder jeg! — Troer Du, der gives nogen Mulighed? Nej — svar ikke endnu! Troer Du, at en nøjagtig forklaring —?

Gerhard.

Ja, det troer jeg.

Jacques.

Siig ikke mere endnu! — Er den langt borte?

Gerhard.

Jeg har den her i min Haand.

Jacques.

Ah!

Gerhard lægger en tung Gjenstand, indsvøbt i et Klæde, paa Bordet.

Jacques.

Skulde den, som skal bære hele Ansvarret, kunne faae denne forklaring at laane imod et Nederlag, som fuldelig svarer til Gjenstandens Værdi?

Gerhard.

Det beroer paa, om Ihændehaveren af Gjenstanden vil kunne have fuld Gavn af Nederlaget. Maa jeg spørge: er det Metal, eller er det Kalveskind med Hemmeligheder paa?

Jacques.

Det er Skind; jeg har fundet dem.

Gerhard.

Og Ingen har læst dem?

Jacques.

Ingen!

Gerhard.

Se engang paa den Gjenstand.

Jacques

aabner Bylden.

En Jernstang! ikke Andet?

Gerhard.

Se nøjere til: den er koldsfjor. Tænk nu nøje efter! Naar En gaaer hen og bygger, lad os sige et Kirketaarn, saa maa han bruge Ankerjern; hvis nu Ankerjernene, hvad enten det er af Ondskab eller af Udygtighed, smedes saaledes, at de ikke kan holde, og Taarnet saa ramlers ned — det er da ikke Bygmesterens fejl. Mon det ikke snarere bliver Smedens?

Jacques.

Jo, det bliver snarere Smedens, det er tydeligt! — Det var Jørgen. Tak for det, Gerhard! Nu skal Du faae min Historie, og saa skal vi blive saa gode Venner. — Tag denne Ring og gaa med den til Diafonen i Danmarks Kirke; der sov jeg i Nat, fordi jeg ikke vilde være hjemme. Af ham faaer Du et Skrin, som indeholder de kostelige Dokumenter. Men Du maa være der, inden det bliver Nat, ellers har han brændt det altsammen ifølge vor Overenskomst.

Gerhard.

Det var ellers ubelejligt nok, for jeg vilde gjerne have haft et lille Ord med i Tæget her.

Jacques.

Na, naar Du skynder Dig, saa kan Du være her tilbage, inden det er forbi; tag en Hest med Kløvsaddel nede i Gæstgivergaarden, saa gaaer det endnu raslere; gjør det! — men Du skal have Dig et Krus Øl først — jo vist saa, gamle Gerhard, Du skal min S'æl ha'e Dig et Krus Øl først.

Han tapper i en Kande og kommer Mercurium i.

Gerhard.

Ja, jeg veed dog ikke; man maa have sine Tanker klare, seer Du, naar man skal til og ilag med store Sager.

Jacques.

Jamen, veed Du hvad, gamle Gerhard! Et Krus godt Øl har aldrig Nogen havt Skade af.

Gerhard.

Siig ikke det. Driffer. Skaal, og til Lykke!

Jacques.

Til Lykke selv!

Gerhard.

Det var sødt og godt!

Jacques.

Velbekomme!

Gerhard.

Hør nu engang: troer Du ikke, at den Gamle gaaer og gemmer paa en eller anden Hemmelighed?

Jacques.

Ja, det er jo ikke godt at vide, men jeg troer, at Alt, hvad der er af Skriftligt, ligger hos Diafonen i Danmarks Kirke.

Gerhard.

Det vilde være Skade, om Hans skulde aabne Munden engang, naar man ikke ventede det.

Jacques.

Troer Du, det kunde tænkes? Troer Du virkelig?

Gerhard.

Ja, jeg siger jo blot, det vilde være Skadel! Godaften nu, og til Lykke!

Jacques.

Godaften, Gerhard! Og velbekomme! Pas nu paa, Du ikke forsinket Dig, saa Du kommer for sent tilbage.

Gerhard gaaer.

9. Scene.

Jacques. Senere Hans.

Jacques.

Nu begynder der at komme Orden i Tingene. Det var den ene af Rotterne. Kigger i Paffen. Hm! Han spiste for den anden med. Snubler over Kjælderlugen;

løfter den op. Det er jo formelig ligesom en Grav! Der mangler blot . . .

Hans

kommer.

Er her Nogen?

Jacques rejser sig, tager et Kys fra Bordet og gaaer henimod Hans; fører ham ved Haanden frem paa Scenen, hvor han slipper ham; derefter skrider han foran ham med Kysset fra venstre til højre i den Hensigt at luffe Hans, som følger Kysstjæret, ned i Kjælderens. Da Hans er kommen til Eugen, standser han.

Hans.

Nu standser vi paa Vejen, Jacques, ved Randen af en ny Forbrydelse.

Jacques

taber Kysset.

Et Terteegn!

Hans.

Intet Terteegn, den nøgne Sandhed. Jeg har hørt og seet Alt, og nu er jeg straffet — maaske dog ikke nok endnu, thi min Brøde var stor; jeg stræbte efter Magt og Ære, jeg vilde gjøre mit Navn stort og berømt, min Slægt mægtig, og jeg gjorde — som Du — falsk Ed. I Synd byggedes Kirken, og derfor ligger den nu i Grus som mit Liv og dit. Din Brøde er mindre end min, thi Du blev Svøben, og det var den haardeste Straf, jeg kunde faae!

Tilgiv mig, min Søn, om Du kan! Jeg har selv oprykket med Røde alle din Sjæls Blomster, fordi jeg vilde gjøre Dig stærk nok til at staa som en ensom Fyrr i Stormen.

Jacques.

Det er sandt, ensom staaer jeg, men saaledes kan jeg ikke staa; Du maa hjælpe mig, Fader, Du maa give mig de Aftstykker, som Du holder skjult.

Hans.

Hvor Du dog er langt fra Sandheden endnu! Du tænker paa at fremture i Brøden istedetfor at bøje Dig.

Jacques.

Du kan befri mig for Brøden; naar Du aabenbarer mig Hemmeligheden, saa er jeg ikke — det, som man kalder det, naar man har gjort Ed paa Noget, som ikke er sandt.

Hans.

Jeg har aldrig haft Hemmeligheden!

Jacques.

Det er ikke sandt!

Hans.

Troer Du, jeg lyver?

Jacques.

Å! ja, den som har svoret falsk, kan ogsaa lyve.

Hans.

Det er sandt! Men i denne Stund, da Dommen hænger over Dig og mig — umuligt. Gildeladen var tom, da jeg modtog den!

Jacques.

Du har styrtet mig, siger Du, og nu vil Du ikke frelse mig!

Hans.

Vend om til det Ubemærkede, bøj Dig i Arbejd og Anger!

Jacques.

Bøje mig! Jeg er født og opfostret til Hersker.

Hans.

Til Tyran er Du født: til at træde paa de Svage. Herskeren stærmer de Svage imod de Mægtige, det har Du ikke gjort. Bøj Dig! Dit Liv er endnu ikke forspildt saaledes som mit; Du har Halvvejen tilbage, benyt den! Og lad mig nu begynde min Vandring henimod det Ukjendte, hvor endog den Brødebetyngede kan haabe — paa sin Straf og paa forsoning.

Han gaaer op imod Baggrunden, hvor han møder Jørgen, som træder ind.

10. Scene.

De forrige. Jørgen.

Hans.

Jørgen! Du kommer i rette Tid for at høre min Bøn.

Jørgen.

Hvad er dette? De Blinde se, de Døve høre! Er Dommedag kommen?

Hans.

Ja, Dommens Dag er kommen — og forsoningens.

Jørgen.

først Straf, saa forsoning.

Hans.

Kan Du tilgive mig?

Jørgen.

Hvordan skulde det lade sig gjøre? Troer Du, jeg kan slukke den Brand, som Du har holdt vedlige og pustet til i halvhundred Aar? Tænk selv!

Hans.

Jeg trængte Dig bort, dengang Du vilde frem, jeg blandede Grus i din Jord og hæmmede din Vægt, da Du skulde skyde frem, jeg veed det; men nu er Du lykkeligere end jeg.

Jørgen.

Er jeg lykkelig? Min Sjæl er som eet Saar! Du veed ikke, hvad det er at bære paa Misundelse; en Ormerede, som ikke kan udryddes; dræb dem, og der voger nye frem af de andres Lig!

Hans.

Nu har Du Hævnen i din Haand; træd paa mig!

Jørgen.

Hævnen! Hvad kan den hjælpe paa et forspildt Liv?

Hans.

For vort uflare Blif kan det stundom se ud, som om der laa mere Vægt paa, at der lides, end hvem der lider.

Jørgen.

Og at Noget bliver udrettet, end hvem der udretter det. O, hvo der kunde være ydmyg!

Hans.

Ja, det var at eje selve Lykken!

Jørgen.

Harde Du kunnet kue min Sjæl, Hans, havde Du kunnet dræbe mit Hovmod, saa jeg var ydmyg i denne Stund — jeg skulde tage din Haand og takke Dig; selv imod din Villie havde Du saa dog gjort een god Gjerning i dit Liv; og det er vore gode Gjerninger, Hans, som skal tale engang, ikke vore store Bedrifter!

Hans.

Nu har jeg ikke engang kunnet gjøre det. — farvel! Glem mig, som mit Værk er glemt! Slet mig ud af dit Minde, som mit Liv er udsløttet! — Søg mig i Helligaandshospitalet, hvor jeg er tjenende Broder, hvis Du føler Trang til at knuse mig! — farvel!

Gaaer ubemærket ud under det følgende.

II. Scene.

De forrige. Domherren. Sten og tre Svende.

Domherren

gaaer hen og vender Oldermandsstolen om.

forhenværende Oldermænd Jacques af Sankt
Lars' Gilde er anflaget.

Jacques.

Anflaget? — Vel; men Oldermænden kan kun
dømmes af hele Gildet; her mangler en Mester.

Domherren.

Gerhard!

Jørgen.

Hvor er Gerhard?

Sten og Svendene.

Gerhard!

Domherren.

Den Anflagede kan føre sit forsvær; Dommen
skal nok komme! — forhenværende Oldermænd Jacques
er anflaget for af Overmod at have forladt Planen,
at have bygget Taarnet syv Alen højere end Be-
stemmelsen var, at have muret om Vinteren og der-
ved ødelagt ikke blot sit eget, men ogsaa hele den
foregaaende Slægts Arbejde.

Jacques.

Dette har ikke mit Arbejde voldet; det har en Marsag, som ligger dybere begravet. Han blotter Jernstangen, som ligger paa Bordet. Jeg anklager Jørgen Smedemester for af ond Villie at have smeddet daarlige Ankerjern, som han har ladet mig bygge paa.

Almindelig Mumlén.

Domherren.

Hvad svarer Mester Jørgen hertil?

Jørgen.

Jeg svarer: fordum byggede man efter Maalekunstens Love, og Hvalvingerne rejste sig og sluttede sig sammen som foldede Hænder, der hæves mod Himlen; nu stabler man Kæmpeliget op med Jordens Ribben; holder det ikke, saa er det ikke Trællens Skyld, men Mesterens.

Domherren.

Vel svaret! — Jørgen har friet sig!

Sten og Svendene.

Jørgen har friet sig!

Domherren.

forhenværende Oldermænd Jacques er anklaget for at have besvoret Gildets Hemmelighed uden at eje den.

Jacques.

Denne Anklage tilbageviser jeg, saasom der er Vidner paa, at J, Superintendent, selv har erkjendt, at jeg besad Hemmeligheden.

Domherren.

Jacques, aabn Gildets Lade!

Jacques.

Oldermanden modtager ikke nogen Befaling om ulovlige Handlinger, og Gildets Lade kan kun aabnes af En foruden af Oldermanden!

Domherren.

Og denne Ene er?

Jacques.

Den hellige fader — kom dette vel ihu, Domherre!

Domherren.

Siden I erkjender det, saa horer, Oldermand, Mestres og Svendel! Aabner et Pergament og laeser. „Bonifacius IX., Servus servorum, Papa, etcetera. Efter Anmeldelse af Superintendenten over Sankt Lars' Byggegilde i Upsala og paa Grund af de Klager, som Aar for Aar ere indløbne angaaende den Splid og Riv, der i snart halvtredstindstyve Aar har fundet Sted i Gildet, forkynde vi herved, at Sankt Lars' Gilde er opløst og at fra nu af den hellige Kirke selv overtager Bygningen. Romæ datum — feria ante Michaellem.« — Vil I aabne Laden?

Jacques.

Jeg appellerer! Endnu et Tag, Domherre! I har sat mig i Knæ, men jeg rejser mig igjen! Jeg har Hemmeligheden: Mestres, Svendel! Seer I — her!

Han tager Pergamentstjimen frem.

Domherren.

fri Jer nu fra Bandet, Meneder, og siig Hemmeligheden!

Sten. Jørgen. Svendene.

Siig den!

Jacques.

Siig den? — Har jeg den ikke her i Haanden?

Domherren.

Jo, Jacques, men i Hjertet har J aldrig havt den! — Og nu den sidste Anklage: J har forraadt Gildets Hemmelighed og er saaledes hjemfalden til Band og forviisning.

Jacques.

forraadt den? Jeg som aldrig har vidst den! Der kom J tilfort, Domherre!

Domherren.

Hører J hans egne Ord? Han har aldrig vidst den! Hørte J det?

Jørgen. Sten. Svendene.

Ja, ja!

Domherren.

Men vi veed den Alle, Jacques — Alle undtagen Du! Gerhard har læst den og vi have ikke holdt den skjult! Alle, Alle, undtagen Du!

Jacques

sønderhuft.

Saa siig den da i Herrens Navn og gjør Ende
paa mine Kvaler!

Domherren.

Sten skal siige den!

Jørgen. Svendene.

Sten skal siige den!

Domherren.

Alle veed den undtagen Du, Jacques. — Sten,
Du Sværmer, som troer, at det er Aanden, der giver
Stenen Liv, og at Kjærlighed er mere end Klogskab
— træd frem! Det er Dig, vi trænge til, vi Gamle
her, som have forhærdet vort Sind; træd frem og siig
dem, hvorfor Kirken faldt ned og hvorfor den har
staaet som en Krøbling med de lemlæstede Arme strakte
mod Himlen uden at faae noget Svar. Siig dem
Hemmeligheden, at den maa blive aabenbar, thi nu
skal det ske og nu skal det siges!

Sten.

Naadige Domherre, de smukke Tanker, I har ud-
talt om mig, gjør mig skamfuld, men jeg skal lyde
Eder og tyde Gildets Hemmelighed, saaledes som den
er gaaet op for mig.

Jacques Oldermænd, Du siger, at Hemmelig-
heden er borte, og Du, Jørgen, mener, at Kirkens
Grundplan er glemt. Fremtag dit Pergament, Jacques,

og betragt det: Du seer der et Kors. Der har Du Hemmeligheden. Havde Du været med, dengang Grunden blev lagt, vilde Du have seet, hvorlunde Grundlæggerne lagde deres Stenkors i Jorden — det er den kristne Kirkes Grundplan. Korset er groet i den viede Grund og er voret op, det har vi seet, og det har sfudt Stammer og udfoldet Blade — men højest oppe, nærmest Himlen, paa hver Taarnspids og hvert Gavltag er det slaaet ud i Blomst — og se, det blev en Korsblomst. Forstaaer Du det nu? Eller skal jeg læse de Linier, som den ukjendte Bygmester har skrevet paa dit Pergament:

„Du, som denne Kirke bygger,
egen Kraft dit Værk ej trygger;
byg paa Korset: det er Troen!
Det er den, som Taarnet rejser,
det er den, som hvælver Broen
did, hvor Tinden øverst knejser;
fattig Mur af Ler den pryder,
saa den stander skjøn og prud;
den sit Liv i Stenen gyder,
saa i Blomst den springer ud.
Troen sidst og Troen først
bygger bedst og bygger størst.“

Domherren.

Se, det var jo simpelt nok; altfor simpelt for Dig, Jacques, thi det Store er simpelt, og derfor vil Du ikke kunne fatte det. — Og nu, Svende! Tag Gildeladen og brænd den, thi den besad ikke Hemmelig-

heden; tag Kloffen, som i Misundelsens og Hadets Haand kun blev et lydende Malm, og riv Tungen ud af dens Mund, at den aldrig maa sjunge om det, som har været; og Velkomsten, fast den i Aaen, at Strømmen maa afsvætte dens Pletter, efter at den er bleven besmittet af Drukkenskab! — Jacques! for din gode Hustrus og dit uskyldige Barns Skyld maa Du hvile under dette Tag endnu i Nat, men imorgen naar Solen staaer op skal Du være ude af Byen med alle Dine, thi dette Hus skal jevnes med Jorden, og med dit Navn skal intet Barn døbes i dette Stift i hundrede Aar. — Sten! Er Du ydmyg endnu?

Sten.

Ja, Domine!

Domherren.

Hvem borger for det?

Alle

med oprakte Hænder.

Jeg!

Domherren.

Jeg troer Eder! — Derfor, Sten, tag fanen, thi din Haand er ren, og bær den hen til den Grushøj, i hvilken Du skal indblæse din sværmende Aand, thi Du skal bygge Helligdommen nede fra Korset og op til Korset!

Sten tager fanen og gaaer. Domherren og Svendene bagefter.

Domherren.

Nej, stands! Endnu har Gildet et Klenodie, som

vi maa sørge for: Cecilia, Gildets Myndling! Hvem skal have hende?

Alle

undtagen Sten, Jacques og Cecilia.

Sten! Sten skal have hende!

Domherren.

Er det saa, Cecilia?

Cecilia.

O, Jesus Maria, jeg forgaaer af Blu!

Omfavneise.

Sten.

Cecilia, allerkjæreste Hjerte!

Domherren

tager dem med sig.

Nok!

Alle gaa.

12. Scene.

Jacques alene, senere Gerhard.

Jacques tørrer sin Pande, falder i Tanke en Stund; gaaer derpaa hen til Døren tilvenstre og lytter; derefter frem paa Scenen og betragter Bordet; sætter sig paa en Stol ved den nederste Borden og hensesynker i Betragtninger; lægger Hovedet ned paa Bordet mellem sine Arme og græder højt.

Gerhard træder ind uden at se Jacques, som er skjult af de store Kysstager, Krucifikset, Timeglasset og Blomsterkøstene; gaaer op til den øvre Ende af Bordet, drejer Bænkestolen tilrette og sætter sig.

Jacques hæver Hovedet og bliver forfækket, men kan ingenting sige.

Gerhard.

Her skulde jeg have siddet!

Jacques

for sig selv.

Han skulde have siddet; han sidder der ikke.

Rejser sig.

Gerhard

forstræffet.

Hvem der! — Jacques! Sidder Du der nede ved
Bordenden? Hvad er der i Vejen?

Jacques

betragter ham med Rædsel.

Gerhard.

Hvorfor stirrer Du paa mig?

Jacques.

Lever Du, eller er det din Skygge?

Gerhard.

Det er bare min Skygge, for jeg har redet Livet
af mig paa Gæstgiverens Alexander. Du er en
Skjelm, Jacques, det har jeg altid anseet Dig for,
men at Du var saa snedig, det havde jeg dog ikke
troet.

Jacques.

Hvad mener Du?

Gerhard.

Diafonen havde ikke seet noget Skrin, han havde ikke seet Dig engang. Men hør nu, skal vi ikke begynde snart, saa jeg kan komme i Gang med at monstre Dig; jeg skal min Sanden ikke lægge fingrene imellem. — Hvorfor kommer de ikke?

Jacques.

Fordi de er gaaet allerede.

Gerhard.

Gaaet? Hvad vil det sige? Her seer noget medtaget ud: Kloffen? Laden?

Jacques.

Der findes ikke noget Gilde mere.

Gerhard.

Jeg kunde næsten tænke det. Opløst? Splittet ad? Brev fra den hellige fader?

Jacques.

Netop!

Gerhard.

Men en Oldermænd maa der vel være alligevel?

Jacques.

Han hedder Sten.

Gerhard.

Død og Pine! Og jeg som ikke var med! Saa den Dreng er bleven Oldermænd! Søj for Allandsens

Ulykker! Havde jeg bare været her, jeg skulde ordenlig have lagt i for ham.

Jacques.

Nu er det for sent med det.

Gerhard.

Farvel, Jacques, og Tak for godt Selskab! Du kunde have drevet det vidt i Verden, hvis Du ikke havde haft falske Venner. Du skulde have holdt Dig til mig, saa kunde vi have arbejdet sammen; Pelsen var for stor til Dig. Men siig mig nu engang, føler Du det ikke som en Lettelse, at Du kom af med den?

Jacques.

Jeg veed ikke, om Du haaner mig, men jeg synes næsten, jeg føler det lettere, nu det er overstaaet.

Gerhard.

Ja, der kan Du se, der kan Du se! Hold Dig nu nede i Dalen, hvor Hatten ikke blæser af Dig. — Et Ord endnu paa faldrebet: hvordan blev det saa med Hemmeligheden? Gik Du rede paa den?

Jacques.

Det var ikke nogen Hemmelighed; det var jo blot et gammelt Tankeprog.

Gerhard.

Ja, det er rigtigt! Naa, saa farvel da — jeg maa hen og bringe den nye Hersker min Hyldest.

13. Scene.

Jacques alene, senere Claus.

Jacques gaaer hen til Døren tilvensstre og lytter.

Claus

kommer.

Naa, hvordan har min store Ven det?

Jacques.

Hvem har havt Bud efter Dig for at haane Ulykken?

Claus.

Nej, lad os nu tale alvorligt; det er ikke nogen Ulykke, om en Skjelm bliver hængt. — Men lad mig se paa Dig engang! — Hvad er det? troer jeg ikke, det store Menneſſe har grædt!

Jacques.

Hvis Du havde været saa ulykkelig ſom jeg i dit Liv...

Claus.

Hvordan var det Du ſagde? Hvis jeg havde været — — Hør Du, hvis Du havde kjendt mig, dengang jeg tjente hos Slotsfogden i gamle Dage — naa, det kommer nu ikke den Hiſtorie ved. Jacques, troer Du et Menneſſe er lykkelig, fordi det gaaer og ſnerter andre? troer Du ikke, man tidt rammer ſit eget Skind? — Hvorfor er Du mere ulykkelig end Andre, ſom har

havt Uheld med sig? Hvormange troer Du der har Held med sig her i Verden? Har jeg ikke havt Uheld med mig, har Jørgen ikke havt Uheld med sig, og din Fader Hans og Gerhard? — Troer Du ikke jeg havde ventet at blive Slotsfoged selv engang, men jeg drev det ikke længer end til Bysvend, for saa gif jeg hen og tog mig en Rus, og saa var baade Wren og Embedet fløjten, og saa blev jeg saadan en Stymper som jeg er. — Op med Hovedet, Jacques! Det er da ingen Skam at vælte med Vognen.

Jacques.

Men at have begaaet en Forbrydelse!

Claus.

Fortryd den, saa gaaer det vel over. Himlen er langt barmhjertigere end Menneskene, kjære Du; forbrydelse er forbrydelse, og Mord kan ske paa mange Maader, uden at det behøver at ske med Mercurium, og være lige velment.

Jacques.

Mercurium?

Claus.

Ja, det var ham vel undt, men det var ellers ikke Andet end Kalkmel.

Jacques.

Det var Dig, Claus?

Claus.

Ja, jeg er lidt af en Charlatan engang imellem.

Jacques.

Nej, jeg kan ikke leve efter dette!

Claus.

Kan Du ikke? — Jacques, naar Du seer; hvordan hun, som dit Hjerte har kjær, hvordan hun kan tilgive Dig i det Uendelige, skøndt Du bærer Dig ad som en Røver og hun kun er et Menneske — kan Du da ikke tænke Dig, at der er en Anden, som ogsaa kan tilgive i det Uendelige?

Jacques.

Du taler saa godt og forstandigt idag.

Claus.

Det er, fordi jeg er lykkelig, thi jeg er fri!

Jacques.

fri?

Claus.

Ja, jeg har faaet Orlov af Erkebispens.

Sang indenfor:

Disse! Sover den Smaa?
Ja, han sover endnu.
Birken blæser og Lullen gaaer,
den Lille han sover i Skoven.

Claus.

Hører Du? hører Du?

Jacques.

O, jeg er saa ulykkelig! Mit Liv er henrundet til ingen Nytte!

Claus.

Nej, Jacques, Du har lidt for din faders Misgjerninger, Du har med dit Liv udsløttet hans Regnebræt; falder Du det intet?

Jacques.

Troer Du? Men — o, nu komme de igjen — de som gaa bagved mig og skubbe mig frem! — Jesus, Maria!

Claus.

Er de der endnu? Dem skal vi snart faae bort!

Gaaer hen mod venstre Side.

Jacques.

Nej, kald ikke paa hende! Jeg har stødt hende fra mig, hun kommer aldrig tilbage.

Claus.

Saa det gjør hun ikke? O, Du Nar! — Hun kommer, om Du saa traadte hende under fødder, hun kommer tilbage, atter og atter tilbage!

Jacques.

Troer Du?

Claus.

Der er kun een Ting, hun aldrig kan tilgive, men den er Du fri for.

Jacques.

Iffe dennegang! Kan hun tilgive mig, saa findes der endnu forbarmelse. — Men hun veed ingenting endnu, jeg maa sige hende Alt!

Claus.

Hun veed det altsammen — og alligevel!

Jacques.

O, jeg Uværdige!

Claus

aabner Døren.

fru Margaretha!

Jacques hafter bort til den anden Ende af Scenen.

14. Scene.

De forrige. Margaretha.

Margaretha.

Jacques!

Jacques

rører sig iffe af Stedet.

Margaretha

gaaer hen og tager hans Haand.

Jacques

paa Knæ.

Margaretha.

Rejs Dig, Jacques!

Jacques.

Nej, Margaretha, Du skal først vide, hvor brødes-
betyngtet jeg er!

Margaretha.

Det veed jeg!

Jacques.

Du skal vide, at det altsammen er min Fejl og
ikke deres.

Margaretha.

Ogsaa det veed jeg!

Jacques.

Og dog?

Margaretha.

Og dog, Jacques, er Du for mig, hvad Du altid
har været!

Gjør Korsets Tegn paa hans Pande.

Jacques.

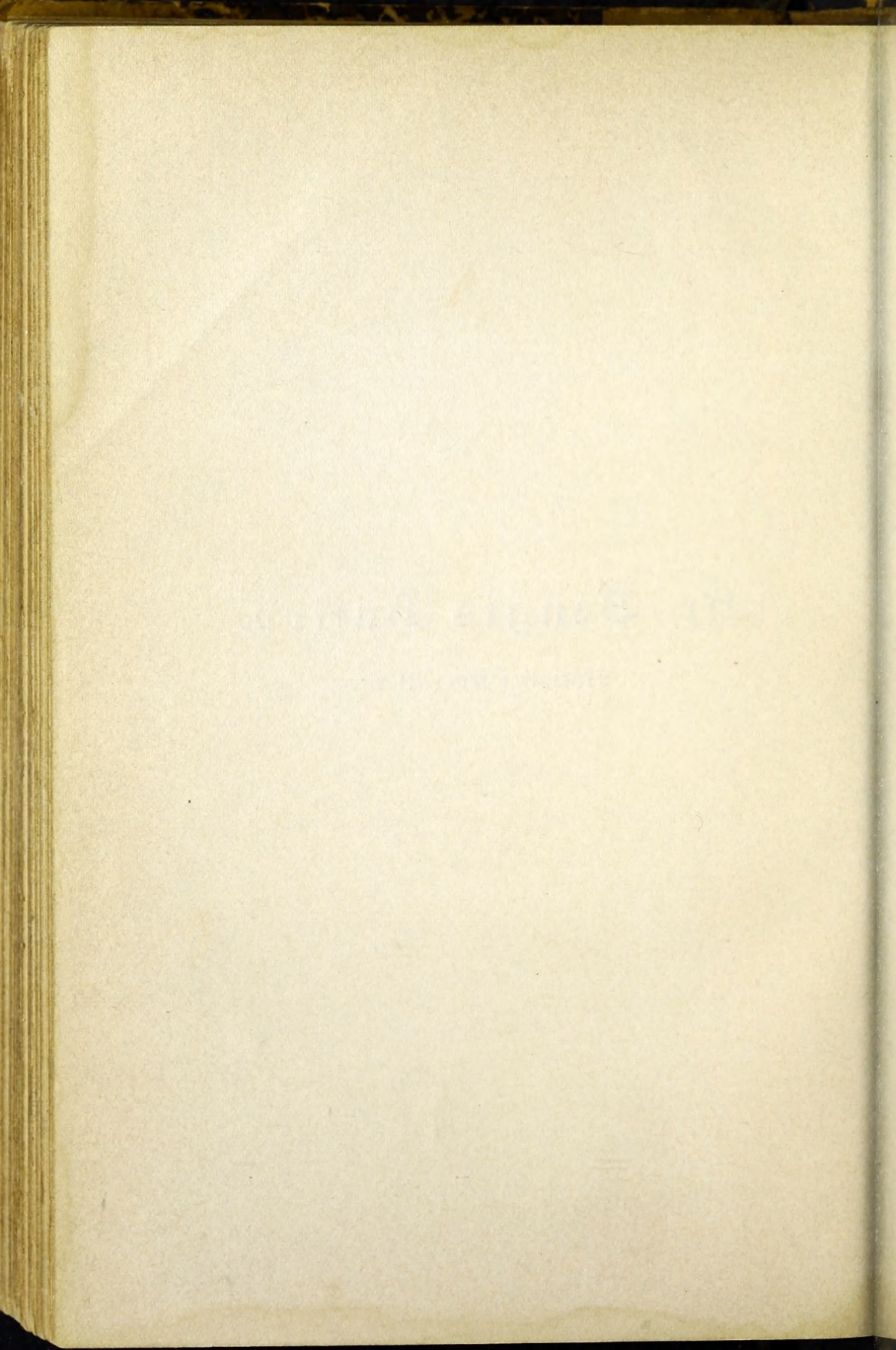
O, nu flyede de onde Aander! Margaretha, Du
har forløst min Sjæl!

Claus sønderbryder sin Pidsk, kaster Stumperne paa Gulvet og tørrer sine Øjne
med Huen.

Tæppet falder.

Hr. Bengts Hustru.

Skuespil i fem Akter.

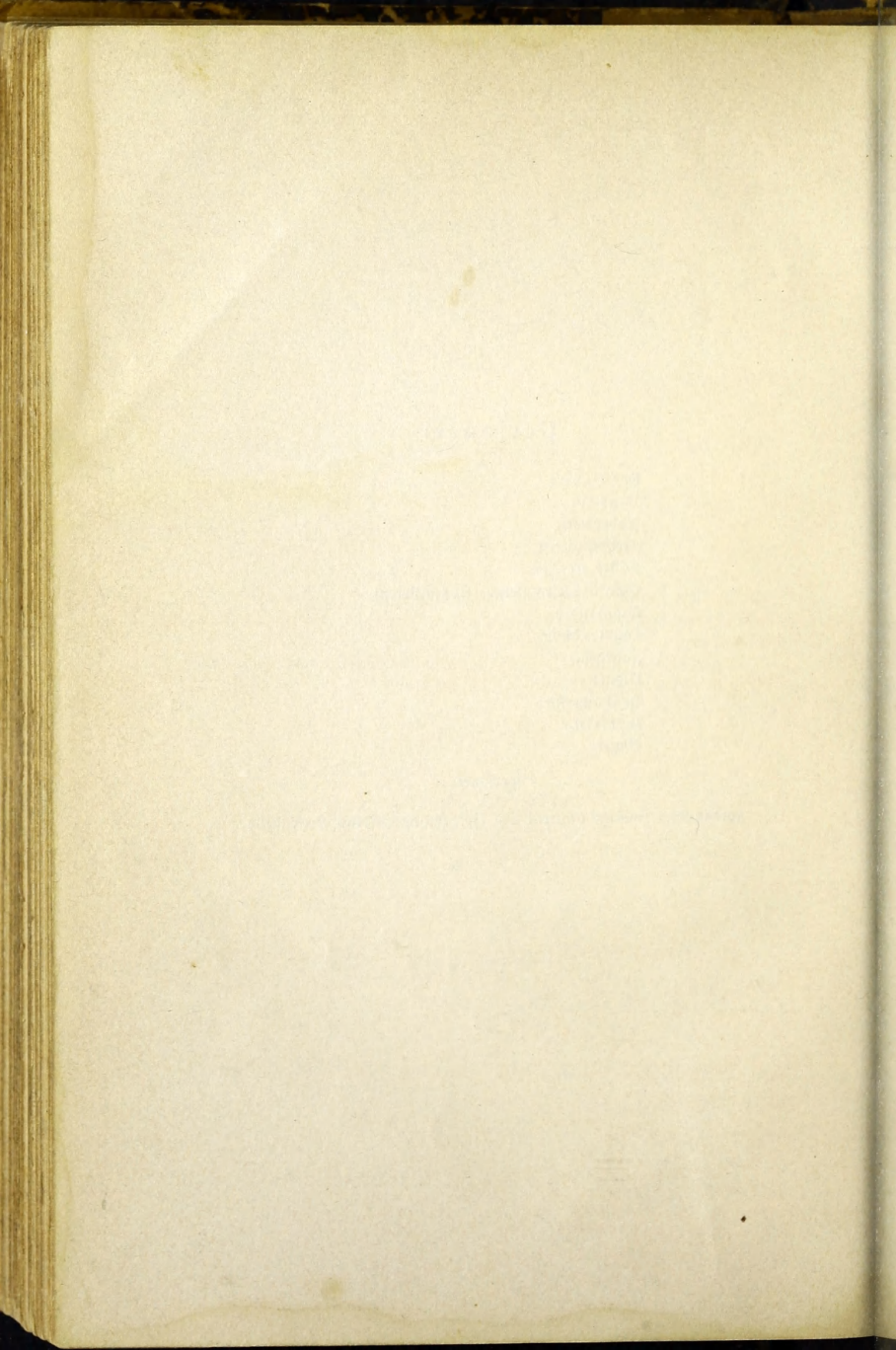

Personer:

Hr. Bengt.
Margit.
Abbedisjen.
Skriftfaderen.
Søster Metta.
Gaardskarlen (senere Hovmesteren).
Lagmanden.
Lagmandinden.
fogeden.
Didnet
Husholderffen.
Kerstin.
Pagen

Bipersoner.

foregaaer i Sverige omtrent ved Reformationstidens Begyndelse.

Første Aft.

Klosterets Straffecelle.

En hvælvet Stue med et lille Vindue højt oppe tilhøjre. Dør tilvenstre. To Halmfenge paa Gulvet. To Træskamler, en Bænk, en Bedestol. Et Bord nedenfor Vinduet.

I Baggrunden et Maleri, forestillende Kristi Hudslettelse. Ovenover det sees Eodderne til et Slaguhr, til hvilket en Stige fører op.

1. Scene.

Metta og Margit.

Metta syer Haandklæder ved Bordet. Margit ligger paa Bænken, uden at tage sig noget til.

Metta.

Hvorfor syer Du ikke, Søster? Du veed jo, ellers faaer Du Hug.

Margit.

Jeg tager mine Hug, men jeg vil ikke ødelægge mine Hænder.

Metta.

Og her maa jeg sidde og ødelægge mine Hænder,

blot fordi jeg kom for sent til Bønnen — mens Du, som tager mod Breve....

Margit.

Du er født til at ødelægge dine Hænder, Trælkvinde som Du er! Da jeg spyttede paa dine Klæder forleden, slog Du mig ikke — o, hvor jeg foragter Dig!

Metta.

Og dog er Du ikke en Smule bedre end jeg, thi vi er alle lige for Gud.

Margit.

Det kan gjerne være, men ikke for Mennesker. Se paa mine Hænder og se saa paa dine egne; mine har i trehundrede Aar været stærkede mod Sol og Vand og Jord. Betragt dine frumme fingre; kan man ikke se paa dem, at din Bedstefader har været Sadelmager? Naar Du sidder saadan der, synes jeg, jeg seer en Sadel mellem Knæerne paa Dig.

Metta.

Men jeg er rig og Du er fattig....

Margit.

Du seer selv, hvorlidt det hjælper; jeg er af Adel, jeg er født tyve Gange af forældre, som aldrig har arbejdet. Du kan aldrig blive født om, men jeg kan blive rig igjen, og det skal jeg ogsaa nok blive. — Kan Du tænke Dig noget saa Betydende, men jeg længes efter at faae Hug igjen.

Metta.

Ja, Du har altid været lidt forrykt af Dig.

Margit.

Forrykt? Ja, fordi jeg siger, hvad jeg tænker! Jeg troer, Menneffene tænke næsten ens allesammen. — Disse evige Bønner, seer Du, de er for min Sjæl som Hakkelse uden Klid; Munden gaaer, men mæt bliver man ikke; toertimod, Sulten er aarvaagen som et vildt Dyr og gnaver og gnaver paa Sjælels Sener, uden at de briste; men naar saa Søster Agnes kommer med Svøben, saa springe de, saa jeg hører ligesom Klangen af brustne Buestreng, og da vaagner min Sjæl og alle de sønderrevne Streng dirre og Legemet nyder ligesom en svag Musik. Strækker sig paa Bænken. Kommer Søster Agnes mon ikke snart?

Metta.

I dag er Du fuldstændig gal!

Margit.

Naar jeg seer paa Kristi Hudslettelse derhenne, saa ønsker jeg mig i hans Sted. Kan Du se den kraftige Drabant der med de spulmende Armmuffler? Se hvor han slaaer til med Læderremmene, saa Sømhovederne tage smaa Stykker Kjød med sig

Metta.

Hold op, Du raser jo!

Margit.

Har Du hørt, at man tænker paa at lukke alle Klostre og slippe os ud?

Metta.

Jeg har hørt tales derom, men vore Løfter kan man ikke løse os fra.

Margit.

Nej, men vi kan bryde dem selv.

Metta.

Stod det i dit Brev? Hør, Margit, hvem var det Brev fra, som Du modtog og som Du nu er spærret inde for her?

Margit.

Det var fra min afdøde Moders Søster, en udmærket Dame, som boer paa Skeby i Østergötland, anden Gang gift og har to Stivbørn.

Metta.

Hvorfor vilde Du da ikke vise Brevet?

Margit.

Det kommer ikke Dig ved. Springer op, gaaer hen til Bordet, stiger op paa det, saa at hun kan se ud af Vinduet. Jeg har ikke seet Solen i otte Dage, Metta! Lad mig staa lidt her! O, hvor Søen ligger smukt her nedenfor, saa de skovbegroede Bredder og det hvide Slot paa den anden Side spejler sig i Vandet. Ved Du, hvem der boer i det Slot, Metta?

Metta.

formodenlig din afdøde Moders Søster fra Skeby
i Østergötland med sine to Stieborn — hun som sender
Dig Breve!

Margit.

Du er en ond Aand, Metta!

Metta.

Hvorfor lyver Du for mig?

Margit.

Lyver? Det er den eneste Maade en Kvinde har
at værgе sig paa! — O, min Ridder, min Flores,
havde jeg en Snor, jeg skulde hejse Dig herop til
mig i en Blomsterkurv og varme Dig i min Seng og
kysse Dig, til Du døde, og kryste Dig i mine Arme,
til Du kvælted!

Metta, idag vil der ske store Ting! Jeg seer en
blaaehvid fane oppe paa Slottets Tag, Vindebroen
hejsses ned og en Slup stikker i Søen fra Slotsgraven!
Hun springer ned fra Bordet og kaster sig i Armene paa Metta, hvem hun kysker
voldsomt. Han kommer! Han kommer!

2. Scene.

De forrige. Gaardskarlen kommer, gaaer op paa Stigen
og trækker Uhret op.

Margit

gaaer hen imod ham.

Naa, Hans, hvad Nyt dernede hos de Levende?

Gaardskarlen.

Stort og mærkeligt Nyt! Biskoppen og Konfessoren ventes til Visitation.

Margit.

Og Rygterne om Klosterløfning og Frigivelse?

Gaardskarlen.

Usandhed altsammen! Der lyves saa forbandet nuomstunder.

Margit.

Usandhed! Intet Haab altsaa! At vide, at der gives Menneſter, som kan vandre paa nyssagne Enge, føle Himlen over sig og intet Andet, aande en varm, frydret Luft, medens vi sidde her i Fugtighed og Kulde! — Nu veed jeg, hvad jeg har at gjøre!

Gaardskarlen.

Frøken Margit! Jeg vil bare lade Frøkenen vide, at Uhret her ikke gaaer rigtigt, saa det er ikke til at stole paa mere.

Margit.

Hvad bryder jeg mig om Uhret!

Gaardskarlen.

Ja, jeg troede, Frøkenen plejede at se paa det engang imellem, naar Tiden faldt lang.

Margit.

Jeg forstaaer Dig ikke.

Metta.

Kan Du ikke forstaa, at Hans har lagt et Brev til Dig oppe i Uhret?

Margit.

I Jesu Navn, hvad er det Du siger?

Gaardskarlen.

Dette her tager aldrig nogen god Ende. Hvad Tre veed, det veed hele Verden.

Margit.

Vær rolig, Hans; Metta er min Veninde. Ikke sandt, Metta?

Metta.

Hvor skulde jeg kunne være Andet overfor Dig, som har gjort mig saameget Godt?

Margit

seer vist paa hende.

Godt eller Ondt, men falsk imod Dig har jeg aldrig været!

Løber op paa Stigen og kommer ned med Brevet.

Gaardskarlen.

Farvel! Og glem ikke Hans, dersom det gaaer galt!

Gaaer.

Margit.

Stol blot paa mig!

Læser.

3. Scene.

Metta og Margit.

Margit.

Alt Haab er ude, Metta! De Lutherske er slagne; Sluppen, som kommer herover fra Slottet, bringer kun en Biskop og en Konfessor; Ridderen sidder hjemme. Farvel, Liv! Farvel, Alt i Verden! — Giv mig et Haandflæde og lad mig sy!

Metta.

Du vil altsaa ikke have Hug mere?

Margit.

Jeg har faaet nok! — Men det synes vist ikke Abbedissen og Søster Agnes, siden jeg hører deres Stemmer derude sammen med en Mands. De har hentet forstærkning! — Nej, jeg vil ikke hykle! Kaster Haandflædet fra sig. Hallo! Nu er Vildtet jaget op! Tre Hunde mod een Hind!

4. Scene.

Abbedissen. Agnes. Skriftefaderen (Broder franciscus). De forrige.

Abbedissen.

Søster Agnes og Metta, gaa ud og vent i Kammeret.

Agnes og Metta gaa.

5. Scene.

Abbedissen. Margit. Skriftefaderen.

Abbedissen.

Paa Knæ, Synderffe! — fald ned paa dit Ansigt, Skøge, Djævelens Barn, og strø Afte paa dit brødebetyngede Hoved!

Vi optog Dig i dette hellige Samfund som et fader- og moderløst Barn, for at beskytte Dig mod Verdens Ondskab; men Du lønner os, som om vi vare dine Fjender. Du nedriver de Mure, vi have rejst mellem os og denne usle Verden, som ikke fortjener en halv Tanke. Du stifter forbund med Fjenden og har plettet dette rene Hjemsted, paa det at denne Verdens fyrste maatte drive os ud paa Hederne, hvor Ulvene ville tage mine Lam, som den gode Hyrde har betroet til mine Hænder. Den Lede raser i dit Legeme, men vi skulle besværge ham. Paa Knæ, Skøge!

Margit.

Jeg er ikke, hvad I kalder mig, og jeg bøjer kun Knæ for ham, som hører mine Bønner!
Læs dette Brev!

Abbedissen.

Jeg har læst dine Breve.

Margit.

Hvorledes? Gaardskarlen, Hans, det stikkelige Menneske — en forræder?

Abbedissen.

Han har gjort sin Pligt, han saavelsom Metta, der har holdt Øje med Dig.

Margit.

Ja, jeg syntes jo nok, at den Luft, jeg indaandede, var uren af Løgn og Bedrag...

Abbedissen.

Ti, Du bundfordærvede Kvinde! Dig var det, som var Bedragerisen, dengang Du brød dine Løfter!

Margit.

J tog mine Løfter, fordi J troede, jeg var rig; men da J saae, jeg ingenting ejede, saa...

Abbedissen.

Der lyver Du!

Skriftefaderen.

fru Abbedisse! Vil J tillade mig at tale med dette Barn?

Abbedissen.

Ja, i min Nærværelse gjerne. Det er jo Jert Erinde.

Skriftefaderen.

Jeg maa tale med hende i Enrum.

Abbedissen.

Det kan J ikke. Ordensreglerne forbyde, at en Søster lades alene med en Mand.

Skriftesfaderen.

Jeg kjender Ordensreglerne, men jeg er ikke nogen Mand, og dette er et Skriftemaal.

Abbedissen.

J er en hellig og en streng Mand, men Djævelen har J endnu ikke Magt over. Høst den hellige Antonius af Padua!

Skriftesfaderen.

J frænker mig, fru Abbedisse; men jeg skal tænde Lys, om J saa ønsker.

Abbedissen.

For Himlens Skyld, det var ikke min Hensigt at frænke Jer, og jeg haaber, J ikke misforstaaer mig. Dette Barn har en Tunge som en Slange, og J maa gaa ud fra, at Alt, hvad hun siger, er Løgn.

Skriftesfaderen.

Det skal jeg gaa ud fra, saa faaer jeg at se, hvilket Resultat jeg kommer til.

Abbedissen.

Himlen vaage over Eder! Benedicite, Domine!

Skriftesfaderen

utaalmødig.

Amen!

Abbedissen.

Et cum spiritu tuo.

Skriftesfaderen.

Amen!

Abbedissen gaar

6. Scene.

Skriftefaderen. Margit.

Skriftefaderen

gaaer hen til Bordet og lægger Breviaret fra sig.

Se paa mig, mit Barn! Nu lægger jeg Bogen fra mig; jeg lægger den her, og saa tale vi lige ud af vore Hjerter med hinanden som Mennesker! — Sæt Dig ned, Du er træt; jeg er ikke træt, derfor gaaer jeg op og ned ad Gulvet.

Seer Du, de store Ords Tid er forbi; det var de smaa Tankers Paafuglesjjer; lad os derfor bruge de smaa Ord. Vel, Du elsker en ung Herremand; om det er Synd eller ej, lade vi staa hen indtil videre. Jeg har aldrig elsket, jeg veed saaledes ikke hvad det er, men jeg maa vide det, hvis jeg skal kunne bedømme din Færd. Hvordan er det at elske?

Margit.

Hvis Deres Velærværdighed ikke leger med mig, skal jeg besvare Eders Spørgsmaal.

Skriftefaderen.

Jeg leger ikke med Mennesker, ikke engang med Børn.

Margit.

Godt! Det er med Kjerligheden som med Skriftemaalet: man maa ikke tale om den.

Skriftefaderen.

Jeg forlanger ingen Fortrolighed, kun Oplysninger; jeg er din Discipel i denne Sag. Er det Sjælen eller Legemet, der elsker?

Margit.

Det kan man ikke sige. — Sigtens begge Dele.

Skriftefaderen.

Hvorledes kom Du først til at elske ham?

Margit.

Jeg mødte ham en Morgen i Skoven, han red paa en sort Hingst og havde en Falk paa sin silkesyede Handske; hans gule fløjlsjakke skinnede i Skoven som en Ild, men da han slog sine Øjne op og saae paa mig, da var det, som om Solen var staaet op og fuglene først da var begyndt at synge!

Skriftefaderen

betrakter hende forbauset.

Talte han til Dig?

Margit.

Nej, han hilste blot!

Skriftefaderen.

Og saa var det skeet?

Margit.

fra den Stund af var min Ro borte. Det var lige inden jeg blev sat i Kloster.

Skriftefaderen

begynder at blive urolig.

Din Ro var borte! Hvordan var det?

Margit.

Mit Hjerte hoppede i mit Bryst som en fugl i sit Bur, naar den vil ud. Giv mig Eders Haand! Læg den her paa venstre Side! Kan I føle, hvor det hamrer og banker?

Skriftefaderen

river Haanden bort og bliver meget urolig.

Det er sælsomt!

Margit.

Jeg prøvede paa at dræbe fuglen. Jeg forestillede mig, at jeg for Tid og Ewighed var viet til den blodige Brudgom hithenne, der lader sig mishandle som en Hund af nogle raa Drabanter, som han kunde knuse med sin lille finger — men forgjæves. Hør nu mit Skriftemaal, I som er min Skriftefader! Kom herhen! Tager hans Haand og fører ham hen til Maleriet. Hør min gruelige Synd, mine besmittede Tanker: jeg vilde hellere have til Brudgom den Krigsknægt, som slaaer, thi han ligner ham!

Skriftefaderen

glider sig løs og gaar heftigt frem og tilbage.

Margit.

Jeg bad om Befrielse fra disse ugudelige Tanker, men de forfulgte mig i Søvn som naar jeg var

vaagen. Jeg begif Overtrædelser for at blive pidstet, men det blev alt værre og værre. Se her! Hun blotter sine Arme. Se mine Arme, de er som flaaede!

Skriftesfaderen

betragter hende med vilde Blikke og vender sig heftigt bort.

Margit.

Se paa min Hals!

Hun river Skapulalet af sig.

Skriftesfaderen.

Hold op i Jesu Navn!

Han griber Breviaret fra Bordet og begynder at læse.

Margit.

Nej, ikke Bogen! ikke Bogen!

Skriftesfaderen

læser hastigt.

„Den hellige Antonius af Padua begav sig ud i Ørkenen for at tilbringe Fasten med Betragtninger over Kristi Lidelser. Om Aftenen kom en fattig Kvinde til hans Telt og bad om Tag over Hovedet for Natten, saasom et Uvejr truede med at bryde løs. Hans Barmhjertighed kunde ikke sige Nej. Anfægtet af Djævelen, som havde paataget sig Kvindens Skikkelse, tændte han et Lys og brændte sine Hænder, paa det han maatte ihukomme den evige Ild, som skal brænde, naar Kjødets Ild forlængst er udslukt.“

Kaster Bogen fra sig. Har Du noget Vand? Tømmer et Bæger, som staar paa en Skammel. Hvad var det? Ild!

Margit.

Det er min Vin, som jeg faaer, naar jeg er syg.

Skriftefaderen.

Vin! Nej, det var svidende Blød! Jeg har aldrig druffet Vin, hører Du, jeg har aldrig elsket, hører Du, thi jeg vovede ikke. Jeg er tredive Aar, har aldrig været ung, har aldrig været fristet, har levet saa stille. Men nu — sætter sig mit Blod varmer mig, jeg fornemmer Blomsterduft, jeg hører Toner af fløjte og Luth — ikke Orgel, ikke Orgel! Giv mig Roser, flere Roser! Op og dands, Hetære! Dands! sætter sig. Lad mig nu samle, hvad Du har sagt. En sort Hingst, en falk paa en Handske, en gul fløjlsjakke — saa det er Kjærligheden! — Siig mig nu blot een Ting! Han nærmer sig Margit og hvæser. Har Du kysset ham?

Margit

trækker sig forstrækket tilbage.

Skriftefaderen.

Heller ikke det! — Ikke tale sammen, ikke kyskes, blot se hinanden, og saa er det skeet! Ja, saadan er det! — Hvad skriver han da?

Margit.

J har jo læst hans Breve?

Skriftefaderen.

Ikke jeg, men nu vil jeg læse dem.

Margit.

Det maa J ikke.

Skriftesfaderen.

Maa jeg ikke? — Maa jeg ikke? Saa lader jeg Dig pidske! I mit Paasyn lader jeg Dig pidske.

Margit.

Gaa bort herfra, Djævel! Du er ikke den, Du gav Dig ud for!

Skriftesfaderen

gaaer hen til Vandkruffen, fugter sit Kommeklæde og tørrer Panden; derpaa roligere:

Nej, det er jeg ikke, Gud forlade mig det, men jeg vilde saa gjerne være det.

Margit.

Nu har I Intet mere at sige mig?

Skriftesfaderen

Kun eet eneste Ord: tilgiv!

Bøjer Kne.

7. Scene.

De forrige. Abbedissen. Søster Agnes med Svøben.

Abbedissen

forfærdet.

Hvad betyder dette?

Skriftesfaderen

rejser sig.

Margit.

Fader franciscus bad for min Sjæl, og der er ingen Tvivl om, at saa from en Mands Bønner blive hørte.

Abbedissen

til Skriftefaderen.

Hvad har hun sagt?

Skriftefaderen

tier.

Margit.

Hvad har jeg sagt? Fortæl det! Det var ikke noget Skriftemaal, det var kun Oplysninger, I forlangte!

Abbedissen.

Hvorfor tier Broder franciscus? Hvad er der skeet? Hun har vel løjet igjen som sædvanligt, og I troer, hvad hun har sagt, det kan jeg se paa Jer.

Skriftefaderen.

Søster Margit har ikke løjet.

Abbedissen.

Var det ikke det, jeg sagde? I troer hendes Tøgne. Søster Agnes! Den strengeste Egemspønitens, som Ordensreglerne paabyde, for Søster Margit! Pidsk hende her i vor Nærværelse, at Sandheden kan komme frem!

Skriftefaderen.

Nej, i Himlens Navn, ikke saa, Fru Abbedisse!

Abbedisfen.

J har Overbærelse med Synden, Broder franciscus? Eller ... skulde ... J ... Søster Agnes! Udfør Jer Dont!

Skriftesfaderen.

Lad mig komme bort herfra!

Margit.

Lad ham gaa!

Skriftesfaderen

paa et Blik af Margit.

Nej, jeg bliver! Men jeg modsætter mig ethvert forsøg paa at mishandle dette Barn, hvis Sjæl J har været paa gode Veje til at ødelægge! Jeg protesterer imod ...

Abbedisfen.

Broder franciscus! Man skulde næsten tro, at det ikke er den unge Piges Sjæl, der ligger Eder paa Sinde, naar J optræder som forsvarer for hendes Brøde. forøvrigt betyde Eders Protester intet! Bag-
 efter kan J flage, om J rover! Søster Agnes! Hen til hende!

Agnes

nærmer sig Margit.

Margit

stiller sig bagved Bordet.

Kom mig ikke nær, jeg slaar Jer ned! Rør mig ikke!

Abbedissen.

Slaa hende! Slaa hende i Ansigtet, denne Djævelens Masse, hvormed hun fanger Sjæle! Sæt Brændemærket paa hende!

Margit

svøber Hættten om Ansigtet og kaster sig ned paa Gulvet.

Ikke i Ansigtet! Ikke i Ansigtet! Frels mig! Frels mig!

8. Scene.

De forrige. Ridder Bengt.

Bengt

træder ind, lægger sine Handsker fra sig paa Bordet.

Er fru Abbedissen her?

Abbedissen.

Til Tjeneste, Hr. Ridder, i Taleværelset, men ikke her!

Bengt.

Det er mig det Samme hvor, thi mit Erinde er fort og gør mig ikke velkommen.

Abbedissen

fører ham henimod Døren.

Men dog af den Vigtighed, antager jeg, at Vidner er overflødige.

Bengt.

Tvertimod; jo flere Vidner des bedre! Der seer jeg Skriftefaderen, Broder franciscus! Undskyld, men her er saa mørkt herinde, naar man kommer ude fra Lyset!

Abbedissen.

Der er lysere dernede, hvis Eders Naade behager!

Bengt.

Som I vil, fru Abbedisse!

Abbedissen, Skriftefaderen og Bengt gaa.

Søster Agnes.

Ah, han saa ingenting.

9. Scene.

Bengt. Agnes. Margit.

Bengt

kommer tilbage.

Hvor har jeg gjort af mine Handsker? gaaer Hje paa Margit, som har ligget bevidstløs paa Gulvet. Hvem er det? Hvad betyder dette? Margit, min Sjæls Elskede, mit Hjerte og mit Liv! — Har Du slaaet hende, Du Afgrundens Engel? Riber Svøben fra Agnes. Herud, Du sorte Djævel, mens Døren endnu er aaben, eller Du skal blive befordret ud af Vinduet lige luft ned i Helvede.

Agnes gaaer.

10. Scene.

Bengt. Margit.

Bengt

lægger Hjelmen og Sværd fra sig og knæler ved Siden af Margit.

Margit, Havets Perle, som lyser i de mørke Dybder, mit Hjertes Glæde og mit Liv, vaagn op og føl, at din Elskede er nær! Du hvide Midsommerblomst, lad mine Blikkes Sol varme Dig, at Du maa aabne din Kalk! Løfter hende paa sine Arme. Og slumrer din Sjæl endnu, da drøm, at Vinden bærer Dig paa sine bløde Arme og lægger Dig paa Rosenbolster, drøm at den lune Vind leger om dine Kinder, og naar Du vaagner, da savn ej Drømmen, men lad Livets fulde Virkelighed give Dig tusindfold Erstatning!

Margit.

Bengt, min Ridder, jeg hører din Røst i det fjerne! Kom, frels mig, jeg føres bort af Bølgen!

Bengt.

Ej Bølgen fører Dig bort; den har lagt sig til Hvile paa Strandbredden og synger nu ved dine fødder en Hyldingsang, en Jubelsang.

Margit

vaagner.

Bengt! Hvor er jeg? I dine Arme? O, lad mig blive der, lad mig slumre ind igjen som dit Barn, dit eneste elskede Barn!

Bengt.

En haard Seng for min Sjønnne Rose; det kolde
Staal vil volde Dig Kulde.

Margit.

O, det er saa varmt, det brænder jo!

Bengt.

Det er mit Hjerte, som faaer det til at gløde!

Vil sætte hende ned.

Margit.

Nej, hold paa mig, eller jeg synker!

Bengt.

Saa skal jeg drage Dig op! Vaagn, Margit!
Livet staaer derudenfor Døren og venter.

Margit.

Du vil gaa fra mig? Nej, jeg følger Dig!
Aldrig mere herinde! Aldrig!

Bengt.

Murene kan vi rive ned, Margit, Gravene springe
vi over, men dit Løfte —

Margit.

Det bryder jeg. Det bryder jeg som en Lænke,
man har lagt mig i, medens jeg sov.

Bengt.

Bryder Du Løfter saa let?

Margit.

Ingen Sky for Solen, ingen Regn paa Blomsten!
Jeg bryder et mindre for at holde et større.

Bengt.

Og hvilket?

Margit.

At elske Dig.

Bengt.

I Nød og Lyst?

Margit.

I Nød vil vi aldrig komme.

Bengt.

Gid Himlen ikke maa have hørt de Ord, gid
den misundelige Skjæbne ikke maa have staaet og
lyttet!

Elsker Du mig i Nød, Margit, i Nød og Sorg?

Margit.

I Nød og Sorg og altid i alle mine Livsens
Dage!

Bengt.

Saa hør da! Jeg tager Dig ikke som den, der
har brudt sit Løfte, thi Du er løst fra det: der findes
ingen Klostermure mere i Sveriges Land.

Jeg løser Dig for at binde Dig.

Margit.

Du skal ikke binde mig

Bengt.

Jffe?

Margit.

Nej — jeg binder mig selv!

Bengt

flaaer Døren op.

Saa flyv da, min fugl! Nu aabner jeg Burets
Dør! — Her er Skoven, her er Himlen!

Stiller sig i Døren og breder Armene ud.

Vil Du komme? — Kom!

Margit

løser Rebet om sit Liv og flyver i hans Arme.

Jeg kommer!

Tæppet falder.

Anden Akt.

En Sal udenfor Sovesamret.

Dør i Baggrunden og i Væggen tilhøjre. Kamin tilhøjre; tilvenstre i den tykke Mur et lille malet Vindue med Bænke og Sæder; i Vinduet en Ravn i forgyldt Bur; Træloft med Cafetter; Egetræs-Paneler i Mandshøjde, ovenover dem Malerier; paa Panelgesimsen Kander og Drifkehorn; tilhøjre i første Koulisse en gotisk Bænk med Baldakin i eet Stykke og forsynet med Puder og Hynder i stærke farver; i Bænkens Ryg de Nygiftes Vaaben; foran den et Bord, dækket til to Personer; hvid Dug med fougleurte Border og Boufetter af vilde Rojer paa heftede; tilhøjre for Bordet en Stang med Tverpind, paa hvilken der sidder to Jagtfalke med Hætter.

I Værelsets venstre Hjørne Rustninger og Vaaben.

Brudens Krone, Krands og Slør samt et Staa-spejl ligge paa en Stol ved Væggen tilvenstre; paa Gulvet nedenfor staa Brudens Sko. Solen skinner ind ad Vinduet.

I. Scene.

Hovmesteren (forhen Gaardskarl i Klostret). Hus-
holdersken dækker Bord.

Hovmesteren.

Det er noget Andet end i Klostret! Og hvor god hun er, den unge Frøken — eller hvad jeg vilde sige: Frue! Hun tilgav mig mine Slyngestreger

og tog mig til Hushovmester ovenikjøbet, for hun sagde, hun kunde godt forstaa, det hørte med til min Tjeneste at gaa paa Rævefløer.

Husholdersken.

Men nu hører det med til hans Tjeneste at være ærlig og oprigtig, og nu skal han vise sig taknemlig og hengiven, for det fortjener hun, den unge frue.

Hovmesteren.

Og hun glemte ogsaa al den fortræd, som Metta, den Skarns Pige, havde voldt hende, og bad hende, da hun tog bort, være velkommen i sit Hus.

Husholdersken.

Ja, det er let nok at være god, naar man er lyffelig.

Hovmesteren.

Aaja saamænd, men jeg har dog seet dem, som maatte have en god Hoben Ulykker at trækkes med, inden de blev fremkommelige.

Husholdersken.

Kom nu ikke her og snak om Ulykker! Jeg siger blot: den hellige Jomfru velsigne og bevare det unge Par!

Hovmesteren.

Amen! — Har man ikke hørt noget til Bryllupsgjæsterne endnu?

Husholderſken.

Der er ganſke ſtille i Huſet endnu; kun Skriftefaderen gaaer omkring og gjør i Orden; han var oppe allerede Kloffen ſeg imorges og ude i Haven.

Hovmeſteren.

Det var ſlinkt gjort efter ſaadan en Nat; og drikke kunde han da ogſaa! Nej, Mage til Bryllup har man da aldrig ſeet her paa Egnen! — Har Kerſtin været inde hos Herſkabet?

Husholderſken.

Det veed jeg ikke noget om, og det giver jeg mig heller ikke af med. Jeg paſſer Mit, gjør jeg.

Hovmeſteren.

Ja, for jeg vilde jo gjerne vide, naar Frokoſten ſkal anrettes. Herren ſagde, at han vilde have dækket her til ſig og fruene, og at de Andre ſkulde ſpiſe nede i den ſtore Sal. Og derfor var det maatte bedſt, om man prøvede paa at vække....

Husholderſken.

Hvad han dog er for en dum gammel fyr!

Hovmeſteren.

Eller om man lyttede ved Døren, om de er vaagnede....

Husholderſken.

Ja underſtaa han ſig at gaa hen og lytte! Han er ikke i Kloſtret mere. Om ogſaa Maden ſtaaer og

bliver fold, det tager de sig vist ikke nær. Forelskede
folk spiser ingenting.

Hovmesteren.

Det var da løjerligt! — Se, der har vi Skrifte-
faderen!

Husholdersten henne ved Døren, gaaer, naar Skriftefaderen er traadt ind.

2. Scene.

Hovmesteren. Skriftefaderen.

Skriftefaderen.

Er der Ingen oppe endnu?

Hovmesteren.

Nej, endnu ikke! Der er saa stille derinde!

Skriftefaderen.

Derinde? Hvem sover der?

Hovmesteren.

Herffabet, de unge folk naturligvis!

Skriftefaderen

farer sammen.

Ah!

Hovmesteren.

Om Deres Velærværdighed vilde være saa god
at vente her, sagde Herren...

Skriftesfaderen.

Skal jeg vente her? Her?

Hovmesteren.

Ja.

Han gaaer.

3. Scene.

Skriftesfaderen

alene.

Ventel — Ja, det har altid været min Lod!

Jeg skal vente! Betragter Bordet. Roser, Vin! Kun til To! Falsk! Kun til To! Solstin! Til To! Mørke til de Andre! Gaaer Øje paa Brudestadsen; føler sig rystet. Spolia opima! Sejrherrens Bytte! Fra Jsse til fod! — Disse smaa Sko! Hvilke Veje skal de mon træde? Sløret er sønderrevet! Krandsen visnet! Englen har tabt sine hvide Dinger. Forgængelighed, forgængelighed! Alt er forgængeligt undtagen vore Eidskaber. De mætte den Luft, vi aande, de blande sig i vort Blod, opfylde vore Tanker, rase som Brand i vor inderste Marv! Synd! Dig vil man fornægte! Dig, Du Altbeherstende, som slaaer vor bedre Natur til Jorden. Dig, Synd, og din fader Djævelen — — Jer tilbeder man ikke, men man falder paa sine Knæ og beder om Skaansel! Dog, I kjende ingen forbarmelse! De sige, at Erkeenglen har overvundet Djævelen og nedstyrtet ham til Helvede! Det er ikke sandt! Han lever og regjerer, og forgjæves raabe vi Dag og Nat til Himlen: frels os!

Hvad har jeg her i dette Værelse at gjøre? Det er Pest og Død for mig! Mit Hjerte vil bort herfra, men mine Fødder holde mig fast! Du hulde, Du grusfulde Synd, som husvæler mig og fortærer mig; jeg kæmper imod Dig uden Haab om Sejr, mine Arme synke og Naabnene falde mig ud af Hænderne. Naade! Jeg er overvunden!

falder paa Knæ ved Brudestadsen; tager en af Skoene og kysser den.

En Stemme

(Ravnens).

Stop Tyven! Stop Tyven!

Skriftesfaderen

rejser sig.

Hvem var det? — Det var ingen Menneſteſtemme! Er det mit brusende Blod, som volder ſligt Gjøgleri? — Tyven? Jeg har ikke ſtjaalet! — Hvor kom den Stemme fra? Herinde fra mig ſelv? Saa-dant føler man ellers men man hører det ikke! ſaaer Øje paa Spejlet og tager det. Er det virkelig mig? Den Helligſte i Kloſtret? Den frommeſte, den Renefte? — Det er jo et Spøgelse! Et dødningblegt fugleſtræmsel med et Par ſorte Huller til Øjne! Bort, Blændværk!

En Stemme

(Ravnens).

Stop Tyven! Stop Tyven!

Skriftesfaderen.

Hvem falder paa mig? — Paa mig? Jeg er ikke nogen Tyv!

4. Scene.

Skriftefaderen. Margit i Morgendragt.

Margit

aabner Døren i Baggrunden paaklædt og brister i Latter.

Hahahaha!

Skriftefaderen.

Hvem var det, som lo?

Margit

i Dørprækken.

Er det Jer, Pater, som er Tyven?

Skriftefaderen

vil bort, men bliver staaende.

Margit.

Jeg troer, I blev bange for Fuglen?

Skriftefaderen.

Fuglen! — — — Den Højeste beskytte og beskyrme Jer i alle Eders Livsens Dage og velsigne denne Ægteforening!

Margit.

Dent lidt, saa kommer jeg strax!

Trækker sig tilbage.

Skriftefaderen.

Hvad var det, jeg sagde? — Den Højeste beskytte . . . Hvad skal jeg sige, naar hun nu kommer?

„Solen skinner paa Eders unge Lykke, Himlen smiler Jer imøde og Fuglen synger“ ... Fuglen synger? Nej, den taler jo, den Satan!

Margit

kommer.

Godmorgen, Pater! Jeg maa jo nok komme, som jeg er, til en gammel Ven som Jer? Hvordan har I sovet?

Skriftefaderen.

Jeg takker Eders Naade! Solen skinner paa Eders Lykke, min unge Frue, og Fuglen taler, den Satan! Hvorledes befinder den strenge Hr. Ridder sig?

Margit

brister i Latter.

J seer ud, som om I ikke havde haft Blund i Eders Øje, gode Pater! Ja, jeg kalder Jer Pater, fordi I er saa gammel. I skulde gifte Jer, saa blev I ung igjen! Præsterne har jo Lov at gifte sig nu!

Skriftefaderen.

Ja, I har Ret. Bedre at gifte sig end at brænde op! Men der er Ingen, som vil elske mig.

Margit.

Naar den Rette kommer, vil hun nok elske Jer. Der findes grimmere Mænd — ja, undskyld, Pater! — som dog har faaet Koner.

Skriftefaderen

sønderknust.

O, fru Margit! O, fru Margit

Margit.

Vær nu ikke vred paa mig, men bliv og spis
Frokost med os!

Skriftefaderen.

Det er umuligt, fuldstændig umuligt; jeg har
forretninger, som kalde mig bort.

Margit.

Det er ikke Andet end et Paafund! Bliv nu, saa
henter jeg min Mand! — Min Mand! Lyder det ikke
morsomt?

Gaaer.

Skriftefaderen.

Jo, meget morsomt! — Men . . . at se ham!
Sejrsberuset, lykkelig, god, velvillig! Nej, mine Kræfter
slaaer ikke til! Min Byrde er tung nok! Jeg — tænk
jeg, skal hen og trøste en Døende!

Kunde jeg dog blot lære at græde

Gaaer grædende ud, med Hænderne for Ansigtet.

5. Scene.

Margit og Bengt.

Margit.

Pateren er gaaet.

Bengt.

Vi maa paaafjønne hans Fintfølelse, thi han var
unægtelig tilovers.

Margit.

For mig er hele Verden tilovers. Giv mig et Kys!

Bengt.

Tusind! De gaa Arm i Arm hen til Vinduet. Se, hvor Himlen er blaa og hvor Skoven er grøn! Livet er dog herligt!

Margit.

Ja, Livet er herligt!

Bengt.

Hvor let synes ikke ethvert Arbejde, som ligger for, hvor lille Møjen, hvor smaa Hindringerne! O, jeg føler mig istand til at bære Jorden paa mine Skuldre. — Siig mig, er Du glad ved din frihed, Margit?

Margit.

O, jeg er saa glad og lykkelig!

Græder.

Bengt.

Du græder, Elskede?

Margit.

Det er af Glæde!

Bengt.

Gid det aldrig man blive af Sorg!

6. Scene.

Hovmesteren. Pagen med Kande og Bægere. Tjenere med en Vinkøler, som de stille paa Gulvet; andre bære fæde ind med Retterne.

Hovmesteren.

Der er rettet an for Naadigherren og Fruen!

Bengt

uden at høre, hvad Hovmesteren siger, henleder Margits Opmærksomhed paa Brudestadsen.

Seen har ladet sin Ham tilbage efter sig!

Margit

forvirret og undselig.

Åh, Kjæreste, undskyld!

Hovmesteren.

Der er rettet an for Naadigherren og Fruen!

Bengt.

Naa — han vil have, vi skal spise! Hvad siger Du, Margit?

Margit.

Tak, jeg skal ingenting have!

Bengt.

Men Du holder mig vel med Selskab?

Margit.

Altid som Du vil, min Elskede!

Bengt.

Nej, som Du vil!

De sætte sig.

Bengt

spiser.

Jeg skulde egenlig have været ude i Marken idag; Byggen er sat i Traver...

Margit.

Nej, nej, tal ikke om dine Marker nu! Ikke nu! ... Giv os Vin, min Dreng! — Nyd Øjeblikket, vær lykkelig en Dag; Du har jo dine Folk til at passe Arbejdet.

Bengt.

Ja, det er vist de Rette til at passe det! — Men bort med Bøymringer, som høre Jorden til! Denne Dag skal være helliget Glæden! Margit! Rejs sig, hæver Bægeret og bøjér Knæ for hende. Jeg drikker din Skaal, paa Knæ, som din Ridder! Lad os gjøre Livet til en fest, lad mig altid være din Elsker, der længes efter dine Øjne som Blomsten efter Solen! Bort med Livets tunge Hænder, naar de vil lægge sig paa vore Skuldre og tynge os ned i Støvet.

Din Skaal, min Elskerinde, paa din Lykke!

Margit.

Tak, Du Allertjæreste, for dine Ord! Lad mig aldrig blive din Hustru og din Trælkvinde og bliv Du aldrig min Husbond og min Mand. Min Ridder og min Elsker, din Skaal!

Bengt

rejser sig og sætter sig ret i Mag til at spise.

Taf!

Margit.

Hvor det er morsomt at se Dig spise!

Bengt.

Skal Du ingenting have? Det er en ganske udmærket Kalvebrad.

Margit.

Uha, som Du taler! — Giv os Vin, min Dreng! —
 Til Bengt. Hvor har Du faaet den kjønne Knøs fra?

Bengt.

Forfængelige forældre har sendt mig ham, for at han kunde lære ridderlige Sæder. — Hvad skal vi mere vore Gjæster med?

Margit.

En Jagt maasse!

Bengt.

Ja, det er godt! Hovmester, siig til Staldmesteren, at han skal blæse op til Sadling! Det skal blive herligt at faae frisk Lust, og saa kan jeg se et Øjeblik til folkene med det Sammel!

Hovmesteren

gaaer.

Margit.

Lad folkene have Fridag idag, for min Skyld!

Bengt.

Fridag? Midt i Høsttiden? Nej!

Margit.

Du vil da ikke nægte mig min første Bøn?

Bengt.

Jo, naar den er ufornuftig! Hele Aarets Udbytte
ligger ude under aaben Himmel.

Margit.

Himlen tager det ikke fra os.

Bengt.

Det har vi ingen Sikkerhed for! — Saa, nu er
jeg mæt! Det var en svær god Mad! Strækker sig og
stanger sine Tænder. Hør nu, min lille fe!

Margit

nedslaet.

Ja, min Elskede!

Bengt.

Vær nu sød og læg dine Klæder til Side.

Margit

seer højlig forbauset paa ham.

Bengt.

Du blev da ikke vred? Tilgiv mig, Kjæreste!
Jeg er opfødt i et Hjem, hvor Orden var det første
og det sidste Bud. Tilgiv mig derfor!

Kjæler for hende.

7. Scene.

Hovmesteren. De forrige.

Hovmesteren.

Lagmanden og hans frue bede om forlov til at aflægge et Lykønskningsbesøg hos Eders Naade og fruen.

Margit.

Tag ikke imod dem nu, Bengt, ikke nu! Vi vil være alene.

Bengt.

Na, lad dem kun komme! Hvad er der ved Lykken, naar man ikke maa vise den? Til Hovmesteren. Bed dem være velkomne! Til Margit. Vi kan jo altid faae Lejlighed til at være alene!

Margit.

Som Du vil, min Elskede!

8. Scene.

De forrige. Lagmanden og hans Hustru.

Lagmanden.

En god Morgen efter en god Nat, Hr. Bengt og den unge frue! — Allerede oppe og tilbords! Spiser som Duer og næbber som Duer! Se engang, Christine,

hvor de seer lykkelige ud — saalænge det varer! Jeg kan huske det ligesom en Drøm, hvordan det var, dengang vi To blev gift...

Lagmandinden.

Nu skal Du ikke tale om Dig selv, kjære Lars, men ønske de Unge til Lykke. Min Mand er saa snaksom om Morgenens, men man skal bare ikke høre efter, hvad han siger! — Gud velsigne Jer, naadige Herre og frue, og give Jer Lykke!

Bengt.

Tak, fru Lagmandinde! Ja, Gud give, at al den Lykke, man har ønsket os i Løbet af dette sidste Døgn, maatte blive os til Del.

Margit.

Og al Velsignelse med! Tak, frue!

Lagmanden.

Det er altid baade glædeligt og bedrøveligt at se nygifte folk og deres Hjem! Alting saa fint og blankt og nyt, som om Vaarsolen havde vasket det til Liv. Støv er der endnu ingenting af, man kan spejle sig i Møblerne, og ingen Pletter paa Dugen. Men saa kommer Børnene, de kjære Børn, og saa kommer der Ridser i Bordet og Rister i Betrækket; og inden man veed et Ord af det, er de sløjne ud af Reden, men Reden selv er ikke saa fjøn længer.

Lagmandinden.

Saadan skulde Du ikke tale, naar de unge folk

er tilstede, kjære Lars! Det er slet ikke, som han siger; Børnene er jo Glæden i Hjemmet, og det er jo da for Børnenes Skyld, man gifter sig!

9. Scene.

De forrige. *Hovmesteren kommer skyndsomt ind, gaaer hen til Bengt og hvisker til ham.*

Bengt.

En forretningsdag berøver mig desværre fornøjelsen af mine Gæsters Selskab for en Stund! Margit, min Hustru, viis vore kjære Gæster om i Huset og sørg for en Vogn til dem, hvis de vil følge med os paa Jagt. Hr. Lagmand og fru Lagmand inde, jeg anbefaler mig!

Støffer.

Margit

til Bengt.

Er der Noget, Du er urolig over? Siig mig det!

Bengt.

Det er ingenting! Blot en Sag, som tager lidt Tid. Vær uden Betyrning!

Margit.

Kan jeg være rolig?

Bengt.

fuldkommen rolig!

Margit.

Dore kjære Gjæster maa tage til Taffe med mit Selskab for en lille Stund, og kan jeg end ikke gjøre fyldest for min Mand, haaber jeg paa deres Overbærenhed.

Lagmandinden.

Gjør blot ingen Omstændigheder med saa gamle Venner!

Lagmanden.

Jeg forstaaer saa godt den unge Herres Grunde, naadige frue, thi for Manden er Pligten Numer Et!

Margit.

for Kvinden ogsaa, skulde jeg næsten tro! —
Hr. Lagmand! fru Lagmandinde!

De gaa; Margit tilkaster sin Mand et Kys.

10. Scene.

Hovmesteren. Bengt.

Bengt.

Kongens foged, sagde Du?

Hovmesteren.

Hans Majestæt Kongens foged!

Bengt.

Lad ham komme! — Hør! Saae nogen af Gjæsterne ham?

Hovmesteren.

Det kan jeg ikke sige med Bestemthed, Hr. Ridder.

Bengt.

Send strax Bud efter Pateren!

Hovmesteren.

Han er hos en Døende.

Bengt.

Han skal komme til de Levende! Hurtigst muligt, forstaaer Du? — Lad saa fogden komme ind!

Hovmesteren gaaer og fører fogden ind.

II. Scene.

Bengt. fogden. Senere Vidnet.

fogden.

Hr. Ridder, intet Merinde kan være mig mere pinligt end dette, som nøder mig til at trænge mig ind i en Bryllupsgaard og forstyrre Glæden...

Bengt.

Og dette Eders Merinde er, Hr. foged?

fogden.

Et Merinde kan det vel egenlig ikke kaldes; hvad der er paalagt mig at udføre, er vor naadige Konges...

Bengt.

fat Jer lidt kortere, Hr. foged! Jeg har meget at tage vare, som I seer.

fogden.

Det seer jeg, og jeg forstaaer, at en saa vigtig Sag som Husholdningens Udvidelse maa volde meget Bryderi. Saameget des pinligere er det for mig at skulle forøge Eders Besværligheder. Hr. Ridder, I staaer til Rest med Skatter for fem Aars forsjømt Udrustning.

Bengt.

Vi har jo ingen Krig havt.

fogden.

Det hjælper ikke! Da Eders fædrenegaard blev stattefri, tilfaldt denne fordel Eders Slægt paa det Vilkaar, at Gaarden skulde stille en Hest og en Mand. Nu er det kommet dertil, at man vil beholde fordelene uden at underkaste sig de tilsvarende forpligtelser, men saaledes vil Kongen ikke længer at det maa gaa.

Bengt.

Under Straf af?

fogden.

Under Straf af at I fortaber Eders frelseret.

Bengt.

Og bliver Bonde igjen?

Fogden.

Som vi Alle har været fra først af.

Bengt.

J vil kunne forstaa, at jeg paa den Maade er en ødelagt Mand.

Fogden.

Nej, det kan jeg ikke forstaa.

Bengt.

To Mars Misvægt, Husets Istandsættelse, Morgengave og Bryllupsomkostninger! Jo, ganske sikkert er jeg ødelagt!

Fogden.

Gjælden beløber sig i det Højeste med paaløbne Renter til serhundrede Mark.

Bengt.

Jeg skylder allerede iforvejen det tredobbelte Beløb andensteds.

Fogden.

Undskyld, jeg spørger, men har J givet Pant i Gaarden?

Bengt.

Nej, det hverken har jeg gjort eller agter jeg at gjøre.

Fogden.

Men Kongen agter at gjøre sin Ret gjældende.

Under de sidste Replikker er Vidnet, en daarlig flædt Person, traadt stille ind og betragter Billederne paa Væggene.

Bengt.

Hvem er det?

Fogden.

Det er Vidnet.

Bengt.

for Guds Skyld, det er da vel ikke Jer Agt at
gaa hovedfulds tilværks?

Fogden.

Det kan neppe kaldes hovedfulds, naar man har
ventet i fem Aar. Kongens Befaling maa følges,
veed I nok.

Der blæses i Horn udenfor.

Bengt.

Og ikke et Menneſte kjender jeg, ſom kan laane
mig den Sum!

Fogden.

Det er der ſikkert Mange, ſom kan.

Bengt.

Hvordan? Vilde I....

Fogden.

Jeg er Kongens Embedsmand.

Bengt.

Men giv mig da et Raad! Hvor ſkal jeg vende
mig hen, nu i denne Time, da Gjæſterne vente paa
mig?

Fogden.

Det er mig mere om Eders unge Huſtru end om
Eders Gjæſter at gjøre. Jeg har havt den Lykke at

fjende hende, inden hun kom i Kloster, og jeg veed, hvilken Skat I har faaet i Eje. Det gjør mig sandelig ondt for Jer og hende. Men jeg skal give Jer et Raad! Laan af ham der!

Bengt.

Af ham?

Fogden.

Han har Penge; han er en ligefrem Guldgrube hvorvel han seer fattig ud. Jens!

Vidnet.

Hr. Foged!

Fogden.

Læg serhundrede Mark op paa Bordet her!

Vidnet.

Undskyld, Hr. Foged, jeg hørte ikke rigtigt, hvad I sagde.

Fogden.

Serhundrede Mark paa Bordet.

Vidnet

jætter sig.

Til hvem?

Fogden.

Til Ridderen her!

Vidnet.

Har han Sikkerhed?

Fogden.

Pant i Gaarden!

Vidnet.

Er Høsten i Hus?

Bengt.

Nej, den staaer ude endnu, men den kommer ind
idag!

Vidnet.

Paa hvor lang Tid?

Bengt.

Et Aar!

Vidnet.

Har Papirerne i Orden, til vi kommer tilbage.

Bengt

forvirret.

Hvad er det for Selskab, I rejser i, Hr. Foged?

Fogden.

Saadan er nu hans Maade, men det betyder
ingenting.

Bengt.

Jeg havde mest Lyst til at lade ham smage min
Ridepidst.

Fogden.

Det kan I gjøre en anden Gang. — Han er en
ganste skuffelig fyr — og hovedrig.

Bengt.

Rig? — Ja!

Margit

indenfor.

Bengt! Bengt! Vi venter paa Dig!

Bengt

til fogden og Vidnet.

Paa snarligt Gjenfyn! Nu maa jeg forlade Jer.

Fogden.

Vi seer ind paa Tilbagevejen.

Skriftefaderen

i Døren.

J har havt Bud efter mig, Hr. Ridder!

Bengt.

Vent et Øjeblik, Pater, jeg maa tale med Jer.

12. Scene.

Bengt. Skriftefaderen.

Bengt.

Pater franciscus, giv mig et Raad! J seer her en højst ulykkelig Mand for Jer. Hvad Skjæbnen ellers plejer at unde selv den fattigste Stakkel, har den nægtet mig. Min Bryllupsglæde er forstyrret; min Hustru, som troede at skulle gaa et frit og uafhængigt Liv imøde, faaer i Morgengave Tilsagn om

kommende Fattigdom. — Hør nu efter hvad jeg siger! Nys har jeg lovet hende, at hun skal have min fortrolighed helt og udelt! Godt, men har jeg paa den anden Side ikke Ret til at stjænke hende denne Dag i ublandet Glæde? Har jeg ikke Ret til at stjænke hende et Aar, naar jeg i den Tid med Guds Hjælp kan afværge Ulykken? Jeg har nemlig faaet et Aars Opsættelse med Betalingen af en større Gjæld, og jeg kan med Sparsommelighed og under heldige forhold muligvis holde det synkende Hus oppe.

Skriftefaderen.

Enhver Sag har idetmindste to Sider, Hr. Ridder, og vi maa betragte dem begge to. Eders Hustru har ikke blot lovet at dele Sorg og Glæde med Jer, men hun har ogsaa Ret dertil. Hvis J indluller hende i den Forestilling, at J er rige, vil hun ikke formaa at bære Slaget, naar det kommer; undlader J at stjænke hende Eders fulde fortrolighed, saa har J dermed givet hende Ret til at mistro Eder, og med det Samme har hun Anledning til at unddrage Eder sin fortrolighed og maaske stjænke den til en Anden.

Det er et farligt Forsøg.

Bengt.

Pater Franciscus, J er en klog Mand! Jeg fjender de varme følelser, J nærer for min Hustru —

Skriftefaderen

farer sammen.

Bengt

uden at lægge Mærke hertil.

Jeg veed, at I var hende en Ven i Klostret. I veed altsaa, at hun ikke er opdraget til Virksomhed, at Livets Virkelighed for hende er noget Urent, som hun aldrig har været i Berøring med. Kan jeg da frimodig føre hende ind i en Kamp med den Virkelighed, som hun frygter og hader saa stærkt? Nej, jeg kan ikke se min Blomst visne, jeg kan ikke lukke Buret for min Fugl i samme Øjeblik som jeg har givet den Friheden. Pater, siig, at hun skal være fri og lykkelig et Aar, og hun skal blive det!

Skriftefaderen.

Paa den ene Side: hun kan gaa ud af Kampen som en stor og herlig Kvinde, der har forsonet sig med dette ydre Liv, som Gud just har bestemt til en rensende Skærsild for os, men hun kan ogsaa drages ned i Mørkets Afgrunde; paa den anden Side: om et Aar er hun Moder, maaske hun da er stærkere til at bære Slaget og vil have lettere ved at lide for sit Barns Skyld end hun nu vilde kunne for sit eget Vedkommende.

Bengt.

Maaske! Ja! Hun skal leve i sine Drømme; jeg vil være lykkelig ved Tanken om at hun er lykkelig, om det end vil smerte mig dybt at være aandelig skilt fra hende, at føle, hvordan vore Sjæle vandre hver sin Vej istedetfor at følges ad!

Hjælp mig, Pater, vær min Ven og hendes!

Margit

udenfor.

Bengt! Bengt!

13. Scene.

De forrige. Margit i Ridedragt. Falskedrengen.

Bengt.

Nu kommer jeg, min Elskede!

Margit.

Er Du isærd med at strifte for Pater franciscus?
Det synes jeg ikke er paa sin Plads, nu Du har din
Hustru.

Bengt.

Jeg bad Pateren være min Ven og din.

Margit.

Trænger vi allerede til Venner? Naa, Pateren
er en Aandens Mand og kan være min aandelige
Ven! —

Der er min Haand! J maa gjerne kysse den,
saa min Mand seer det! — Bengt! Se paa mig! —
Er Du rigtig lykkelig?

Bengt.

Ja, min elskede Hustru!

Margit.

Er det sikkert?

Bengt.

Ja!

Margit.

Saa er jeg ogsaa lyffelig! Og nu — tag min
falk, Dreng!

Åh, hvo der var en fugl og kunde stige op i
Lustens Blaa og skue ned paa Jorden, hvor lille den
er, og paa Menneffene, hvor smaa, og paa Alting,
hvor småt!

Skriftefaderen.

Man behøver ikke at flyve op til Skyerne for at
se alt det! Det er ligesaa småt, selv om man staaer
hernede!

Margit.

Ja, det har J Ret i. Der blæses i Horn udenfor. Hornet
lyder, Hestene vrinske! Op i Sadlen, ud i Skoven!
Livet er dog herligt, hvad man saa end kan sige! —
J bliver herhjemme, Pater — og beder for os!

Skriftefaderen.

Jeg skal bede for Eder.

Tæppet falder.

Tredie Aft.

Borgestuen.

En stor Stue med Korshvælvinger, som bæres af Piller midt i Værelset; hel Baggrunds væg med tre smaa dybe Vinduer med Bænke; tilvenstre i Baggrunden en lille Dør, til hvilken nogle Trappetrin føre op; paa samme Side i forgrunden et stort Bord med Bænke; derimellem Hovedindgangen; tilhøjre: Ildsted i Baggrunden, et mindre Bord i forgrunden paa samme Side under et lille Vindue, ved hvilket der staae en Armstol med Hynder; Bord omkring Pillerne.

I. Scene.

Margit træder ind, hjulpen af Hovmesteren og Husholderen, efter hvilke Kerstin (Kammerpigen) kommer med et Skrin og et Spejl.

Margit.

Hvor er Ridderen, min Mand?

Hovmesteren.

Herren er i Marken, naadige frue!

Margit.

Altid i Marken! — Vent lidt! Jeg bliver saa stakaandet!

Husholdersken.

Fruen skulde bestemt ikke være staaet op endnu!
Det gaaer aldrig godt!

Margit.

Na, jeg har ligget saalænge! Sæt mig der i Stolen, saa vil jeg vente, til min Mand kommer. Han vil blive glad ved at se mig oppe igjen! — Luf Døren ind til Kamret, saa jeg ikke hører den Lille græde; det gaaer mig ligesaa nær, som om det var mig selv, det gjorde ondt.

Kerstin

Luffer Døren.

Margit

sætter sig i Armstolen

Luf et Vindue op! Her er saa varmt!

Hovmesteren.

Det har heller ikke regnet nu i tre Uger, men et dejligt Høstvejr bliver det.

Margit

seer ud af Vinduet.

Der seer saa underligt ud derude i Parken! —
Saa styggeløst og bart! Jeg savner Noget! —

Husholdersken.

Se saa! Sagde jeg det ikke nok!

Margit.

Enden! Min Lind er borte! Hvem har hugget den om? Hvem har povet?

Hovmesteren.

Naadigherren ſkulde bruge den til Gavntømmer.

Margit.

Der var vel andre Træer end netop den! Na, det er ſkammeligt!

Husholdersſken.

Vær nu rolig, naadige frue! Ingen Sindsbevægelse, har Lægen ſagt.

Margit.

Ingen Sindsbevægelse! Kom ikke og ſiig det til mig! Siig det til dem, ſom ſkaffer mig den! — Og hvad ſeer jeg! Mine Roſenbuſſe er rent fortørrede! Ingen har brudt ſig om at tænke paa dem — Ingen!

Græder.

Husholdersſken.

Det har ikke regnet i tre Uger, naadige frue, ſaa det er der ikke noget at gjøre ved.

Margit.

Kunde man ikke have vandet dem? Hvorfor har man ikke gjort det? Ikke regnet! — Gid Gud vilde lade det regne paa mine fattige Roſer, ſom gjorde mig ſaamegen Glæde! — Men hvorfor har man ikke vandet dem?

Hovmesteren.

Der er en Fjerdingvej til Vand, og alle Heſtene har været i Marken.

Margit.

Evig og altid Marken og aldrig Andet! Jeg vil have dem vandet strax. Hans! Befal at der strax skal spændes for og hentes Vand! Alle Hestene!

Hovmesteren

nøler.

Margit.

Hørte Du, hvad jeg sagde? Alle! — Befal det i min Herres Navn. Han har sagt, at han ikke nægter mig noget.

Husholdersken

til Hovmesteren.

Adlyd, ellers bliver hun syg, og saa har vi Ansvaret!

Hovmesteren

gaaer modstræbende.

2. Scene.

De forrige undtagen Hovmesteren.

Margit.

Jugen Omtanke, intet Tilsyn! Hvis jeg ikke selv passede paa, vilde Alting tørre hen. — Malin! Se paa mig! — Har jeg skæmmet mig meget efter min Sygdom?

Husholdersken

forlegen.

fruen er jo ikke ved saa godt Huld som før og har vel ikke slet saa røde Kinder, men det kommer snart tilbage.

Margit

Har jeg skæmmet mig meget, spurgte jeg Dig.

Husholdersken.

Men fjære frue...

Margit.

Giv mig et Spejl!

Kerstin

ræffer hende Spejlet.

Margit

seer sig i Spejlet.

Jeg har skæmmet mig meget! Eller kan Du ogsaa lyve, Du lille Spejl, som er saa blankt? Aftørre det. Nej, det er ikke Dig, der har Pletter, det er sikkert nok mig! — Kerstin, slet mit Haar!

3. Scene.

De forrige. Hovmesteren.

Hovmesteren.

Kongens foged er kommen tilrejsende og ønsker at tale med Ridderen.

Margit.

Bed ham træde ind, saa skal jeg tage imod ham.
— Skynd Dig, Kerstin!

Husholderstien.

Men, kjære frue, I har ikke Kræfter endnu til
at tage mod fremmede!

Margit.

Min Mand kommer snart — et Øjeblik kan jeg
vel tale; det er saalænge siden jeg hørte Noget ude
fra Verden. Bed ham komme! Pynter sig med nogle Smykker
fra Skrinet. O, min Gud! Ringene er blevne for store!
Staffels Margit!

4. Scene.

Fogden. Margit. De Andre gaa.

Fogden

træder ind, gaaer frem og bøjer Knæ for Margit.

Min frue, modtag min ærbødige Hilsen!

Margit.

Vær velkommen i mit Hus, Hr. Foged!

Fogden.

Jeg troer ikke, fruén gjenfjender sin gamle Barn-
domsven og Legekammerat?

Margit.

Nej, Hr. Foged! — Lad mig betragte Jer! Under dette Skjæg ſkulde der altsaa dølge ſig et Anſigt, ſom ſkulde være mig et Ungdomsminde? — Drej Eders Hoved lidt til Siden! Ah! — det er Erik! Undſkyld mig, Hr. Foged!

Fogden.

Fru Margit! Aarene har forandret mit Anſigt, men mit Hjerte er uforandret.

Margit.

finder I mig meget forandret?

Fogden.

Jeg finder Eders Anſigt ligesaa lidet ſmukt ſom før, thi ſandt at ſige, ſmuk var I ikke, men Eders Sjæl var af den livlige og indtagende Art, ſaa man aldrig blev træet af at være ſammen med Eder.

Margit.

Eders Ord er ikke ſaa høflige ſom fordom, Hr. Foged!

Fogden.

Jeg har ikke den ſamme Anledning dertil ſom dengang, da der endnu kunde være Haab om at vinde Jer. Høflige Ord er kun en Madding, ſom ſtjuler Krogen. — I er lykkelig nu, Fru Margit; I har ſaaet den, I elſker, og naar han ophører at elſke Jer, ſaa har I Jert Barn.

Margit.

Naar han ophører at elske?

Fogden.

Ja! Kjærligheden varer jo ikke Livet ud, vil man vide.

Margit.

J taler saa underligt! — Siig mig, J elskede da vel ikke mig?

Fogden.

Jo! Og jeg elsker Jer endnu. Men havde jeg faaet Jer, saa havde det maasse været forbi nu.

Margit.

Saa burde man da aldrig faae hinanden!

Fogden.

Og faaer man ikke hinanden, saa er det ogsaa galt! Det er en løjerlig bagvendt Verden.

Margit.

Det er morsomt at kunne tale trygt om det forgangne, naar man er udenfor al fare. Saa J elskede mig virkelig og elsker mig endnu? Hvor morsomt!

Fogden.

Ja, det er meget morsomt! — Og J har aldrig brudt Jer om mig?

Margit.

Jeg veed ikke.

Fogden.

Nu kan J godt tale derom — nu da vi er udenfor al fare!

Margit.

Jeg holdt virkelig meget af Jer, lige til jeg traf den Rette.

Fogden.

Jeg var ikke den Rette! Det var en Lykke for Jer, at J traf Jeres Mand. Han er et godt Menneske, som vil blive ved at elske Jer længe; han er af dem, som kan ofre sig. Jeg havde gjort Jer ulykkelig, thi jeg er en selviss Mand.

Margit.

Selvisheden er en Egenstabs og ikke en Fejl hos et Menneske.

Fogden.

Men en styg Egenstabs! Jeg kan sidde og se paa den som paa en Sag udenfor mig selv, noget jeg foragter, men dog ikke kan komme bort fra. — Forøvrigt er mine Vresbegreber ikke stærke. Havde jeg seet mere Vre omkring mig, vilde jeg vel selv have havt mere af den. J kan derfor ønske Jer til Lykke; og bed Jer Mand om, at han ikke luffer mig ind i Eders Hus.

Margit.

Det er en fornærmelse mod mig!

Fogden.

Ikke nogen fornærmelse — kun en Advarsel! J

maa ikke derfor tro, at jeg overvurderer min Evne til at forstyrre Jert Ægteskabs Fred. — Vi har jo Beviser paa min Usmagt i den Henseende! Jeg hører til de Fordømte, som den Onde holder af at opslaa sin Bolig i.

Margit.

J er et ulykkelig Menneske, som man havde Lyst til at vise Døren, men som man desuagtet beder om at blive.

Fogden.

Ja, jeg er saa nogenlunde ulykkelig! — Nu gaaer jeg til mit Gæstefammer og venter paa Eders Mand, frue!

Bøjer Knæ og gaaer.

Margit.

Vi sees igjen, Hr. Foged!

5. Scene.

Margit alene. Derefter Skriftefaderen ind ad den samme Dør, af hvilken Fogden gif ud.

Margit.

Den som erkjender sine Fejl, kan ikke være et slet Menneske!

Skriftefaderen

fommer.

Velfommen op, fru Margit!

Margit.

Taf, Pater Franciscus! Siig mig, kan den som erkjender sine fejl, være et slet Menneſte?

Skriftefaderen.

Den som praler med sine fejl, erkjender dem og er alligevel et uforbederligt Væſen.

Margit.

Hvad ſynes I om fogden?

Skriftefaderen.

Jeg troer, han er et meget slet Menneſte, ſkjøndt jeg aldrig har hørt ham erkjende sine fejl.

Margit.

Saa er han anderledes, naar han taler med Jer!

Skriftefaderen.

Det er jeg fuldkommen overbevist om.

Margit.

Sæt Jer ned og tal med mig, jeg er ſaa alene.

Skriftefaderen.

Er I ſaa alene?

Margit.

Jeg ſeer aldrig min Mand undtagen til Maaltiderne, og ſaa er han træt og aandsfraværende.

Skriftefaderen.

Det er fortjenstligt af ham, at han arbejder for sin Hustru og sit Barn.

Margit.

Arbejder han da ikke ogsaa for sig selv?

Skriftefaderen.

Jo, det gjør han ogsaa, men ikke udelukkende for sig selv og ikke mest for sig selv.

Margit.

Det glæder mig at høre. Thi jeg troede, han elskede mig mindre end før.

Skriftefaderen.

Saa maa I tillade mig at fortælle Jer, at han elsker Jer mere end før og saa højt som I aldrig har elsket ham.

Margit.

Er det som Skriftefader I tiltager Jer Ret til at fortælle mig dette?

Skriftefaderen.

Ja, det er det! — I sagde, at I var saa alene! Det er ikke sandt! I har Eders Barn.

Margit.

Mit Barn? Ja — men det kan da ikke kaldes Selskab.

Skriftefaderen.

Nogle søge Selvfab for at modtage, Andre for at give.

Margit.

Jeg har ingenting at give.

Skriftefaderen.

Det flinger mere som Pral end som Selverkjendelse.

Margit.

Af hvilken Grund J nærmest betragter mig som uforbederlig!

Skriftefaderen.

J er en underlig Natur. Eders Sjæl søger uophørlig Berøring med andre Sjæle.

Margit.

Min Sjæl er som Flint, den søger Staal for at flaa Ild.

Skriftefaderen.

Eders Sjæl er som Flint og Staal, den søger Tønder, Tønder som tændes af en Gnist og gaaer ud.

Margit.

J ligner ikke Jer selv mere fra dengang J var i Klostret.

Skriftefaderen.

Jeg har forandret mig meget, thi jeg har seet en Del mere af Verden siden da.

Margit.

Jeg har ogsaa seet Verden. Du gode Gud, hvor er den forskjellig fra mine Forestillinger om den!

Skriftefaderen.

Verden ligner dog nok sig selv. Jeg troer snarere, det er vore Øjne, som forandre sig.

Margit.

J seer ikke paa mig med de samme Øjne som før; troer J ikke, at jeg ogsaa har forandret mig?

Skriftefaderen

førgmodig.

Jo, det troer jeg!

Margit.

Man bliver slettere, jo længer man lever!

Skriftefaderen.

Det er ikke sagt, at man bliver det, om det ogsaa kan se saadan ud. Allerede det, at det synes os saa, er et Tegn til, at vi er paa Veje til at blive bedre, og naar vi er naaede saa vidt, at vi græde over os selv, saa er vi allerede bedre! Fru Margit! Bevar Jer Fortrøstning og Jer Haab! Drøm engang imellem, det har ogsaa sit Gode at drømme, men vaagn for Himlens Skyld, naar Tiden er til det!

Margit.

Og naar er Tiden til det?

Skriftefaderen.

Nu! Just nu!

6. Scene.

De forrige. Bengt træder ind, iført sin Arbejdsdragt, med Støvler og bred Hat.

Bengt.

Elstede Hustru! Du er oppe, og jeg seer Dig igjen sidde i min store Lænestol, hvor Du har hvilet Dig saa mangen en lang Vinteraften. Vær velkommen!

Margit.

Tak, elstede Bengt.

Bengt.

O, jeg er saa glad! Den halve Høst staaer i Traver og skal ind idag, den anden Halvdel venter blot paa Leen og er som det guleste Guld. Ikke en Sky paa Himlen. Et velsignet Aar iaar; jeg høster en Trediedel mere end jeg havde rovet at gjøre Regning paa. Gud give, der nu blot ikke maa komme Regn! — Bagefter skal vi saa faae Værelserne satte i Stand ovenpaa, saa min Fe igjen kan flytte ind i sit Slot.

Margit.

Det tager lang Tid at faae de Værelser i Stand.

Bengt.

Først Høsten i Hus, saa bliver der bagefter Raad til Alt, hvad vi vil! — Siig mig, Margit, hvorledes

synes Du egenlig om at bo hernede i Borgestuen?
falder det Dig meget besværligt?

Margit.

Nej, sandt at sige finder jeg dette store Værelse
meget svalere og lustigere end de smaa Kamre der
ovenpaa.

Bengt.

Du kunde maaske endogsaa finde Dig i at blive
boende her for bestandig?

Margit.

Ja, saafremt jeg vidste, at vi kunde faae det
bedre, saasnart vi selv vilde.

Bengt.

Ellers ikke? — J maa ikke gaa, Pater.

Margit.

Jo, hvorfor ikke det? Det har jeg aldrig tænkt
over.

Bengt.

Sæt nu, vi var fattige, saa vi var tvungne til
at bo her.

Margit.

Tvungne? Tvang er altid ubehagelig.

Bengt.

Men Pligt da?

Margit.

Pligt? — Pligt og Tvang kommer vel ud paa Et.

Bengt.

Seer man det! Pligten elsker Du altsaa ikke?

Margit.

Nej, jeg hader den, især naar jeg altid skal høre tale om den! — Og jeg begriber ikke, hvorfor vi uden Nødvendighed skal plage os selv med den Slags Betyrninger, naar vi ikke er fattige; ligesaa lidt som jeg begriber, hvorfor Du behøvede at hugge Linden om udenfor Vinduet, naar det ikke var nødvendigt.

Bengt.

Det var nødvendigt, min Elskede!

Margit.

Der var saamange andre, og den vidste Du jeg holdt saameget af.

Bengt.

De andre tog jeg ogsaa. . . . Hvordan har min lille Datter det?

Margit.

Gaa selv ind og se!

Bengt.

Nu er Du uartig, Margit!

Margit.

Jkke mere end min Ridder, naar han kommer ind til sin Hustru med Støvler paa.

Bengt.

Undskyld, nu skal jeg strax skifte.

Han gjør Mine til at trække Støvlerne af.

Margit.

Herinde! I min Nærværelse! — Der seer I, Pater, at Andre ogsaa kan forandre sig.

Skriftfaderen gaaer.

7. Scene.

Margit. Bengt.

Bengt.

Margit, Margit, for Himlens Skyld, ingen haarde Ord.

Margit.

Det var just det Samme, jeg vilde bede Dig om, og fremfor Alt ingen Scener! Du har viist mig Ringeagt i fremmedes Nærværelse.

Bengt.

Jeg har viist Dig en ubegrændset Tillid, idet jeg gjorde det flart, hvorledes jeg stolede paa din Overbærenhed.

Margit.

Du har viist, at Du ikke elsker mig længer.

Bengt.

Jeg elsker Dig ikke, siger Du, fordi jeg arbejder for Dig og ikke sidder og sladrer Tiden bort ved din Syramme; jeg elsker Dig ikke, fordi jeg kan være sulten, naar jeg ikke har faaet Mad i lang Tid; jeg elsker Dig ikke, fordi jeg ikke stifter fodtøj, naar jeg gaaer ind i Stuerne et Øjeblik; jeg elsker Dig ikke, siger Du! O, vidste Du blot, hvor højt jeg elsker Dig!

Margit.

I tidligere Dage, inden vi blev gifte, da elskede Du mig, endskjøndt Du sad og sladrede Tiden bort ved min Syramme, endskjøndt Du ikke kom ind med Støvler paa og endskjøndt Du ikke viste mig Ringeagt! Hvad er der da skeet siden da, eftersom Du har forandret din Opførsel?

Bengt.

— Vi er bleven gifte.

Margit.

Ja, der sagde Du et sandt Ord! Vi er bleven gifte. — Inden Du ejede mig, var Du bange for at miste mig; nu ejer Du mig, og det lader Du mig mærke.

Bengt.

Margit, Margit! Skulde det gaa saaledes ogsaa med os! Vi kjendte faren, vi forudsagde den, vi

rustede os til at undgaa den, og dog tog den os fangen! Skjæbnens tunge Vogn ruller frem, den hvirvler Støvet op, og det lægger sig over os!

Margit.

Skyd ikke Skylden paa Skjæbnen! Det er ikke Skjæbnens fejl, at Du ikke holder dine Løfter. Du lovede mig et Liv i frihed og Luft og Sol! Det er Dig, som sparker Støvet op fra Nyttestrævet's Marker og fører det med Dig ind i Hjemmet.

Bengt.

Jeg kan ikke svare paa dette nu! Men snart skal jeg, og da skal Alt blive som før. Paa Knæ med Hovedet i Margits Skjød. Margit, min Sjæls Elskede! Tro mig, naar jeg siger, at Skylden ikke er min; tro mig, og tro mig fremdeles, hvordan Du end seer mig; tro, at jeg elsker Dig, saa jeg vilde bære Dig paa mine Arme over alle Livets hvasse Stene, og tilgiv mig altid, altid, naar jeg er haard! Jeg er en vingestudt falk, der vil stige op mod Skyerne, men jeg kan kun slagre med mine knækkede Vinger, kan kun med Længslens Blikke se op mod Himlen og falde ned til Jorden! Trøst mig! Trøst mig!

Margit.

Jeg kjender Dig ikke igjen, Bengt! Rejs Dig, at jeg ikke skal behøve at se ned paa Dig! Hvor Du er liden, Du stolte Ridder!

Bengt.

Overfor den almægtige Skjæbne er jeg liden,
overfor Ulykken ligger jeg i Støvet, ikke for Dig.

Rejser sig.

Margit.

Hyfler!

Bengt.

Margit! Margit!

Margit.

Tilgiv mig!

Omfavnelse.

Bengt.

Elskede, frels os paa Draget af vort Skib! Vi
er løbet paa Grund, lad os ikke synke!

Margit.

Elsker Du mig endnu, Bengt? Svar mig!

Bengt.

Jeg kan aldrig ophøre at elske Dig, men Du
skal tro paa mig og være overbærende.

Margit.

Og Du, Bengt, maa ikke lufte din fugl inde
igjen, nu da Du engang har sluppet den ud af det
ene Bur.

Bengt.

Snart skal min fugl den blaa høre Linden spille
igjen, og Ridderen skal bortkaste det grimme Skrud

og forvandles og Dragen skifte Ham og Bølgerne lægge sig og de hvide Svaner sejle paa det stille Vand.

Margit.

Nu taler min Ridder saa fagert; hvorfor ikke altid saa?

Bengt.

Ridderen har saameget i sit store Hoved; han skal skaffe Mad til sine Smaa; han skal fælde Ved, at de ikke skal fryse, han skal skærme Hus og Hjem. Den stakkels Ridder har saameget at tænke paa, og derfor skal hans Fe være god imod ham.

Margit.

Hun skal være saa god, men hun har faaet saamange onde Tanker i sit lille Hoved; der er saamange Drager, som den gode Ridder maa dræbe. Dræb dem, Bengt!

Bengt.

Gud give jeg kunde!

8. Scene.

De forrige. Hovmesteren.

Hovmesteren.

Det trækker op, naadige Herre! Det bliver ondt Vejr. Folkene venter paa Bested.

Bengt

løber til Vinduet.

Tordensfyer! — Siig til fogden, at han strag lader alle Heste spænde for og kjøre ind, hvad der er mejet. Hvad der endnu staaer paa Marken, holde Herren sin Haand over! Jeg kommer øjeblikkelig! Løb alt hvad Du kan!

Hovmesteren ud.

Margit, kan Du bære en Prøvelse?

Margit.

En Prøvelse?

Bengt.

Du maa bære den! — Hør mig! I et helt Aar har jeg vidst, at vi var paa Vej til at blive fattige. Jeg vilde staae Dig, thi jeg havde Haab om at kunne redde os. Himlen staaer i Begreb med at berøve mig Haabet! Men endnu kan Alt frelses.

Margit.

Det har Du vidst et helt Aar og har ikke sagt mig noget?

Bengt.

Ja, men nu veed Du det!

Margit.

Det var altsaa derfor... Og jeg, som ikke kunde fatte, hvormed jeg havde forsyndet mig mod Himlen!

Hovmesteren

kommer tilbage.

Fogden siger, at Ridderen har sendt alle Heste bort efter Vand.

Bengt.

Har jeg? Har jeg sendt Hestene bort?

Margit.

Nej, det er mig, som har gjort det.

Bengt.

Du? Og hvorfor har Du gjort det?

Margit.

Jeg vilde have Vand til mine Blomster, som Du har ladet sygne hen, mens jeg var syg.

Bengt.

Dine Blomster?

Margit.

Ja.

Bengt.

Og det blues J ikke ved at sige?

Margit.

J roser Jer jo af, at J har løjet et helt Aar! Jeg behøver ikke at blues ved at sige Sandheden, saasom jeg ikke har begaaet nogen Fejl, men blot har været saa uheldig at rammes af en Dansfejæbne.

Bengt.

J vil endogsaa forsvare Jer?

Margit.

Ja, til det Nderste!

Bengt

gaaer henimod hende med Haanden hævet.

Margit

værger for sig med en Pude.

Slaaer J mig?

Bengt

river Puden fra hende.

Jeg slaar Jer, som man slaar et uslydigt Barn!

Margit.

En syg Kvinde! Jert Barns Moder!

Regnen pidsker mod Ruderne.

9. Scene.

De forrige. fogden. Vidnet.

fogden

giver, da han seer Situationen, Vidnet Vink om at gaa.

Margit.

Hr. foged! Som Kongens Embedsmand er det
Jer Pligt at beskytte mig imod denne Mand, som
lægger Haand paa mig!

fogden.

For Himlens Skyld!

Margit.

Denne Riddersmand lægger Haand paa en syg
Kvinde!

Bengt.

Hr. foged! Himlen har tilkjendt Jer dette Hus; thi det var Eders Penge, jeg laante, det veed jeg nu! Jeg er en fortabt Mand. Himlen har brugt denne letfærdige Kvinde som Redskab. Tak hende!

fogden.

Vi maa se at blive rolige! En lille Uenighed kan let opstaa og let hæves.

Margit.

Jeg opfordrer Jer til at være mit Vidne, naar jeg skriver til Kongen og ansøger om at faae dette Ægteskab opløst.

Bengt.

Det Samme gjør jeg, Hr. foged!

fogden.

Men, fru Margit, tænk paa Jert Barn!

Margit.

Det giver jeg ikke fra mig, det kan I stole paa.

fogden.

Men Barnets fremtid!

Margit.

Ogsaa jeg har en fremtid, thi jeg staaer ved Indgangen til Livet, og jeg maa selv bære Ansvar for, hvordan jeg har tilbragt dette Liv. Med denne

Mand ved min Side gaaer jeg til Grunde. Mit Liv er overfor Gud mere værdt end dette Barns, thi jeg er et Menneſſe, det er Barnet endnu ikke.

Men jeg forlader ikke dette Hus, før Loven har givet mig min Frihed tilbage. Siig denne Mand det! Og siig ham ligeledes, at jeg ikke bryder mit Ægteſkabsløfte, men at jeg lader mig løse fra det, ſaaledes ſom jeg engang blev løst fra mit Kloſterløfte.

Fogden.

Fru Margit! Eders Mand har Loven paa ſin Side.

Margit.

Loven laves om engang om Aaret, og desuden: Kongens Ord bryder Loven. Jeg agter ikke at bryde den.

Fogden.

Men I miſter Jer Morgengave.

Margit.

Troer I, jeg tager mig betalt, fordi jeg har ladet denne Mand plyndre min Ungdom? Lad ham beholde ſin Gave, den er en forhaanſe.

Bengt.

Hr. Foged, ſiig denne Kvinde, at hun er en daarlig Perſon, ſom giver ſin Mandſ Navn til Pris for Verdens Spot og Haan.

Margit.

Hr. Foged, ſiig denne Mand, at han er en Ureløs, ſom kaſter en Kvinde hen til Bytte for Verdens foragt.

Verden siger til ham: ulykkelige Mand! til hende: elendige Kvinde, men den uheldede Tanke siger: her er begaaet en fejl, lad os rette den itide, inden to, nej tre Sjæle gaa til Grunde!

Bengt.

Nuvel, lad os da gjøre det. Jeg forlader dette Værelse, og I, Hr. Foged, følger mig! Bagefter bliver det mig, der maa følge Jer. Tunge Gang! Haarde Skjæbne! Og jeg maa blive ved at leve, skjøndt jeg helst gad græde mig tildøde! Hvorfor gjør jeg ikke Ende paa denne elendige Tilværelse? Fordi det er min Pligt at leve. Kom, Hr. Bøddel, og henret mig idetmindste.

Bengt og Fogden

gaa.

Hovmesteren er gaaet i Begyndelsen af Scenen.

10. Scene.

Margit

alene.

Hvad er der skeet? — Man vaagner midt i en dejlig Drøm; man lukker Øjnene igjen og venter paa, at den skal fortsættes. Man gjennemgaaer i Tankerne, hvad man har drømt, men fortsættelsen, Slutningen, Slutningen — kommer ikke!

Hun var fangen og hun blev mishandlet; hun var ung og hendes Blod var Jld; saa kom han og befriede hende. Var det fordi det var ham? Eller

kunde det ikke ligesaa godt have været en Anden? Maaste! — Saa kommer der Bryllupsmusik, Vin, Blomster, Solskin, en lille Sky; Himlen flarer op og Solen skinner varmere end før — og saa vaagner hun! Men fortsættelsen, Slutningen! Slutningen er, at man vaagner! Man er vaagen, og Virkeligheden begynder. Han fældede min Lind, han lod mine Roser visne og han vilde slaa mig!

Sælsomt er det alligevel! Han sønderriver Luthens Streng midt i Melodien, og Luthen vedbliver at flinge — svagt, men den flinger dog. Hvordan lod hans Ord?

„Snart skal min Fugl den blaa høre Linden spille, Ridderen bortkaste det grimme Skrud og Dragen stifte Ham. Bølgerne skal lægge sig og de hvide Svaner atter sejle over det stille Vand.“

Og det var ham, som vilde slaa mig!

Dette er Virkeligheden! — O, Jesus Christus, Verdens frelser, lad mig slumre ind i den evige Søvn og aldrig, aldrig vaagne mere — lad mig drømme, drømme min fagre Drøm til Ende!

Hun skjuler Hovedet i Puderne.

Tæppet falder.

Fjerde Aft.

Borgestuen.

Samme Dekoration som i forrige Aft.

1. Scene.

Lagmandinden. Margit meget tarveligt klædt.

Margit slipper og rier paa en Kjole.

Lagmandinden.

Tre Maaneder er der gaaet, og endnu intet Svar fra Kongen. — J er saa slittig, Fru Margit!

Margit.

Det er det Eneste, hvorved jeg kan holde Modet oppe.

Lagmandinden.

Tidligere faldt det Jer saa tungt at arbejde.

Margit.

Fordi jeg ingen Tak havde for det. Pligten er

ikke tung, naar den er frivillig og har et Maal. En
Tvang, som skjænker Frihed, er saa let.

Lagmandinden.

Frihed? Tænker I endnu paa at faae Jert
Egteskab opløst?

Margit.

Endnu?

Lagmandinden.

Kjære Fru Margit, hav Taalmodighed og hør
paa mig en lille Stund: jeg har været gift i tredive
Aar og havt fire Børn, saa jeg veed, hvordan det
gaaer til. Først var det saa ømt, naa, det kjender
man jo; saa kom vi paa Kant med hinanden, naa,
det gjør man, naar man er af forffjellig Mening;
man blev uenig, naa, det er jo menneskeligt, og saa
blev man gode Venner igjen. Kjærligheden, ja den
kom der mere Ro i med Aarene, men Venfabet, det
blev alt varmere og varmere under Livets fælles
Prøvelser.

Margit.

Det kan være meget godt; men hvis der nu var
kommet Sjendfabet iftedetfor Venfabet?

Lagmandinden.

Kjære Frue, naar Alting er forgængeligt her paa
denne Jord, hvorfor ffulde saa Sjendfabet vare evigt?

Margit.

Fordi det Onde har Magten!

Lagmandinden.

Na Gud, siig ikke det! Det Onde maa være det Stærkeste for at kunne stride imod det Gode; det Gode strider ikke, det lider.

Margit.

Hører der da ikke Styrke til at lide?

Lagmandinden.

Jo, men paa en anden Maade! — Hør nu videre! Eders Barn...

Margit.

Ja, jeg veed det! Eders Mand gjorde mig den samme Behrejdelse igaar, og da svarede jeg ham saaledes: Hr. Lagmand, I har ladet Eders egne Børn sulte og fryse, I har sendt dem bort fra Hjemmet og overladt dem til fremmede — hvor kan det da være, at I er saa øm over Andres Børn? Er det fordi I fortryder Eders Haardhed imod Eders egne? Det er neppe rimeligt! Nej, det er fordi I for en billig Pris vil tilegne Jer en Fortjeneste, som I ikke har, og fordi I vil dække over Eders fejl ved at lægge Sten paa Andres Byrde! — Har I, fru Lagmandinde, altid været kjærlig mod Eders Børn? Har I ikke ønsket dem langt bort, naar de forstyrrede Eders Søn, Eders Arbejde, Eders Fornøjelser? Har I ikke tugtet dem for en forseelse, som ikke var nogen fejl, men blot et Besvær for Jer?

Lagmandinden.

Alf jo, vi har saamænd nok at bebrejde os alle sammen.

Margit.

Saa anvend da Eders lille Oversfud af Kjærlighed paa Eders egne stakkels Børn og ød den ikke bort paa Andres! Desuden forlader jeg ikke mit Barn, fordi jeg holder op med at bo under Tag med dets fader.

Tagmandinden.

Men, kjære Fru Margit, Livet er saa kort og saa stormfuldt — hvorfor skal Venner ikke kunne holde sammen?

Margit.

Spørg Skjæbnen! Jeg elskede ham, han elskede mig, nu hade vi hinanden. Hvem kan gjøre for det?

Husholdersken
fommer.

2. Scene.

De forrige: Husholdersken.

Margit.

Hvad vil Du, Malin?

Husholdersken.

Hvis det ikke var Fruen altfor ubelejligt... Na, om forladelse, jeg saae ikke, her var fremmede...

Margit.

Bryd Dig ikke om det! Det er din Maanedsløn,

Du vil have? — Du skal faae den, naar vi sees efter Middag.

Husholdersken

nøler med en mistroiff og utaalmelig Mine.

Margit.

Ogsaa Du, Malin! Se nu engang, fru Sagmandinde; denne Kvinde var mig hengiven, hun var taalmodig, ærlig, villig, saalænge jeg var rig; nu da jeg er fattig. . . . O Gud! Ogsaa Hengivenhed kan man kjøbel! Lyffelig den, der er rig! — Nabner et Skrin paa Bordet. Her har Du din Søn, Malin! Nu er Du fri! Jeg skal selv passe din Gjerning indtil videre.

Husholdersken

ifamfuld.

Kjære, gode. . .

Margit.

Syv nu ikke! — men gaal

Husholdersken

gaer.

Syv? Hm!

3. Scene.

Margit. Sagmandinden.

Sagmandinden.

Deres Lod er ikke den lysteligste, fru Margit!

Margit.

Nej, visseelig ikke, men dog bedre end vor! Jeg har ligesaa meget at gjøre i Huset som hun, foruden det at jeg har hele Ordningen og Ansvaret, men forskjellen er den, at hun faaer Løn og jeg ingen.

Lagmandinden.

Men I faaer jo Alt, hvad I vil have.

Margit.

Min Løn er dyppet i Nidmygelse og modtages med Taknemmelighed, maaske med Blusel; hun, min Husholderesse, hun tager sin Løn og behøver hverken at takke eller at blues. Hun raader frit over sin Sjæl, hun kan være taktfuld, bedrøvet, misfornøjet, naar det behager hende, men jeg skal være venlig og glad. Jeg maa snakke, springe, komme, naar han fløjter og — være øm, naar han er varm! O Skam og Vanære!

Hun er fri, fordi hun arbejder; derfor vil jeg ogsaa arbejde og være fri! Havde jeg blot Kræfter dertil!

Lagmandinden.

I er i Oprør, fru Margit.

Margit.

Ja, det er jeg! Undrer det Jer?

Hovmesteren

kommer.

4. Scene.

De forrige. Hovmesteren.

Hovmesteren.

Undskyld, fru Margit, men jeg søgte Hr. Bengt.

Margit.

Jeg har ikke seet ham i otte Dage. Hvad vil Du ham?

Hovmesteren.

Jeg vilde . . . jeg troede . . . ja, jeg vil ikke sige det, naar der er fremmede tilstede.

Margit.

Du vilde vel nok, men Du tør ikke. Saa skal jeg sige det da, thi jeg kjender ingen Ndmygelsers uden een: Du er ængstelig for at Du ikke skal faae din Løn? Siig det rent ud!

Hovmesteren.

Ikke ængstelig, men . . .

Margit.

Dog saa noget nær! Naa, det er jo meget naturligt . . . Nabner Skrinet. Se her! — Du er fri! — Dig har jeg aldrig ventet Andet af, thi jeg kjendte Dig iforvejen. Gaa!

Hovmesteren.

Alf, kjære frue . . .

Margit.

Gaa!

Hovmesteren

skamfuld; gaaer.

fattig, men stolt! Saadan skal det være!

5. Scene.

Margit. Lagmandinden.

Lagmandinden.

Hvor er Hr. Bengt?

Margit.

Han skjuler sig; han er bange for den Slags Besøg.

Lagmandinden.

Undskyld, Kjære, men for Himlens Skyld, maa jeg spørge...

Margit.

Hvor jeg tager Pengene fra? Nej, det faaer I ikke at vide.

Lagmandinden.

fru Margit, fru Margit!

Margit.

Siden I mistænker mig, er jeg nødt til at gjøre mig til af mig selv. — Jeg har solgt mine Smykker.

— Denne Mistanke og denne Tilstaaelse gjør Ende
paa vort Bekjendtskab. Farvel!

Lagmandinden.

Stød ikke Eders Denner fra Jer...

Margit.

Det gjør jeg ikke, og det behøver jeg heller ikke;
de gaaer nok alligevel.

Lagmandinden.

Hvor bitter! hvor bitter!

Margit.

Ja, Gud være mig naadig!

Skriftefaderen

kommer.

6. Scene.

De forrige. Skriftefaderen.

Margit.

Bringer I godt Nyt, Pater?

Skriftefaderen.

Ikke noget Nyt, men jeg vilde gjerne tale med Jer.

Lagmandinden

rejser sig og gaaer.

Farvel, Fruel!

Margit.

Farvel!

7. Scene.

Margit. Skriftefaderen.

Skriftefaderen.

Saa flittig!

Margit.

Det Samme sagde Lagmandinden for lidt siden.
Siig noget Nyt!

Skriftefaderen.

Jeg er bange for, at Eders Lyst til noget Nyt
fører Eder for vidt.

Margit.

Er I skinsyg paa fogden, fordi jeg finder Behag
i hans Selskab?

Skriftefaderen.

Ja — skinsyg paa Eders Mands og Eders Barns
Vegne.

Margit.

Hvor Menneffene er bleve Børnevenner paa den
senere Tid! Siig Noget, som Lagmandinden ikke
allerede har sagt og som jeg ikke selv har tænkt.

Skriftefaderen.

Jer Mand elsker Jer endnu.

Margit.

Saa beklager jeg ham.

Skriftefaderen.

fordi J elsker fogden.

Margit.

Jeg sætter Pris paa fogden, fordi han ikke lyver, saaledes som de Andre. Elsker? Det gjør jeg aldrig mere.

Skriftefaderen.

Eders Mand fortjener Eders Kjærlighed.

Margit.

fortjener? Jeg veed ikke af, at man kan fortjene, hvor det gjælder en følelse. Den har han imidlertid mistet.

Skriftefaderen.

J bør ikke omgaaes med fogden, han er en Skurk.

Margit.

fogden er min Gæst, saalænge til Husets Sager er komne i Orden igjen, og jeg maa tale med ham, enten jeg vil eller ej.

Skriftefaderen.

Hold Jert Hus i Ære, til J er bleven fri!

Margit.

Det gjør jeg uden Eders Opfordring.

Skriftefaderen.

J begaa Synd i Eders Hjerter; Ordene ere Tanernes Arme, med dem omfavne J hinanden. Hans Sandheder som han slynger Jer i Ansigtet, tager J imod med den samme Nydelse som J fordum tog imod Hug.

Margit.

Mellem fordum og nu ligger der en bred Grav. Jlden er brændt ud siden da, ikke sandt, Pater?

Skriftefaderen.

Jeg kan kun svare for mig selv. Jeg har kæmpet min Kamp, nu vil jeg ogsaa kæmpe Eders. Om J vidste, hvor gudsforglemmende højt J engang har staaet for mig! Og jeg saae Engelen miste de hvide Dinger, jeg saae Seen tabe sine Guldsko, jeg saae Fuglen hin blaa stifte Ham. Jeg saae Jer hin Morgen efter Brylluppet, da J jog gennem Skoven paa Jer hvide Hest; den bar Jer saa let henover det vaade Græs; den løftede Jer højt over Kjærets Dynd, uden at der kom saameget som en Plet paa Jert sølvskære Skrud; et Øjeblik tænkte jeg, som jeg stod der bag Træerne: hvis hun nu faldt! Og Tanken blev til Billede: jeg saae Jer i Dyndet, det sorte Vand slog op over Jer, Jert gule Haar laa som Solstin henover Porsens hvide Blomster; J sank, J sank, til jeg kun saae Eders lille Haand; da hørte jeg Eders Fald suse oppe i

Lusten og hæve sig mod Himlen, og den steg paa sine Dinger, til den forsvandt i Skyerne.

Margit.

J ytrede engang — det ligger nu langt tilbage — at Virkeligheden med dens Støv og Smuds var os givet af Gud, og at vi ikke skulde skjælde den, men tage den som den er. Nuvel! Nu siger J, med forblommede Ord, at jeg er sunken, fordi jeg er paa Veje til at forsones mig med dette Liv; jeg har omskiftet den Riges Dragt med fattigfolks, fordi jeg er fattig; jeg har mistet min Ungdom, da jeg opfyldte Naturens Lov og blev Moder; mine Hænder ere blevne skæmmede af Naalen, mine Øjne af Sorgen, Livets Byrde tynger mig til Jorden, men min Sjæl hæver sig opad, den stiger som Falken mod Himlen, mod Friheden, medens mit jordiske Legeme synker i Dyndet blandt stinkende Blomster!

Saaledes vil jeg tyde Jer vaagne Drøm!

Skriftesfaderen.

Sjæl og Legeme er Et!

Margit.

Det er ikke sandt, thi i saa Fald vilde aldrig en Tjenende kunne komme i Himlen. Nej, Hr. Pater, jeg var et fagert Billede, som voldte Eder Glæde; Skjæbnen besudler Billedet og røver Jer Glæde, deraf kommer Jer Sorg. Troer J maaske ikke, at jeg sørger? Jo, men jeg er nu kommen saa vidt, at jeg finder den Sorg syndig. Hvor vidt er J kommen?

Skriftefaderen.

Jeg er slet ingen Vej kommen.

Stundom troer jeg, at jeg er paa Vej til Maalet, stundom at jeg har naaet det, men saa mærker jeg, at jeg stadig staaer stille. — Stig mig oprigtigt, som Ansigt til Ansigt med Gud: troer J, at J altid vil være vis paa det, som J tænkte og sagde nys? Troer J, at J altid vil kunne holde Jer Sjæl oppe, medens Legemet synker? Troer J det?

Margit.

Nej.

Skriftefaderen.

Saa frels Eders Sjæl! Giv Falken løs og lad den stige!

Margit.

Det har jeg selv tænkt paa, men Lænnen er stærk.

Skriftefaderen.

Den samme Kunst, som evner at holde Sjælen fast i dens Bur for en Tid, har ogsaa givet os den Nøgle, som lukker op.

Margit.

Har J den maaske?

Skriftefaderen.

Ja, jeg har den.

Margit.

Giv mig den!

Skriftefaderen

giver hende en lille glasse.

Der!

Margit.

Tak! — Hr. Bengt kommer. — Vær ikke bange, og huff, det var kun i Eders Drøm jeg faldt af Hesten! Jeg falder ikke. Farvel!

Skriftefaderen.

Farvel! Tro ikke for tidligt Slaget vundet; de Saarede er ikke døde!

Gaaer.

8. Scene.

Margit. Kammerpigen.

Kammerpigen.

Ridderen spørger, om fru Margit vil tilstaa ham en Samtale.

Margit.

Han kan komme.

Kammerpigen.

fru Margit!

Margit.

Naa, mit Barn?

Kammerpigen

bedende ydmygt.

Vær ikke haard mod Ridderen!

Margit

rørt.

Du er bestemt et godt Menneſſe, Kerſtin! Det er vel derfor, man lægger ſaa lidet Mærke til Dig! Gud give, jeg kunde være ſaa haard, ſom jeg gjerne vilde! Bed Ridderen komme!

Kammerpigen gaaer.

9. Scene.

Margit. Bengt. forvildet Udre, daarlig flædt, ſtandſer ſønder-
knuſt i Døren.

Margit

dybt rystet, da hun ſaaer Hje paa Bengt.

Træd nærmere, Ridder!

Bengt.

Iffe Ridder!

Margit.

Sid ned, Hr. Bengt!

Bengt.

Nej, min frue, jeg er iffe værdig til at ſidde i
Eders Nærværelſe.

Margit.

Lad os tale om hvad ſom er; hvad ſom var, er
iffe til for os.

Bengt.

seer op og betragter først nu Margit; rystet og forvirret ved hendes forandrede Udseende.

Tilgiv! Er — det — ? Tilgiv mig! Jeg skulde tale om vore fælles Anliggender. I veed, vi er fattige.

Margit.

Det veed jeg nu, men jeg burde have havt det at vide et Aar tidligere.

Bengt.

Det bliver ikke Eders Sag at bebrejde mig det, det bliver min egen. Jeg elskede Jer og vilde skaane Jer.

Margit.

I foretrak at eje en Jagthest, som I ikke vilde spænde for Læsset.

Bengt.

Jeg kjendte ikke Eders Styrke.

Margit.

I vilde ikke lære den at kjende, fordi det vilde have ydmyget Eder. Nu er vi inde paa Bebrejdelserne, og de hjælper ingenting til.

Bengt.

Lad mig blive ved med Bebrejdelserne imod mig selv. Da Alting ramlede ned ved et Sammenstød af uheldige Omstændigheder, tabte jeg Besindelsen, men I beholdt den. I har frelst, hvad der kunde frelses, I har betalt folkene deres Løn, I har forhandlet

med Fordringshaverne, alt imedens jeg holdt mig borte, sønderknust af Skam og Sorg. Frue, mit Erinde er for det første at bede Eder om Tilgivelse. . . . Paa Knæ. Tilgiv mig, at jeg ikke har agtet Jer højt nok; at jeg troede, I var en fager fugl til at sidde i Bur og være smuk og ikke Andet. Tilgiv mig, at jeg blev vred, da I brugte den Rettighed, jeg selv havde givet Eder, til at holde af Blomster mere end af Græs; tilgiv mig, at jeg har plyndret Jer Ungdom og voldt Jer Sorg!

Margit.

I behøver ikke at bede om Tilgivelse, fordi I ikke har agtet mig højt nok, thi da vi sidst taltes ved, besad jeg ikke de Egenheder, som I nu er saa venlig at sætte Pris paa; jeg var dengang en Stakkel, just saaledes som I vilde have mig. At I har voldt mig Sorg, er ikke Eders Fejl, og vi skal ikke skjælde vor Sorg, thi den har været os til Gavn. Rejs Jer, Hr. Bengt!

Bengt

rejser sig med Besvær.

Undskyld, frue, men tillad mig at hvile mig, jeg er saa træt.

Margit

leder ham hen til en Stol.

Hvad fattes Jer? Er I syg?

Bengt.

Jeg frygter, at jeg ikke er kommen først fra dette. — Siig mig nu: hvad agter I at gjøre, saafremt Kongen bevilger — Eders Ansøgning?

Margit.

Alt arbejde! — tjene!

Bengt.

Tjene! — Arbejde! Arbejder Sommerfuglen, som Gud har skabt til Sommerfugl?

Margit.

Den søger sin føde, til den dør. — Hvad agter I at gjøre?

Bengt.

Jeg bliver forvalter hos fogden! — Sangfuglen spændt for Ploven, Englen sy Klæder og vasse! Saa forstummer Sangen, de smaa Hænder blive røde, Kinden saa bleg. Og hvorfor? Fordi han fældede hendes Lind, derfor visnede hendes Roser. — Hjælp mig! Jeg kan ikke faae Vejret. Hjælp mig!

Margit

rækker ham et Bæger Vand; støtter hans Hoved.

I er syg!

Bengt.

Ja, jeg bliver aldrig karst mere.

Margit.

Ridderen har saameget i sit store Hoved, han skal skaffe Mad til sine Smaa, han skal fælde Ved, at de ikke fryse.

Bengt.

Hvilke Toner! Er Luthen ikke brusten ... flinger den endnu?

Margit.

Tilgiv mig, at jeg ikke kunde s'ue ind i Ridderens
Tanke!

Bengt.

Ridderen vilde ikke lægge sine tunge Tanke paa
Sommerfuglens Vinger! Margit, Du beder mig tilgive!
Hvad er der saa imellem os?

Margit.

Der er et Sværd imellem os.

Bengt.

Hvilket?

Margit.

Mistillid! De samme Ord, I nys sagde, har jeg
hørt før, men de hindrede ikke dengang, at I løftede
Haand imod mig.

Bengt.

Det forgangne ligger bag os, hvi skal det manes
frem? Har Ulykken ikke gjort os til nye Mennesker,
kan vi ikke som nye Mennesker begynde paany?

Margit.

Aldrig!

Bengt.

Vil I altid være min Uven?

Margit.

Nej, ikke Eders Uven!

Hovmesteren

fortræder.

10. Scene.

De forrige. Hovmesteren.

Hovmesteren.

Kongens foged udbeder sig en Samtale med
fru Margit.

Bengt.

Den faaer han ikke!

Margit

til Hovmesteren.

Bed fogden være velkommen.

Bengt.

J mit Hus kommer han ikke uden min Tilladelse.

Margit.

J vort Hjem, Hr. Bengt, kommer Enhversomhelst,
der skal tale med os om vore Sager, med vor Til-
ladelse.

Bengt.

Endnu er J min Hustru og har ikke Ret til at
besmitte Hjemmet med Sammenkomster.

Margit

til Hovmesteren.

Siig til fogden, at jeg skal søge ham oppe i
hans Gæsteværelse om en halv Time.

Hovmesteren

gaaer ud, men kommer strax ind igjen med et Brev, som han leverer til Margit.

Hr. Fogden afleverer denne Skrivelse og venter Besøg om en halv Time.

Bengt.

Og I undseer Jer ikke ved at opsoge denne Mand paa hans Værelse! Men I skal ikke faae Lov til at gaa derop, thi endnu er I min Hustru.

Margit

læser i Brevet.

Ikke længer Eders Hustru! Læs!

Bengt.

Skilsmissebrevet!

Margit.

Ja! Jeg er fri! Fri for Baand og Lænker og Trældom og Løfter!

Bengt.

Fru Margit! Jordens Konger er mægtige, men jeg troer ikke, de kan løse Baand, som Himlen har knyttet. I har Jer frihed; hvorledes agter I at bruge den?

Margit.

Det veed jeg ikke, men om en Time vil vi vide det begge To.

Bengt

paa Knæ.

Margit, Margit, gaa ikke! Du river Sjælen ud af mig, Du overgiver mig til den evige fordømmelse! Jeg elsker Dig, jeg elsker Dig!

Margit.

Du elster mig som Noget, der er din Ejendom;
Du elster mig nu ligesaa højt som Du elskede din
Afsgrøde, da Du skulde til at miste den.

Bengt.

Jeg tilbeder Dig, som man tilbeder den hellige
Jomfru, thi Du er stærkere end jeg og mildere; jeg
ligger for dine fødder og beder Dig rejse mig op,
thi jeg er den, der er mest ulykkelig; lad mig blive
din Tjener, din Villie skal være min.

Margit.

Troer I, at min Sjæl kan elste en Tjeners? Jeg
tyktes bedre om Jer, da I slog mig.

Bengt.

Margit, Du som altid havde et kjærligt Hjerte,
Du som kunde være saa god, kan Du gjøre et
Menneske saa ulykkeligt som Du gjør mig?

Margit

mildt.

Staffels Ridder, at jeg maa volde ham saa
meget Ondt! Hvorfor kan jeg ikke gjøre ham lykkelig
og glad igjen? Jeg vilde saa gjerne blive, men jeg
maa gaa nu! Nu!

Bengt.

I gaaer fra mig nu, jeg er fattig og ulykkelig!

Margit.

Hvem blev, dengang Ulykken kom? Og hvem gif

da og frøb i Skjul? Jeg gaaer nu af helt andre Grunde.

Bengt.

Fordi J elsker en Anden?

Margit.

Ja! — Dertil har J været Anledningen, og dertil har Loven givet mig Frihed! Farvel!

Gaaer.

Tæppet falder.

Femte Aft.

Værelse udenfor Sovestammeret.

Samme Dekoration som i anden Aft.

1. Scene.

Lagmandinden og en Kvinde, som har en Sag at forebringe for Retten, sidde og vente paa Audiens.

Kvinden.

Der er Mange hos Fogden idag.

Lagmandinden.

Ja, der er saamange Retsfager under Behandling nu for Tiden.

Kvinden.

Ja, Gud hjælpe os; og den ene er aldrig som den anden. Der er nu Hr. Bengts Hustru, for bare at tale om den Sag — det er jo en net Historie!

Lagmandinden.

Ja, hun har jo søgt Skilsmisse fra Manden.

Kvinden.

Hun? Nej, det er rigtignok ham, som har jaget hende paa Porten! Hun var en ren Djævel; de siger saamænd, kan I tænke Jer, at hun slog sin Mand, den rare Hr. Bengt, og saa var hun ham utro ovenikjøbet. Det er jo sandt nok, at man ikke skal give den Ene Skylden, naar To skjændes, men i dette Tilfælde er fejlen udelukkende paa hendes Side.

Lagmandinden.

Hvis fejlen er og hvormeget af det, der er sandt, det veed man ikke, men forfærdeligt er det, synes jeg, at hun kan bringe det over sit Hjerte at gaa bort fra Hus og Hjem og Mand og Barn; man maa være et daarligt Stykke Menneske for at kunne bære sig saadan ad.

Kvinden.

Hvormeget af det, der er sandt! Hm! Det veed man saamænd altid. Man veed for Exempel, at hun lod alle Egetræerne i Haven hugge om, bare for at faae Udsigt til Søen, og saa lod hun af pure Ondskab alle Rosenbushene staa og visne hen, mens Manden laa syg. Jo, hun var en rigtig daarlig Person, det er sandt og vist; og jeg veed det, for jeg har kjendt hende, fra hun var Barn af, og da kunde hun sidde og pine fluer hele Eftermiddagen i Sommertiden, mens vi strællede Æbler; og i Klostret var der ogsaa

Historier med hende; hun baade løj og stjal Breve; ja, stjal er maaske for stærkt et Ord, men hun læste ialfald Andres Breve. Jo, man veed saamænd god Væfled med hele hendes Liv.

Lagmandinden.

Aaja, men der lyves nu ogsaa en hel Del.

Kvinden.

Det er saamænd aldrig værd at nævne; der gaaer ikke Røg af en Brand, uden der er Ild i den.

Lagmandinden.

Det er nu dog ikke saa afgjort, man kan nok have Røg i Ovnen, uden at man har Ild.

2. Scene.

De forrige. Margit standser i Døren og taler med Nogen udenfor.

Kvinden.

Nej, vil man blot se! Hun skammer sig ikke, men gaaer lige ind, som om der ingenting var i Vejen! Ege ind til fogden, som man nu veed har taget sig af hende. I skal se, hun er fræk nok til at hilse paa os!

Margit

træder ind, frimodigt.

God Aften, fru Lagmandinde; saa vi skal træffes her! Til Kvinden. God Aften, Kjære!

Kvinden

vender sig bort og giver sig til at betragte Væggene.

Margit

ræffer Lagmandinden Haanden, men denne vil ikke modtage den.

J blev vel ikke fornærmet paa mig?

Lagmandinden.

fornærmet? — Nej! — Jeg beklager Jer kun!

Kvinden.

Har fru Lagmandinden seet det kjønne Billede her? Det forestiller vist Capernaum.

Margit

til Lagmandinden.

Er der Nogen inde hos fogden?

Lagmandinden.

Ja der er; skal J ogsaa tale med ham?

Margit.

Han venter mit Besøg.

Kvinden.

Saa er det vist bedst, at vi gaaer, thi vort Besøg er ikke ventet, og vore Sager har det maaske ikke saamegen Hast med som — hendes.

Hun rejser sig.

Margit.

Nej, lad mig endelig ikke forstyrre Jer; jeg kan godt vente!

3. Scene.

De forrige. Vidnet.

Vidnet.

Fogdens Modtagelsefestid er forbi for idag; han beder sine Klienter komme igjen imorgen.

Margit.

Fogden venter mig. Siig ham, at jeg er her.

Vidnet

uforskammet.

Det er en anden Sag! Vær saa god at træde ind i Værelset her ved Siden af.

Margit.

Hvorfor ikke i Værelset her?

Vidnet

tøvende.

Fordi her skal gøres rent.

Kvinden

gaaer.

Hvilket Selskab! Hvilken Rede!

Lagmandinden.

Nu vasser jeg mine Hænder og sætter aldrig mere mine Ben i dette Hus.

Margit.

Hvad er det for Tanke, I har om mig, Fru Sagmandinde? Hvad betyder denne haanlige Opførsel?

Sagmandinden.

Jeg kjender Jer ikke mere; I er en foragtelig Person!

Margit.

Veed I da ikke, at jeg er fri? Loven har gjort mig fri.

Sagmandinden.

En fri Kvinde har jeg aldrig hørt tale om, derimod nok om en løs Kvinde. Og det er I! I har frit Lov til at besøge hvilken Mand I vil, ja!

Margit.

I kjender ikke mit Ærinde til denne Mand, hvem I jo ogsaa besøger, skjøndt I ikke er fri. Veed I ikke, at Loven har opløst mit Ægteskab?

Sagmandinden.

Loven kan ikke opløse det Uopløselige, men den kan befri en ulykkelig Ægtemand fra en daarlig Kone.

Margit.

Saa er Loven en ynkelig En, som ikke kan beskytte den Svagere; og Loven er en forbryder, som stiller sig paa den Stærkes Side; men det er jo ogsaa de Stærkere, som har lavet Loven.

Lagmandinden.

Jeg kan ikke svare Jer, men jeg kan gaa min Vej.

Gaar.

Margit.

Siig hellere: løbe, fru Lagmandinde, saa kommer I Sandheden nærmere.

4. Scene.

Margit. Vidnet.

Vidnet

fammeratlig.

Træd nu ind her ved Siden af, saa kommer fogden om lidt.

Margit.

Dette synes jeg ikke rigtigt om.

Vidnet.

Na Pasjar! Det er saamænd ikke værd at gjøre sig kostbar, naar det gjælder saadan en Guldflugl som fogden.

Margit.

Jeg forstaaer ikke et Ord af hvad I der sagde.

Vidnet.

Guldflugl, sagde jeg! — Værs'god, træd ind, træd ind!

Margit

betragter ham forfænde.

Bed fogden skynde sig, hvis han vil, jeg skal
vente paa ham.

Gaaer ind i Sideværelset.

5. Scene.

Vidnet. fogden kommer fra Baggrunden, som om han havde staaet
bag Døren og ventet.

fogden.

Luf Døren af!

Vidnet

luffer af efter Margit.

fogden.

Put lidt Uld i Nøglehullet.

Vidnet.

Det behøves ikke, naar man sætter Nøglen
rigtigt i.

fogden.

Er der redt Seng?

Vidnet.

Ja!

fogden.

Dæk saa Bord!

Vidnet.

Der er dækket.

Fogden.

Bær Bordet herind!

Vidnet

gaaer hen til Døren og giver et Tegn; to Tjenere bære et dækket Bord ind.

Fogden

undersøger Bordet.

Røjer! Det er godt! Vin! Er det stærk Vin?

Vidnet.

Der er baade stærk og ſvag.

Fogden

ſom før.

Endebloomſter! Det er meget godt! Hvor er Luthen?

Vidnet

henter en Luth.

Fogden

ſtiller Luthen mod en Stol paa Gulvet.

Staaer den godt der?

Vidnet.

Meget godt! Rigtig ſmægtende!

Fogden.

Altting i Orden?

Vidnet.

Altting i Orden!

Fogden.

Nej, vent!

Han gaaer hen til Bordet og plukker en Roſe, ſom han ſætter i Bryllet.

Vidnet.

Fogden forstaaer sine Ting!

Fogden.

Kjender mine folk, hvad? — Luf Døren op!
Gaa saa ud og pas paa!

Vidnet

aabner Døren og luffer Margit ud, hvorpaa han fjerner sig paa Taaspidserne.

6. Scene.

Fogden. Margit.

Fogden.

Fru Margit!

Margit.

Ikke frue længer!

Fogden.

Altsaa Margit!

Margit.

Ja, som før, i vor Ungdom! — Erif, Du har
sagt, at Du vil være min Ven og staa mig bi med
Raad og Daad i den nærmeste fremtid.

Fogden.

Din Ven? Nej, din Slave, Elsfede!

Margit.

Tak, men spar dette Sidste! — Jeg kommer for
Strindberg.

at høre, hvordan det forholder sig med de gamle Klostergodsfers Tilbagegivelse til deres tidligere Ejere.

Fogden.

Nu skal vi ikke tale om Forretninger; om Blomster vil jeg tale nu.

Margit.

Nej, nu vil jeg tale om Forretninger.

Fogden.

Sid ned, min Ven, og hvil Dig; Du kan nok være træt efter alle disse Gjenvordigheder.

Margit.

Tak! Ja, jeg har virkelig en følelse, som om mine Kræfter ikke vilde strække til længer end til den Dag imorgen. Derfor maa jeg tale med Dig allerede nu i aften.

Fogden.

Du har vel hverken havt Tid til at spise eller drikke? Jeg var just i Begreb med at gaa tilbords. Vil Du ikke gjøre mig Selskab?

Margit.

Nej Tak! Men lad mig ikke forstyrre; jeg kan godt tale, medens Du spiser.

Fogden.

Er Du bange for at sidde ved Siden af mig? Kan Du ikke huske, dengang vi legede Kjæresten som Børn?

Margit.

Jo, jeg husker det, jeg husker det! Men dette Værelse minder mig ogsaa om fejlslagne Drømme; det piner mig at være her!

Fogden.

Drømme kan blive til Virkelighed, om det end kan være noget, inden det skeer.

Margit.

Altting herinde minder mig om det Svundne og gjør mig ængstelig tilmode. Blot en saadan Tilfældighed som at Du ogsaa holder af Roser paa Bordet minder mig om vor første Uenighed.

Fogden.

Lad dem nu have den Betydning, at Ungdommen vender tilbage og at Alt, hvad der ligger mellem den og dette Nu, kun var en styg Drøm. Margit, Du veed, at jeg elsker Dig!

Kan Du aldrig elske mig?

Margit.

Maaske, thi Du er en Mand. Du er født til Herster; den Anden var født til Træl.

Fogden.

Nuvel, hvad staaer der da i Vejen? Du er jo fri!

Margit.

Lad os ikke tale om dette nu! Først vil jeg gjøre en hæderlig Ende paa det forrige.

Fogden.

Det forrige er forbi. Begynd paany!

Margit.

Med Dig vilde jeg kunne vove det, thi Du er sand og Du er stærk, og jeg føler, at jeg ikke har Kræfter nok til at vandre alene.

Fogden.

Siig det igjen! Men siig det med Varme! Du er saa kold, Margit!

Margit.

Jeg er som en frostbidt Blomst!

Fogden

rækker hende et Bæger Vin.

Den kan tøes op.

Margit.

Men kun for at dø! — Jeg vil ikke drikke din Vin!

Fogden.

Jeg skal aande paa Blomsten med min unge, varme Sjæl, at den maa leve.

Kægger Armen om Livet paa Margit og kysjer hende.

Margit

farer tilbage.

Ikke her, ikke i dette Hus, ikke i dette Værelse! Her laa min Brudedragt hin Morgen; her stod Bordet, der i Vinduet sad Ravnene. Nej! Der er Brøde i

Lusten! Jeg er fri, det veed jeg jo, og dog føler jeg mig bunden! Minderne binde mig. Stemmer, som Du ikke kan høre, raabe til mig: Synd! Synd!

Fogden.

Lad os da gaa bort herfra, ind i et andet Værelse!

fører hende op mod Baggrunden og aabner Døren.

Margit.

Derind? I Sovesamret? — Hvad betyder det?

Fogden.

Du elsker mig, Margit! — Jeg elsker Dig!

Margit.

Og derfor?

Fogden.

Derfor skal Du være min!

Margit.

Din Hustru, ja, maaske.

Fogden.

Egteskabet er Kjærlighedens Død, ikke sandt, Margit? Derfor vil vi vedblive at være frie.

Margit.

Ja, frie!

Fogden.

Og dog elske hinanden?

Margit.

Hr. Foged! Hvi praler J ikke med Eders Slethed idag? Hvi advarer J mig ikke nu mod Eders onde Planer? Hvi tilstaaer J ikke nu, at J er en Djævel?

Fogden.

Fordi jeg elsker Jer saa usigeligt.

Margit.

Og derfor tager J nu Jer Tilflugt til Løgn! Kom ihu, at jeg elskede Jer, fordi J var sand; nu da J lyver, hader jeg Jer.

Fogden.

Tro paa, at jeg mener, hvad jeg siger; tro paa, at jeg vil gjøre Alt for Jer; tro paa, at kun Eders egen Villie til at være fri indgav mig den Tanke at byde Eder mit Hjerte frit.

Margit.

For lidt siden skulde her gjøres rent, og saa blev der baaret et dækket Bord ind. Her skulde tales om alvorlige Sager for hele Livet, og saa bydes her Vin. Nej, bort med det Ustyldighedsbillede, som J bær i Eders sorte Hjerte: J er simpelthen en almindelig Forfører.

Fogden.

Før var Du forføreresten og han Forretningsmanden, nu er det omvendt. Paa Knæ. Ja, jeg er en Forfører! Jeg vil forsøre Jer til at blive lykkelig ved min Side, ikke som min Slavinde, men som min

Herskerinde, og naar J er nærvæd at synke sammen under Mindernes Byrde, skal jeg bære Jer paa mine Arme.

Margit.

Nu er J ligesaa lille som den Anden, som J ligger der for mine Fødder og klynker den samme Døse.

Fogden
rejser sig.

Vil Du være min Hustru, Margit?

Margit.

Nej!

Fogden.

Du vil ikke?

Margit.

Nej, jeg foragter Jer! Og desuden, jeg troer ikke mere paa Mandens Kjærlighed. Jeg kom herhid og søgte Eders Venstreb; jeg kom for at finde en Sjæl, som kunde støtte min, og jeg træffer et Dyr, som vrider sig i Støvet under Eidenstæbernes Vanvid.

Fogden.

Saa J vil stille Jer op paa Prædikestolen og prædike Moral for mig, J, der nys har brudt Baand, som er hellige for Alle!

Margit.

Undtagen for Loven, Hr. Foged!

Fogden.

J, som forlader Jert Hjem for at besøge en ugift Mand saa sent paa Dagen, J vil lære ham Dyd og gode Sæder! Hvornaar er J falden paa den kjønne Tanke, at Giftermaalets Fangenskab er bedre end Kjærlighedens Frihed?

Margit.

Nu for lidt siden! Medens jeg ventede paa Jer, nemmede jeg den Lære, at der er Love i Menneffets Hjerte, som staa over Eders skrevne. Loven gav mig fri, men Menneffene, som have indstiftet Loven, gjør det ikke. J, som er Lovens Haandhæver og Fortolker, J troer jo selv ikke paa den; J behandler jo mig som en falden Kvinde, og Eders Tjener optraadte imod mig, som om jeg havde været en Skøgel. Og da J nu for et Øjeblik siden aabent lagde Eders Hensigter for Dagen, da gjenvandt jeg Troen paa Ægteskabet; da ophørte jeg at tro, at Gud midt i Livets Ørken havde ladet et Paradis staa aabent, skjøndt Syndefaldet har drevet os ud deraf. Dette har jeg indseet, men for sent! Hvorfor har J løjet for mig lige fra min Barndom af og sagt, at Livet var en Lyftgaard, hvor Kjærlighedens Roser skulde blomstre evigt uden Torne? Hvorfor har J løjet og sagt, at vi var Engle, som J blot vilde tilbede i frastand, og som J alligevel kun lure paa at kunne styrte ned og træde paa? Hvi sagde J ikke, at Jorden var en Jammerdal, at Kjærligheden var et skjønt Bedrag, at Ægteskabet var en tung Pligt, at vi svage Kvinder vare bestemte til at føde Børn og Mændene

til at arbejde for i deres Ansigts Sved at skaffe Brød til Barnet og dets Moder? Havde I talt saaledes, saa havde vi nu højet os under Skjæbnen, thi vi havde ikke ventet os det bedre.

Fogden.

Alt det har jo Præsterne fortalt Dag ud og Dag ind; hvorfor troer man ikke, hvad de siger?

Margit.

Præsterne har fortalt det Dag ud og Dag ind! Der løj I ikke! — Jeg kommer til at tro paa Præsterne igjen.

Gaaer over mod venstre.

Fogden.

Margit! Et Ord! Hvor gaaer Du hen?

Margit.

Hvorhen min Skjæbne fører mig!

Fogden.

Jeg er din Skjæbne. Følg mig!

Lægger sin Arm om hendes Liv og vil føre hende med sig over mod Baggrunden.

Margit

søger at slide sig løs.

Slip mig, eller jeg skriger om Hjælp!

Fogden.

Hvem skulde hjælpe Dig?

Margit.

Ingen Menneſſer, det troer jeg nu, men maafte
Gud vil forbarme ſig!

Fogden.

Det troer jeg ikke!

Margit.

Saa maa jeg hjælpe mig ſelv!

Fogden.

Hinden ſætter ſig til Modværgel! Hvor er min
Hund?

Han fløjter i Hænderne.

7. Scene.

Vidnet fra Baggrunden; trækker ſig ſtrag tilbage. Skrifte-
faderen fra venſtre gjennem en Tapetdør.

Skriftefaderen.

Hvad betyder dette?

Fogden.

Det betyder, om I endelig vil vide det, at denne
Kvinde er gal.

Margit.

Da jeg troede Eders Ord, var jeg fra for-
ſtanden. Pater, beſkyt mig imod denne Mand!

Skriftefaderen.

Forlad dette Hus, Hr. foged! Eders Trolovede venter sikkert Eders Nærværelse andensteds.

Margit.

Han er trolovet? Og han bød mig sin Haand!

Skriftefaderen.

Hr. foged, Eders Embede stærmer Jer ikke mod Lovens Arm.

Fogden.

Denne Kvinde forfulgte mig; jeg kunde ikke blive fri for hende. Nuvel, har hun faaet en Lektion, saa vil jeg ogsaa haabe, hun maa faae Gavn af den.

Skriftefaderen.

J lyver, forfører!

Fogden.

Jeg er en forfører, nuvel, men jeg er en hæderlig forfører, thi jeg advarede hende lige fra første Færd af.

Uadslet var lagt ud. Ørnene kom. Alting var i sin Orden. Henvend Eders Prædiken til hende, thi hun troer nu igjen paa Præsterne.

Gaar.

8. Scene.

Margit. Skriftefaderen med Bogen.

Skriftefaderen.

Saa vidt skulde det komme! Til Randen af Afgrunden!

Margit.

Det sidste Skridt er endnu tilbage!

Skriftefaderen.

Hvilket Skridt? Tal!

Margit.

At stige ned i Afgrunden, i de mørke Dybder.

Skriftefaderen.

Tage Livet af Jer?

Margit.

J har selv viist mig Vejen!

Skriftefaderen.

Det var en stor Synd, jeg begif. Lad mig ikke blive straffet for den!

Margit.

Det er svært at følge Jer; Eders Gang er ujevn, Pater!

Skriftefaderen.

Men fremad gaaer den; jeg kæmper og søger.
Nu er jeg paa det rette Spor: følg mig!

Margit.

Saa stiller min Vej sig fra Eders; den gaaer
nedad — hvorhen gaaer Eders?

Skriftefaderen.

Opad! Hør mig! Jeg er et syndigt Menneske
som Alle, men de Ord, jeg taler, ere ikke af mig selv,
derfor kan I tro dem. Jeg ledede Eders Ungdom;
jeg lærte Eder at bortkaste mangen en Sandhed; jeg
var med at aabne Klostret. Min Vandring er gaaet
lige ud, skjøndt jeg nu og da har vendt om et Stykke
Vej for at tage Et og Andet op, som jeg havde tabt
— eller kastet fra mig. Kan I huske, da jeg fastede
denne Bog fra mig?

Margit.

Er vi nu ved Bogen igjen?

Skriftefaderen.

Ja! Vi fastede den fra os hel og holden, men
det var uflogt; der findes Blade i den, som vi kunde
have beholdt, fordi de indeholdt Sandheder, som ere
grundfæstede. Siig mig: vilde I ikke vende tilbage
til Klostret, hvis det var til endnu? Vilde I ikke,
istedenfor at styrte hovedfulds uforberedt over i en
anden Verden, først trække Jer bort fra dette ydre
Liv, som har gjækket Jer, og paany i Ro tænke over
Livets Gaade?

Margit.

Jo; men der er jo ingen Klostre mere!

Skriftefaderen.

Der er et! En ny Tid er oprunden, medens vi have vandret vore egne Veje. Den Del af Menneſſeheden, ſom har arbejdet med Legemet, for at vi ſkulde kunne uddanne vor Sjæl, er vaagnet og har kaſtet et Blik omkring ſig; det er gaaet op for dem, at Herrens Straffedom: „Du ſkal æde dit Brød i dit Anſigts Sved!“ ikke er bleven opfyldt paa os; de har ſeet, at Ridderne har fortæret, hvad Bonden havde ſaaet, og at Munkene har beholdt Himlen for ſig ſelv. Derfor har man kunnet ſløjfe Slottene og lukke Klostrene. Nu er den Tid kommen, da Alle ſkal bære følgerne af Syndefaldet; nu ſkal vi Alle arbejde.

Margit.

Men J talte om et Kloſter!

Skriftefaderen.

Ja, et Kloſter for Jer! Der gives et Kloſter, hvor J kan lukke Jer inde for Verdens Larm og Ondſkab; det har ſvale Gange, hvor J kan drage Aande, naar Luften bliver tung; der er Pønitentſe i gjensidig Selvfornægtelſe; der er Andagtsøvelſer i Pligtens Opfyldelſe; der er ſtille Fred efter tvende Sjæles Strid; der kan J øve Jer i Nidmyghedens og Lydighedens vanſkelige Dyder, og der kan J viſe Barmhertighed mod den fejlene, ſom under ſin Mødes ſvidende Svøbe lader Vennen tage ſin Del af Slagene! Det Kloſter hedder: Hjemmet!

Margit.

Staaer det i Bogen?

Skriftefaderen.

Ja, men med andre Ord!

Margit.

Der stod ogsaa i Bogen, dengang J viede os, at Manden er stærkere og forstandigere end Kvinden, og at Gud derfor har sat Manden til at være Kvindens Hoved, paa det han maa være hendes Herre samt styre og regjere hende. Er det sandt?

Skriftefaderen.

Ja, i Almindelighed; men ikke i dette Tilfælde.

Margit.

Saa burde J have en Bog for hvert enkelt Tilfælde!

Skriftefaderen.

Ja, det burde vi. Og det kan vi maaske faae engang.

Margit.

Endnu en Ting! J fogdens Bog er det tilladt Mand og Hustru at stilles, men i Eders Bog staaer der, at „hvad Gud har sammenføjet, skulle Mennesker ikke adskille.“ Hvilken af Bøgerne gjælder nu?

Skriftefaderen.

Twivlens onde Mand har grebet Jer!

Margit.

Twil er Begyndelsen til Vished! for mig er der
kun tilbage at søge Vished, thi jeg kan ikke leve i
Twil.

Skriftefaderen.

Men I har Mod til at møde den store Uvished!

Margit.

Mod? — — — Eytter. Hørte I Noget?

Skriftefaderen

betrakter hende forfænde.

Nej!

Margit.

Jeg havde en forfærdelig Drøm forleden Nat.
Jeg vandrede i en Skov, som straanede ned mod
Stranden. Det var en Efteraarsdag; det var saa
stille, at jeg kunde høre Dugdraabernes fald fra
Bladene som en sagte Regn, men Himlen skinnede
saa blaa mellem Trætoppene. Jeg skred fremad,
fremad paa det fugtige Mos, som gav efter under
mine fødder; da kom der en sælsom fugl, som jeg
aldrig havde seet før, og satte sig i et Træ. Den
piffede paa Stammen og fløj videre; jeg fulgte efter,
til jeg befandt mig i et tæt Krat; da var fuglen
forsvunden. Jeg vilde vende om, men blev da vaer,
at kæmpestore Edderkopper havde spundet deres Væv
fra Bust til Bust; overalt hvor jeg saa hen —
lutter Spindelvæv. Indespærret fra alle Sider satte
jeg mig paa en Sten og græd af fortvivlelse. Da

hørte jeg en Knagen og Knitren bag mig, og da jeg vendte mig om, saae jeg, at Skoven stod i lys Lue. Jeg sprang op og styrtede affted, men Jlden forfulgte mig; den drev mig gennem Spindelvævene, som slog mig i Ansigtet; den drev mig alt længere og længere fremad, fremad, indtil jeg stod paa en stejl Klippe, som ludedede ud over Havet. Her standsede jeg; under mig og foran mig laa Havet som en fra Himlen nedfalden Halvmaane; bag mig kom Skovbranden nærmere med sine kvælende Røgstykker og sine svidende Luer; foran mig det uendelige, solbestemte frie Hav med sine køle Bølger, som rakte deres bløde Arme frem imod mig for at lulle mig i Søvn. Troer I, jeg betænkte mig paa Valget mellem frem og tilbage? Jeg bredte mine Arme ud som mod min Befrier, og jeg styrtede fremad og sank ned i en Sky af Sollys og Tilintetgjørelse!

Skriftefaderen

gaaer hen imod hende og betragter hende stivt.

Det har I ikke drømt!

Margit.

Jeg veed det ikke, men det er mig, som om jeg havde drømt det! — Hørte I ikke Stemmer? — —
Eys, jeg hører dem komme nærmere!

Skriftefaderen.

I Jesu Navn, siig mig: har I aabnet Evighedens Porte?

Margit.

Ja, nu for lidt siden! J saae det ikke; jeg var bange, J skulde hindre mig.

Gaaer hen til Tapetdøren og lytter.

Margit.

Det var et Barn, som græd! Staffels lille Barn! Kunde vi blot hjælpe det! Maaske det er Blæsten, den klager stundom som smaa Børn.

Skriftefaderen.

Det var Jert Barn, fru Margit!

Margit.

Mit Barn! — Min lille Margit! Hun hedder ogsaa Margit! Af ja, den store Margit vilde jeg gjerne forlade, men den lille, nej, det kan jeg ikke! — Kunde jeg leve Livet om igjen i hende, men i Sandhed! Nej, Pater! Jeg vil ikke dø! Jeg vil ikke dø! J maa ikke lyve for dette Barn og fortælle hende, at Jorden er en Himmel! J maa ikke gøre hende ligesaa ulykkelig som jeg har været!

Skriftefaderen.

Nu angrer J — nu, da det er for sent! Nu bort med alle jordiske Tanker, fru Margit, thi Evigheden aabner sig for Jer!

Margit.

Ja, jeg angrer, jeg angrer! Men frels mig, Pater! frels mig, hvis J kan!

Skriftefaderen.

Det kan ingen mennesselig Magt! I tilhører ikke mere dette Jordeliv! Bered Eder paa at møde Gud!

Margit.

Hvordan skal jeg møde ham?

Skriftefaderen.

Som en Synder, der har opkastet sig til Dommer over hans Gjerning ved at forbande dette Liv, som han dog har skabt!

Margit.

Har han ogsaa skabt det Onde i dette Liv?

Skriftefaderen.

Nej, det Onde har Du skabt ved din Selviskhed! Havde Du været taalmodig og mild, var dit Liv ikke blevet ondt.

Margit.

Der lyver Du, Præst! Havde jeg ikke brudt Aaget midt over, saa havde mine Børn og dine Børn maattet bære det i al Evighed.

Skriftefaderen.

Det kommer de til at gjøre endda!

Margit.

Derfor, seer Du, vil jeg leve, paa det de maa lære Sandheden at kjende, som gjør dem frie! Skjænf mig atter Livet, min Gud! Forbarm Dig over mig! Jeg kan ikke møde Dig endnu!

Skriftefaderen.

Du har dømt dette Liv tildøde, inden Du havde endt din Bane; Du dømte saaledes for tidligt! Vil Du leve videre i Sorg og Bedrøvelse?

Margit.

Jal Thi nu, da jeg staaer ved Sorgernes Grændse — hvor sælsomt, nu hæve de solbelyste Steder sig frem, og de mørke træde tilbage.

Skriftefaderen.

Seer Du, seer Du, Utafnemmelig! — Ligesom Livet er paa Godt og Ondt, saaledes er ogsaa Naturen. — Der findes blandt Markens Blomster de, som ere fjender af vort Liv, men disse fjender have atter fjender, som ere dem overlegne. Vil Du leve, saa er der endnu et Haab.

Margit.

Jeg vil leve!

Skriftefaderen.

Nuvel! Saa gaaer jeg ud i Lunden tæt herved og søger den Urt, som har Kraft til at standse Døden, men om jeg kan finde den, det staaer i Guds Haand! Gaaer hen til Bordet og tager et Timeglas. Tag dette Timeglas! Nu vender jeg det. Er jeg tilbage, inden det er rundet ud, da er Du frelst; hvis ikke, saa farvel! Og naar vi saa træffes siden engang, saa skulle vi betragte Tingene tilsammen, men da med Øjne, som ikke formørkes af Eidskabernes Taager. Jeg var med til at slippe Dig ud af Selvretsfærdighedens og

Egentjærlighedens Fristed, nu aabner jeg for Dig Selsforsagelsens og Opofrelsernes Kloster, det eneste, i hvilket Gud haver Velbehagelighed! Gaa med fred!

Skriftefaderen ud gennem Døren tilvensstre.

Margit

alene; gaar hen til Tapetdøren, stiller Timeglasjet paa Gulvet, synker sagte ned og slummer ind paa det øverste Trappetrin.

9. Scene.

Margit. Bengt træder ind.

Bengt

fjerner Timeglasjet og løfter Margit op.

Margit! Sovende paa Trappen med et halvt-udrundet Timeglas — Dødens Sindbillede!

Knæler og holder hende i sine Arme.

Margit, Du Havets Perle, Du hvide Midsommerblomst, vaagn, hvis det er Sønnen, som er falden paa Dig. Vend tilbage til Livet, hvis det er Døden, som har ramt Dig!

Margit

vaagner.

Hvor er jeg? Hvem er der? — Ah! — Min Ridder! Hold mig fast i dine Arme, thi Bølgerne vil føre mig bort, ud paa de mørke Dybder.

Bengt.

Margit! Jeg har Dig jo atter i mine Arme; hvem skal kunne tage Dig fra mig, naar Du ikke selv vil?

Margit.

Jo, der er En, som er stærkere end dine Arme!
Døden!

Bengt.

Nej, der er En, som er stærkere end Døden!
Kjærligheden!

Margit.

Elsker Du mig endnu? Elsker Du din Margit,
saa daarlig og svag som hun er?

Bengt.

Det Spørgsmaal har aldrig været uden Svar,
men Du, Margit, elsker Du mig?

Margit.

Jeg elsker Dig, skjøndt jeg ikke vilde!

Bengt.

Kjærligheden er stærkere end din Villie!

Margit.

O, nu er jeg den Svage, som trænger til din
Støtte.

Bengt.

Saa støtte vi hinanden, Margit, og den Ene af
os er ikke den Andens Herre!

Margit.

Det er for sent! Rejs sig og seer paa Timeglasfot. Ikke
endnu, men snart! Seer Du, hvor Sandet rinder,

sagte, men sikkert, som Skjæbnen strider frem. Naar det er rundet til Ende, saa er det for sent!

Bengt

vender Timeglasfæt.

Nej, Margit, saa begynder det forfra igjen!

Margit.

Jeg vil ikke dø! Ikke nu! Her er saa varmt og saa stille! — Og den Lille sover! — Bengt! Jeg staaer paa Grændsen mellem Liv og Død. — Nej, jeg vil ikke dø! Hold paa mig, Bengt, lad ham ikke komme og tage mig bort! O, almægtige Gud og Frelser, lad mig leve, og jeg skal ofre min Egenraadighed og mine selvske Tanker! Jeg skal lade ogsaa Andre have deres Villie, som maaske er bedre end min! Bengt, hvis jeg lever, vil Du da tilgive mig, vil Du tage mig til Dig igjen?

Bengt.

Hvis ikke Røvfuglen kommer og sønderriver min Skovdue.

Margit.

Røvfuglen er flygtet. Jægeren frelste din Skovdue, men Duen blev saa kummerfuld, at den vilde give sig selv Døden.

Bengt.

Det er altsaa det, der er skeet!

Margit.

Men Jægeren gik ud i Skoven at søge lægende

Arter — give frelseren og den hellige Jomfru, at han maatte finde dem!

Bengt

gaaer til Vinduet.

Natten er mørk; han seer dem maaske ikke. O, I Himlens Lys, sijn for ham paa hans Vej, at han maa finde!

10. Scene.

De forrige. Skriftefaderen kommer ifømt ind.

Skriftefaderen

gaaer strax hen til et Bæger paa Bordet, fylder det med Vand og preser nogle Urter i det.

Han har fundet!

Margit.

Tak, min Gud, at Du hørte mine Bønner!

Skriftefaderen

rækker Bægret til Bengt.

Ræk hende Livets Gave; det er Jer, som har frelst hende.

Bengt

rækker Margit Bægret.

Drif!

Margit

nøler.

Men hvis nu!... hvis nu Alt blev, som det var!
Hvis vor Kjærlighed gik bort! Kunne vi vide det?

Bengt.

Vi veed det! Du vilde ikke elste mig, Margit, thi din Stoltthed forbød Dig det, men Du elsker mig endda. Du elsker mig, uagtet jeg hævede min Haand imod Dig, uagtet jeg var skammelig seig, da Ulykken kom. Jeg vilde hade Dig, fordi Du gik fra mig; jeg vilde dræbe Dig, fordi Du vilde ofre dit Barn, og dog elsker jeg Dig. Troer Du saa ikke paa Kjærlighedens Magt over vore onde Villier?

Margit.

Jeg troer! Den barmhjertige Gud styrke vor Tro!

Driffer.

Skriftesfaderen.

Lad os takke den Evige, som skjænker Menneskene Ulykker, at de maa vorde lykkelige!

Margit

i Bengts Arme.

Men Loven?

Skriftesfaderen.

Loven stiller ikke Hjerter ad; den tilstedes kun, at Brøde forhindres; hvor der ingen Brøde er, der er der ingen Dommer.

Bengt.

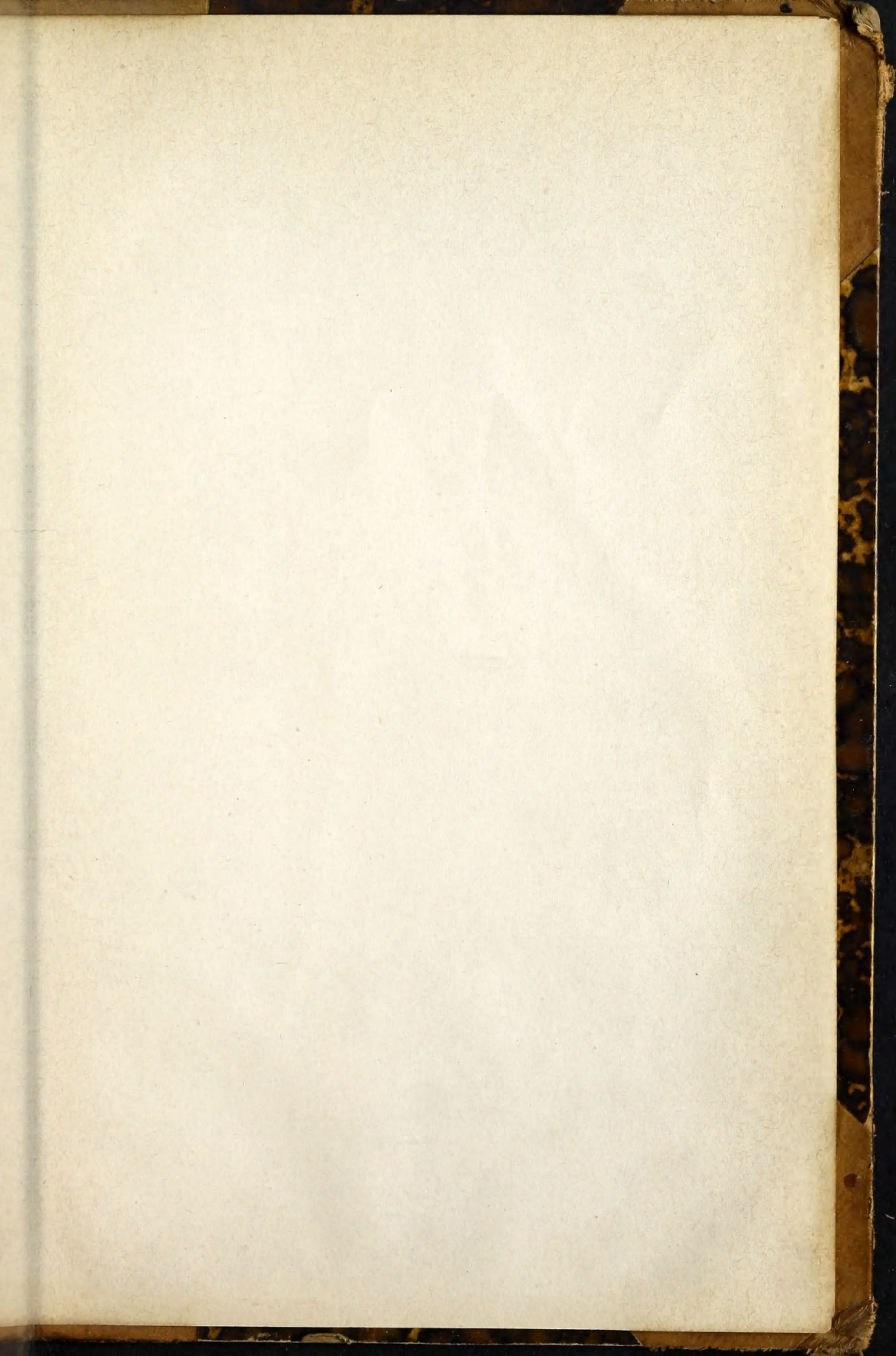
Og nu, Margit! Lad os nu begynde om igjen! Ørnen kan vel leve, om den end har brudt sin Vinge.

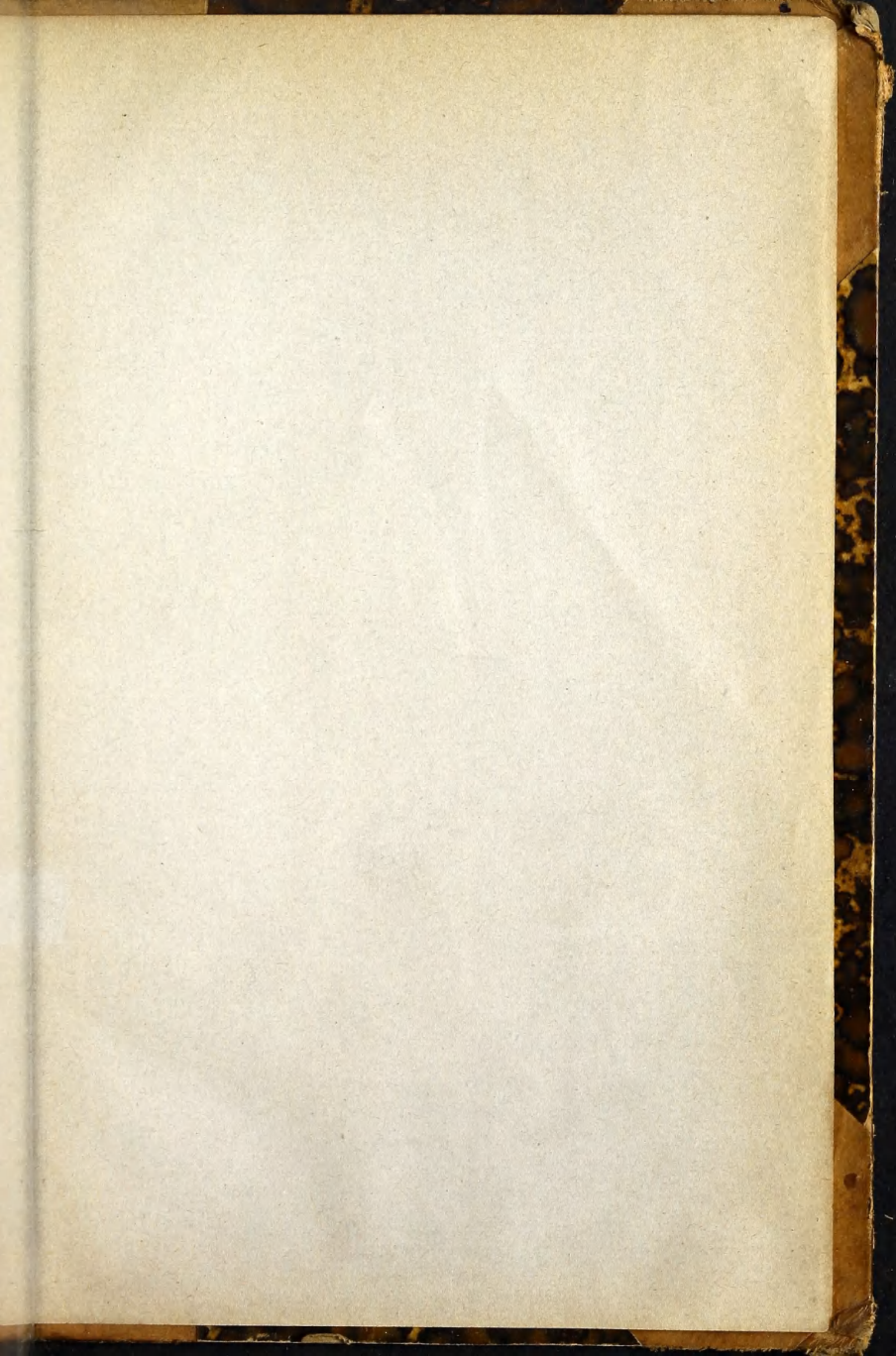
fuglen den blaa fan vel leve, om dens Sjedre end
have mistet deres Farveglands.

Margit.

Og lad os lære vort Barn, at Himlen er hist-
oppe, men hernede er Jorden!

Tæppet falder.

Johansen Bogbinder
KØBENHAVN

